

Η Ερμηνεία του Πάτερ ημών

Από ομιλίες
του
Αρχιμανδρίτου Δανιήλ Αεράκη

orthodoxa-keimena.gr

Περιεχόμενα

Πάτερ ἡμῶν	
Ο διαχωρισμός του χρόνου.....	6
Η ανάγκη της προσευχής	8
Η προσευχή του Κυρίου	10
Γιατί πρέπει να διδαχθούμε την προσευχή	11
Το «Πάτερ ἡμῶν» ως υπόδειγμα προσευχής	12
Τι σημαίνει το «Πάτερ»	13
Γιατί λέμε «ἡμῶν»	15
«Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»	16
Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σοῦ.....	
Η διαφήμιση	19
Ἐχει ανάγκη ο Θεός από διαφήμιση;	20
Το ὄνομα του Θεού	21
Ο Χριστός είναι ΤΟ ὄνομα	22
Το ὄνομα του Χριστού αιώνιο	24
Το «αγιασθήτω»	24
Ἀγιασθήτω = Δοξασθήτω	26
Διαφήμισις του Θεού	26
Εμείς διαφημίζουμε τον Θεό;	29
Η βλασφημία	32
Εικόνες από την αποκάλυψη	34
Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σοῦ	

Πολιτεύματα και Καθεστώτα	38
Το δικό μας πολίτευμα.....	39
Η βασιλεία του Θεού.....	40
Το καθεστώς προ Χριστού.....	41
Το καθεστώς σήμερα (μετά Χριστόν)	42
Τι σημαίνει «Ελθέτω η βασιλεία σου»	44
Η βασιλεία των ουρανών	45
Η βασιλεία του Θεού στη γη	45
Η βασιλεία του Θεού δεν έρχεται με τη βία.....	48
Γενηθήτω τὸ θέλημά σου	
Τα ψέμματα που λέμε στο «Πάτερ ημών»	53
Το θέλημά μας και το θέλημα του Θεού	54
Ποιο είναι το θέλημα του Θεού	57
Το θέλημα του Θεού για κάθε άνθρωπο ξεχωριστά	61
Ως εν ουρανῷ – Τι είναι ο ουρανός	65
Τον ἄρτον ἡμῶν τον ἐπιούσιον	
Η παραβολή του ασώτου	69
Η ανάγκη για υλική τροφή	70
Ο άνθρωπος είναι και πνεύμα	71
Ο άνθρωπος είναι και ύλη	72
Ο χαρακτήρας της Εκκλησίας.....	73
Η πνευματική και η υλική τροφή	74
Ζητάμε μόνο τα αναγκαία (λιτότητα)	76
Η αυτάρκεια για τον εαυτό μας.....	78
Οι ανάγκες των άλλων ανθρώπων.....	78

Η διακιοσύνη στον καταμερισμό των αγαθών	80
Να μην ανυσηχούμε για το αύριο	82
Τα τρία είδη του άρτου που ζητάμε	85
Συγγνώμη και Άφεις	
Η νηστεία ως όπλο	87
Η νηστεία δεν ωφελεί χωρίς αγάπη	90
Η συγγνώμη στους εχθρούς.....	91
Ο όρος για να συγχωρεθούν τα αμαρτήματά μας	92
Η παραβολή των μυρίων ταλάντων.....	94
Η μετάνοια ως δρόμος σωτηρίας	96
Η ασυγχωρησία και οι επιπτώσεις της	99
Πόσο δύσκολο είναι να συγχωρούμε;	100
Πότε και που πρέπει να συγχωρούμε.....	102
Ζητάμε πρώτοι εμείς συγχώρεση	103
Η συγγνώμη και η συγχώρεση οφειλές	104
Οι πειρασμοί	
Τι είναι ο πειρασμός.....	106
Τα είδη των πειρασμών	107
Γιατί οι Χριστιανοί έχουν πιο πολλούς πειρασμούς.....	109
Ο ενήδονος πειρασμός	111
Μη εισενέγκης.....	113
Ο πειρασμός του διαβόλου	115
Η αντιμετώπιση των πειρασμών.....	116
Η δύναμις και η δόξα του Θεού	
Ο Χριστός φίλος μας.....	123

Πρέπει να επιμένουμε στην προσευχή.....	124
Η ακροτελεύτια ευχή	125
Το «Πάτερ ημών» μια δοξολογική προσευχή.....	126
Η δύναμη του Θεού.....	128
Πότε θα μας δίνει ο Θεός δύναμη	134

Πάτερ ἡμῶν

«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»

Ο διαχωρισμός του χρόνου

Βρισκόμαστε αγαπητοί πατέρες και αγαπητοί αδελφοί μπροστά στο νέο χρόνο. Φυσικά για εμάς τους χριστιανούς δυο μόνο χρόνοι υπάρχουν και όχι 1984 χρόνια. Γιατί; Γιατί για μας υπάρχει μόνον ο χρόνος προ Χριστού και ο χρόνος μετά Χριστόν. Ολόκληρη η ζωή μας, όλη η ζωή του κόσμου είναι και ονομάζεται παρών αιών. Είναι η ζωή του παρόντος αιώνος σε αντίθεση με τη ζωή του μέλλοντος αιώνος όπως ομολογούμε στο σύμβολο της πίστεως. Προσδοκώ ανάσταση νεκρών και ζωὴν του μέλλοντος αιώνος. Ο Μέγας Βασίλειος, που με τη γιορτή του αρχίζουμε τη νέα χρονιά, μιλώντας για τον παρόντα αιώνα, για όλη τη ζωή δηλαδή αυτού του κόσμου, τον ονομάζει αυτό τον αιώνα «εβδομηκό» αιώνα. Έβδομο αιώνα σε αντίθεση με τον όγδοο αιώνα που μας περιμένει, που θα είναι ο αιώνας της βασιλείας των ουρανών. Δηλαδή όλη αυτή η ζωή, από την δημιουργία του κόσμου μέχρι την συντέλεια του κόσμου, όλη αυτή η ζωή είναι η εβδομή ημέρα. Και η άλλη ζωή, η βασιλεία του Θεού, η αιώνια ζωή θα είναι η ογδόη ημέρα. Για προσέξτε να δείτε γιατί. Μέσα σε έξι ημέρες ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο. Και όταν λέει η γραφή έξι ημέρες εννοεί έξι μεγάλες χρονικές περίοδοι που ισοδυναμούν σε πολλούς αιώνες. Είναι οι έξι δημιουργικές μέρες. Ύστερα από τις έξι ημέρες της δημιουργίας έχουμε την εβδομή ημέρα που είναι η ημέρα της ζωής του ανθρώπου. Η ημέρα της ιστορίας. Όλη η ιστορία της ανθρωπότητας είναι η εβδομή ημέρα. Και όπως η κάθε μέρα έχει την αυγή της, έχει το μεσημέρι της και έχει και το βράδυ της, έτσι η ημέρα αυτού του κόσμου έχει την αυγή της, το μεσημέρι της και το βράδυ της. Η αυγή της ημέρας του παρόντος κόσμου άρχισε με μια τραγωδία. Με την τραγωδία της αμαρτίας. Εισήλθεν λέγει στον κόσμον η αμαρτία, και δία της αμαρτίας ο θάνατος. Ύστερα κάποτε στο μέσον της ημέρας, το μεσημέρι δηλαδή της ανθρώπινης ιστορίας, έρχεται η λύση στο δράμα του ανθρώπου. Κατεβαίνει ο Θεός από τον ουρανό στη γη, ανεβαίνει επάνω στο Σταυρό και υψώνεται ο Σταυρός μέρα μεσημέρι της Μεγάλης Παρασκευής, ο Χριστός θυσιάζεται για τον άνθρωπο και η ζωή εκ του τάφου ανέτειλεν.

Ἔτσι λοιπόν έχουμε την αυγή που έγινε η τραγωδία. Ἐχουμε το μεσημέρι που γίνεται η λύτρωση, και έχουμε, και πλησιάζει τώρα το βράδυ. Το δειλινό του παρόντος κόσμου. Ὅλα τα σημεία των καιρῶν φανερώνουν ὅτι βρισκόμαστε στα ἔσχατα του κόσμου. Ὅτι πλησιάζει το βράδυ η εσπέρας της ζωῆς, που θα τελειώσει αυτή ὅλη η περίοδος της εβδόμης ἡμέρας. Και ὅσοι εἴμεθα πιστοὶ ζούμε αυτή τη λαχτάρα. Να μην φύγουμε κοντά ἀπὸ τον Ἰησοῦ Χριστό και λέμε εκείνη την συγκληνιτική προσευχή που ἔλεγαν οἱ δυο αὐτοὶ μαθητές που πορεύονταν πρὸς Ἐμμαούς μαζί με τον αναστημένο Κύριο. Ω, Κύριε, μείνον μεθ' ἡμῶν. *«ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα»*. Χριστέ, πλησιάζει το τέλος του κόσμου. Το τέλος της ζωῆς μας. Μείνε μαζί μας, στο δειλινό του παρόντος αἰῶνος. Στ' ἀλήθεια ἀδελφοί μου, φοβάστε το τέλος του χρόνου της ζωῆς σας; Φοβάστε το τέλος του χρόνου της ζωῆς του κόσμου; Ἀλλά γιατί; Αφοῦ ξέρουμε και πιστεύουμε ὅτι την εβδόμη ἡμέρα αὐτῆς της ζωῆς θα την διαδεχτεῖ η ογδόη ἡμέρα. Δηλαδή μια μέρα που θα εἶναι ἀδιάκοπος, ἀτέλειωτος λέγει ο Μέγας Βασίλειος, και ἀνέσπερος ἡμέρα. Εἶναι αὐτό που λέγει ο Βερίτης ο ποιητής. *«Ὅτι καλούμε βασίλεμα γλυκοχάραμα αυγῆς εἶναι πέρα, κι ἀντὶ να' ρθῇ μια νύχτα ἀξημέρωτη, ξημερώνει μια ἀβράδιαστη μέρα»*. Την ὥρα που κλείνει ο ἄνθρωπος τα μάτια και πεθαίνει, εκείνη την ὥρα ἀνατέλλει μια μέρα που εἶναι ἀβράδιαστη. Ἀβράδιαστη μέρα η ἄλλη ζωή. Και ὅπως ο χρόνος της ιστορίας χωρίζεται στα δυο. Στην προ Χριστοῦ ιστορία και στην μετὰ Χριστόν ιστορία, ἔτσι και ο χρόνος της ζωῆς μας της ατομικῆς χωρίζεται στα δυο. Ἀπὸ τη μια μεριά ὅλοι μας ἔχουμε τη ζωή προ Χριστοῦ ἢ χωρὶς Χριστό. Ἦτανε η ζωή που ζούσαμε μακριὰ ἀπὸ το Θεό, ἢ παραστρατίσαμε και ἀμαρτήσαμε και λυπήσαμε το Θεό. Ἀπὸ την ἄλλη τη μεριά εἶναι η ἄλλη ζωή μας, η ζωή μετὰ Χριστόν. Η ζωή της ἀναγεννήσεως. Η ζωή της μετανοίας μας. Η ζωή της ἐπιστροφῆς μας. Εἶναι η ζωή της χάριτος. Και αὐτή η ἀλλαγὴ του χρόνου που λέμε ὅτι ἔφυγε το '83 και ἦλθε το '84 δεν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ συμβατική και συμβολικὴ ἀλλαγὴ του χρόνου, που μας δίνει μια ἀφορμὴ και ἓνα κέντρισμα για να σκεφτούμε: Ἄραγε σε μας ἐγένε η ἀλλαγὴ; Μήπως ζούμε ἀκόμα προ Χριστοῦ και χωρὶς Χριστό; Ζούμε ἄραγε μετὰ Χριστόν και ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ;

Και πως θα το διαπιστώσουμε αὐτό; Ὅταν θέλουμε να διαπιστώσουμε αν ἓνας ἄνθρωπος εἶναι ζωντανός ἢ εἶναι πτώμα τι κάνουμε; Κοιτάζουμε εἴαν ἀναπνέει. Ο γιατρός για να διαπιστώσει αν ζεῖ ἓνας ἄνθρωπος, του πιάνει το σφυγμό του, ἀφουγκράζεται την καρδιά του αν χτυπάει και πλησιάζει το πρόσωπό του για να

ακούσει την ανάσα. Την αναπνοή. Η αναπνοή είναι δείγμα ζωής. Έτσι και δείγμα της δικιάς μας ζωής εν Χριστώ. Της ζωντανής δηλαδή πνευματικής ζωής, δείγμα είναι η αναπνοή της ψυχής. Και θυμάστε ποιο ονομάσαμε αναπνοή της ψυχής; Είναι η προσευχή. Ο Χριστός μας στην επί του όρους ομιλία, που αναλύουμε στις ομιλίες μας αυτές, προχωρώντας μιλάει συνεχώς για την προσευχή και μας παρουσιάζει τον τρόπο της προσευχής και μας δίνει ένα υπόδειγμα προσευχής. Να τα λόγια του Κυρίου στην συνέχεια της επί του όρους ομιλίας.

Η ανάγκη της προσευχής

Βρισκόμαστε στο κεφάλαιο έκτο. *«Οὕτως προσεύχεσθε. Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον, δός ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν»* Με τα λόγια αυτά ο Κύριος μας δείχνει το υπόδειγμα της αληθινής προσευχής.

Αλλά προτού αδελφοί μου σας δείξω τον τύπο αυτό, το υπόδειγμα της προσευχής που δίνει ο Χριστός, είναι ανάγκη να τονίσουμε μερικά πράγματα για την ανάγκη της προσευχής. Γιατί ο Χριστός προτού να επί το «Πάτερ ἡμῶν», την περίφημη Κυριακή προσευχή, λίγο παραπάνω στον προηγούμενο στίχο είπε. *«Οἶδε γάρ, φησιν, ὁ πατήρ υἱῶν ὁ οὐράνιος ὡν χρεῖαν ἔχετε πάντων»*. Δηλαδή ο πατέρας σας ξέρει τι έχετε ανάγκη. Προτού να προσευχηθείτε και προτού του ζητήσετε κάτι, ο Θεός ξέρει τι έχετε ανάγκη και τι πρέπει να σας δώσει. Και έτσι διερωτάται κανείς και λέει· αφού ο Θεός ξέρει τι έχω ανάγκη, είναι ανάγκη να προσευχηθώ για να μου τα δώσει; Γιατί δεν μου το δίνει απ' ευθείας; Είναι ανάγκη να γονατίσω, να κάμψω τα γόνατα μου, να σηκώσω τα χέρια ψηλά, να κραυγάσω με αγωνία για να μου δώσει ο Θεός το αίτημα μου και να μου το ικανοποιήσει; Αφού τα ξέρει όλα. Είναι ανάγκη εγώ να του τα πω; Δεν είναι παντογνώστης και καρδιογνώστης; Απάντηση σε αυτό το ερώτημα δίνει ο ιερός Χρυσόστομος, ο μεγάλος αυτός πατέρας της Εκκλησίας. Ακούστε τι λέγει· *«Οὐχ ἵνα διδάξεις»*. Προσεύχεσαι λέγει όχι για να διδάξεις το Θεό. *«ἀλλὰ ἵνα επικάμψεις»*. Για να κάμψεις τα γόνατά σου, και να συντριβείς. *«ἵνα οικειωθεῖς τῇ συνεχείᾳ τῆς εντεύξεως»*. Για να συνηθίσεις στην επικοινωνία σου με το Θεό. *«ἵνα*

Πάτερ ἡμῶν

ταπεινωθεῖς καὶ ἵνα ἀναμνησθεῖς τῶν ἁμαρτημάτων σου». Για να θυμηθῆς τα ἁμαρτήματά σου.

Δηλαδή απλούστερα με ένα παράδειγμα θα ἔλεγα· ο γιατρός ξέρει καλά τις αρρώστειες του σώματος των ανθρώπων. Και ξέρει και τα φάρμακα για κάθε αρρώστεια. Ὅμως εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖο να πάω στο γιατρό, να ταπεινωθῶ, να ξεγυμνωθῶ, να του δείξω τις πληγές μου, να του εκφράσω τους πόνους μου, και να τον ικετεύσω και να του ζητήσω να με κάνει καλά και να μου δώσει τα φάρμακά μου. Κάτι τέτοιο ἄλλα ἀπείρως περισσότερο συμβαίνει με την προσευχή. Εἶναι ἀπόλυτα ἀνάγκη να ταπεινωθῶ, να κάμψω τα γόνατα και να προσευχηθῶ. Και ὄχι μόνο γιατί πρέπει να ταπεινωθῶ, ἀλλά και για τρεῖς ἄλλους λόγους.

Γιατί προσεύχομαι; Προσεύχομαι πρώτα πρώτα γιατί ἀγαπᾶω το Θεό. Η σχέση μου με το Θεό εἶναι σχέσις – επιτρέψτε μου να πω την λέξη – σχέσις ἐρωτική. Μάλιστα. Ἐρωτας σημαίνει θερμή ἀγάπη. Η σχέση μου με το Θεό εἶναι ἀγαπητική σχέση. Και ὅπως ὅταν δυο πρόσωπα ἀγαπιόνται, θέλουν οπωσδήποτε να κουβεντιάζουν, ἔτσι και ἐγὼ θέλω να προσεύχομαι γιατί ἀγαπῶ τον Θεό και θέλω να κουβεντιάζω με το Θεό. Ο Θεός εἶναι ἡ ἀγάπη μου.

Αλλά προσεύχομαι ἀκόμα και για ἕναν ἄλλο λόγο. Γιατί δεν θέλω να εἶμαι ἀχάριστος μπροστά στο Θεό. Ο Θεός τόσες ευεργεσίες μου ἔχει δώσει. Δεν θέλω λοιπόν ἀπὸ το στόμα του Θεοῦ ἐγὼ και ἐσύ να ἀκούσουμε το παράπονο που εἶπε ο Θεός στους ἐννιά λεπρούς. «Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἑννέα πού;» Δεν μπορούσαν να ἀνοίξουν το στόμα τους να ευχαριστήσουν το Θεό; «Υπὲρ πάντων ὃν ἤσμεν καὶ ὃν οὐκ ἤσμεν τῶν φανερῶν καὶ ἀφανῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς γεγενομένων» Δηλαδή ἡ προσευχή μας δεν εἶναι μόνο παράκλησις. Εἶναι και ευχαριστία. Στην προσευχή δεν εἴμαστε μόνο ζητιάνοι που χτυπάμε την πόρτα του Θεοῦ. Δώσε μου, δώσε μου. Αλλά εἴμαστε και οἱ ευγνώμονες στον ευεργέτη μας.

Ακόμα ο τρίτος λόγος που ἡ προσευχή εἶναι ἀναγκαῖα, εἶναι διότι προσεύχομαι, διότι δεν θέλω ἐγὼ ο ἄνθρωπος να εἶμαι κατώτερος ἀπὸ τα δημιουργήματα του Θεοῦ. Που ὅλα τα δημιουργήματα με τον τρόπο τους, υμνοῦν και δοξολογοῦν το Θεό. Και θέλω να παραδειγματίζομαι ἀπὸ τους Ἀγγέλους, που δεν ἔχουν καμμία ἀνάγκη να προσεύχονται οἱ Ἄγγελοι. Καμμία ἀνάγκη. Οἱ Ἄγγελοι εἶναι ἀτρεπτοὶ στο ἀγαθό. Δεν κινδυνεύουν οἱ Ἄγγελοι. Και ὁμως ἀενάως και ἀκαταπαύστως δοξολογοῦν τον Θεόν λέγοντας «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ». Ἐτσι λοιπόν ἡ

προσευχή μου δεν είναι μόνο παράκλησις. Δεν είναι μόνο ευχαριστία, αλλά είναι και το τρίτο. Αίνος και δοξολογία.

Η προσευχή του Κυρίου

Ύστερα λοιπόν από αυτά που είπαμε για την αναγκαιότητα ας έλθουμε να δούμε τι λέει ο Χριστός στα λόγια αυτά της επί του όρους ομιλίας. Αρχίζει με μια λέξη «Οὕτως». Τι θα πει «Οὕτως»; *«Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς»*. Έτσι να προσεύχεσθε. Και όταν λέει *«Έτσι να προσεύχεσθε»* παρουσιάζει ένα υπόδειγμα προσευχής. Θα μπορούσε να πει ο Χριστός, *«Έτσι να προσεύχεσθε όπως προσεύχομαι εγώ»*. Γιατί ο Χριστός είναι πρότυπο προσευχής. Ο Χριστός, τον περισσότερο χρόνο της επίγειας ζωής του, ο Χριστός τον περνούσε προσευχόμενος. Εκείνος που λέει σε εμάς ο Χριστός, *«ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε»*, *«πρῶτος ἔκεῖνος ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ»*. Νύχτες ολόκληρες τις περνούσε γονατιστός, ενωμένος με τον ουράνιο πατέρα. Αλλά η προσευχή του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού είναι ασύλληπτη. Είναι αμίμητη και ανεπανάληπτη. Γιατί; Διότι η ψυχή του Ιησού Χριστού, ενωμένη με την θεότητα, ήταν ένας πομπός που λειτουργούσε και λειτουργεί σε άλλη συχνότητα από την δική μας την ψυχή.

Φαντασθείτε ένα μηχανήμα που να έχει την δυνατότητα να συλλαμβάνει όλους τους ήχους του αιθέρα. Όλους τους ήχους ανεξάρτητα χρόνου και τόπου. Δηλαδή να πιάνει τους ήχους από τα πιο μακρινά μέρη της γης, αλλά και τους ήχους του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Να υπάρχει ένα μηχανήμα δηλαδή που να πιάνει τη φωνή του Σωκράτη ας πούμε. Την φωνή του Αλέξανδρου ας πούμε. Την φωνή του Παύλου, του παρελθόντος. Ή να πιάνει την φωνή του μέλλοντος. Ή να υπάρχει ένας πομπός που να έχει τέτοια δύναμη σε κύματα ηχητικά, που να εκπέμπει τη φωνή του, τον ήχο του, πέρα από τη γη. Στα άστρα, στους γαλαξίες, στην υπερκόσμια πραγματικότητα. Αυτή ήταν και είναι η ψυχή του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού στην προσευχή. Ήταν ένας πομπός – θα το πω με μια σύγχρονη λέξη – που λειτουργούσε αυτός ο πομπός της ψυχής του όταν συνομιλούσε με τον ουράνιο πατέρα. Λειτουργούσε ο πομπός αυτός σε εσωτερική σύνδεση. Κάνουμε εσωτερική και εξωτερική σύνδεση. Γιατί εσωτερική σύνδεση; Γιατί ο Χριστός, ο Υιός με τον Πατέρα, είναι οργανικά ενωμένοι. Είναι μια ουσία. Ομοούσιος με τον Πατέρα. Επομένως όταν ο Χριστός γονατίζει και προσεύχεται, η προσευχή του είναι κάτι το ασύλληπτο. Και γι' αυτό ο Χριστός δεν μας λέει *«Θα προσεύχεσθε όπως εγώ»*

προσεύχομαι». Δεν μπορούμε να προσευχηθούμε όπως ο Κύριος. Αλλά τι μας λέγει; «Ούτως προσεύσεσθε» και μας δίνει ένα τύπο, ένα υπόδειγμα προσευχής. Το «Πάτερ ημῶν», την Κυριακή προσευχή.

Γιατί πρέπει να διδαχθούμε την προσευχή

Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι ο Ευαγγελιστής Λουκάς... Εδώ διαβάσαμε από το Ματθαίον το «Πάτερ ημῶν». Ο Ευαγγελιστής Λουκάς, έχει το Πάτερ ημῶν και εκείνος στο Ευαγγέλιό του αλλά όχι την επί του όρους ομιλία. Που σημαίνει ότι το «Πάτερ ημῶν» ο Χριστός το είπε και άλλη φορά, και άλλες φορές σαν υπόδειγμα και σαν πρότυπο προσευχής. Αλλά το πιο χαρακτηριστικό είναι ότι ο Ευαγγελιστής Λουκάς παρουσιάζει την αφορμή που έκανε τον Χριστό να πει το «Πάτερ ημῶν». Ποια είναι η αφορμή; Κάποτε ο Χριστός αποσύρθηκε και προσευχόταν στην έρημο. Και πήγανε κοντά του οι μαθητές και ο κόσμος. Σεβάστηκαν την ώρα της προσευχής, και σαν τέλειωσε την προσευχή του, του είπαν: «Κύριε δίδαξον ημάς, προσεύχεσθαι καθώς και Ιωάννης edídaxε ημάς» Ω, Χριστέ. Για δίδαξέ μας πως πρέπει να προσευχόμαστε. Γιατί η προσευχή είναι ένα μάθημα, που μόνο ο Θεός μπορεί να μας το διδάξει. Ο Χριστός είναι ο τέλειος διδάσκαλος σε όλα τα μαθήματα της πνευματικής ζωής. Μας διδάσκει το μάθημα της πραότητας. Το μάθημα της ταπεινώσεως. Το μάθημα της αγάπης. Το μάθημα της υπακοής. Το μάθημα τη υπομονής. Αλλά μας διδάσκει και το μάθημα της προσευχής. Θα πείτε· πρέπει να μας διδάξει κάνεις πως να προσευχώμεθα;

Ναι. Πρέπει να διδαχθούμε. Γιατί; Να σας το πω με ένα παράδειγμα. Φαντάσου κάποιος να σου χαρίσει από το εξωτερικό και να σου φέρει ένα τέλειο ηλεκτρονικό μηχάνημα. Το βλέπεις, το θαυμάζεις, ξέρεις ότι έχει μεγάλες δυνατότητες. Τα ηλεκτρονικά μηχανήματα σήμερα έχουν τεράστιες δυνατότητες. Πλην όμως εσύ δεν ξέρεις την λειτουργία του μηχανήματος. Γιατί δεν ξέρεις ποια κουμπιά να πατήσεις για να λειτουργήσει το ηλεκτρονικό αυτό μηχάνημα. Και πατάς άλλα κουμπιά και έτσι το μηχάνημα είναι άχρηστο για σένα και το πετάς στην άκρη γιατί δεν ξέρεις να το χειριστείς. Αυτό συμβαίνει με πολλούς ανθρώπους. Δεν προσεύχονται και αν τους πεις, γιατί δεν προσεύχεσθε, σου λένε, γιατί να προσευχηθώ; Είναι άχρηστη για μένα η προσευχή. Και τι θα μου προσφέρει εμένα η προσευχή; Κάνω άλλες δραστηριότητες και δεν προσεύχομαι. Αυτό ακριβώς σημαίνει. Ότι υπάρχει αυτό το ηλεκτρονικό μηχάνημα του θείου τεχνίτη που μας το δωρησε και λέγεται προσευχή,

που αν ξέρεις να πατήσεις τα κουμπιά αμέσως ενώνεσαι με τον Θεό, πλην όμως τη λειτουργία αυτής της προσευχής, του μηχανήματος που λέγεται προσευχή, τη λειτουργία δεν την ξέρουνε οι άνθρωποι, και γι' αυτό δεν καταφεύγουν στην προσευχή και δεν προσεύχονται. Γι' αυτό ο Χριστός τονίζει τον τρόπο της προσευχής και λέει: *«Οὕτως οὖν προσεύχεσθε. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...»* Και μας παρουσιάζει τη γνωστή μας προσευχή, το «Πάτερ ἡμῶν».

Το «Πάτερ ἡμῶν» ως υπόδειγμα προσευχής

Δηλαδή, τι είναι αυτό το «Πάτερ ἡμῶν» που το ξέρουμε και το λέμε; Είναι μια προσευχή με μερικά αιτήματα. Ζητάμε από το Θεό μερικά πράγματα. Αλλά είναι προσευχή «υπόδειγμα». Δηλαδή μας δίνει ένα τύπο, γιατί υπάρχουν και άλλα αιτήματα που λέγει ο Χριστός να προσευχόμεθα και δεν περιέχονται μέσα στο «Πάτερ ἡμῶν». Λέει για παράδειγμα: *«Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν καταδιокόντων ὑμᾶς»*. Δεν το λέει στο «Πάτερ ἡμῶν». *«Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν επηρεαζόντων ὑμᾶς»*. Δεν το λέει στο «Πάτερ ἡμῶν». Λέει ο Ιάκωβος ο αδελφόθεος *«Εὐχέσθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ιαθεῖτε»*. Δεν το λέει στο «Πάτερ ἡμῶν». Που σημαίνει ότι το «Πάτερ ἡμῶν» δεν είναι η μόνη αποκλειστική προσευχή που πρέπει να λέμε, αλλά είναι μια προσευχή η οποία όμως είναι υπόδειγμα για όλες τις προσευχές. Γιατί μες στο «Πάτερ ἡμῶν» περιλαμβάνονται τα σπουδαιότερα αιτήματα. Όπως όταν θέλεις να κάνεις μια αίτηση σε ένα Υπουργείο, σου δίνουν ένα τύπο αιτήσεως, και επί τη βάση αυτού του τύπου της αιτήσεως, ζητάς από κάποια αρχή, εκείνο που θες. Έτσι ο Χριστός με το Πάτερ ἡμῶν, μας έδωσε τύπο αιτήσεως, να το υποβάλουμε στην ανωτάτη αρχή και εξουσία που λέγεται Θεός.

Και σε αυτό το «Πάτερ ἡμῶν» υπάρχουν τέτοια αιτήματα που ικανοποιούν και τις πνευματικές αλλά και τις υλικές ανάγκες και για αυτό η Εκκλησία, όλες τις ευχές που έχει μες στη λειτουργία, μες στον Όρθρο, όλες η προσευχές της έχουνε βάση το «Πάτερ ἡμῶν». Και εμείς όταν προσευχόμαστε πρέπει να έχουμε σαν υπόδειγμα το Πάτερ ἡμῶν, και να ζητάμε από το Θεό και υλικά και πνευματικά. Να αποβλέπουμε δηλαδή στον καθ'όλου άνθρωπο που είναι και ψυχή και σώμα και να επιδιώκουμε τη δοξολογία του Θεού που είναι *«αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου»* και την απαλλαγή μας από τον πειρασμό *«μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν»*.

Το «Πάτερ ἡμῶν» λοιπόν μας διδάσκει ο Χριστός. Θα μου πείτε, το ξέρουμε το «Πάτερ ἡμῶν», με αυτό θα ασχοληθείς; Το ξέρουμε; Λάθος. Δεν το ξέρουμε. Μα το

λέμε κάθε μέρα. Λάθος. Δεν το λέμε. Άλλα τι το κάνουμε; Το παπαγαλίζουμε! Αν ξέραμε τι σημαίνει το «Πάτερ ἡμῶν» θα συγκλονιζόμεθα. Αν το λέγαμε ζωντανά, δεν θα απελπιζόμασταν. Γι' αυτό ο Παύλος τονίζει και λέγει: «*Προσεύξομαι τῷ Πνεύματι, προσεύξομαι καὶ τῷ νοῷ*». Δεν τα μουρμουρίζουμε τα χεῖλη. Το μυαλό θα τρέχει αλλού και η καρδιά θα συγκινείται από άλλα. Όταν τα χεῖλη μιλάνε, μετέχει το μυαλό, η καρδιά δονείται. Ολόκληρος ο άνθρωπος συμμετέχει στην προσευχή.

Τι σημαίνει το «Πάτερ»

Επιτρέψτε μου από όλο το «Πάτερ ἡμῶν» για να δείτε τι μεγάλη θεολογική σημασία έχει μόνο τις τρεις πρώτες λέξεις θα σας αναφέρω. Αυτές θα κρατήσετε. «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Πάρτε την πρώτη λέξη. «Πάτερ»! Ο άνθρωπος προσφωνεί το Θεό με την γλυκύτερη αλλά και την οικιότερη λέξη. Όταν προσφωνούμε τρανούς της γης, χρησιμοποιούμε βαρύγδουπους τίτλους που κρύβουνε υποκρισία, κολακεία, αλλά και απόσταση. Και λέμε: Εξοχότατε, Μεγαλειότατε, Σεβασμιότατε, Παναγιότατε. Όταν μιλάμε στο Θεό, ούτε εξοχότατε του λέμε, ούτε μεγαλειότατε, ούτε σεβασμιότατε, ούτε αιδεσιμολογιότατε τίποτα. Μια απλή προσφώνηση, αλλά προσφώνηση τόσο τρυφερή τόσο γλυκιά, που μας γεμίζει τόσο παρηγοριά, ώστε δεν έχουμε πια καθόλου απελπισία. Τι του λέμε; «Πάτερ» του λέμε. Αυτό τι σημαίνει. Και μόνο η λέξη αυτή σημαίνει τέσσερα σπουδαία πράγματα.

Πρώτα – πρώτα, «Πάτερ» σημαίνει ότι ο Θεός για εμάς, είναι Πατέρας. Δηλαδή εμείς είμαστε γεννήματα και δημιουργήματα του Θεού Πατέρα. Δεν καταγόμαστε από – επιτρέψτε να την πω την λέξη – οι ηλίθιοι, αγράμματοι και αστοιχειώτοι που λένε ότι καταγόμαστε από τον πίθηκο. Κολακεύονται. Να τους βάλουμε μια ουρά από πίσω να λέγονται παιδιά του πίθηκου. Εμείς κολακευόμεθα. Και καυχόμεθα να λέμε ότι καταγόμεθα από τον Θεό Πατέρα. Είμαστε εικόνες του Θεού Πατέρα. Έχουμε τον Θεό Πατέρα. Θυμάστε ο Μέγας Αλέξανδρος τι έλεγε για τον πατέρα του και για τον δάσκαλό του τον Αριστοτέλη; Στον πατέρα μου λέει οφείλω το «ζην». Στον δάσκαλό μου τον Αριστοτέλη οφείλω το «ευ ζην». Εμείς οι άνθρωποι του Θεού, λέμε: στον πατέρα μας τον σαρκικό οφείλουμε το «ζην». Ή μάλλον λάθος. Στο Θεό Πατέρα οφείλω και το «ζην» και το «ευ ζην» και το «αἰωνίως ζῆν». Γιατί; Γιατί και το ότι ζούμε το οφείλουμε στο Θεό Πατέρα. «*Ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγε*». Αν κάποιος πατέρας και κάποια μητέρα μας γέννησε είναι γιατί ο Θεός

Θέλησε, και ο Θεός ἔδωσε τη δύναμη, και ο Θεός ἔδωσε αυτό το θαύμα. Στο Θεό οφείλουμε και το «ζῆν» και το «εὖ ζῆν» και το «αἰωνίως ζῆν». Είμαστε παιδιά του Πατέρα. Αυτό ξέρετε τι ἄλλο σημαίνει; Σημαίνει ἕνα μεγάλο πράγμα. Ὅτι βρισκόμαστε κάτω από την ακοίμητη φροντίδα του Θεού. Ὅτι ο Πατέρας μας, εἶναι ανείστακτο το ενδιαφέρον του για μας.

Θα ἔχετε ακούσει ἕνα ωραίο χαριτωμένο ανέκδοτο που λέγεται. Ὅτι κάποτε σε ἕνα καράβι, σηκώθηκαν κύματα, φουρτούνες, και χτυπούσαν το καράβι από παντού και το καράβι κινδύνευε στην τρικυμία να καταποντισθεῖ. Ὅλοι τα εἶχαν χαμένα, και ζαλισμένοι από ἐδῶ και από ἐκεῖ πως θα σωθούν και πως το καράβι δεν θα καταποντισθεῖ. Ἐνας μονάχα στο καράβι μέσα ἦταν ἀτάραχος και γαλήνιος. Ἦταν ἕνα παιδάκι που ἔπαιζε ἀμέριμνα. Το πλησίασαν και το ρώτησαν· παιδί μου εσύ δεν ἀνησυχεῖς; Δεν βλέπεις ὅτι πνιγόμαστε; Και το παιδάκι χαμογέλασε και με παιδική ἀπλότητα ἀφέλεια και πιστότητα τους εἶπε: Γιατί να ἀνησυχῶ; Στο τιμόνι καπετάνιος εἶναι ο Πατέρας μου. Αὕτη εἶναι ἡ ζωή μας. Φουρτούνες; Ναι, πολλές. Κίνδυνοι και τρικυμίες. Προβλήματα και δυσκολίες. Οι ἄλλοι ἄνθρωποι τα χάνουν. Ζαλίζονται και κοντεύουν να τρελαθοῦν. Τι θα γίνει με το ἕνα, τι θα γίνει με το ἄλλο. Ἐνας μένει ἀτάραχος. Ο πιστός. Γιατί ξέρει ο πιστός ὅτι στο τιμόνι της ζωῆς του, ἔστω και αν τρικυμίες γίνονται γύρω, στο τιμόνι της ζωῆς του, καπετάνιος εἶναι ο Θεός Πατέρας. Μηδέν ἀπελπισία. Μηδέν ἀγωνία. Μηδέν προβλήματα. Να τι σημαίνει, ἔχω το Θεό Πατέρα. Σημαίνει ὅτι ο Πατέρας ὅλα τα φροντίζει.

Πατέρας σημαίνει, κατάγομαι από το Θεό. Πατέρας ο Θεός, σημαίνει, εἶναι ανείστακτο το ενδιαφέρον του ἐπάνω μου. Δεν ἔχω προβλήματα. Δεν ἔχω ἀγωνία. Δεν υπάρχει για τον πιστό το πως. Ο Πατέρας, ὅταν το λέμε «Πάτερ ἡμῶν», ἀκόμα ξέρετε τι σημαίνει; Σημαίνει την μεγάλη τιμή της υιοθεσίας μας. Είμασταν δηλαδή ξένοι και ἐχθροί με τον Θεό και ἐρχεται ο Θεός και μας υιοθετεῖ. Μας υιοθέτησε. Μας ἔκανε παιδιά του. Ἐνα παιδί εἶχε μόνο. Τον μονογενή του Υἱό. Και ἔκανε τώρα τόσα παιδιά. Υιοί και θυγατέρες. «καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ» Μας ἔκανε παιδιά του κατὰ χάριν. Και αὐτό ἀκόμα τι σημαίνει; Σημαίνει ὅτι, ἀφού μας υιοθέτησε, ἀρα και θα τον κληρονομήσουμε. Ἐτσι λέει ο Παῦλος. «Ἐἰ δὲ υἱοὶ καὶ κληρονόμοι, Ἔἰ δὲ κληρονόμοι, συγκληρονόμοι Χριστοῦ.» Εἴαν λέει εἴστε παιδιά του Πατέρα, τότε θα εἴστε και κληρονόμοι του. Και αν εἴστε κληρονόμοι του Θεού Πατέρα, τότε θα εἴστε και συγκληρονόμοι του Χριστοῦ. Ἐτσι λέγει στο Ευαγγέλιο του Ιωάννου στο πρῶτο κεφάλαιο που διαβάζεται

Πάτερ ἡμῶν

την ημέρα του Πάσχα. «Ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσία τέκνα Θεοῦ γενέσθαι.»

Γιατί λέμε «ἡμῶν»

«Πάτερ» λοιπόν τον προσφωνούμε. Όταν λοιπόν ανοίγουμε το στόμα και λέμε το «Πάτερ ἡμῶν», αμέσως σε όλα αυτά μας λέει «Πάτερ»! Κοιτάξτε την δεύτερη λέξη του «Πάτερ ἡμῶν». Λέμε «ἡμῶν», για να δείτε τι θεολογική και κοινωνιολογική σημασία έχει το «ἡμῶν». Δεν λέμε «Πάτερ μου». Όχι. Τι λέμε; «Πάτερ ἡμῶν». Μόνο ένας ἔλεγε «Πάτερ μου». Ο Χριστός. Ο Χριστός όταν προσευχόταν, ποτέ δεν ἔλεγε «Πάτερ ἡμῶν». Ἐλεγε ἢ σκέτο «Πάτερ» ἢ «Πάτερ μου». Γιατί; Διότι ο Χριστός εἶναι ο αποκλειστικός Υἱός του Θεοῦ κατὰ φύση. Ἐναν υἱό ἔχει κατὰ φύση, στην ουσία. Ο Μονογενής Υἱός και λόγος του Θεοῦ. Και μόνο ο Χριστός ἔχει τον Πατέρα μοναδικά και αποκλειστικά στην ουσία. Δηλαδή εἶναι ομοούσιος. Εμεῖς δεν λέμε «Πάτερ μου», ἀλλὰ λέμε «Πάτερ ἡμῶν». Γιατί; Διότι ο Πατέρας εἶναι κοινός Πατέρας. Εἶναι Πατέρας ὅλου του κόσμου. Εἶναι Πατέρας ὅλων των ἀνθρώπων. Και αὐτό ξέρετε τι σημαίνει; Ὅτι ὅλοι μας, ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἴμαστε ἀδελφία μεταξύ μας. Να ἡ ἰσότητά. Και ὅτι ἀν ὅλοι ἀναγνωρίσουμε τον Θεό Πατέρα, ἡ γῆ θα γίνει μια παγκόσμια ἀδελφότητα. Θα πάψουν οἱ διακρίσεις και τὰ μίσση, οἱ πόλεμοι και οἱ ἐχθρες. Οἱ διακρίσεις ἀνάμεσα σε μαύρους και σε ἄσπρους, σε πλούσιους και σε φτωχοὺς, σε γραμματισμένους και σε ἀγράμματους. Θα εἴμαστε ὅλοι ἀδελφοί, διότι εἴμαστε παιδιά του ἰδίου Πατέρα. Όταν λοιπόν λέω «Πάτερ ἡμῶν», αμέσως στο μυαλό μου φέρνω ὅλη την κοινωνία. «Πατέρα μας». Εἶναι ο Πατέρας ὅλου του κόσμου.

Και ὅταν λέω το «Πάτερ ἡμῶν», αμέσως θυμάμαι την συγγένεια που ἔχουμε μεταξύ μας. Ξέρετε υπάρχουν δυο συγγένειες. Ἡ κάτω συγγένεια και ἡ ἄνω συγγένεια. Ἡ κάτω συγγένεια εἶναι ἡ σαρκική συγγένεια. Ἐχουμε συγγενεῖς. Διαφόρους συγγενεῖς. Μας ἐνώνει το ἴδιο αἷμα. Ἐχουμε την ἄνω συγγένεια, την πνευματική συγγένεια. Με τους ἀδελφούς ἐν Χριστῷ μας ἐνώνει το ἴδιο αἷμα. Το αἷμα του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εμεῖς ἐδῶ πέρα ὅσοι εἴμαστε, δεν εἴμαστε συγγενεῖς σαρκικοί μεταξύ μας, και ὁμως ἀγαπιόμαστε. Ἐχουμε πόθο, λαχτάρα. Γιατί; Διότι εἴμαστε συγγενεῖς κατὰ πνεῦμα. Και ο ἱερός Χρυσόστομος λέει ὅτι ὅταν προσεύχεται ο Χριστιανός και λέει: «Πάτερ ἡμῶν». Τι κάνει ὅταν λέει το «ἡμῶν»; «ὕπὲρ τοῦ κοινοῦ σώματος τὰς δεήσεις ἀναφέρων, καὶ οὐδαμοῦ σκοπῶν τὸ ἑαυτοῦ». Για ὅλο το

κοινό. «*αλλά πανταχού το του πλησίον*». Δηλαδή όταν λέω «Πάτερ ἡμῶν» αμέσως θυμάμαι τους άλλους. Αμέσως αγκαλιάζω όλο τον κόσμο. Αμέσως λέω: ελάτε και εσείς στο σπίτι του Πατέρα. Δεν είναι δικός μου αποκλειστικώς ο Πατέρας. Δεν είμαι εγώ μόνο το παιδί του Πατέρα. Είσαι και εσύ παιδί του Πατέρα. Έλα και εσύ κοντά μου. Και όταν προσεύχομαι και λέω «Πάτερ ἡμῶν», για σένα προσεύχομαι. Και εσύ για μένα προσεύχεσαι. Είδατε τι σημασία έχουν οι λέξεις στο «Πάτερ ἡμῶν»;

«Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»

Ελάτε τώρα στην τρίτη λέξη. «*ο ἐν τοῖς οὐρανοῖς*». Γιατί λέμε «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»; Για να δείξουμε έναν τόπο συγκεκριμένο που μένει ο Θεός; Όχι, διότι ο Θεός δεν έχει έναν τόπο. Ο Θεός είναι πανταχού παρών. Τότε τι σημαίνει το «*ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*»; Νομίζετε ότι τίποτε εν σημαίνει. Και όμως σημαίνει τέσσερα πράγματα. Δηλαδή πρώτα – πρώτα ότι ο Θεός δεν είναι ο Πατέρας της γης. Είναι ο Πατέρας του ουρανού. Διαφέρει από τον Πατέρα της γης. Έχουμε και πατέρα της γης. Γεννηθήκαμε από έναν πατέρα. Αλλά οι πατεράδες της γης, ή θα είναι κακοί, μερικοί, ή και αν είναι καλοί κάποτε φεύγουν και πεθαίνουν και τα παιδιά μένουν ορφανοί. Ενώ ο Πατήρ εν τοις ουρανοῖς, είναι Πατέρας αἰώνιος και ποτέ ο άνθρωπος δεν μένει ορφανός.

Κάποτε ένας άγιος άνθρωπος, είδε έναν χριστιανό να κλαίει και να χτυπιέται από τη δυστυχία που τον είχε βρει. Έλα, του λέει, για πες μου. Θες να παρηγορηθείς; Πες μου το «Πάτερ ἡμῶν». «Πάτερ ἡμῶν ο εν τοις ουρανοῖς». Λέει εκεί σταμάτα. Αν το πιστεύεις, τότε γιατί κλαις; Εσύ κλαις σαν είσαι ορφανός. Εσύ κλαις σαν να πέθανε ο πατέρας σου. Μα πεθαίνει ο Θεός παιδί μου ποτέ; «*Οὐκ εάσω ὑμᾶς ὀρφανούς*», είπε ο Χριστός. Δεν θα σας αφήσω ποτέ ορφανούς. Γι' αυτό λέγεται «*ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*» Πατέρας. Δεν είναι σαν τους επί της γης πατέρες ο Θεός Πατέρας. Είναι ο Πατέρας που ζει πάντα. Και ορφάνια ποτέ στην ψυχή, και χειμῶνας και απελπισία, ποτέ μέσα μας. Αυτό θα πει.

Και ακόμα «*ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*» σημαίνει ότι ο Θεός Πατέρας δεν είναι σαν τους ψεύτικους θεούς των ειδώλων. Γιατί οι ψεύτικοι θεοί των ειδώλων δεν κατοικούσαν στον ουρανό. Κατοικούσαν στη γη, στον Όλυμπο. Εκεί τους είχαν τοποθετήσει οι αρχαίοι τους ψεύτικους θεούς. Και οι σύγχρονοι θεοί, τα του κόσμου είδωλα... Γιατί σήμερα έχουμε ειδωλολατρία. Λατρεύουν οι άνθρωποι τους ανθρώπους, οι οποίοι αυτοθεοποιούνται ή εμείς τους θεοποιούμε. Ακούστε να δείτε γιατί συζητάνε τα

παιδιά, οι νέοι, ο κόσμος, ή για ποδοσφαιριστάς που σείεται ο κόσμος, ή για πολιτικό, και τους έχουν κάνει θεούς. Όλοι όμως αυτοί οι θεοί είναι κοσμοθεοί, ψευτοθεοί, και η κατοικία τους είναι η γη. Ο Θεός, ο Πατέρας μας είναι «έν τοῖς οὐρανοῖς». Η κατοικία του είναι στον ουρανό για να διαφέρει από τους ψεύτικους θεούς, από τα είδωλα του κόσμου.

Και ακόμα «ὁ ἐν τῆς οὐρανοῖς», το λέμε για να δείξουμε ότι ο Θεός είναι... Μια λέξις. Δύσκολη θα σας φανεί αλλά θα σας την αναλύσω. Ότι ο Θεός είναι υπερβατικός. Είναι αυτό που λέμε στη θεια λειτουργία. *ἄξιον καὶ δίκαιον σέ υμνεῖν, σέ ευλογεῖν, σέ αινεῖν, σέ ευχαριστεῖν, σέ προσκυνεῖν ἐν παντί τόπῳ τῆς δεσποτείας σου. Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἀπερινόητος, ἀόρατος, ἀκατάλληπτος*». Δηλαδή αν μπορεί η θάλασσα, η πλατεία και μεγάλη να χωρέσει σε μια δαχτυλήθρα, μπορεί απερινόητος Θεός, ο υπερβατικός Θεός, να χωρέσει στο μικρό σου μυαλουδάκι. Μην σπας λοιπόν το μυαλό σου σώνει και καλά σε τούτη την ζωή, να λύσεις τα μυστήρια τα υπερκόσμια. Με πίστι τα ατενίζεις. Είναι ο «ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Ο υπερβατικός Θεός. Εκείνο που θα το πιάσεις και θα το αγγίξεις στη μέλλουσα βασιλεία, όταν θα απολαύσεις το άρρητο κάλος τους προσώπου του.

Αλλά σημαίνει και κάτι άλλο το «ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Και ένα τέταρτο που έχει σε εμάς περισσότερο, στη ζωή μας μεγάλη σημασία. Όταν λέμε «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς», αμέσως λέει ο ιερός Χρυσόστομος *«αποστήσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, τοῖς οὐρανοῖς ἀτενίζει»*. Δηλαδή αμέσως παίρνω τα μάτια από τη γη και τα προσκολῶ προς τον ουρανό. «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Γιατί αρκετά κολλήσαμε στη γη. Μας έφαγε η λάσπη. Είναι αυτό που λέει: ανέβα λίγο αετέ γιατί σε έφαγε ο κάμπος. Μας έφαγε ο κάμπος. Η λάσπη, η χαμοζωή. Τα μάτια όλο κάτω στην ύλη. Τι θα φάμε, τι θα πιούμε, τι λεφτά θα βγάλουμε, τι θα χτίσουμε, τι, τι, τι... Και ξεχνάμε την πατρίδα. Ξεχνάμε το σπίτι του Πατέρα. Σαν τα άσωτα παιδιά απομακρυνθήκαμε από το σπίτι του Πατέρα, κολλήσαμε στα χαρούπια της γης και λησμονούμε ότι το σπίτι του Πατέρα είναι αλλού, και ότι το σπίτι μας δεν είναι εδώ. Αυτό σημαίνει «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Πάρτε επιτέλους τα μάτια από τη λάσπη. Αρκετά κολλήσαμε στη γη. Αρκετά μας έφαγε η ύλη. Αρκετά η χαμοζωή. Λίγο πιο ψηλά να ατενίζουμε. Τα μάτια εις ουρανοὺς αναθέντες. Άνω σχώμεν τας καρδίας. Και τότε πλημμυρίζει η καρδιά από ελπίδα, από βεβαιότητα, από χαρά, από ευτυχία, και τότε ζούμε την βασιλεία του Θεού Πατρός, και τότε υμνούμε τον ουράνιο Πατέρα, εις αιῶνας αιῶνων, Αμήν.

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

«Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου»

Ἡ διαφήμιση

Πολύς λόγος ἀδελφοί μου γίνεται στις μέρες μας για την διαφήμιση. Υπάρχουν πράγματα που είναι ευτελή και μικρά και ὅμως κυκλοφοροῦν σε μεγάλη ποσότητα γιατί υπάρχει δυνατή διαφήμιση. Και υπάρχουν πράγματα σπουδαία, ἄξια και ωφέλιμα που δεν ἔχουν κυκλοφορία γιατί στεροῦνται διαφημιστικότητας. Το ἴδιο συμβαίνει και με τὰ βιβλία. Υπάρχουν βιβλία υπέροχα που περιέχουν σοφίες. Γραμμένα ἀπὸ ἀνθρώπους αυθεντικούς, που ὅμως παραμένουν στα ράφια των βιβλιοπωλείων και δεν διακινούνται ἀκριβῶς γιατί δεν ἔχουνε διαφήμιση ἢ γιατί τὸ εξώφυλλό τους δεν ἀποτελεῖ ρεκλάμα. Και ἀντίθετα υπάρχουν βιβλία μικρά, ταπεινά, χυδαία πολλές φορές που περιέχουν φτωχά, περιττά και βλαβερά και καταστρεπτικά πράγματα που ὅμως κυκλοφοροῦν. Και περιοδικά, σε ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀντίτυπα ἀκριβῶς γιατί ἔχουν δυνατή διαφήμιση, ἐλκυστικό και προκλητικό εξώφυλλο. Το ἴδιο συμβαίνει καὶ με τὰ πρόσωπα. Υπάρχουν πρόσωπα σπουδαία τὰ ὁποῖα ὅμως παραμένουν στὴν ἀφάνεια διότι ἀκριβῶς κανεὶς δὲν προβάλλει τὰ πρόσωπα αὐτά. Καὶ ἀντίθετα ὑπάρχουν πρόσωπα μικρά, μικρῆς ἁξίας καὶ διανοητικότητας, πολλές φορές δὲ πρόσωπα ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν δημόσια τάξη, γιὰ τὴν δημόσια πνευματικὴ ὑγεία, καὶ ὅμως τὰ πρόσωπα αὐτὰ διαφημίζονται, προβάλλονται με ὅλα τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως σὰν ἰνδάλματα, σὰν εἰδῶλα, αὐθεντίες καὶ ἄνθρωποι μικροὶ καὶ μεγάλοι ἀποτελοῦνε τυφλὰ πιόνια ποῦ ἀκολουθοῦν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐτσι λοιπὸν ἡ διαφήμιση ἔχει στις μέρες μας μεγάλη δυνατότητα. Ἡ διαφήμιση μπορεῖ τὸ σκοτάδι νὰ το δείξει καὶ νὰ το κάνει φῶς. Τὴν πυγολαμπίδα νὰ μας τὴν δείξει ὅτι εἶναι ἥλιος. Τὴν κοπριά νὰ μας τὴν παρουσιάσει σαν θρεπτικὴ τροφή, καὶ τὸ φαρμάκι νὰ μας τὸ κάνει φάρμακο γιὰ νὰ το πιούμε.

Ἀλλὰ ἡ διαφήμιση ἐπίσης μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Γιὰ τὸ καλὸ τῆς κοινωνίας. Γιατί μπορεῖ μιὰ σωστὴ διαφήμιση νὰ εἶναι ὁ προβολέας ἐκεῖνος που θὰ δείξει στους ἀνθρώπους τὸν σωστὸ δρόμο, θὰ δείξει τὴ σωστὴ τὴν λύση καὶ θὰ παρουσιάσει τὰ σωστά πρόσωπα.

Ἐχει ἀνάγκη ὁ Θεός ἀπὸ διαφήμιση;

Και ἔτσι θα ἠθέλα να ρωτήσω· το ὄνομα του Θεοῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ διαφήμιση; Και ναι, και ὄχι. Γιατί ὁ Θεός εἶναι σαν τον ἥλιο. Εἶναι μάλλον ὁ πνευματικὸς ἥλιος, ἡ πηγή τῆς ζωῆς. Και ὅπως ὁ φυσικὸς ἥλιος αὐτὸς καθεαυτὸς δεν ἔχει ἀνάγκη διαφημίσεως. Και ἄλλοτε το εἶπαμε. Ποτέ δεν ἀνοίξε διαφημιστικὸ γραφεῖο να διαφημίσει τον ἥλιο και να πει, τρέξτε κόσμε να δεῖτε την ανατολή του ἡλίου. Ὁ ἥλιος αυτοδιαφημίζεται. Ενώ ὁμως ὁ ἥλιος δεν ἔχει ἀνάγκη ὁ ἴδιος διαφημίσεως, για να απολαύσουν οἱ ἄνθρωποι τις ἀκτίνες τις ευεργετικές του ἡλίου, ἢ πρέπει να ανατεῖλει ὁ ἥλιος ἢ πρέπει να διαλυθοῦν τα μαύρα σκοτεινά σύννεφα που καλύπτουν τις ἀκτίνες του ἡλίου.

Το ἴδιο και με το Θεό. Ὁ Θεός αὐτὸς καθεαυτὸς ὁπωσδήποτε δεν ἔχει ἀνάγκη διαφημίσεως. Δεν ἔχει ἀνάγκη ὁ Θεός των δικῶν μας τραγουδιῶν και ὕμνων. Τῆς δικῆς μας ομολογίας ἢ του δικοῦ μας κηρύγματος. Δεν ἔχει ἀνάγκη τῆς δικῆς μας προβολῆς. Ἀλλά ενώ ὁ ἴδιος δεν ἔχει ἀνάγκη διαφημίσεως, οἱ ἄνθρωποι για να απολαύσουν τις ευεργετικές ἐνέργειες και ἐκδηλώσεις του Θεοῦ, εἶναι ἀνάγκη κάποιος να τους οδηγήσει στην ανατολή του ἡλίου, ἢ να διαλύσει τα σύννεφα τῆς πλάνης, τῆς προκατάληψης, τῆς σύγχυσης ἢ τῆς αμαρτίας που σκιάζουν τον ἀκτινοβόλο ἥλιο που λέγεται Θεός.

Ἐτσι με αὐτή την ἐννοια ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μας ὕστερα ἀπὸ μερικά θαύματα, δεν ἠθέλε διαφήμιση. Ὑστερα ἀπὸ ἄλλα θαύματα ζητοῦσε ὁ ἴδιος διαφήμιση. Ἐτσι βλέπουμε τον Χριστό σε μερικά θαύματα να λέει «*Οράτε, ὄρα μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονώς*». Κοίταξε καλά να μην το πεις σε κανέναν γιατί δεν ἦταν ἀνάγκη να το πει. Το ἴδιο το γεγονὸς ἔλαμπε τόσο πολὺ. Σε ἄλλες περιπτώσεις ὁ ἴδιος ὁ Χριστός λέει «*Ὑπαγε καὶ διηγού πάντα ὅσα ἐποίησέ σοί ὁ Θεός*». Που σημαίνει ὅτι ἄλλοτε δεν χρειάζεται διαφήμιση γιατί μόνος του ὁ Θεός διαφημίζεται με τα θαύματά του. Ἄλλοτε ὁμως εἶναι ἀνάγκη το δικό μας στόμα να γίνεται διαφημιστικὸ ὄργανο, ὄχι γιατί ἔχει ἀνάγκη ὁ Θεός ἀλλά γιατί οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἀνάγκη τῆς διαφημίσεως του Θεοῦ, για να ἀγαπήσουν και να θαυμάσουν το Θεό και να οδηγηθοῦν στην σωτηρία.

Θυμάστε την περίπτωση των δυο τυφλῶν; Ὅταν ὁ Χριστός τους χάρισε το φως και εἶδαν τα θαυμάσια τῆς φύσεως και τα θαυμάσια του Θεοῦ, προπαντὸς εἶδαν την ἀκτινοβόλο μορφή του Κυρίου... Μόλις εἶδαν το φως δεν σταμάτησαν. Ἀμέσως ὅπως λέγει ὁ Ευαγγελιστὴς Ματθαῖος, ἔτρεξαν παντού και διεφήμισαν λέει

χαρακτηριστικά. Και διεφήμισαν το γεγονός εν πάση τη γη εκείνη. Ἄρα λοιπόν ο Θεός και θέλει και δεν θέλει διαφήμιση. Και χρειάζεται για το ὄνομα του Θεού διαφήμις, και δεν χρειάζεται για το ὄνομα του Θεού διαφήμις.

Το ὄνομα του Θεού

Ἐτσι θα μπορούσα να πω ότι το πρώτο και αναγκαίο πράγμα για έναν άνθρωπο πνευματικό είναι η διαφήμις του ονόματος του Θεού. Ἐτσι δικαιολογείται το γεγονός ότι ο Χριστός στο «Πάτερ ημών» το οποίο αναλύουμε με την αγάπη σας, σαν πρώτο πρώτο αίτημα ὕστερα από το «Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοῖς» έχει ακριβώς το διαφημιστικό αίτημα για τη δόξα του Θεού. «Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου». Αλλά όταν λέει εδώ «Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» ο Χριστός τι εννοεῖ; Πρωτοῦ να σας δείξω τι σημαίνει «αγιασθήτω» και αν είναι ανάγκη να αγιασθεῖ ο Θεός, αφού ο Θεός είναι Ἅγιος και Πανάγιος, πως είναι δυνατόν να αγιάζεται ο Θεός. Πρωτοῦ να σας πω λοιπόν πως εξηγείται το «αγιασθήτω» ας πω μερικές λέξεις για τη δεύτερη λέξη: «τὸ ὄνομα». Ο Θεός έχει ὄνομα; Και ναι και όχι. Ο Θεός είναι και ανώνυμος και πολώνυμος κατά την θεολογία της Εκκλησίας μας. Γιατί; Είναι ανώνυμος ο Θεός ως προς την ουσία του και την φύση του. Δεν υπάρχει ὄνομα της ανθρώπινης γλώσσας που να μπορεί να εκφράσει την ουσία και τη φύση του Θεού. Αντίθετα τα ὀνόματα που χρησιμοποιούμε για τον Θεό, δεν αναφέρονται στην ουσία του αλλά στις ενέργειες. Στις κτιστές ενέργειες, ή στις ἀκτιστες ενέργειες. Στις εκφάνσεις και εκλάμψεις. Στις εκφράσεις και εκδηλώσεις της αγάπης του Θεού.

Ο Θεός όταν εμφανίστηκε στον Μωυσή στην Παλαιά Διαθήκη, ἔδωσε τα στοιχεία του στον Μωυσή. Το ὄνομά του. Ποιος εἶσαι; Και εἶπε ο Θεός στον Μωυσή. «Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Ὡν». Και αυτό στα Εβραϊκά ὅπως ξέρετε, «εἶμαι ὁ ὑπάρχων», ονομάζεται – λέγεται με την λέξη Γιαχβέ. Ιεχωβά. Αυτό που ακούτε δηλαδή από τους χιλιαστές. Η λέξις «Γιαχβέ», «Ιεχωβά» είναι η ιερή λέξις της εβραϊκής διαλέκτου της Παλαιάς Διαθήκης. Με το «Γιαχβέ» εκφράζουμε το Θεό ὅπως αποκαλύφθηκε στον Μωυσή. Αλλά δεν σημαίνει ότι το ὄνομα του Θεού είναι μόναδικα και αποκλειστικά «Γιαχβέ», «Ιεχωβά». Γιατί; Διότι ο Θεός εμφανίστηκε στον Εβραῖο Μωυσή και του εἶπε το ὄνομά του στα Εβραϊκά. Αν φανερωνόταν στον Ἕλληνα Σωκράτη, θα ἔλεγε το ὄνομά του στα Ελληνικά. Αν φανερωνόταν σε κάποιον Κινέζο θα το ἔλεγε στα κινέζικα. Γιατί δεν μπορούμε να πούμε ότι ο Θεός έχει σαν ὄνομα μόνο το «Γιαχβέ» ή «Ιεχωβά» που λένε οι χιλιαστές διότι τότε πολιτογραφούμε το Θεό και τον κάνουμε

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

Εβραίο. Αλλά ο Θεός δεν είναι μήτε Εβραίος, μήτε Ἕλληνας, μήτε Αμερικάνος, μήτε Ρώσος. Ο Θεός είναι Θεός Πατήρ, πάντων εθνών, όλων των λαών.

Και κάτι άλλο ακόμα. Όταν μιλάμε για τους χιλιαστές που αυτό τον καιρό όπως ξέρετε έχουν έξαρση σε όλους τους σταθμούς, σε όλα τα φανάρια, σε όλες τις λαϊκές αγορές. Βλέπεις τους χιλιαστές και μοιράζουν, και μοιράζουν... Την στιγμή που εμείς στρογγυλοκαθίσαμε στην καλοπέραση μας και έχουμε το στόμα μας ραμμένο, και έχουμε βουβή την αγάπη μας στο Θεό. Δεν μιλάμε την αλήθεια. Εκείνοι μιλάνε με πείσμα και με λύσσα, με μανία σατανική, αλλά και με θαυμαστό ζήλο, διαδίδουν την πλάνη τους. Όταν λοιπόν μιλάμε για τους χιλιαστές, να μην του λέτε ποτέ Ιεχωβάδες ή μάρτυρες του Ιεχωβά. Τους αρέσει να τους το λέτε. Όταν τους λέτε Ιεχωβάδες είναι σαν να τους λέτε παιδιά του Ιεχωβά, παιδιά του Θεού. Ποτέ! Αλλά πως να τους λέτε; Χιλιαστές ή ψευτομάρτυρες του Ιαχωβά. Μάρτυρες του Ιεχωβά εμείς είμαστε, γιατί εμείς έχουμε τον αληθινό Θεό και μαρτυρούμε την μαρτυρία της αλήθειας της Αγίας Γραφής και της παραδόσεως.

Ο Χριστός είναι ΤΟ όνομα

Επανέρχομαι στην ιδέα ότι ο Θεός είναι και ανώνυμος και πολuwώνυμος. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η λέξις όνομα, στην Παλαιά και στην Καινή Διαθήκη, σχετικά με το Θεό ισοδυναμεί με το πρόσωπο του Θεού. Όπως δηλαδή εσύ ταυτίζεσαι με το όνομά σου... Είσαι ο Γιώργος. Το «Γιώργος» σημαίνει το πρόσωπό σου, «Ζαχαρίας» σημαίνει το πρόσωπό σου, έτσι η λέξις «όνομα» αναφέρεται και σημαίνει το πρόσωπο του Θεού. Δηλαδή αντικαθίστα το όνομα «Θεός» η λέξις «όνομα». Γι' αυτό λέει ο Κύριος: «ἐφανέρωσά σοῦ τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις». Δηλαδή εφανέρωσα εσένα, τον αληθινό Θεό. Όταν λέει λοιπόν η Γραφή «όνομα Θεού», σημαίνει Θεός. Όταν λέει «το όνομά σου», εσένα Θεέ. Έτσι η λέξις «όνομα» στην Καινή Διαθήκη περισσότερο και στην Παλαιά, σημαίνει κάποιο από τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος. Και ιδιαίτερα με την λέξη «όνομα», «αγιασθήτω το όνομά σου», τονίζουμε και δείχνουμε, δηλώνουμε το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, τον Υιό και Λόγο του Θεού, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό. Ο Χριστός είναι το όνομα του Θεού. Μάλλον θα έλεγα ότι ο Χριστός είναι Το όνομα.

Κοιτάξτε, όταν ο Πιλάτος πήρε το Χριστό όπως ήταν φραγγελωμένος, βασανισμένος με το αγκάθινο στεφάνι και τον έβγαλε έξω στο πραιτώριο, και τον έδειξε στο πλήθος το μανιασμένο των Εβραίων που ζήτησαν τη θανάτωσή του είπε ο

Πιλάτος: «Εἶδε ὁ ἄνθρωπος». Χωρίς νὰ τὸ ξέρει, ἀσυνείδητα ὁ Πιλάτος ἐκείνη τὴν ὥρα ἔλεγε μία μεγάλη ἀλήθεια. Εἶπε «Ὁ ἄνθρωπος». Ο μοναδικὸς ἄνθρωπος. Ο Ἄνθρωπος με κεφαλαίον ἄλφα. Ο ἀπόλυτος ἄνθρωπος, ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ὁ Θεάνθρωπος. Ἐτσι ὅπως λέει ὁ Πιλάτος «εἶδε Ὁ ἄνθρωπος», ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι Το ὄνομα. Το μοναδικὸ ὄνομα. Αὐτὸ το βλέπουμε σε δυο χωρία ωραιότατα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Το ἓνα εἶναι στὶς Πράξεις τῶν Αποστόλων καὶ τὸ ἄλλο στὴν τρίτη καθολικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου.

Εκεῖ στὶς Πράξεις, ὅταν τὸ ἰουδαϊκὸ συνέδριο ἐπίασε τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς μαστίγωσε, τοὺς ἔδειρε, τοὺς ἔδωσε ξύλον πολὺ γιὰ νὰ μὴν μιλάνε γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὕστερα ἀπὸ τὴν εἰσήγηση τοῦ Γαμαλιήλ τοὺς ἔδειραν καὶ τοὺς ἀφήσαν ἐλεύθερους ὑπὸ τὸν ὅρο νὰ μὴν μιλάνε γιὰ τὸ ὄνομα αὐτό. Καὶ λέει χαρακτηριστικὰ τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων: «οἱ μὲν ἀπόστολοι ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ατιμασθῆναι». Δηλαδή ἀντὶ νὰ θλίβονται, χοροπηδώντας με χαρὰ ἐφύγαν ἀπὸ τὸ συνέδριον γιὰτὶ ἀξιώθηκαν νὰ ατιμασθοῦν καὶ νὰ βασανιστοῦν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος. Γιὰ ἐκείνον ποὺ εἶναι Το ὄνομα. Ὁ Θεὸς δηλαδή.

Εἰς δε τὴν καθολικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου, στὴν Τρίτη... Ὁ Ἰωάννης ξέρετε ἔχει γραμμένο τὸ Ευαγγέλιον τὶς τρεῖς ἐπιστολὰς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν. Ἡ Τρίτη καθολικὴ ποὺ εἶναι ἓνα κεφάλαιον μόνον, λέει ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης, προτρέπει νὰ τιμῶνται λέει ἰδιαίτερα οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι ποὺ δίνουν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιὰτὶ λέει... Ἀκούστε τι λέει. «ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξήλθον».. Γιὰ ποῖον ἐξήλθον; Γιὰ τὸν Χριστό. Καὶ λέει «ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος». Ὁ Χριστὸς εἶναι Το ὄνομα.

Ὅταν λέει λοιπὸν «ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου», ἐννοοῦμε· Ὁ Χριστέ νὰ ἁγιασθεῖ, νὰ δοξασθεῖ, νὰ δοξολογηθεῖ τὸ ὄνομά σου. Ἀλλὰ ὁ Χριστὸς, σαν Θεός, εἶναι Το ὄνομα, τὸ μοναδικὸ καὶ ἀπόλυτον. Σαν ἄνθρωπος ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν ἔχει καὶ τὸ ξεχωριστὸ ὄνομα. Ὅταν ὁ Ἰωσήφ θέλησε νὰ δώσει ὄνομα στὸ βρέφος θυμῆθηκε ἐκεῖνο ποὺ τοῦ εἶπε ὁ Ἄγγελος· «καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν». Ἰησοὺς Χριστὸς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Καὶ δείχνει τὸ ὄνομα αὐτὸ τὴν ἀποστολὴν τοῦ. Καὶ εἶναι τὸ ὄνομα «Ἰησοὺς Χριστός», τὸ γλυκύτερον ὄνομα ποὺ ὑπάρχει στὸν κόσμον. Πέστε μοι ἄλλο ὄνομα ποὺ συγκινεῖ, συγκλονίζει, παρηγορεῖ καὶ ἐνισχύει καὶ εἶναι γνωστὸ καὶ ἀγαπιέται ὅπως τὸ ὄνομα «Ἰησοὺς Χριστός».

Το ὄνομα του Χριστοῦ αἰώνιο

Τα ἄλλα ονόματα τρανῶν και φιλοσόφων και μεγιστάνων και ἀρχόντων και βασιλιάδων και πρωθυπουργῶν εἶναι ονόματα που γράφονται στην ιστορία και σβήνουν. Αγαπιόνται ἀλλὰ λησμονοῦνται. Ἐνῶ το ὄνομα του Ἰησοῦ Χριστοῦ γράφτηκε και δεν σβήνει. Αγαπήθηκε και αγαπιέται και θα αγαπιέται. Εἶναι αὐτό που και ἄλλη φορά το εἶπα ἀλλὰ το ξαναλέω γιατί εἶναι πολύ χαρακτηριστικό. Τα ἄλλα ονόματα των ἀνθρώπων, εἶναι σαν τα ονόματα που τα μικρά παιδιὰ το καλοκαίρι παίζοντας στην ἀμμουδιά, τα γράφουν με μεγάλα γράμματα με το δάχτυλό τους και καμαρώνουνε το ὄνομά τους στην ἄμμο. Ξαφνικά ἐκεῖ που καμαρώνουν το ὄνομα, ἐρχεται το κύμα, σκεπάζει τη ἀμμουδιά και εξαφανίζεται το ὄνομα. Ἐτσι εἶναι τα ονόματα των ἀνθρώπων. Φαντάζουν τώρα στις ἐφημερίδες, στις τηλεοράσεις, στις καρδιές των ἀνθρώπων ἀλλὰ θα ἐρθεῖ το κύμα το χρόνου... Δεν θα ἀργήσει. Σε 50 χρόνια κανένα ὄνομα ἀπὸ αὐτά που εἶναι στην ἐπικαιρότητα δεν θα εἶναι γνωστό. Θα ἐρθεῖ το κύμα το χρόνου πάνω στην ἄμμο αὐτῆς της ἀβεβαιότητος και της προσωρινότητος και θα σβήσει. Ἐνῶ το ὄνομα του Ἰησοῦ Χριστοῦ δεν εἶναι ὄνομα γραμμένο στην ἄμμο. Εἶναι ὄνομα σκαλισμένο στο βράχο με την σμίλη της αἰωνιότητος, και ας ἐρχονται τα κύματα. Και ας διαβαίνουν οι αἰῶνες, και ας ἐρχονται οι καταιγίδες. Ο βράχος μένει βράχος και το ὄνομα μένει ὄνομα που ἀκτινοβολεῖ κάτω ἀπὸ τη λάμψη το ἡλίου. Βγαίνει ὕστερα ἀπὸ την καταιγίδα και την βροχή. Εἶναι το ὑπέρ παν ὄνομα. Το λέει ο ἀπόστολος Παῦλος. Γι' αὐτό το ὄνομα ἀγωνιζόμαστε. Γι' αὐτό το ὄνομα οι Ἅγιοι ἀγίασαν. Γι' αὐτό το ὄνομα μαρτύρησαν οι μάρτυρες και μεγαλομάρτυρες.

Το «αγιασθήτω»

Και ὅταν λοιπόν λέει ο Χριστός στο «Πάτερ ἡμῶν», «αγιασθήτω το ὄνομά σου» τι σημαίνει αὐτό το «αγιασθήτω»; Ἀν δεν το προσέξουμε και το πάρουμε κατὰ γράμμα, ἔτσι ἐξωτερικά, θα πούμε εμεῖς προσευχόμαστε για να αγιασθεῖ ο Θεός; Μα ο Θεός δεν ἀγιάζεται ἀλλὰ ἀγιάζει. Εἶναι ο ἀγιάζων ο Χριστός. Δηλαδή ο Χριστός εἶναι ὄχι ἀπλῶς ο Ἅγιος. Εἶναι ο Πανάγιος. Εἶδατε ὅταν λειτουργεῖ ο ιερέας, μετὰ την εὐχή της ἀναφορᾶς και ἀφοῦ ψάλλει ο ψάλτης τον ὕμνο των ἀγγέλων «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος», λέει «μετὰ τούτων καὶ ἡμεῖς τῶν μακαρίων δυνάμεων, Δέσποτα φιλάνθρωπε βοῶμεν καὶ λέγομεν· Ἅγιος εἶ, καὶ Πανάγιος εἶ, καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ δόξα σου». Ο στόχος της ζωῆς μας εἶναι ἡ ἀγιότητα. Εἶναι ἡ κορυφή των κορυφῶν,

εἶναι το Ἐβερест των πνευματικῶν αξιῶν... Δείξτε μου ανώτερη κορυφή εσεῖς στις πνευματικές αξίες ἀπὸ την αγιότητα. Ἀν ἡ αγιότητα εἶναι ἡ κορυφή, τότε σε αὐτὴν την κορυφή, κανένας ἄνθρωπος δεν ὑπάρχει κατακτητής. Ὅλοι σε αὐτὴν την κορυφή, και οἱ Ἅγιοι ἀκόμα της Εκκλησίας εἶναι οἱ ορειβάτες πρὸς την κορυφή, ὄχι οἱ κατακτητές της κορυφῆς. Καὶ γι' αὐτὸ καταξιώθηκαν. Ὅχι γιατί κατέκτησαν την κορυφή, ἀλλὰ γιατί ορειβατοῦσαν πρὸς την κορυφή και ἀνέβαιναν.

Ἕνας εἶναι μόνο ἀπόλυτα πάνω στην κορυφή. Μόνον ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ ὅταν ὁ ἱερεὺς φτάσει στο κρίσιμο σημεῖο της λειτουργίας και πάρει στα χέρια τον αμνὸν τον αγιασμένο του Κυρίου και το υψώσει στο δισκάριο, παραγγέλλει στο λαὸ και λέει «Πρόσχωμεν». Καὶ μένει ὁ λαὸς να δει τι να προσέξει. Καὶ λέει μετὰ «τα Ἅγια», αὐτὸ που κρατῶ. Εἶναι «τοῖς Ἁγίοις», εἶναι μόνο γιὰ τους ἁγίους. Για ἐκείνους που αγωνίζονται γιὰ την αγιότητα. Καὶ ὁ λαὸς ἀπὸ κάτω, συναισθανόμενος ὅτι δεν εἶναι ἅγιος ἀπαντάει. «Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός, Ἀμήν». Ἕνας εἶναι ὁ Ἅγιος σε ἀπόλυτο βαθμό. Οἱ ἄλλοι εἶναι σε σχετικὸ βαθμό. Ἕνας εἶναι ὁ Ἅγιος οντολογικά. Οἱ ἄλλοι εἶναι δεοντολογικά. Δηλαδή θέλουν και πρέπει να γίνουν ἅγιοι, ἀλλὰ ἕνας εἶναι ὁ ἀπόλυτα ἅγιος.

Ὅταν λοιπὸν λέγει «αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου», σημαίνει να αγωνισθούμε εμεῖς γιὰ να ἀνέβει ἡ αγιότητα του Θεοῦ; Ἀλλὰ ἡ αγιότητα του Θεοῦ δεν αυξομειώνεται. Εἶναι ἡ μόνιμη γιατί εἶναι τέλεια ἡ αγιότητα του Θεοῦ. Εμεῖς ἔχουμε ἀνάγκη αὐξήσεως της αγιότητος και του αγιασμοῦ. Ἀλλὰ στην περίπτωση τῆς δικῆς μας συμβαίνει τὸ ἀντίστροφο. Εἰς μεν τὰ υλικά πράγματα δεν εἴμαστε ποτέ ικανοποιημένοι. Εἴμαστε ἀνικανοποίητοι. Θέλουμε αὐξηση. Αὐξηση του μισθοῦ. Δεν δεχόμαστε πᾶνγμα του μισθοῦ. Θέλουμε βελτίωση του υλικοῦ μας, του βιωτικοῦ μας επιπέδου. Ἀντίθετα στα πνευματικά, ἀρκούμεθα στα λίγα, και ὄχι μόνο δεν αυξανόμεθα ἀλλὰ υφιστάμεθα υποβάθμιση συνεχῶς και δεν λαχταροῦμε αὐτὴν την αὐξηση. Καὶ δεν αγωνιούμε αὐτὴν την αὐξηση που ζητάμε γιὰ τὰ υλικά. Καὶ διεκδικούμε τὰ δικαιώματά μας – καλὰ κάνουμε φυσικά – πρέπει να διεκδικεῖ ὁ εργαζόμενος τὸ δικαίωμά του, ἀλλὰ γιατί τὰ δικαιώματα της ψυχῆς τὰ ἀρνούμεθα και δεν ζητάμε την αὐξηση του αγιασμοῦ;

Ὅταν λοιπὸν λέμε στο «Πάτερ ἡμῶν», «αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» δεν εννοούμε να αγιασθεῖ ὁ Θεός ἐτι, ἀκόμα, γιατί δεν χρειάζεται αγιασμό ὁ Θεός. Στην ἀποκάλυψη του Ἰωάννη ἀκούγεται να λέει αὐτὸ που λέμε στην Εκκλησία. «Ἐτι καὶ ἔτι τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Ἀκόμα και ἀκόμα. Λέει στην ἀποκάλυψη: «καὶ ὁ Ἅγιος,

αγιασθήτω ἔτι». Και ο Ἅγιος δηλαδή, ακόμα να αυξήση την αγιότητά του. Δεν υπάρχει ἅγιος που να πει ὅτι ἐγὼ δεν χρειάζομαι πια αγιότητα. Από ὅλους τους ανθρώπους, μόνον ἡ Παναγία ἐφθασε στην σχετική αναμαρτησία λόγω της ἰδικῆς χάρης που της ἔδωσε ο Θεός. Οι ἄλλοι ἔχουμε ἀνάγκη αὐξήσεως.

Αγιασθήτω = Δοξασθήτω

Επομένως, τι σημαίνει τώρα το «αγιασθήτω»; Δεν σημαίνει να αγιασθεῖ ο Θεός. Ἀλλὰ σημαίνει κάτι ἄλλο. «Αγιασθήτω» ἴσον (=) «Δοξασθήτω». Να δοξάζεται ο Θεός ἀπὸ ἐμᾶς. Αὐτὴ φυσικὰ δεν εἶναι δική μου ἐρμηνεῖα. Εἶναι ἡ πρώτη ἐρμηνεῖα που την λέει ο ἱερός Χρυσόστομος, ο μέγας πατέρας της Εκκλησίας μας. Λέει ο Χρυσόστομος· «το αγιασθήτω, τούτο ἐστὶ· δοξασθήτω. Την μεν γὰρ οἰκίαν ἔχει δόξαν πεπληρωμένην και οσαύτως αἰεὶ μένουσαν». Ο Θεός λέει ἔχει τὴ δόξα του. Γεμάτος ἀπὸ δόξα, και δεν φοβάται μην τὴ χάσει τὴ δόξα. Ἀλλὰ *«αξιεὶ καὶ κελεύει τὸν εὐχόμενον καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτὸν δοξάζεσθαι ζωῆς»*. Ζητάει ἀπὸ ἐμᾶς που προσευχόμεσθε να δοξάσουμε τὸ Θεὸ και με τὴ ζωὴ μας. Με τον εαυτὸ μας. Μην ξεχνάμε ἀδελφοί μου ἓνα πράγμα. Ἡ ὑπόθεσις τῆς δημιουργίας... Θα μπορούσε ο Θεός να μην ἔχει δημιουργήσει τὸν κόσμον. Γιατί δημιούργησε τὸν κόσμον; Ο τελικὸς στόχος τῆς δημιουργίας, εἶναι ἡ δόξα του Θεοῦ. Ἡ δοξολογία του Θεοῦ. Εἶναι αὐτὸ που ψάλλουν οά Ἄγγελοι «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ». Ο στόχος για ἐμᾶς τους ανθρώπους εἶναι ἡ θέωσις, και για τὸν Θεὸ εἶναι ἡ δοξολογία. Ὅταν λέω να δοξάζεται ο Θεός, τι ἐννοῶ; Ὅταν λέω «δοξασθήτω». Δοξάζω τὸ Θεό. Ἐννοῶ, γνωρίζω και ἀναγνωρίζω τὸν Θεό. Δεν φτάνει αὐτό. Διαφημίζω τὸν Θεό. Ὑμνῶ τὸ Θεό. Τραγουδῶ τὸν Θεό. Προβάλλω τὸν Θεό, γιατί αὐτός εἶναι ο σκοπὸς τῆς ζωῆς μου. Να προβάλλω τὸν Θεό.

Διαφήμισις του Θεοῦ

Και αὐτὴ ἡ διαφήμισις του Θεοῦ, για να ἐρθῶ στην πρώτη εἰκόνα που ξεκινήσαμε, ἡ διαφήμισις του Θεοῦ, πως γίνεται; Το «αγιασθήτω» δηλαδή γίνεται με δυο μέσα. Το ἓνα εἶναι τὸ στόμα μου. Το ἄλλο εἶναι ἡ ζωὴ μου. Το στόμα του ἀνθρώπου δεν εἶναι ὅπως κατάντησε δυστυχῶς – ἀς τὴν πω τὴν λέξη – ἀνοιχτός ὑπόνομος που προβάλλει μια μπόχα, μια βρωμιά. Ὅπου σταθεῖς. Σε εργοστάσιο, σε σχολεῖο, σε προαύλιο, σε σπίτια. Βρισιές, βλαστήμιες, χυδαιολογίες. Το στόμα μας τὸ θέλει ο Θεός να εἶναι κιθάρα που να ὑμνεῖ και να τραγουδάει τὴ δόξα του Θεοῦ. Ὅπως οά Ἄγγελοι με τὶς ἀόρατες κιθάρες τους, ὑμνοῦν συνέχεια τὸν Τριαδικὸ Θεό, ἔτσι θα

πρέπει κάθε χτύπος της καρδιάς μας, αλλά και κάθε λέξις του στόματός μας, να είναι ένας παλμός, ένα χτύπος στην αόρατη κιθάρα της δοξολογίας του Θεού. Αυτό δηλαδή που λέμε στην θεία λειτουργία, λίγο πριν «Δόξα σοί τω δείξαντι το φως». Αυτό θα πρέπει να είναι συνέχεια ο στόχος του στόματός μας. Να δοξολογούμε τον Θεό. Να βρίσκουμε πάντοτε λόγια να μιλάμε για τον Θεό. Να προβάλλουμε τον Θεό. Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, όπως ξέρετε κάθε φορά που τελείωνε τις ομιλίες του, αλλά και σε κάθε ενέργεια της ζωής του, τελείωνε με αυτή την φράση· «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν». Και ο Παύλος μας παραγγέλλει να δοξάζουμε τον Θεό, με όλα μας τα μέλη. «Δοξάσατε οὖν τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν, ἃτινα ἐστὶ τοῦ Θεοῦ». Σκοπός μας λοιπόν είναι να δοξολογούμε. Να υμνούμε τον Θεό. Το στόμα μας πόσες φορές δεν μιλάει τραγούδια βρώμικα, του κόσμου, και ποτέ ίσως δεν τραγουδάει με χαρά, και με ενθουσιασμό τους ύμνους, τα τραγούδια του Θεού.

Αλλά όταν λέει ο Χριστός «αγιασθήτω το ὄνομά σου», που λέμε στην προσευχή μας, δεν εννοούμε να δοξολογούμε τον Θεό μόνο με το στόμα μας, αλλά να τον υμνούμε κυρίως με την ζωή μας. Γιατί η ζωή μας ολόκληρη, πρέπει να είναι μια αντιπροσφορά, στην προσφορά του Θεού. Η Κυριακή προσευχή που εμνηνεύουμε αρχίζει με το «Πάτερ ημών». Η λέξις «Πάτερ», την ανέλυσα προχθές, δείχνει την προσφορά του Θεού σε εμάς. Το ότι ο Θεός μας αξίωσε να είμαστε παιδιά του. «Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας, ἀκατακρίτως, τολμᾷν επικαλεῖσθαι σὲ τὸν ἐπουράνιον Θεὸν Πατέρα καὶ λέγειν». Μας αξιώνει αυτής της μεγάλης δωρεάς. Να τον λέμε Πατέρα, να είναι Πατέρας και να είμαστε παιδιά του. Και ύστερα από την προσφορά αυτή που δείχνει το «Πάτερ», την προσφορά του Θεού, έρχεται η δική μας αντιπροσφορά, το δικό μας αντίδωρο, στο δώρο του Θεού, με το αγιασθήτω το ὄνομά σου. Εσύ είσαι Πατέρας μας; Εμείς μόνο μια αμοιβή μπορούμε να σου δώσουμε. Να σε δοξολογούμε και να σε δοξάζουμε με τη ζωή μας. Και ότι η ζωή μας πρέπει να είναι σαν ένας προβολέας, που διαφημίζει και προβάλλει και ανοίγει τον δρόμο για να δούνε οι άνθρωποι πέρα, μακριά τον Θεό. Αυτό, το ότι πρέπει η ζωή μας να είναι μια λάμψις. Ένας τέτοιος προβολέας, του Θεού στους ανθρώπους, το τόνισε ο ίδιος ο Χριστός στην επί του όρους ομιλία, λίγο παραπάνω που είδαμε, όταν είπε· «Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὥπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Τελικός στόχος είναι η δοξολογία. Και το μέσον είναι τα έργα μας. Και τα

έργα μας είναι φωτεινά. Και με τα έργα μας ανοίγουμε τον φωτεινό δρόμο για την δόξα του Θεού. Θα έλεγα ακόμα πιο συγκεκριμένα, ότι ότι κάνουμε στη ζωή μας, από τις πιο μεγάλες ενέργειες όπως είναι ας πούμε η προσευχή, το κήρυγμα, η μελέτη της γραφής, η θεία κοινωνία, η άσκηση η πνευματική. Μέχρι τις πιο μικρές ενέργειες όπως είναι το φαγητό, όπως είναι το νερό. Όπως είναι οποιαδήποτε άλλη ενέργεια, η δουλειά, το παιχνίδι, το διάβασμα, η σπουδή, ο περίπατος, το ταξίδι, η εκδρομή. Από τα πιο σοβαρά μέχρι τα πιο μικρά, όλα πρέπει να αποβλέπουν στην δόξα του Θεού. Να ένα κριτήριο. Και λέει ο Παύλος «Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε». Ρωτάς λοιπόν αν πρέπει να κάνεις εκείνο και εκείνο; Και εγώ σε ρωτάω. Το κάνεις για τη δόξα του Θεού; Όχι. Για να αρέσεις στους ανθρώπους. Λοιπόν δεν θα το κάνεις. Μη με ρωτάς λεπτομέρειες για τα μαλλιά, για το ντύσιμο, για την εκδρομή σου. Εγώ σου βάζω ένα κριτήριο. Το κάνεις για την δόξα του Θεού; Κάνε το. Δεν το κάνεις για την δόξα του Θεού, αλλά γιατί το λέει η μόδα, για να αρέσεις στους άλλους. Να ικανοποιήσεις την γαστέρα. Να προσελκύσεις το μάτι του άλλου, να κερδίσεις κάτι άλλο. Ε, τότε μην το κάνεις. Είδατε τα μικρά παιδάκια, τα αθώα παιδάκια που είναι σαν αγγελοῦδια, λαμπυρίζουν τα ματάκια τους. Πάνω στα μάτια τους διαβάζεις την αθωότητα. Πάνω στα μάτια τους βλέπεις ένα παραδεισένιο πίνακα. Πάνω στα μάτια τους δεν μπορείς να βρεις ούτε πονηριά, ούτε καχυποψία, ούτε υπόθεση φθόνου, τίποτε. Βλέπεις το αθώο ματάκι του παιδιού που σε κοιτάζει και απορεί γιατί εσύ δεν το καταλαβαίνεις, τόσο αθώο που είναι.

Έτσι θα έπρεπε να ήμασταν (δεν ήμαστε) σαν Χριστιανοί. Τα μάτια μας δηλαδή να είναι η βιτρίνα του Θεού. Όταν λέω τα μάτια εννοώ τον όλο άνθρωπο. Η όλη ύπαρξίς μας να ήτανε μια βιτρίνα του Θεού. Να βλέπουνε οι άνθρωποι και να λένε: Αληθινά, υπάρχει Θεός. Μα δεν είναι δυνατόν. Και πως αυτός ο άνθρωπος ακτινοβολεί έτσι; Και πως είναι τόσο ταπεινός, και πως είναι τόσο πράος; Και πως είναι τόσο ελεήμων, και πως έχει τόση αγάπη; Και πως είναι τόσο μακρόθυμος, και πως κάνει τόσο θυσία; Μα μπορεί αυτά να είναι ανθρώπινα πράγματα; Αυτά ο Θεός τα δίνει. Πόσες φορές λοιπόν εμείς με τις πράξεις μας διαφημίζουμε τον Θεό, αλλά και εμείς με τις πράξεις μας δυσφημούμε τον Θεό.

Εμεῖς διαφημίζουμε τον Θεό;

Και ας ἐλθουμε τώρα στην αρνητική ὄψη του θέματος. Διαφημίζουμε εμεῖς το Θεό; Δοξάζουμε το Θεό; Ἡ μήπως με τη ζωὴ μας και με τα λόγια μας, δεν τον δοξάζουμε, ἀλλὰ ἀντίθετα οδηγούμε στην απομάκρυνση του ἀνθρώπου ἀπὸ τον Θεό και δυσφημούμε τον Θεό. Νομίζω ὅτι ἡ ζωὴ μας, σχτικά με αὐτὸ το θέμα, «αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» ἔχει ἑξὶ ἀντίθετες ἐκδηλώσεις. Ἀντίθεες θα τις ἔλεγα ἐκδηλώσεις.

Ἡ μια ἐκδήλωση ὅτι πολλές φορές εμεῖς ἀντὶ να δοξάζουμε και να προβάλλουμε τον Θεό, με τα λόγια, με τις ἐνέργειές μας, με τις πράξεις μας, ἄλλοτε συνειδητά και ἄλλοτε ασυνειδήτα προβάλλουμε τον εαυτὸ μας. Δηλαδή ἀντὶ εμεῖς να εἴμαστε οὐ νυμφαγωγοὶ που να οδηγούμε τις ψυχές στο Νυμφίο, τον Χριστό να τον θαυμάσουν, θέλουμε εμεῖς να εἴμαστε οὐ Νυμφίοι. Εμάς να μας θαυμάζουν, να μας χειροκροτούν, να μας προβάλλουν, να ἐντυπωσιάζουμε. Πολλές φορές κάνουμε πράγματα ωραία, καλά, ἐκκλησιαστικά, θρησκευτικά, ἀλλὰ ὄχι για την δόξα του Θεοῦ, ἀλλὰ για την δική μας προβολή. Βρισκόμαστε σε κάποιον σύλλογο, σε κάποιον συμβούλιο, εἴμαστε σε μια Ἐκκλησία. Μπορεῖ να εἴμαστε λειτουργοί, να εἴμαστε κήρυκες, να εἴμαστε δωρητές, να δώσουμε κάτι στην Ἐκκλησία, να γραφτεῖ τὸ ὄνομά μας ὁμως. Να ἐντυπωσιάσουμε. Να μας θαυμάσουν περισσότερο ἀπὸ τους ἄλλους. Να προκαλέσουμε την σύγκριση. Και να πούνε αὐτὸς εἶναι καλύτερος ἀπὸ τους ἄλλους. Και μέσα μας να ικανοποιηθεῖ τὸ ἐγώ, ἐκεῖνο τὸ ἀόρατο θηρίο που συνέχεια τὸ χαϊδεύουμε. Αὐτὸ που λέγετε «Εγώ». Να τὸ ικανοποιήσουμε. Θυμάστε την περίπτωση του Ἰωάννου του Προδρόμου και Βαπτιστοῦ. Φωτεινὴ μορφή. Τόσο φωτεινὴ ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς τον ἀξίωσε στο μεγαλύτερο ἐγκώμιο. «οὐκ ἐγγήγερται μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ». Και ὁμως ὅταν φανερώθηκε ὁ Κύριος, τότε ὁ Ἰωάννης σιγὰ σιγὰ φεύγει ἀπὸ τὸ προσκῆνιο και πᾶει στο παρασκήνιο. Για να μείνει στη σκηνή ὁ Ἕνας και Μοναδικός. Εκείνος που ποτὲ δεν ἀπογοητεύει. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός. «Ἐκεῖνος δεῖ αὐξάνειν, ἐμέ δὲ ἐλατούσθαι». Ἐτσι ἐνῶ εμεῖς μπαίνουμε στο προσκῆνιο, σε κάποια παρασκήνια πίσω ὁ Χριστός. Και μες στην Ἐκκλησία ἀκόμα. Και μες στην λατρεία ἀκόμα. Στο προσκῆνιο τὸ ἐγώ μας. Ὁ θαυμασμός μας. Ἡ μουσική μας. Ἡ ρητορία μας. Ὁ κομπασμός μας. Ἡ ἐπειδηξιμανία μας. Και ὁ Χριστὸς κάπου κρυμμένος στο Ἅγιο Ποτήριο. Δεν τον βλέπουμε οὐ ἄνθρωποι. Καμμιά φορά οὔτε τον προβάλλουμε στο «Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως». Τον πάμε ἀπὸ την ἄλλη πόρτα. Γιατί θέλουμε εμεῖς στην κεντρικὴ πόρτα

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

να δώσουμε το αντίδωρο. Ο Χριστός πιο πέρα. Εμείς είμαστε καλύτεροι από τον Χριστό. Έτσι είναι. Τον καλύπτουμε τον Χριστό.

Η Εκκλησία είναι η φανέρωσις του Χριστού. Είναι ο Χριστός ο ίδιος. Είναι η αποκάλυψις του Χριστού. Πως το ότι δεν δοξάζουμε τον Θεό, με έναν άλλο τρόπο. Το ότι δηλαδή κρύβουμε, εμείς οι Χριστιανοί, κρύβουμε τον λόγο του. Είδατε στην Μεγάλη Τρίτη το βράδυ υπάρχει ένα ωραιότατο δοξαστικό «*Τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον, τὴν κατάκρισιν, ἀκούσασα ψυχὴ, μὴ κρύπτε λόγον Θεοῦ*». Τον ξέρουμε και δεν τον διαλαλούμε. Τον κρατάμε χωνιασμένο στην ψυχή μας, και δεν τον δείχνουμε και δεν τον προβάλουμε στον κόσμο. Πόσοι από εσάς θα βγείτε και όλη την εβδομάδα, μέχρι να έλθει η άλλη Δευτέρα, θα διαφημίσετε τον λόγο του Θεού. Θα διαδώσετε το έντυπο του Θεού. Θα μιλήσετε σε εργοστάσια μέσα. Μέσα σε αυτοκίνητα και σε λεωφορεία. Μέσα στις λαϊκές αγορές. Μέσα στο σπίτι θα μιλήσετε με όμορφο τρόπο και αγάπη για τον Χριστό. Και έχει τόσο ανάγκη ο κόσμος από εμάς να του δείξουμε τον λόγο, όπως έχει ανάγκη ο κόσμος, όπως έχει ανάγκη ο οδηγός μας στην ερημιά από τον οδοδείκτη για να του δείξει σε ποιον δρόμο θα βαδίσει.α

Ξέρετε πως μοιάζουμε εμείς; Είδατε πολλές φορές τους εθνικούς δρόμους; Υπάρχουν κάτι οδοδείκτες που δείχνουν με το βέλος που θα πάει ο άνθρωπος, ο οδηγός. Αλλά ξαφνικά βαρυχειμωνιά πέφτει και χιόνι καλύπτει τον δρόμο. Δεν ξέρει ο οδηγός δεξιά ή αριστερά που θα πάει. Ξέρει ότι έχει χαντάκι δεξιά και αριστερά. Και πάει να δει την πινακίδα. Και η πινακίδα είναι καλυμμένη και αυτή από χιόνι. Και που να πάει ο οδηγός; Δεν ξέρει. Αυτό συμβαίνει στη ζωή. Στην πορεία των ανθρώπων. Εμείς θα έπρεπε να είμαστε οι Χριστιανοί, οι φωτεινοί οδοδείκτες, που να δείχνουμε την πορεία της ανθρωπότητας. Εμείς να είμαστε οι οδηγητές και οι καθοδηγητές. Και έπεσε η βαρυχειμωνιά. Ψυχράνθηκε η καρδιά. Το χιόνι της αδιαφορίας, μας σταμάτησε τον ζήλο και καλύφθηκε ο φωτεινός οδοδείκτης. Και οι άνθρωποι πλανήθηκαν. Και τους τραβάνε άλλοι στον γκρεμό. Και γίνανε οι οδοδείκτες δικοί τους. Ποιοι; Οι απατεώνες. Οι δημαγωγοί. Και εμείς καθόμαστε και βαυκαλιζόμαστε πως τάχα είμαστε Χριστιανοί. Να! Δεν διαφημίζουμε το όνομα του Θεού. Δεν τον δοξάζουμε. Να το «αγιασθήτω το όνομά σου» πως είναι ψέμα για εμάς.

Ένα τρίτο. Αν θέλαμε να δοξάζεται το όνομα του Θεού, τότε θα τραγουδούσαμε, όχι απλώς θα μιλούσαμε, θα τραγουδούσαμε το Θεό. Πέστε μου πόσοι από σας δεν

ἔχετε παρασυρθεῖ ἀπὸ τα τα τραγούδια του ραδιοφώνου και τα σιγοτραγουδάτε και τα λέτε. Τραγούδια που εξυμνοῦν τις γήινες αγάπες και τους ψεύτικους ἔρωτες. Γιατί δηλαδή να μην υμνεῖται σε ὅλα τα σπίτια ο Θεός; Για φαντασθεῖτε αν ἡμασταν χριστιανικά σπίτια... Αν ἡμασταν, δεν εἴμαστε. Μόλις ξημέρωνε σε ὅλα τα σπίτια να ακούς τον ὕμνο. «*Σε ὕμνοῦμεν, σὲ ευλογοῦμεν*». Μικρά παιδιά, μεγάλοι γέροντες, να λένε «*Δόξα σοὶ τῷ δείξαντι το φῶς*» και να αντιλαλεῖ παντού ο ὕμνος του Θεοῦ ὅπως αντιλαλεῖ στην υπερκόσμια πραγματικότητα. Εμεῖς γίναμε βουβοὶ Χριστιανοί. Μήτε δυο λεπτά δεν προσευχόμαστε, δεν τον υμνοῦμε τον Θεό και δεν τον δοξολογοῦμε.

Αλλά ας ἐρθουμε στις χειρότερες εκδηλώσεις που δείχνουν ὅτι ὄχι μόνο δεν τον δοξάζουμε, ἀλλά και τον δυσφημοῦμε. Πόσες φορές δεν βρεθήκαμε σε παρέα που καλαμπορίζουν γύρω ἀπὸ το ὄνομα του Θεοῦ, της Παναγίας, τους Χριστοῦ, των Αγίων, των ιερέων, της Εκκλησίας και σπάνε πλάκα με ἀνέκδοτα σόκιν, και εμεῖς τα ανεχόμαστε, γελάμε καμιά φορά συμμετέχουμε κίολας, και ἔτσι χρησιμοποιοῦμε το ὄνομα του Θεοῦ ὄχι απλῶς μάταια, ἀλλά και ἐπαίσχυντα. Αισχρά και αμαρτωλά. Εἶδατε στην Παλαιὰ Διαθήκη πως τόνιζε ο νόμος του Θεοῦ, ἀπόλυτα; «*Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ*». Δεν μπορεῖς να παίρνεις το ὄνομα του Θεοῦ, ἔτσι για καλαμπούρι. Ὅπως το διαμάντι, δαχτυλίδι, χρυσό που φοράς, το πρσέχεις και δεν το αφήνεις να πέσει μες στο βούρκο, ἔτσι δεν μπορεῖς το ὄνομα του Θεοῦ να το παίρνεις και να το ρίχνεις μες στο βούρκο της αστειότητος. Και να λες συνέχεια το ὄνομα του Θεοῦ. Για ὄνομα του Θεοῦ, στο ὄνομα του Θεοῦ, σ' ὀρκίζομαι στο Θεό. Αφήστε το ὄνομα του Θεοῦ να εἶναι μόνον ἀντικείμενο του ὕμνου, της δοξολογίας, της λατρείας, της αγάπης, της ψυχῆς μας.

Και να ἐρθῶ τώρα στο προτελευταῖο σημεῖο της δυσφημίσεως του ονόματος του Θεοῦ και ὄχι της δοξολογίας. Εἶναι ἀδελφοί μου η συμπεριφορά μας. Εἶναι τα ἔργα μας. Εἶναι η διαγωγή μας. Ο Παῦλος επαναλαμβάνει ἕνα στίχο του προφήτη Ησαΐα που λέει «*δι ἡμᾶς βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι*». Εμεῖς γινόμαστε αἰτία με την ασυνέπειά μας, με τα ἔργα μας, με τα σκάνδαλά μας, με την ἀπροσεξία μας, με την φιλαργυρία μας, με την φιλοσαρκία μας, με ὅλα τα κακά που συσσωρεύθηκαν πάνω στους χριστιανούς. Εμεῖς γινόμαστε αἰτία να βλαφημεῖται το ὄνομα του Χριστοῦ. Να αρνούνται οἱ ἄνθρωποι το Χριστό. Τι να δουν ἀπὸ εμάς και να πιστέψουν; Πολύ σωστά λέχθηκε ὅτι η μεγαλύτερη ἀπόδειξη της ἀλήθειας του Χριστοῦ, του χριστιανισμοῦ και της αἰωνιότητος της Εκκλησίας εἶναι τα σκάνδαλα

των χριστιανών. Γιατί; Ποιο άλλο σύστημα κοινωνικό, πολιτικό, ποιο κόμμα και ποια επιχειρήσεις, ποιο μαγαζί και ποιο κατάστημα θα μπορούσε να επιβιώσει με τέτοιους ανθρώπους; Επιτρέψτε μου να πω με τέτοιους υπαλλήλους σαν κι εμάς. Νοχελείς, ράθυμοι, νωθροί, άνθρωποι του συμφέροντος. Κανένα σύστημα. Αν η Εκκλησία λοιπόν ήταν σύστημα επίγειο, ήταν μαγαζί όπως το λένε «παπαδομάγαζο», θα είχε κλείσει μια για πάντα. Δεν είναι ευτυχώς δική μας υπόθεση η Εκκλησία. Το ότι με τέτοιους ανθρώπους σαν κι εμάς, σκανδαλοποιούς, απρόσεκτους, αδιάφορους, ψυχρούς και νωχελικούς η Εκκλησία ζει και θα ζει στον αιώνα, είναι απόδειξη ότι δεν εξαρτάται από εμάς η Εκκλησία. Αλλά αν η Εκκλησία ζει είναι υπόθεσις του Χριστού. Το ότι όμως εμείς σκανδαλίζουμε ανθρώπους και τους απομακρύνουμε από την πίστη είναι υπόθεση δική μας. Πόσο πρέπει να προσέχουμε τη ζωή μας, πόσο πρέπει να προσέχουμε τους μικρούς, τα μικρά παιδιά, να μην τα σκανδαλίσουμε. Δεν θα ήθελα να επεκταθώ στο σημείο αυτό γιατί σε άλλο θέμα θα μιλήσουμε. Γιατί θέλω αδελφοί μου, και επείγομαι και θέλω να τονίσω και να παρακαλέσω, αν είναι δυνατόν να εντείνετε λίγο την πνευματική σας προσοχή, την ανυσηχία αλλά και τον πόνο σας στο τελευταίο σημείο.

Γιατί αν δεν μας συγκινήσει το τελευταίο σημείο, τότε φοβάμαι ότι αυτό που έλεγε ο Παύλος χθες στον απόστολο, προς Κολασσαείς, ότι έρχεται η οργή του Θεού υπό τους υιούς της απηθείας. Ότι είναι σύντομα αυτή η οργή του Θεού. Το ξέσπασμα της οργής. Ποιο είναι το τελευταίο σημείο που δείχνει ότι όχι μόνο δεν δοξολογούμε και δεν υμνούμε, αλλά βλασφημούμε. Ποιο είναι αυτό το σημείο; Είναι... Το καταλάβετε. Η βλασφημία. Όχι μόνο δεν τον υμνούμε αλλά βλασθημούμε το όνομα του Θεού, το όνομα του Ιησού Χριστού. Το όνομα της Υπεραγίας Θεοτόκου κατά τον βρωμερότερο τρόπο. Κανένας αλήτης δεν βρίζεται όπως βρίζεται ο Υιός της Παρθένου. Και καμιά πόρνη και γυναίκα του υποκόσμου δεν βρίζεται όπως βρίζεται η Αειπάρθενος. Εκείνη που είναι καθαρωτέρα λαμπηδόνων ηλιακών, η Παναγία.

Η βλασφημία

Σας ερωτώ. Δυο υποθέσεις θέλω να κάνω. Αν υποθέσουμε ότι έτσι όπως είμαστε συναγμένοι εδώ και ακούμε τον λόγο, μπει ένας σχιζοφρενείς ανισόρροπος, βέβηλος μέσα και κρατάει ένα τενεκέ λάσπη από υπόνομο βγαλμένο και έλθει εδώ στην εικόνα του Κυρίου μας, ντ βυζαντινή εικόνα, και αρχίζει και εκσφενδονίζει λάσπες και ακαθαρσίες και βρομιές επάνω στην εικόνα. Ποιος από εσάς θα μείνει στην θέση

του; Ποιος θα μείνει ασυγκίνητος. Όλοι θα ανατριχιάσετε και όλοι θα ορμήσουμε πάνω να ξεσκίσουμε τον βέβηλο, το ανισόρροπο και σχιζοφρενή που ήρθε μες στην Εκκλησία να βρομίσει και να βεβηλώσει την εικόνα του Κυρίου, την τόσο όμορφη καλλιτεχνημένη. Και όμως αδελφοί μου, τι να πω; Και αν το πω, ξέρω ότι θα μείνει πάλι στα λόγια. Το τόνιζε ο ιερός Χρυσόστομος και αναστέναζε μετά. Και όμως δεν αγανακτούμε όταν, όχι ένας ανισόρροπος, αλλά μυριάδες και εκατομμύρια στην Ελλάδα, όχι έναν τενεκέ, υπονόμους ολόκληρους εκσφενδονίζουν, όχι στην άψυχη εικόνα του τέμπλου, αλλά στην εικόνα του Ιησού Χριστού, στην πραγματική εικόνα του Χριστού. Τον ίδιο τον Χριστό τον βλασθημάνε. Όταν χυδαίοι άνθρωποι βγάζουν το περιεχόμενο της έκφυλης ψυχής τους. Της διεστραμμένης ψυχής και ανώμαλης διανοίας τους. Εκσφενδονίζουν με τις βλαστήμιες εναντίον τοπυ Χριστού μας και της Παναγίας μας. Όταν ετοιμάζεται αυτές τις ημέρες στο εξωτερικό και στην Ελλάδα θα μεταφραστεί, το θεατρικό έργο που θα παρουσιάσει το πιο επαίσχυντο έργο. Μέσα στο έργο αυτό παρουσιάζει και τολμάει να δείξει τον Κύριο της δόξης, τον Εσταυρωμένο, την ώρα που προσφέρει την θυσία υπέρ της του κόσμου ζωής, και χύνει το Πανάγιο αίμα Του. Παρουσιάζει τον Χριστό να σκέπτεται τα πιο διεστραμμένα. Και όμως τον διδάσκουν στα παιδιά μας τον Καζαντζάκη. Και τον έχουν τον Καζαντζάκη θεό στα σχολεία μας. Και θα παιχτεί το έργο αυτό. Γιατί να μην παιχτεί; Γιατί να μην παιχτεί όταν στην τηλεόραση στο σπίτι... Για το όνομα του Θεού έγραψε την πιο πρόστυχη λέξη που εκφράζουμε του ανώμαλους. Και όταν τον ήλεγξε η Εκκλησία, έβγαλε άλλο βιβλίο για να γράψει τα βρωμερότερα για την Παναγία μας. Και αυτός διευθυνει την τηλεόραση. Και είπε: Που θα μου πάνε εμένα οι παπάδες και Εκκλησία. Με ένα κουμπί κυβερνάω τους Έλληνες εγώ, και κάνω πλύση εγκεφάλου στα παιδιά. Το είπε και το κάνει. Μέρα Χριστουγέννων έδειξαν έργο βρωμερό για να εκφυλίσουν και να εξευτελίσουν και να παρουσιάσουν έναν προφήτη της Παλαιάς Διαθήκης και να τον διακωμωδήσουν. Ημέρα των Χριστουγέννων τα βρωμερότερα έργα. Και κάθε μέρα προβάλλουν ότι χυδαίο. Άντε σπάστε τα προσκυνητάρια του διαβόλου που λέγονται οθόνες της τηλεοράσεως. Δεν είμαστε Χριστιανοί. Πέντε λεπτά δεν στεκόμαστε στο προσκυνητάρι να προσευχηθούμε. Τρεις ώρες προσκυνάμε μπροστά στο είδωλο που λέγεται προσκυνητάρι του διαβόλου, την οθόνη, και μετά θέλετε να μείνει καθαρό και αμόλυντο...Τίποτε δεν θα μείνει. Μετά αγανακτούμε. Που είναι η αγανάκτησής μας για την βλαστήμια;

Εγώ σας ερωτώ μια άλλη υπόθεση. Αν υποθέσουμε στο δρόμο που βαδίζεις, σε σταματάει κάποιος και σε πιάνει από τον λαιμό, από τον γιακά να σε πνίξει. Μόλις εσύ αντιδράς, αρχίζει αυτός και λέει τα βρωμερότερα λόγια για σένα. Και ύστερα πετάει λάσπη στη μνήμη του πατέρα και της μάνας σου. Πέθαναν και τους ανάβεις το καντήλι και τη μνήμη τους την έχεις στην ψυχή σου. Αυτός τους βρίζει χυδαία. Θα το ανεχτείς; Και όμως ανεχόμαστε να βρίσει ο οποιοσδήποτε μπροστά μας εκείνον που δεν είναι ο πατέρας μας ο αμαρτωλός αλλά ο αναμάρτητος Σωτήρας μας, ο Κύριός μας. Δεν μπορεί να λεγόμαστε Χριστιανοί όταν ανεχόμαστε την βλαστήμια. Τι να κάνω; Μη μου λες τι να κάνεις. Ότι σου επιβάλλει το «αγιασθήτω το όνομά σου». Το «αγιασθήτω το όνομά σου» σημαίνει να βουλώσεις το στόμα του βλάσθημου. Είναι παιδί σου; Είναι άντρας σου; Παιδί μου, σήζυγέ μου, αδελφέ μου, μια – δυο – τρεις στο είπα. Δεν σε ανέχομαι. Ή εγώ ή εσύ στο σπίτι αφού βλασθημάς. Και εγώ στην ερημία να μείνω. Δεν με νοιάζει η καλοπέραση. Δεν με νοιάζει η αγάπη σου. Θα κάνω ότι λέει ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Αν μου βρίσεις τον πατέρα σε συγχωρώ. Αν μου βρίσεις την μητέρα σε συγχωρώ. Αν μου βρίσεις τον Χριστό μου δεν έχω μάτια να σε δω. Μα πως δηλαδή; Που φτάσαμε ώστε εκατομύρια, δισεκατομύρια βλαστήμιες την μέρα σε σχολεία, αγόρια, κορίτσια, δάσκαλοι, καθηγηταί, στρατιώτες, αξιωματικοί, άνδρες, γυναίκες. Στο στόμα το έχουν συνέχεια να βλαστημάνε το Χριστό. Άλλοι στα νεύρα, άλλοι για πλάκα. Άλλοι για να σε προκαλέσουν. Άλλοι για να καλαμπουρίσουν. Άλλοι για να σου την δώσουνε εσένα που είσαι Χριστιανός. Και εμείς στεκόμαστε αδιάφοροι. Ρεκόρ βλαστήμιας έχουμε στην Ελλάδα μαζί με την Ιταλία, για όλον τον κόσμο. Ύστερα λέμε το «Πάτερ ημών». Τι υποκρισία! Αδελφοί μου, επιτρέψτε μου να μην τελειώσω με δικά μου λόγια.

Εικόνες από την αποκάλυψη

Να τελειώσω με τρεις εικόνες που είναι της αποκαλύψεως. Είναι η αποκάλυψις του Ιωάννου, το βιβλίο το προφητικό της Εκκλησίας μας, που μέσα εκεί φαίνονται τα σημεία που θα γίνουν στα έσχατα χρόνια, και φοβάμαι ότι οι εικόνες που θα σας πω είναι εικόνες της σημερινής εποχής και γίνονται πραγματικότητα.

Η μια εικόνα παρουσιάζει ένα θronιασμένο θηρίο. Μη πάει το μυαλό σας σε καμιά εξουσία. Θronιασμένα θηρία είναι όσοι εξουσιάζουν ζωρίς Χριστό. Από τον Νέρωνα μέχρι τον οποιοδήποτε. Και ποιος το θρόνιασε το θηρίο; Λέει η αποκάλυψη, τον θρόνιασε ο δράκοντας. Αυτός του έδωσε την εξουσία. Ποιος είναι ο δράκοντας

καταλαβαίνετε. Και τι έκανε το θηρίο μόλις θρονιάστηκε και πήρε εξουσία; Το πρώτο που έκανε, να βλασθημήσει το όνομα του Χριστού. Δηλαδή να κάνει το παν για να μην τιμάται το όνομα του Θεού. Να βγάλει νόμους τέτοιους, να εξευτελίσει Χριστό και Εκκλησία. Ακούστε τι λέει χαρακτηριστικά η αποκάλυψις. Είναι στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο, ο στίχος 4. «και προσεκύνησαν τω δράκοντι τω δεδωκότι την εξουσίαν τω θηρίω». Έπεσε ο κόσμος και προσκύνησαν το δράκοντα, τον διάβολο που έδωσε εξουσία στο θηρίο. «και προσεκύνησαν τω θηρίω λέγοντες» Ὑστερα προσκύνησαν, θαύμασαν όλοι το θηρίο, το θρονιασμένο λέγοντας: τις όμοιος τω θηρίω; τις δύναται πολεμήσαι μετ αυτού» Δόξα σε εσένα γιατί κανένας δεν μπορεί να σε πολεμήσει. «και εδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα και βλασφημίαν και εδόθη αὐτῷ εξουσία πόλεμον ποιῆσαι μήνας τεσσαράκοντα δυο. και ήνοιξε το στόμα αυτού εις βλασφημίαν προς τον Θεόν, βλασφημήσαι το όνομα αυτού και την σκηνήν αυτού» Πήρε την εξουσία για να βλασθημήσει το όνομά του και τη σκηνή του. Τον Χριστόν και την Εκκλησία.

Εκεί φθάσαμε στις μέρες μας. Θρονιασμένα θηρία, διάφοροι άρχοντες οποιασδήποτε καταστάσεως όσοι είναι αντίχριστοι. Όσοι δεν αγαπούνε τον Χριστό, όχι μόνο ανέχονται να βλασθημέται ο Χριστός... Δώσανε θρόνους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Στα τέρατα, στα θηρία, στους βλάσθημους. Βάλανε στα σχολεία να θρονιάσουν λογοτέχνες θηρία σαν τον Καζαντζάκη και αφήσανε απύλωτα τα στόματα του Ἄδη να βλασθημέται και να βρίζεται Χριστός και Εκκλησία.

Η δεύτερη εικόνα της αποκαλύψεως είναι παρμένη από το δέκατο έκτο κεφάλαιο και δείχνει μια πληγή που θα επιτρέψει ο Θεός να πλήξει την ανθρωπότητα στα έσχατα του κόσμου. Κοιτάξτε αν η πληγή αυτή δεν έχει αρχίσει να μας καίει. Θα έλθει, λέει η αποκάλυψις, καιρός και οι άνθρωποι θα έχουνε καύμα μέγα. Θα έχουνε φωτιά σατανική μέσα τους «και βλασθήμησαν οι άνθρωποι το όνομα του Θεού, του έχοντος εξουσία επί τας πληγὰς ταύτας. Και εβλασθήμησαν τον Θεό του ουρανού και εμασόντο τας γλώσσας αυτών εκ του πόνου αυτών». Όχι μόνο λέει βλασθημούσαν, αλλά μασούσαν τις γλώσσες τους. Ἀφριζαν εναντίον του Χριστού και της Εκκλησίας. Να η εικόνα της εποχής μας.

Αλλά αδελφοί μου επιτρέψτε μου να μην τελειώσω το κήρυγμά μου με αυτές τις απελπιστικές σκηνές της αποκαλύψεως που δείχνουν το εξάπλωμα της βλασφημίας και την ανοχή τη δική μας και τη συνενοχή μας γι' αυτό το έγκλημα που λέγεται βλασφημία. Ας τελειώσω με μια παρήγορη εικόνα πάλι της αποκαλύψεως. Στην

εποχή αυτή, στα χρόνια που ζούμε βρίζεται ο Χριστός. Τον αρνούνται. Θα έλθει εποχή που όλοι, μικροί και μεγάλοι, βλάσθημοι και μη, πιστοί και άπιστοι, θα γονατίσουν, θέλοντας και μη θα γονατίσουν για να αναγνωρίσουν το όνομα εκείνο που είναι το υπερύμνητο όνομα των αιώνων. Το λέει ο Παύλος. Το ερμηνεύει η αποκάλυψις παρακάτω. Ο Παύλος στην προς Φιληππισίους επιστολή λέγει: «και εχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τοῦ ὑπὲρ παν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ παν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα γλώσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς.» Θα έλθει εποχή... Κάτι σχετικό «τις ου μη φοβηθεί Κύριον καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά του;» Ποιος υπάρχει που δεν θα φοβηθεί τον Θεό εκείνη την ημέρα και δεν θα δοξάσει και θα αναγνωρίσει το ὄνομά του; «ὅτι μόνος ὁσίος ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν σφόδρα».

Θα έλθει εποχή αδελφοί μου που και αυτοί που σήμερα κοροϊδεύουν και τους βρίσκει ο θάνατος χωρίς Θεό, χωρίς μετάνοια, θα έλθει στιγμή που θα αναγνωρίσουν το ὄνομα του Θεού. Μα για πολλούς θα είναι αργά εκείνη η στιγμή. Ξέρετε πως θα ναι; Φαντασθείτε κάποιον άτακτο άνθρωπο, κάποιον αναρχικό θα τον έλεγα, που τα βάζει συνέχεια με την εξουσία. Η εξουσία τον προκαλεί και τον προσκαλεί συνέχεια να συνέλθει. Εκείνος δεν συνέρχεται και δεν αναγνωρίζει την εξουσία. Γράφει συνθήματα συνέχεια. Κάτω το κράτος, κάτω η εξουσία, κάτω οι νόμοι, κάτω όλα. Επιτέλους δεν τον ανέχεται η εξουσία, τον συλλαμβάνει, τον πιάνει και τον οδηγεί μέσα στη φυλακή. Η εξουσία θέλει να τον ελευθερώσει αλλά τι κρίμα. Την ώρα που έμπαινε μέσα στην φυλακή τράβηξε την πόρτα απότομα και χάθηκε το κλειδί της πόρτας. Και δεν μπορεί τώρα να βγει από την φυλακή. Όμως μέσα από την φυλακή αναγνωρίζει θέλοντας και μη την εξουσία τώρα. Αυτή είναι μια εικόνα το τι θα είναι η άλλη ζωή. Τώρα, αναρχικοί, αυτόνομοι. Φύγε, δεν σε θέλουμε. Θα ζήσουμε μόνοι μας. Εντάξει, η εξουσία όμως σε παρακαλεί. Η εξουσία σου δείχνει την αγάπη. Ο Θεός ανοίγει την αγκαλιά. Έλα σου λέει. Όχι, τι Θεός και παραμύθια. Τι ψέματα και ανοησίες. Εντάξει. Όταν θα έλθει η εποχή που αναγκαστικά εσύ μόνος σου θα οδηγηθείς στο κατασκότεινο κελί της κολάσεως, τότε θα αναγνωρίσεις θέλοντας και μη ότι υπάρχει Θεός, και θα ζητήσεις τότε ελευθερία από την εξουσία. Μα τι κρίμα. Θα θέλει η εξουσία της αγάπης του Θεού να σε ελευθερώσει, αλλά εσύ τράβηξες με ζόρι την πόρτα και χάθηκε το κλειδί. Και δεν υπάρχει κλειδί να σου ανοίξει την πόρτα, να σε ελευθερώσει.

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

Εδὼ εἶναι τὰ κλειδιά τῆς σωτηρίας. Εδὼ εἶναι τὰ κλειδιά, οἱ ευκαιρίες τῆς σωτηρίας. Ὅσο καιρὸ ἔχουμε, ὅλη τὴ ζωὴ μας καὶ χιλιάδες ζωές καὶ ἀν εἴχαμε νὰ τις δώσουμε, γιὰ τὸν αἴνο, γιὰ τὴ δοξολογία τοῦ ἐνός καὶ μόνου ἐν Τριάδι Θεοῦ γιὰ νὰ ὑμνεῖτε εἰς αἰῶνας αἰώνων, Ἀμήν.

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου

«Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου»

Πολιτεύματα και Καθεστώτα

Το πολίτευμά μας. Υπάρχουν πολλά πολιτεύματα στον κόσμο. Ἐχουν και οι χριστιανοί το δικό τους πολίτευμα. Τα πολιτεύματα των ανθρώπων αλλάζουν. Το πολίτευμα του χριστιανού παραμένει αιώνιο. Ποια είναι τα σπουδαιότερα πολιτεύματα που υπάρχουν στον κόσμο; Ὅλη η ιστορία της γης είναι ιστορία των πολιτευμάτων και αγώνες για τις αλλαγές των καθεστώτων και τον πολιτευμάτων. Να μερικά πολιτεύματα από την αρχαία εποχή μέχρι σήμερα που επικράτησαν, που διοίκησαν και διοικούν τον κόσμο. Ἐνα πολίτευμα είναι η αριστοκρατία. Το να κυβερνούν δηλαδή ορισμένοι άνθρωποι. Μια τάξι ανθρώπων, η λεγομένη αριστοκρατική τάξι, και οι άλλες τάξεις οι κατώτερες να καταπιέζονται. Ἄλλο πολίτευμα είναι η δικτατορία. Το να παίρνει κανείς δηλαδή την εξουσία, να καταλύει το καθεστώς το προηγούμενο και να κυβερνάει ένας άνθρωπος ή να κυβερνάει μια ομάδα ανθρώπων. Ἄλλο καθεστώς είναι η τυραννία. Το να έρχεται μια εξουσία και να επιβάλλεται τυραννικά. Να θέλει να επιβάλει τις απόψεις της με βίαια μέσα και βασανιστήρια ακόμα. Υπάρχουν τυραννικά καθεστώτα και σήμερα στον κόσμο. Ἄλλο πολίτευμα είναι η βασιλεία. Το να κυβερνάει δηλαδή ένας άνθρωπος μιας δυναστείας, ένας βασιλιάς, και να παραδίνεται το στέμμα από χέρι σε χέρι. Από πατέρα σε γιο κληρονομικά όπως παραδίνεται η περιουσία. Ἄλλο πολίτευμα είναι η ολιγαρχία. Το να κυβερνάνε λίγοι άνθρωποι. Ἄλλο πολίτευμα, που θεωρείται το καλύτερο, είναι η δημοκρατία. Το να εκλέγει δηλαδή ο λαός τους άρχοντές του, και ο λαός με εκπροσώπους του να κυβερνάει με κοινοβούλια τη γη. Ἄλλο πολίτευμα είναι η λεγομένη βασιλευομένη δημοκρατία. Το να είναι δηλαδή ο ανώτατος άρχοντας βασιλιάς κληρονομικός. Ἄλλο πολίτευμα που έχουμε εδώ στην Ελλάδα τώρα είναι η προεδρευομένη δημοκρατία. Το να είναι δηλαδή ο ανώτατος άρχοντας, πρόεδρος εκλεγμένος από τον λαό.

Θα πείτε, αγωγή του πολίτου θα μας κάνει σήμερα; Θα μας μάθεις τα πολιτεύματα; Δεν με ενδιαφέρει στ' αλήθεια ποιο εσείς πολίτευμα από αυτά που σας είπα αγαπάτε, και σε ποιο πολίτευμα προσκλίνει περισσότερο η καρδιά σας.

Εγώ θα ήθελα να πω προτού να μπω στο δικό μου πολίτευμα, στο δικό σας πολίτευμα, να πω ότι για όλα τα πολιτεύματα – τα καθεστώτα του κόσμου – ισχύουν τέσσερις βασικές αρχές. Δηλαδή όλα τα καθεστώτα, από τα πιο δημοκρατικά και φιλελεύθερα μέχρι τα πιο τυραννικά και στυγνά δικτατορικά καθεστώτα... Όλα τα καθεστώτα είναι ατελή και είναι άσχετα πολλές φορές με την ευτυχία του ανθρώπου. Γιατί; Διότι σε όλα τα καθεστώτα ανεξάρτητα, ο βαθμός της ευτυχίας, της δυστυχίας αλλάζει. Σε όλα τα καθεστώτα ισχύουν τέσσερις πραγματικότητες.

Πρώτα – πρώτα ότι σε όλα κυβερνούν άνθρωποι. Και οι άνθρωποι είναι αμαρτωλοί και άρα κάνουνε λάθη και αδικίες. Δεύτερον ότι σε όλα τα καθεστώτα, μα και στα πιο δημοκρατικά, και στα πιο βασιλικά, υπάρχει η λεγομένη πρώτη καρέκλα. Οπωσδήποτε δεν υπάρχει μια καρέκλα που είναι πιο υψωμένη από τις άλλες καρέκλες, έστω και αν στην καρέκλα τη μια είναι ζωγραφισμένο στέμμα, στην άλλη σφυροδρέπανο, στην άλλη κάποιος ήλιος πολύχρωμος κόκκινος – μαύρος – πράσινος. Πάντως είναι κάποια καρέκλα υψωμένη. Η καρέκλα του προέδρου, η καρέκλα του βασιλιά, η καρέκλα του πρωθυπουργού. Κάποια καρέκλα πιο υψωμένη. Και άρα δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ο λαός στην εξουσία όπως συνήθως λέγεται. Και ένα τρίτο πράγμα θα ήθελα να πω. Ότι όλα τα καθεστώτα, όλα μα όλα, επιβάλλονται με τη λεγομένη βία και με τα όπλα. Υπάρχει κανένα κράτος στη γη που δεν έχει στρατό και αστυνομία; Όχι. Και το σπουδαιότερο, ότι σε όλα τα καθεστώτα και τα πολιτεύματα, κάτω από όλες τις πρώτες καρέκλες και τους θρόνους, σε όλες ανεξάριετα υπάρχει, είναι τοποθετημένη μια βόμβα. Υπάρχει κάποιος κάτω από όλες τις καρέκλες, και κάτω από όλους τους θρόνους, και τις δικές σας καρέκλες που είναι πολύ χαμηλές, υπάρχει μια βόμβα. Και ο υπονομευτής που υπονομεύει τα πολιτεύματα και τους θρόνους ποιος είναι; Είναι ο θάνατος. Πέστε μου έναν βασιλιά που έζησε αιώνια, και πέστε μου ένα δημοκράτη που δεν ήρθε ο θάνατος να τον ισοπεδώσει σαν τους άλλους. Ο θάνατος είναι από τις βασικές αιτίες που αλλάζουν πολιτεύματα και καθεστώτα.

Το δικό μας πολίτευμα

Εγώ όμως αδελφοί μου σήμερα δεν ήρθα να θέσω πολιτειακό θέμα και να μιλήσω για πολιτεύματα. Γιατί είπαμε ότι ο στόχος μου δεν είναι αυτός, και γιατί εμείς οι χριστιανοί δεν ανήκουμε σε κανένα από αυτά τα πολιτεύματα, και κανένα δεν μας ικανοποιεί πλήρως. Το δικό μας το πολίτευμα είναι διαφορετικό. Και ο δικός

μας ο ηγέτης δεν κινδυνεύει από τη βόμβα και από τον υπονομευτή που λέγεται θάνατος. Και ποιο είναι λοιπόν το δικό μας το πολίτευμα; Ο απόστολος Παύλος μιλώντας στην προς Εβραίους επιστολή για το δικό μας το πολίτευμα των χριστιανών λέει· «Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» Το δικό μας το πολίτευμα και καθεστώς υπάρχει στον ουρανό. Και φυσικά, τέλεια και αδιαμφισβήτητα το πολίτευμα μας είναι τον ουρανό. Αλλά επεκτείνεται και στη γη. Δηλαδή το δικό μας πολίτευμα ξεκινάει από τη γη για να κορυφωθεί στον ουρανό; Εμείς οι χριστιανοί μπορούμε με τη χάρη του Θεού τη γη να την κάνουμε ουρανό και τον ουρανό να τον κάνουμε «καινήν γῆν» που λέει και ο Παύλος. Και ποιο είναι το πολίτευμα μας; Με μια λέξη. Αλλά δεν είναι μια λέξη. Πρέπει να πω τρεις λέξεις. Εάν πω μια λέξη θα παρεξηγηθώ. Δηλαδή αν σας πω ότι το πολίτευμα μας είναι βασιλεία, και σταματήσω μόνο εκεί, ίσως να παρεξηγηθώ ότι ανήκω στους βασιλικούς, ότι είμαι υπέρ της βασιλείας, και ότι εμείς οι χριστιανοί δεν ανήκουμε σε κανένα καθεστώς.

Η βασιλεία του Θεού

Αλλά το δικό μας το πολίτευμα αδελφοί μου δεν είναι μια βασιλεία σαν τις άλλες βασιλείες. Δεν είναι μια δυναστεία που η βασιλεία διαδέχεται με διαδόχους ο ένας τον άλλο. Η δική μας βασιλεία είναι βασιλεία του ενός και μόνον. Είναι η βασιλεία του Θεού. Να γιατί σας είπα ότι τρεις είναι οι λέξεις του δικού μας πολιτεύματος. Το πολίτευμά μας, η βασιλεία του Θεού. Και αυτό είναι το θέμα σήμερα γιατί στην συνέχεια του «Πάτερ ημών», αυτό παρακαλάμε τον Θεό και λέμε «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου». Και για να μη νομίσει κανείς ότι αυτή η βασιλεία του Θεού, είναι καμμία απολυταρχία, είναι καμμία επιβολή της εξουσίας του Θεού, με βίαιο τρόπο, θυμίζω δυο πράγματα.

Πρώτα – πρώτα θυμίζω ότι η βασιλεία του Θεού είναι η κοινωνία των τριών προσώπων της Αγίας Τριάδος. Η βασιλεία του ενός και των τριών όμως προσώπων. Και γι' αυτό ξεκινάμε την Θεία Λειτουργία, που δεν είναι τίποτε άλλο παρά η είσοδός μας μέσα στη βασιλεία του Θεού. Όταν μπαίνουμε στην θεία λειτουργία μπαίνουμε για να απολαύσουμε τους καρπούς του παραδείσου. Και πως ξεκινάμε τη Θεία Λειτουργία; «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία», όχι του Α και του Β, που εκθρονίζεται και πέφτει, αλλά η βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Νυν και αεί, και εις τους αιώνας των αιώνων, αμήν. Δεν είναι η βασιλεία του παρόντος, δηλαδή του νυν, μόνο, αλλά είναι και η βασιλεία του μέλλοντος. Είναι η βασιλεία

ὅλων των αἰώνων, νυν και αεί και εις τους αἰώνας των αἰώνων, αμήν. Ἄρα λοιπόν αποκλείει η κοινωνία των τριῶν προσώπων της Αγίας Τριάδος την απολυταρχία στη βασιλεία του Θεού, στον ουρανό και στη γη.

Και το δεύτερο, ὅτι η βασιλεία του Θεού δεν επιβάλλεται δυναμικά, πιεστικά, εκβιαστικά. Ο Θεός δεν θέλει να επιβληθεί με την βία και να επιβάλει το κράτος του. Θα μπορούσε να επιβάλει το κράτος του. Όταν ο Κύριος βρέθηκε στον Πιλάτο, και θέλησε να τον ειρωνευτεί ο Πιλάτος, του είπε ο Χριστός κάτι που θα δούμε σε έναν διάλογο. Αλλά του είπε και σε ένα σημείο, ὅτι θα μπορούσαν οι δυνάμεις οι δικές μου να κατέβουν και να επιβάλουν δυναμικά το κράτος. Αλλά είναι η βασιλεία της ελευθερίας. Είναι η βασιλεία της ανέσεως και της χαράς. Γι' αυτόν επειδή ο Θεός δεν επιβάλει το κράτος του με τη βία, γι' αυτό στο «Πάτερ ημών» παρακαλάμε εμείς το Θεό και του λέμε «Κύριε ἐλθέτω η βασιλεία σου». Μα γιατί να ἔρθει η βασιλεία του; Δεν υπάρχει η βασιλεία; Δεν ἔχει ἔλθει η βασιλεία του Θεού, και ζητάμε να ἔλθει; Αδελφοί μου υπήρχε εποχή, που η βασιλεία του Θεού δεν υπήρχε κάτω στον κόσμο. Να σας το πω με ένα παράδειγμα. Ο ἥλιος, ο ἴδιος ἥλιος ανατέλλει και στα δυο ημισφαίρια. Και στο ημισφαίριο το δικό μας, και στο ημισφαίριο το ἄλλο ας πούμε το ημισφαίριο της Αμερικής. Η βασιλεία του Θεού, είναι βασιλεία και για τα δυο ημισφαίρια. Και για τους ουρανούς και για τη γη. Αλλά συμβαίνει ὅτι συμβαίνει με τον ἥλιο. Ο ἥλιος ὅταν φωτίζει το δικό μας ημισφαίριο, δεν φωτίζει το ἄλλο ημισφαίριο. Το ἄλλο ημισφαίριο ἔχει νύχτα και σκοτάδι. Και ὅταν ανατείλει στο ἄλλο ημισφαίριο, το δικό μας ημισφαίριο ἔχει νύχτα και σκοτάδι. Ἐτσι κάπως θα ἔλεγα ὅτι προ Χριστοῦ το ημισφαίριο της γης, ο κόσμος δηλαδή ζούσε μακριά ἀπὸ τον ἥλιο της βασιλείας του Θεοῦ γιατί δεν εἶχε ανατείλει ο ἥλιος της βασιλείας του Θεοῦ σε αὐτό το ημισφαίριο. Αλλά τούτο δεν σημαίνει ὅτι δεν υπήρχε η βασιλεία του Θεοῦ. Υπήρχε στο ημισφαίριο το υπερκόσμιο και υπερουράνιο ημισφαίριο, στον ουρανό.

Το καθεστώς προ Χριστοῦ

Ἐτσι λοιπόν η βασιλεία του Θεοῦ κάποτε δεν επικρατοῦσε στη γη γιατί ἐδῶ στον κόσμο προτοῦ να ἔλθει ο Χριστός, ἀσφαλῶς δεν επικρατοῦσε η βασιλεία του Θεοῦ. Τι επικρατοῦσε; Επικρατοῦσε η τυραννία του διαβόλου και της αμαρτίας. Να το πω με σύγχρονη φράση που λέγεται ἀπὸ ὅλες τις κατευθύνσεις και ἀπὸ ὅλα τα κόμματα σήμερα; Επικρατοῦσε στην ἀρχαία εποχή, το μονοκομματικό κράτος του διαβόλου. Δηλαδή οἱ ἄνθρωποι προ Χριστοῦ δεν εἶχαν δυνατότητα ἐπιλογῆς. Να ἐπιλέξουνε το

ένα ή το άλλο. Ήταν καταπιεσμένοι, οπωσδήποτε να επιλέγουν την πλάνη και την αμαρτία γιατί υπήρχε το μονοκομματικό κράτος του διαβόλου. Δηλαδή, τι εκλογή ελεύθερη ας πούμε να κάνουνε οι πολίτες μιας χώρας απολυταρχικής. Ξέρετε απολυταρχικά καθεστώτα σε όλον τον κόσμο. Τι εκλογή ελεύθερη να κάνουν όταν στις εκλογές κατεβαίνει ένα μόνο κόμμα, και το κόμμα παίρνει 99,9%. Μπορεί τότε να γίνει ελεύθερη εκλογή; Τούτο σημαίνει την επιβολή της μονοφωνίας και έλλειψη της πολυφωνίας. Αλλά δημοκρατία σημαίνει πολυφωνία. Θα πω και εγώ τη γνώμη μου, θα πεις και εσύ τη γνώμη σου, και όποιος επικρατήσει.

Έτσι λοιπόν στην αρχαία εποχή προ Χριστού – μιλάω για την προ Χριστού εποχή – υπήρχε η μονοφωνία του διαβόλου γιατί οι άνθρωποι δεν είχαν δεχτεί τη βασιλεία του Θεού. Και σήμερα ακόμα, παρόλο ότι ήλθε ο Χριστός, και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι, που ενώ λέγονται δημοκράτες, στην πραγματικότητα είναι μονοκράτες. Καταπνίγουν τη φωνή του Θεού, και παρουσιάζουν μόνο τη φωνή της αμαρτίας και του διαβόλου. Όλα τα μικρόφωνα και όλες τις κάμερες της τηλεόρασης προσφέρουν στο να προβάλεται η αμαρτία, η αθεΐα, η απιστία διαφθορά και η ακολασία. Πέστε μου εσείς που παρακολουθείτε ραδιόφωνο και τηλεόραση. Υπάρχει πολυφωνία στην τηλεόραση; Δεν μιλάω κομματικά. Κομματικά υπάρχει πολυφωνία. Ακούγονται όλα τα κόμματα. Μιλάω πνευματικά. Βομβαρδίζεται ο κόσμος και η νεολαία. Από θεάματα διαφθοράς. Από θεάματα αθεϊστικά, από προπαγάνδα. Και η φωνή του Θεού δεν ακούγεται. Και αν δώσουν μες στη βδομάδα μισή ώρα φωνής στην Εκκλησία, και αυτή χάνεται μέσα στη σύγχυση και στη μονοφωνία του κράτους του διαβόλου.

Το καθεστώς σήμερα (μετά Χριστόν)

Όμως εμείς σήμερα ζώντας μετά Χριστόν, όντας χριστιανοί δηλαδή, έχουμε δυνατότητα επιλογής και εκλογής. Εμείς δεν δικαιολογούμαστε να πούμε ότι έχουμε μόνο την τυραννία του διαβόλου. Πάει η τυραννία του διαβόλου για εμάς. Γιατί εμείς έχουμε δυνατότητα να επιλέξουμε ή το κράτος του Θεού, ή το κράτος του διαβόλου. Από εμάς εξαρτάται τι θα διαλέξουμε. Θα διαλέξουμε το κράτος του Θεού ή θα διαλέξουμε το κράτος της αμαρτίας και του διαβόλου; Γι' αυτό λοιπόν κάποτε δεν υπήρχε η βασιλεία του Θεού. Σήμερα υπάρχει η βασιλεία του Θεού. Στην Παλαιά Διαθήκη, ακούγεται ένας προφήτης, ο τελευταίος από τους μικρούς προφήτες. Ποιος είναι; Ο Ζαχαρίας. Ακούγεται να λέγει· μια φωνή που την ακούμε την Κυριακή των

Βαΐων. «Ἴδου ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται ἐπὶ πώλου ὄνου». Να τος. Δεν υπήρχε ο βασιλιάς κάτω στη γη, ο Χριστὸς και τώρα ἔρχεται ο Χριστὸς. Και ο Χριστὸς εἶναι ο βασιλιάς της βασιλείας του Θεοῦ. Ο βασιλιάς ἦλθε. Και ὅπως ο βασιλιάς ἔρχεται πάνω σε ἓνα ἄρμα, ἔτσι ο Χριστὸς κατέβηκε ἀπὸ τον ουρανὸ χρησιμοποιώντας σαν ἄρμα καθόδου για να κατέβει, την Υπεραγία Θεοτόκο. Και πρώτο του θρόνο ο βασιλιάς της βασιλείας του Θεοῦ χρησιμοποίησε την ταπεινὴ φάτνη των ἀλόγων. Και ὅταν οἱ ταπεινοὶ ἄρχοντες της ανατολῆς τον ζήτησαν στα Ἱεροσόλυμα, οἱ τρεῖς μάγοι, τον ζήτησαν σαν βασιλιά. «*Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;*» Και ὅταν ο Χριστὸς μας βγήκε πλέον στο λυτρωτικὸ και σωτήριο ἔργο του, και ἄρχισε να μιλάει, θα λέγαμε ὅτι η πρώτη κουβέντα που βγήκε ἀπὸ το στόμα του, τι ἦταν; Τα ἐγκαινία της βασιλείας του. Τι εἶπε; Η πρώτη του φράσις. «*Μετανοεῖτε. Ἦγγικε γὰρ ἡ βασιλεία των ουρανῶν*». Ἐφτασε. Ἦρθε η βασιλεία. Δεν υπήρχε. Ἦλθε ὁμως η βασιλεία των ουρανῶν. Και γιατί; Διότι ο βασιλιάς υπήρχε πάντοτε, ο Θεός, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι εμεῖς, δεμένοι και αιχμάλωτοι μέσα στο σκλαβοπάζαρο της αμαρτίας και του θανάτου, δεν ἤμασταν ἄξιοι να γίνουμε παιδιά της βασιλείας. Τώρα εἴμαστε παιδιά της βασιλείας. Συμβασιλεύουμε με τον Θεό. Προ Χριστοῦ δεν μπορούσαμε.

Να σας το πω με ἓνα παράδειγμα. Φαντασθεῖτε ἓνα ξυπόλυτο, βρωμερό, κουρελιασμένο. Ἀπὸ το κεφάλι και κάτω να εἶναι τελείως κουρέλι και βρώμικος και λασπωμένος και στο κεφάλι να φοράει ἓνα χρυσὸ στέμμα. Δεν εἶναι γελοῖο αὐτό; Ἐτσι γελοῖο ἢ μάλλον ἀδύνατον ἦταν να φορέσει βασιλικὸ στέμμα και βασιλική στολή και να γίνει παιδί του Θεοῦ, ο ἄνθρωπος που ἦταν και βρώμικος και ξυπόλυτος, και κουρελιασμένος, και βρωμιάρης της αμαρτίας. Και ὁμως ἐνῶ το λέμε αὐτό, ο ἄνθρωπος, πλάστηκε ἀπὸ τον Θεό, στην ἀρχὴ που πλάστηκε, να εἶναι βασιλιάς. Ὅχι να εἶναι κουρελιάρης. Ὅχι να εἶναι ἀλήτης. Ὅχι να εἶναι βρωμερός. Ὅχι να εἶναι αιχμάλωτος και δούλος, ἀλλὰ πλάστηκε να εἶναι βασιλιάς. Ο Θεός ἐπλάσε τον ἄνθρωπο να εἶναι μέσα στο βασίλειό του, τον παράδεισό του και να ἄρχει, να εξουσιάζει, να βασιλεύει σε ὅλα τα υλικά δημιουργήματα του Θεοῦ. Και κάποτε ο ἄνθρωπος ἐνῶ ἦταν βασιλιάς, η κορωνίδα των δημιουργημάτων, ο ἄνθρωπος μόνος του θέλης να γίνει αιχμάλωτος και δούλος και ἐξόριστος σε αὐτὴ τη γη του πόνου και του θρήνου. Αὐτό που σας λέω θα το ἀκούσετε μεθαύριο σε ἓνα ωραῖο τροπάριο της Κυριακῆς της Τυροφάγου, που ἐκεῖ θυμόμαστε την ἐξορία του Ἀδάμ, των πρωτοπλάστων. Λέει λοιπὸν ἓνα τροπάριο της Κυριακῆς ἐκείνης. «*ὁ ποτὲ βασιλεὺς τῶν ἐπιγείων πάντων κτισμάτων Θεοῦ, νῦν αἰχμάλωτος ὤφθην, ὑπὸ μιᾶς ἀθέσμου*

συμβουλῆς». Εγώ λέει που ἤμουνα βασιλιάς, κορωνίδα, πως κατάντησα να γίνω αιχμάλωτος, γιατί δέχθηκα την συμβολή του διαβόλου. «καὶ ὁ ποτὲ δόξαν ἀθανασίας ἡμφιεσμένος, τῆς νεκρώσεως τὴν δορὰν, ὡς θνητὸς ἐλεεινῶς περιφέρω.» Και εγώ που ἤμουνα ντυμένος την στολή τη αθανασίας και της θεώσεως, εγώ δέχθηκα να τινάξω από πάνω μου αυτή τη στολή και να ντυθῶ τη στολή της φθοράς και του θανάτου. Και τώρα περιφέρω τη στολή του θανάτου και εἶμαι ετοιμοθάνατος. «Οἴμοι! τίνα τῶν θρῆνων συνεργάτην ποιήσομαι;» Αλοίμονό μου, ποιον να καλέσω να συμμετάσχει στους θρήνους και στα δάκρυά μου; Δηλαδή με την αμαρτία αυτό κάναμε. Ξεντυθήκαμε την βασιλική στολή της υιοθεσίας του Θεού. Και εμεῖς μπορέσαμε και τινάξαμε από πάνω μας την αμαρτία, την στολή τη βασιλική, αλλά δεν ήταν δυνατόν μόνοι μας να την ξαναφορέσουμε τη στολή. Να γιατί ἦλθε ο Χριστός στον κόσμο. Ο Χριστός ἦλθε για να φέρη την βασιλεία του Θεού και στη γη. Ἦλθε ο Χριστός για να μας ξανακάνει εμάς πρίγκηπες και βασιλεῖς.

Τι σημαίνει «Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου»

Και όταν λέμε βασιλεία του Θεού, «ελθέτω ἡ βασιλεία σου», τι εννοούμε με τη λέξη βασιλεία του Θεού; Που πηγαίνει το μυαλό σας όταν λέμε «ελθέτω ἡ βασιλεία σου»; Βασιλεία του Θεού σημαίνει: Κυριαρχία του Θεού. Και η κυριαρχία φυσικά του Θεού, ἀπόλυτη εἶναι μόνο στον ουρανό. Γι' αυτό η βασιλεία του Θεού, λέγεται βασιλεία των ουρανῶν. «Ἡγγικεν ἡ βασιλεία των ουρανῶν». Αλλά δεν σημαίνει ὅτι η βασιλεία του Θεού εἶναι βασιλεία μόνο των ουρανῶν. Εἶναι και βασιλεία της γης. Δηλαδή μπορεί η βασιλεία των ουρανῶν να γίνει πραγματικότητα και στη γη, γιατί η βασιλεία του Θεού δεν εἶναι μόνο βασιλεία του μέλλοντος, της ἄλλης ζωῆς. Όταν λέμε «βασιλεία του Θεού» το μυαλό μας πάει εκεί. Λάθος ὅμως. Η βασιλεία του Θεού δεν εἶναι υπόθεσις μόνο του μέλλοντος. Η βασιλεία του Θεού εἶναι και υπόθεσις του παρόντος. Και τώρα δηλαδή μπορούμε να ζήσουμε τη βασιλεία του Θεού. Και γι' αυτό όταν λέμε «ελθέτω ἡ βασιλεία σου», και τα δυο πράγματα ζητάμε. Πρώτα πρώτα ζητάμε την βασιλεία των ουρανῶν. Ω, Κύριε, πότε θα ἔλθει η ὥρα εκείνη που θα με πάρεις από αυτή τη ζωή για να με οδηγήσεις στη βασιλεία των ουρανῶν; Ω, Κύριε, να ἔρθει γρήγορα ἡ βασιλεία σου. Ω, Κύριε «έρχου Κύριε Ἰησοῦ» που λέμε στην αποκάλυψη. Ο Χριστιανός ζώντας με αυτό το ὄνειρο της βασιλείας των ουρανῶν... Ὅχι το ὄνειρο, λάθος. Με την ἐλπίδα. Ούτε καν ἐλπίδα. Με την βεβαιότητα. Ζώντας με τη βεβαιότητα της βασιλείας των ουρανῶν, ξεπερνάει τις θλίψεις, τα βάσανα, τις δοκιμασίες, ἀκόμα και τις τόσες και τις αμαρτίες αυτής της

ζωῆς, και γι' αυτό ο Χριστιανός αντέχει και ἔχει υπομονή που δεν την ἔχουν οι κοσμικοὶ ἄνθρωποι. Διότι την ελπίδα του την ἔχει στην βασιλεία των ουρανών. Και αυτό το λέει ο ἀπόστολος Παῦλος στην προς Ρωμαίους ἐπιστολή. «οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν αποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς». Δηλαδή αυτά που υφιστάμεθα εμεῖς σε αυτή τη ζωή δεν εἶναι τίποτε μπροστά σε εκείνα που θα χαρούμε και θα απολαύσουμε στην ἄλλη ζωή.

Ἡ βασιλεία των ουρανών

Και με το ὅτι με το «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου» ἐννοῦμε πρώτα την ἀόρατη βασιλεία των ουρανών, αυτό το λέγει ωραιότατα ο ιερὸς Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας το ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. Λέει ο Χρυσόστομος. «καὶ τοῦτο πάλιν παιδὸς εὐγνώμονος τὸ ῥῆμα, τὸ μὴ προσηλούσθαι τοῖς ὀρωμένοις, μηδὲ μέγα τι τὰ παρόντα ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ ἐπιγεσθε πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τῶν μελλόντων ἐθίεσθε». Δηλαδή αυτό εἶναι το χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα του παιδιοῦ που ἀγαπάει τον πατέρα. Αυτό εἶναι, δηλαδή ποιο; Το να μην προσκολλάται πολὺ σε αυτά που βλέπει, στα ὀρώμενα, στα γήινα, στα υλικά πράγματα, ἀλλὰ να ἀποσπᾷ το μυαλό του και τις σκέψεις του. Τα μάτια και τους φόβους του. Τις σκέψεις και τις ἐπιθυμίες του. Και να τις προσηλώνει προς την βασιλεία των ουρανών. Ἡ βασιλεία των ουρανών δεν εἶναι κάτι για τους ἄλλους. Ἡ βασιλεία των ουρανών εἶναι δική μας. Εἶναι δική σας, εἶναι δική μου. Και αλλοίμονο αν δεν ποθούμε την βασιλεία των ουρανών. Εδώ για μια σπιθαμὴ γῆς που καταπάτησε ο γείτονας πας στο δικαστήριον, κάνεις μάχες και ἀγῶνες, και για την βασιλεία την ἀπέραντη των ουρανών, την αἰώνια δόξα, δεν θα κάνω μάχες και ἀγῶνες; Δεν θα παλέψω με τον εαυτό μου; Δεν θα ζητήσω το ἔλεος του Θεοῦ; Και δεν θα ἀγωνίζομαι για την ἐξάπλωση της βασιλείας του Θεοῦ και ἐπὶ της γῆς; Να γιατί σας εἶπα ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ πρώτιστα εἶναι ἡ βασιλεία των ουρανών.

Ἡ βασιλεία του Θεοῦ στη γῆ

Ἀλλὰ ἡ βασιλεία του Θεοῦ δεν εἶναι μόνο ὑπόθεσις του ουρανοῦ. Εἶναι και ὑπόθεσις εἶπαμε της γῆς. Δεν εἶναι ὑπόθεσις μόνο του μέλλοντος. Εἶναι και ὑπόθεσις του παρόντος. Ἀπόδειξις. Ο Χριστὸς ὅταν ἄρχισε να μιλάει και να ἀποκαλύπτει και να φανερώνει το Ευαγγέλιο, πως το ὀνόμασε αυτό το Ευαγγέλιο; Το ὀνόμασε Ευαγγέλιο της βασιλείας. Λέει δηλαδή ο Ευαγγελιστὴς Ματθαῖος ὅτι ο Χριστὸς ἄρχισε «περιάγειν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν διδάσκων καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας». Δηλαδή το Ευαγγέλιο λέγεται «Εὐαγγέλιο της βασιλείας». Γιατί; Διότι ἡ

βασιλεία είναι και εδώ στη γη. Ἐπειτα αυτό που λέμε «Εκκλησία» τι είναι; Η Εκκλησία είναι η βασιλεία του Θεού. Η Εκκλησία δεν είναι μια θρησκεία όπως είναι όλες οι θρησκείες. Η Εκκλησία δεν είναι ένα σύστημα κοινωνικό. Δεν είναι μια ιδεολογία. Προσέξτε το αυτό. Η Εκκλησία είναι η βασιλεία του Θεού. Είναι το κράτος του Θεού η Εκκλησία. Και ακόμα προσέξτε και κάτι άλλο. Η βασιλεία του Θεού, είναι η πνευματική μας ζωή. Το ότι ζούμε πνευματικά ο καθένας χριστιανική ζωή, αυτό είναι η βασιλεία του Θεού. Λέει ο απόστολος Παύλος «*Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστὶ βρωσικὴ καὶ πόσις ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ*». Δηλαδή η χριστιανική ζωή, η βασιλεία του Θεού (αυτή είναι η χριστιανική ζωή), δεν είναι φαγητό και πιτό. Είναι δικαιοσύνη, είναι ειρήνη, είναι χαρά. Και όλα αυτά εν Πνεύματι Ἁγίῳ. Είναι πολύ χαρακτηριστικό και πρέπει να το ξέρουμε, ότι οι πιο πολλές παραβολές του Χριστού είναι παραβολές της βασιλείας των ουρανών.

«Ομοιώθει», λέγει, «η βασιλεία των ουρανών»... Αυτές τις παραβολές τις είπε ο Χριστός για την αόρατη βασιλεία; Όχι. Τις είπε για την ορατή βασιλεία, δηλαδή για την γη. Για το έργο της Εκκλησίας. Ας το πω πιο απλά, τι είναι η βασιλεία του Θεού. Η βασιλεία του Θεού ξεκινάει από αυτή την ζωή. Δηλαδή αυτήν την αγαλλίαση που θα ζούμε στον ουρανό, στον παράδεισο, την ζούμε από αυτή τη ζωή. Προγευόμεθα. Όχι όπως το λένε οι Χιλιαστές. Οι Χιλιαστές σε αυτό το σημείο έχουνε μια πολύ χοντροειδή πλάνη. Δηλαδή τι λένε; Ότι η βασιλεία του Θεού θα είναι χιλιετής μόνο, χίλια χρόνια. Δεν θα είναι δηλαδή αιώνια η βασιλεία του Θεού, και δεν θα βασιλεύουν όλοι. Όχι, δεν θα αναστηθούν όλοι. Εμείς πιστεύουμε ότι θα αναστηθούν όλοι εκείνη την ημέρα, και άλλοι θα κολασθούν και άλλοι θα δοξαστούν. Και η βασιλεία του Θεού για τους χιλιαστές ξέρετε τι θα είναι; Επίγεια θα είναι. Δηλαδή εδώ στη γη. Θα επικρατήσει λένε η βασιλεία του Θεού με πρωθυπουργό τον Αβραάμ κλπ. Τέτοιες βλακείες λένε οι χιλιαστές. Αλλά επειδή έχουν ζήλο και δαιμονική μανία εξαπλώνονται. Και μάλιστα τόσες βλακείες έχουν πει ώστε έχουν προσδιορίσει δέκα φορές μέχρι τώρα την ημερομηνία που αρχίζει η χιλιετής βασιλεία. Είπαν το 1914, το '28, το '46 κλπ. Ψέματα, απάτες. Γιατί απλούστατα αυτή η βασιλεία του Θεού που λένε αυτοί είναι μόνο στα αρρωστημένα μυαλά. Δεν είναι στην πραγματικότητα. Η πραγματικότητα είναι αυτή που λέει ο Χριστός. Η βασιλεία του Θεού ξεκινάει μέσα από την καρδιά μας, για να συνεχιστεί στη βασιλεία των ουρανών στην αόρατη βασιλεία. Να προσέχουμε μερικά πράγματα

που είναι πολύ απλά. Και όμως έρχονται αυτοί και σου λένε να, θα δοξαστούμε στη γη. Μα ποιος το είπε αυτό το πράγμα; Παρερμηνεύοντας φυσικά την Αγία Γραφή.

Η βασιλεία του Θεού λοιπόν είναι από αυτό τον κόσμο. Η βασιλεία του Θεού είναι, για να το πω έτσι πιο απλά, όπως όταν θέλεις να μπεις στο σαλόνι – στο παλάτι κάποιου τσαντού ανθρώπου, και περιμένεις στον προθάλαμο. Και όταν ανοίγει η πόρτα και σου λέει «περάστε», από τον προθάλαμο πηγαίνεις στο σαλόνι, στο παλάτι. Έτσι η βασιλεία των ουρανών είναι το σαλόνι του Θεού. Για εκεί προοριζόμαστε. Αλλά εκεί θα πάνε μόνον όσοι βρέθηκαν μέσα στον προθάλαμο. Και ο προθάλαμος της βασιλείας των ουρανών, είναι η βασιλεία του Θεού στη γη. Δηλαδή η Εκκλησία. Όσοι δηλαδή ζούνε από τώρα τη βασιλεία του Θεού μέσα στην Εκκλησία, μόνον εκείνοι θα απολαύσουν τη βασιλεία του Θεού.

Για να το πω ακόμα με ένα άλλο παράδειγμα. Όταν θέλεις να ταξιδέψεις πηγαίνεις στα εκδοτήρια και βγάζεις εισιτήριο. Και εμείς θέλουμε να ταξιδέψουμε για τη βασιλεία των ουρανών. Αυτό είναι το ταξίδι μας. Αυτός είναι ο τελικός προορισμός μας. Αλλά το εισιτήριο για την βασιλεία των ουρανών εκδίδεται στη γη. Στα εκδοτήρια που έχει μόνον η βασιλεία της γης. Η βασιλεία του Θεού στη γη. Και τα εκδοτήρια είναι στημένα μόνο μέσα στο χώρο της Εκκλησίας. Και τα εκδοτήρια λειτουργούν επί εικοσιτετραώρου βάσεως. Λειτουργούν πάντοτε. Δεν εξαντλούνται ποτέ τα εισιτήρια. Όλοι μπορούμε να βρούμε εισιτήριο υπό έναν όρο. Να προλάβουμε να βγάλουμε εισιτήριο προτού να πεθάνουμε. Διότι μετά τον θάνατο δεν βγαίνει εισιτήριο. Μετά τον θάνατο βρισκόμαστε πια στο τέρμα. Και εσύ έχεις διαλέξει το εισιτήριο ή για το ένα τέρμα ή για το άλλο. Ο Θεός είναι τόσο αγαθός και σου δίνει τόσες ευκαιρίες και σου λέει «τρέξε να βγάλεις το εισιτήριο». Τρέξε να μετανοήσεις. Τρέξε στο σταυρό του να πεις τα αμαρτήματά σου. Τρέξε να εξομολογηθείς, να νοιώσεις τη χαρά από τώρα της βασιλείας του Θεού. Και τότε εκδίδεις στα εκδοτήρια της Εκκλησίας το εισιτήριο για την βασιλεία των ουρανών.

Άρα λοιπόν η βασιλεία του Θεού, βρίσκεται και εδώ, και στον ουρανό. Και για να καταλάβουμε ακόμα πιο συγκεκριμένα, ποια είναι αυτή η βασιλεία του Θεού και πως μπορούμε εμείς να τη ζήσουμε; Επιτρέψτε μου να σας θυμίσω δυο διαλόγους που έκανε ο Χριστός μας. Ο ένας διάλογος είναι με τους Φαρισαίους. Κάποτε οι Φαρισαίοι του είπαν του Χριστού... Οι Φαρισαίοι όπως ξέρετε ήταν οι κατάσκοποι της ζωής του Χριστού και ερωτούσαν για να τον ειρωνευτούν. Λοιπόν τον ρώτησαν μια φορά. Δεν μας λες Κύριε, πότε έρχεται η βασιλεία του Θεού; Ο Χριστός άλλοτε

δεν απαντούσε και άλλοτε απαντούσε στα ερωτήματα των Φαρισαίων, ανάλογα με την περίπτωση. Στην περίπτωση αυτή απάντησε. Και τι απάντησε; Η βασιλεία του Θεού «οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦσιν ἰδοὺ ὧδε ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν». Δηλαδή η βασιλεία του Θεού δεν θα έρθει με αστραπές, με βροντές, με όπλα, με εξουσίες, με στρατό. Θα έλθει αθόρυβα και πως θα μπει; Θα μπει χωρίς να το καταλάβετε μέσα σας. «*Ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν*». Μέσα σας είναι η βασιλεία του Θεού.

Και ο άλλος διάλογος είναι ο διάλογος που έκανε ο Χριστός με τον Πιλάτο. Ο Πιλάτος όταν είδε τον Χριστό να βρίζεται από την μανία του κόσμου, τον πήρε σε κάποια στιγμή μέσα στο πραιτώριο. «*Ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον καὶ ἐρώτησεν αὐτόν*». Τι τον ρώτησε; «Οὐκ οὖν βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἶ;» Στ' αλήθεια εσύ είσαι ο βασιλιάς; Τώρα πως την έλεγε την ερώτηση ο Πιλάτος δεν ξέρουμε. Ειρωνικά; Φοβισμένος; Αυτή την ερώτηση του έκανε. Και ο Χριστός τι του απάντησε; «*Ἡ βασιλείαν ἡ ἐμοὶ οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ βασιλείαν ἡ ἐμοὶ οὐκ ἐστὶν ἐντεῦθεν*».

Η δικιά μου βασιλεία δεν είναι σαν τις βασιλείες του κόσμου. Και η δική μου βασιλεία δεν προέρχεται από αυτόν τον κόσμο όπως οι άλλες βασιλείες και οι εξουσίες και τα καθεστώτα και τα πολιτεύματα.

Αυτοί οι δυο διάλογοι του Χριστού με τους Φαρισαίους για τη βασιλεία του, και με τον Πιλάτο πάλι για την βασιλεία του, μας δίνουν την ερμηνεία για το «ελθέτω η βασιλεία σου». Δηλαδή όταν λέμε «ελθέτω η βασιλεία σου» τι ζητάμε από τον Θεό; Θεέ μου να έλθει η βασιλεία σου. Μια βασιλεία που για άλλους έχει έλθει, αλλά για μένα ίσως ακόμα να μην έχει έλθει. Ή έχει έλθει και για μένα η βασιλεία σου μέσα μου αλλά τη θέλω πιο ζωντανή. Θέλω την παρουσία σου Χριστέ μου εντονώτερη μέσα μου. Θέλω Χριστέ να απαλλαγώ από την τυραννία των παθών μου και της αμαρτίας. Και δικός σου πρίγκιπας και βασιλόπουλο να γίνω. Σε εμένα θέλω να έλθει η βασιλεία σου.

Η βασιλεία του Θεού δεν έρχεται με τη βία

Αλλά όταν λέω το ελθέτω η βασιλεία σου, εννοώ και κάτι άλλο. Χριστέ αυτή η βασιλεία σου δεν είναι μια βασιλεία σαν τις άλλες βασιλείες. Δηλαδή η βασιλεία του Θεού δεν είναι ένα κατεστημένο. Δεν είναι ένα κόμμα. Δεν είναι μια κυβέρνηση. Ας πούμε, να φτιάξουμε μια χριστιανική κυβέρνηση – που υπάρχει αυτή η θεωρία – και

να κυβερνήσουμε χριστιανικά τον κόσμο. Είναι δυνατόν αυτό να γίνει; Εγώ αμφιβάλλω. Γιατί; Διότι η βασιλεία του Θεού δεν μπορεί ποτέ να χρησιμοποιήσει την βία. Όταν εγώ πάρω εξουσία και γίνω άρχοντας και κυβερνήτης, δεν μπορώ να κυβερνήσω με τη βία εκείνους που είναι άθεοι και αντίχριστοι και να επιβάλλω εγώ το δικό μου πιστεύω που για μένα ασφαλώς είναι η αλήθεια, αλλά για τον άλλον όμως δεν είναι η αλήθεια. Θα αναγκαστώ να χρησιμοποιήσω τη βία. Και από τη στιγμή που χρησιμοποιώ την βία τότε δεν θα είναι πλέον η βασιλεία του Θεού.

Επιτρέψτε μου να σας το πω λίγο απλά αυτό το πράγμα γιατί υπάρχει αυτή η θεωρία. Χωρίς να παρεξηγηθώ γιατί θα σας πω την σωστή θέση στο σημείο αυτό. Η βασιλεία του Θεού, είναι το κράτος του Θεού. Το κράτος όμως του Θεού δεν έρχεται έξωθεν. Έρχεται έσωθεν. Δηλαδή θα μας αναγεννήσει ο Χριστός εμάς, θα βασιλεύσει στην καρδιά μας, και εμείς θα εξαπλώσουμε σιγά – σιγά στον κόσμο τη βασιλεία του Θεού. Και όταν όλοι οι άνθρωποι γίνουνε παιδιά της βασιλείας, τότε ασφαλώς και η εξουσία θα γίνει χριστιανική. Το κράτος του Θεού δεν έρχεται άνωθεν αλλά κάτωθεν. Άνωθεν δηλαδή, να πάρω την εξουσία δυναμικά, και εγώ από πάνω να πω ότι κυβερνάω χριστιανικά και θα κάνετε ότι σας λέω εγώ. Δεν γίνεται αυτό. Από κάτω θα ξεκινήσω. Από τη λαϊκή βάση. Από τον λαό. Όταν ο λαός πιστέψει στον Χριστό σαν βασιλιά, δεχτεί τον Χριστό σαν αρχηγό, δεχτεί το θέλημα του Θεού, και δεχτεί εκούσια να κάνει το θέλημα του Θεού, τότε φυσιολογικά θα έλθει το εξάπλωμα της βασιλείας, και τότε θα έλθει και η χριστιανική εξουσία που λέμε. Το κράτος του Θεού, θα το έλεγα με μια άλλη φράση, είναι κράτος εν κράτει. Γιατί; Στην εποχή του Νέρωνα που κυβερνούσε ο Νέρωνας, το θρονιασμένο τέρας. Θυμάστε το Νέρωνα. Που για να χαρεί διέταξε μια μέρα να κάψουν τη Ρώμη. Ή που έβαζε λαμπάδες στους χριστιανούς και τους έκαιγε για να φωτίζονται τα ανάκτορά του. Τέρας, ε;

Και όμως σε αυτό το καθεστώς του Νέρωνα, υπήρχε και το κράτος του Θεού. Υπήρχε η βασιλεία του Θεού αόρατη. Υπήρχε ο Παύλος. Υπήρχε η Εκκλησία. Υπήρχαν οι Άγιοι. Και οι Άγιοι τι είχαν κάνει; Είναι αυτό που λέμε στα τροπάρια. «Ἡ τὴν γῆν οὐρανόσαντες». Οι Άγιοι κάνανε την γη ουρανό. Την γη με την προσευχή τους. Με την ένωση τους με το Θεό την κάνανε ουρανό. Και κάτω λοιπόν από το κράτος του Νέρωνα υπήρχε το κράτος του Θεού. Και κάτω από το κράτος του Μεγάλου Κωνσταντίνου που ήτανε χριστιανικό, υπήρχε η βασιλεία πάλι του Θεού. Και κάτω από την τουρκοκρατία, που ζούσαμε κάτω από το σπαθί του Τούρκου, υπήρχε πάλι

ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Καὶ κάτω ἀπὸ τὰ σημερινὰ φιλελεύθερα, σοσιαλιστικά ἢ κομμουνιστικά καθεστῶτα, πάλι ἡ βασιλεία του Θεοῦ μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ. Καὶ ἴσως πολλές φορές ἡ βασιλεία του Θεοῦ καὶ τὸ κράτος του Θεοῦ μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ τότε που ὑπάρχει ὁ διωγμὸς ἀπὸ τὰ κράτη του κόσμου. Ὅμως αὐτὸ δεν σημαίνει ὅτι εμεῖς σαν Χριστιανοὶ δεν πρέπει νὰ αγωνιζόμεθα καὶ μέσα ἀκόμη στον χώρο της πολιτικῆς γιὰ τὴν επικράτηση της βασιλείας του Θεοῦ. Ἀν μποροῦνε δηλαδὴ Χριστιανοὶ ἄνθρωποι νὰ γίνουν βουλευτές, αὐτὸ εἶναι μεγάλο πρᾶγμα. Ἀλλὰ δεν σημαίνει ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ εἶναι βασιλεία τῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ μπουν καὶ στην πολιτικὴ. Μποροῦν νὰ πάρουν καὶ ἐξουσίες. Πρέπει νὰ πάρουν καὶ ἐξουσίες οἱ Χριστιανοί. Ἀλλὰ μὴ νομίσουν ὅμως ὅτι τὸ κράτος του Θεοῦ εἶναι κράτος τῆς γῆς καὶ τῆς βίας. Εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Θὰ το ἔλεγα με μιὰ ἀκόμα λέξη. Τὸ κράτος του Θεοῦ εἶναι τὸ κράτος τῆς καρδιάς μας. Γι' αὐτὸ εἶπε ὁ Χριστὸς: «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμοὶ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι». Μὴ ψάχνετε ἐξω νὰ βρεῖτε. Μα γιὰτί ὁ ἕνας κάνει τὸ ἄλλο κλπ. Αὐτοὶ κάνουν τὴν δουλειά τους. Μέσα σου ὑπάρχει ἡ βασιλεία του Θεοῦ;

Δηλαδή θὰ ἔλεγα ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ τελικὰ εἶναι δυο φόβοι. Ὁ ἕνα φόβος εἶναι, ὁ Θεὸς νὰ θρονιαστεῖ στην καρδιά μου. Ἡ βασιλεία του Θεοῦ εἶναι ἐκούσια. Δεν μπορεῖ με τὸ ζόρι ὁ Χριστὸς νὰ μπει μέσα σου. Μπορεῖ δέκα χρόνια νὰ ακούς γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ μὴν συγκινηθεῖς. Νὰ σου χτυπάει δέκα χρόνια τὴν πόρτα ὁ Χριστὸς καὶ εσύ νὰ μὴν τοῦ ανοίξεις. Καὶ ξαφνικά σε μιὰ στιγμή νὰ φωτιστεῖς νὰ τοῦ ανοίξεις. Εἶναι ἕνα μυστήριον αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Πως ἡ καρδιά σε μιὰ στιγμή γκρεμίζει τὰ εἰδῶλα καὶ στήνει τὸ θρόνον του Θεοῦ μέσα στην ὑπαρξὴ τῆς. Ἐλα λοιπὸν Χριστέ, εἶναι ὁ πρῶτος μου πόθος. Ἐλα στην καρδιά μου πρῶτα. Νὰ γίνῃ ἡ καρδιά μου δική σου βασιλεία.

Αὐτὸ νὰ το πω με ἕνα παράδειγμα. Εἶδατε πολλές φορές περνάμε ἀπὸ διάφορους τόπους καὶ εἶναι βρώμικοι τόποι, σκουπιδότοποι. Βρωμάνε αὐτοὶ οἱ τόποι ἀπὸ γάτες, ἀπὸ σκυλιά, ἀπὸ σκουπίδια, ἀπὸ στρώματα ἀπλωμένα κλπ. Ἐνας σκουπιδότοπος που πιάνεις τὴ μύτη σου. Καὶ ξαφνικά περνάς μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες καὶ τι νὰ δεις; Ὁ σκουπιδότοπος ἔχει γίνῃ χώρος πρασίνου. Κάποιος βρέθηκε με ἀγάπη καὶ με ὄρεξη καὶ δούλεψε. Καὶ με εργαλεία καὶ με ἀξίνες καὶ με μηχανήματα, καὶ μετέτρεψε τὸν σκουπιδότοπο σε τόπο ευωδίας καὶ σε τόπο λουλουδιῶν. Ὅταν λοιπὸν λέω «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου», λέω Χριστέ μου αὐτὸν σκουπιδότοπο που ἔχω μέσα μου, ἔλα νὰ τὸν μετατρέψεις καὶ νὰ τὸν κάνεις δικό σου κήπο. Δικό σου παλάτι. Δική σου

βασιλεία. Δική σου ευωδία. Δικά σου λουλούδια αρετών να φυτρώσουν μέσα εκεί που τώρα υπάρχουν τα αγκάθια της κακίας, της μελαγχολίας.

Ἐλα! Αλλά δεν είναι μόνον αυτός ο πόθος μου Δηλαδή να ἔρθει μέσα μου η βασιλεία του Θεού. Και ἔξω τι θα γίνεται; Υπάρχει και ο δέτερος πόθος όταν λέω το «ελθέτω η βασιλεία σου». Ἐλα Χριστέ μου. Ὅχι μόνο στην καρδιά μου, αλλά και μέσα στο σπίτι μου πρώτα πρώτα, να στήσεις μες στο σπίτι που κοντεύει να διαλυθεί από την γκρίνια και τον εγωισμό, από τα πάθη και τη διαφθορά... Ἐλα εσύ να στήσεις το θρόνο σου μέσα στη μέση του σπιτιού και εσύ να βασιλεύεις μες στο σπίτι, και εσύ να γαληνέψεις το σπίτι. Εσύ να πρωτεύεις. Να είσαι ο πρώτος μέσας σε όλες τις ενέργειες. Είδατε, λέει ο ψαλμωδός κάπου: «Ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπάζει». Τι ωραίο είναι αυτό! Η βασιλεία του Θεού να δεσπάζει πάντων. Να δεσπάζει του μυαλού μου και της σκέψης μου, και της καρδιά μου και της επιθυμίας μου, και των πόθων μου, και των παθών μου, και όλων των ονείρων μου να δεσπάζει η βασιλεία του Θεού. Ἐλα λοιπόν μέσα στο σπίτι να κυβερνήσεις. Ἐλα στην Ελλάδα μας που κοντεύει να γίνει ξέφραγκο αμπέλι. Που μιλάνε ὅλοι. Από δεξιούς μέχρι αριστερούς, ὅλοι μιλάνε για δημοκρατία, και ὁμως υπάρχει η αναρχία του διαβόλου και η τυραννία του κακού. Ἐλα εσύ να στήσεις τον δικό σου θρόνο. «Ἐλθέτω Κύριε η βασιλεία σου».

Αδελφοί μου αυτό το «ελθέτω η βασιλεία σου» είναι το γλυκύτερο ὄραμα των χριστιανών. Ὁραμα, ὄνειρο. Αλλά το γλυκύτερο ὄνειρο που πρέπει κάποτε να γίνει πραγματικότητα. Φαντασθείτε προς στιγμή ἔτσι ὅπως μιλάμε για την βασιλεία του Θεού, κλείστε τα μάτια προς στιγμήν και σκεφθείτε την βασιλεία του Θεού απ' ἄκρο σε ἄκρον να κυβερνά και να επικρατεῖ. Σκεφθείτε και φαντασθείτε να ανοίξουν διάπλατα με μιας, εκούσια και ελεύθερα ὅλες οι πόρτες για να μπει ο Χριστός. Να ανοίξουν οι πόρτες των σπιτιών μας, να μπει μέσα, να ανοίξουν οι πόρτες των σχολείων μας, να ανοίξουν οι πόρτες των στρατώνων. Να ανοίξουν οι πόρτες των κοινοβουλίων και διεθνών οργανισμών, και να κυβερνήσει και να βασιλέψει ο Χριστός. Σκεφθείτε να στηθεί παντού η βασιλεία του Θεού, να επικρατήσῃ παντού το Ευαγγέλιο. Να δεχτῶνε ὅλοι οι ἄνθρωποι το θέλημα του Θεού. Σκεφθείτε προς στιγμήν να γίνονται ὅλοι οι ἄνθρωποι μέλη της βασιλείας του Θεού. Σκεφθείτε το και αναλογισθείτε το μεγαλείο της στιγμῆς. Με μιας η γη θα γίνει παράδεισος. Με μιας οι πόλεμοι θα σβήσουν και εἰρήνη θα επικρατήσῃ. Οι μάχες και οι γκρίνιες, τα μίση και η κακία θα δώσουνε την εξουσία και τη θέση τους στην αγάπη και την

δικαιοσύνη. Αδέλφια θα γίνουνε οι άνθρωποι, και θα γίνει αυτό που λέει ο ψαλμωδός κάποτε. «Ἄπασαι αἱ βασιλεῖαι, άσατε τῷ Θεῷ». Όλα τα κράτη και όλοι οι άνθρωποι θα υμνούνε τον Θεό.

Αλλά φοβάμαι ότι αυτό είναι όραμα. Ανοίγουμε τα μάτια μας τώρα. Φεύγουμε από την φαντασία και ερχόμαστε στην πραγματικότητα. Και η πραγματικότητα, όταν βγούμε από εδώ, θα τη δούμε διαφορετική. Μέσα μας ίσως να μπήκε η βασιλεία του Θεού. Μα μόλις βγούμε έξω θα δούμε πάλι το κράτος του διαβόλου, της εξουσίας των παθών. Τις τυραννίες της αμαρτίας. Θα δούμε όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όλα τα όργανα του κακού, να θέλουν βίαια να μαστιγώσουν τις αισθήσεις των παιδιών και των νέων και να επιβάλλουν με το «έτσι θέλω» το κράτος της αμαρτίας. Αυτό θα δούμε. Και τότε θα απογοητευτούμε; Όχι. Όσοι πιστοί, μην απελπίζεσθε. Περνάει ο καιρός. Το όραμα της βασιλείας του Θεού θα γίνει πραγματικότητα. Ναι! Αυτό που λέμε «ελθέτω η βασιλεία σου» δεν θα μείνει μόνο αίτημα, αλλά θα γίνει και αλήθεια και πραγματικότητα. Πότε; Όταν εμείς πρώτα – πρώτα θελήσουμε άνευ όρων και ορίων, χωρίς συναλλαγές, να δώσουμε όλη την καρδιά μας, στο Χριστό να βασιλεύσει. Χριστέ δεν έχω κρατούμενα. Δεν κάνω μαζί σου λογαριασμούς. Και ας αγωνισθούμε όλοι μας για το εξάπλωμα της βασιλείας του Θεού. Για το εξάπλωμα του κράτους του Θεού. Είναι φοβερό για εμάς. Μαστίγιο που χτυπάει τη συνείδηση. Η σκέψις ότι τα παιδιά του διαβόλου εξαπλώνουνε το δικό τους κράτος συνεχώς, και εμείς οι Χριστιανοί δεν μιλάμε για την ένδοξη βασιλεία του Θεού. Για την επικράτηση του θελήματος του Θεού. Όταν εγώ λοιπόν χωρίς κρατούμενα δώσω την καρδιά μου να γίνει η βασιλεία του Θεού. Όταν αγωνίζομαι για την εξάπλωση της βασιλείας του Θεού. Και όταν προσεύχομαι με πίστη όμως, χωρίς ολιγοπιστία, και λέω: Κύριε, ελθέτω η βασιλεία σου. Τότε θα είμαι σίγουρος ότι η βασιλεία του Θεού θα έλθει. Θα προσεύχομαι με δύναμη και θα λέω: Κύριε, παρελθέτω το κράτος του διαβόλου, παρελθέτω το κράτος της αμαρτίας. Παρελθέτω η πλάνη και η διαφθορά. Ω, Κύριε! Ελθέτω η βασιλεία σου, Ἀμήν.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

«Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»

Τα ψέματα που λέμε στο «Πάτερ ημών»

Δυο ψέματα αγαπητοί μου αδελφοί. Δυο ψέματα λέμε καθημερινά στο Θεό. Πολλά βέβαια είναι τα ψέματα που δυστυχώς λέμε εμείς οι άνθρωποι, διότι σύμφωνα με τον ψαλμωδὸ «*πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης*». Αλλά υπάρχουν δυο ψέματα που διαφέρουν διότι τα λέμε καθημερινά, και το χειρότερο δεν είναι ὅτι τα λέμε απλῶς καθημερινά, ἀλλὰ τα λέμε στον ἴδιο τον Θεό. Κοροϊδεύουμε τον ἴδιο τον Θεό και μάλιστα την ὥρα της προσευχῆς. Το να λέμε ψέματα και να κοροϊδεύουμε τους ανθρώπους είναι βέβαια κακό πράγμα. Αλλά το να προσπαθούμε να κοροϊδέψουμε στην προσευχή μας τον Θεό, αυτό είναι και ασέβεια και γελοιότητα. Ασεβεία γιατί προκαλούμε τον ἴδιο τον Θεό με το ψέμα που λέμε. Θυμάστε ἐκεῖνο το ψέμα που εἶπε ο Ἀνανίας και η Σαπφείρα; Που τιμωρήθηκαν στις Πράξεις των Αποστόλων; Και εἶπε ο Πέτρος· «Οὐκ ἐψεύσω ἄνθρώποις ἀλλὰ τῷ Θεῷ». Ἄλλο να λες ψέματα στους ανθρώπους και ἄλλο στον ἴδιο το Θεό. Αλλά αποτελεί και γελοιότητα να λέμε ψέματα στον Θεό και να τον κοροϊδεύουμε διότι γινόμαστε γελοιοὶ αφού ο Θεὸς εἶναι παντογνώστης και τα ξέρει ὅλα. Και επομένως «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται».

Αλλά θα πείτε ποια εἶναι τα δυο ψέματα που λέμε και κοροϊδεύουμε τον Θεό στην προσευχή μας; Εἶναι δυο ψέματα που λέμε κάθε φορά που απαγγέλλουμε το «Πάτερ ημών». Το ένα ψέμα. Ὅταν του λέμε «γενηθήτω τὸ θέλημά σου», καθ' ἡν στιγμήν εμείς ἔχουμε ἑτοιμο το δικό μας θέλημα, και να υποταχθούμε στο θέλημα το δικό μας ἢ στο θέλημα των ανθρώπων, και δεν λογιάζουμε καθόλου το θέλημα του Θεοῦ. Το ἄλλο ψέμα εἶναι πάλι στο «Πάτερ ημών» που το λέμε παρακάτω και θα το δούμε σε ἄλλη φυσικὰ ομιλία μας. Ὅταν λέμε «*καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*». Θεέ μου συγχώρεσέ μας για ἐκεῖνα που σου ἔχουμε κάνει γιατί και εμείς ἔχουμε συγχωρέσει τους ἄλλους για ὅσα μας ἔχουν κάνει. Ψέματα αφού ὄχι μόνο δεν τους ἔχουμε συγχωρέσει, ἀλλὰ ἔχουμε αντιπάθεια μέσα στην καρδιά μας, και ἔχουμε μίσος και δεν μιλάμε με τους συνανθρώπους μας. Στεκόμαστε μπροστά στο Θεό και του λέμε ἓνα τεράστιο, πελώριο ψέμα. «*Ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*». Ξέρεις Θεέ μου, ἐγώ

εἶμαι εντάξει, ἔχω συγχωρέσει τους ἄλλους ανθρώπους. Αυτά εἶναι τα δυο μεγάλα ψέματα που λέμε στο «Πάτερ ημών». Το «γενηθήτω τὸ θέλημά σου», αφοῦ θέλουμε τὸ δικό μας νὰ γίνεται και τὸ «ἄφες ἡμῖν ὡς και ἡμεῖς ἀφίεμεν», ἐνῶ δεν ἔχουμε ἀφήσει και δεν ἔχουμε συγχωρέσει τους ἄλλους.

Θυμάμαι κάποιον ευλαβὴ Χριστιανό, που εἶναι τώρα στους ουρανοὺς. Ἐχει κοιμηθεῖ. Ἦταν και πολὺ χαριτωμένος, και κάποτε τον βάλαμε νὰ πει τὸ «Πάτερ ημών». Και λέει θα σας τὸ πω ἀλλὰ θα τὸ πω ὅπως ἀληθινὰ πρέπει τὸ «Πάτερ ημών». Ἀρχισε λοιπὸν νὰ ἀπαγγέλει. «Πάτερ ημών ὁ ἐν τοῖς ουρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ψέματα, ὡς ἐν ουρανῷ και ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον, και ἄφες ἡμῖν τὰ οφειλόμενα ἡμῶν, ὡς και ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς οφειλέταις ἡμῶν. Μεγάλὰ ψέματα!». Εκεί εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερο ψέμα. Και συνέχισε νὰ λέει τὸ «Πάτερ ημών». Πραγματικὰ λέμε ψέματα. Ἀλλὰ σήμερα θα ἀσχοληθοῦμε περισσότερο με τὸ πρῶτο ψέμα, και νὰ δούμε πως θα γίνει ἀλήθεια. Ὅταν λέμε τὸ «γενηθήτω τὸ θέλημά σου», νὰ ἀποτελεῖ γιὰ ἐμὰς μια πραγματικὴ ἐπιθυμία και ἕναν πραγματικὸ πόθο νὰ επικρατήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὸ θέλημά μας και τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ

«Γενηθήτω τὸ θέλημά σου» λοιπὸν. Ὅλοι μιλάμε γιὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ και ὅλοι ἀναγνωρίζουμε ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀγαθὸ και τέλειο. Ὅλοι λέμε στὴν προσευχή μας, τὸ γενηθήτω τὸ θέλημά σου. Και ὅμως στὴν πραγματικότητα θέλουμε νὰ γίνεται τὸ δικό μας θέλημα, και στενοχωριόμαστε ὅταν δεν γίνεται τὸ δικό μας θέλημα, και τὰ βάζουμε και με τὸ Θεό ὅταν δεν γίνονται τὰ πράγματα ὅπως τὰ θέλουμε. Και μιλάμε στὸν Θεό με ἀσέβεια και του λέμε ὅτι εἶναι σκληρός, ὅτι εἶναι ἀδίκος γιατί δεν ἔγινε τὸ δικό μας θέλημα, ὅπως ἐμεῖς προγραμματίσαμε στὴ ζωή μας. Ὅπως ἐμεῖς εἶχαμε φτιάξει τὸ σχέδιο τῆς ζωῆς μας. Πολλές φορές τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μας φαίνεται δύσκολο. Μερικὲς φορές και ἀνεφάρμοστο. Μερικὲς φορές μας φαίνεται και παράλογο. Ἀλλὰ ξέρετε γιατί; Γιὰ ἕνα βασικὸ λόγο. Διότι ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε κοντόφθαλμοι, ἐνῶ ὁ Θεός δεν εἶναι κοντόφθαλμος. Ὁ Θεός βλέπει πολὺ μακριὰ. Φαντασθεῖτε ἕναν ἄνθρωπο νὰ στέκει μπροστὰ σὲ ἕναν λόφο. Ἐνα κατάφυτο λόφο. Και στέκει στους πρόποδες τοῦ λόφου και φυσικὰ ἡ ορατότητά του εἶναι περιορισμένη και βλέπει μόνο τὴν μια πλευρά, τὴν μια πλαγιά τοῦ λόφου. Και αὐτὴν πάλι δεν τὴν βλέπει πολὺ καθαρά. Δεν βλέπεις ὅλες τις πηγές που

τρέχουνε μες στις χαράδρες και μέσα στα δέντρα. Βλέπει θαμπά μόνο τη μια πλαγιά του λόφου. Ενώ κάποιος άλλος ανεβασμένος στο ελικόπτερο ανεβαίνει πάνω από την κορυφή του λόφου και βλέπει και τις δυο πλαγιές του λόφου. Και από τη μια πλευρά και από την άλλη. Αυτό θα μπορούσαμε να πούμε παραλληλίζοντας τη δική μας ορατότητα με την ορατότητα του Θεού. Εμείς βλέπουμε τη ζωή μας από την μια όψη. Από την μια πλάγια του λόφου και όχι πάλι πολύ καθαρά. Ενώ ο Θεός βλέπει τη ζωή τη δική μας, τη δική μου και τη δική σου. Την βλέπει και από τις δυο όψεις, και από τις δυο πλαγιές του λόφου. Δηλαδή ο Θεός δεν βλέπει κοντά όπως βλέπουμε εμείς, αλλά βλέπει πολύ μακριά. Ο Θεός δεν βλέπει μόνο το σήμερα που βλέπουμε εμείς. Βλέπει το αύριο, το μέλλον, την αιωνιότητα. Ο Θεός δεν βλέπει μόνο το «γιατί» που βλέπουμε εμείς. Ο Θεός βλέπει και το «διότι». Ξέρει γιατί. Εμείς οι άνθρωποι βλέπουμε συνήθως μόνο το εμπόδιο μπροστά μας. Αλλά ο Θεός πίσω από το εμπόδιο βλέπει κάποια χαρά και κάποιο κέρδος που κρύβεται πίσω από το εμπόδιο. Εμείς συνήθως βλέπουμε τον πόνο και την θλίψη που θα μας έρθουν στην ζωή, ή που σκοντάφτουμε μπροστά της. Αλλά ο Θεός πίσω από την θλίψη και από τον πόνο βλέπει ένα μεγάλο σχέδιο αιώνιας χαράς. Βλέπει την σωτηρία μας. Εμείς συνήθως βλέπουμε μόνο τον Σταυρό. Εκείνος όμως βλέπει και την ανάσταση τη δική μας. Εμείς συνήθως βλέπουμε το συμφέρον μας το υλικό, έτσι πολύ ρηχά και πεζά. Εμείς βλέπουμε τη ζωή επιφανειακά. Ο Θεός την βλέπει στο βάθος. Το βλέμα του Θεού είναι πολύ διαφορετικό από το δικό μας. Η ορατότητα του Θεού δεν μπορεί να είναι σαν τη δική μας ορατότητα. Είναι δυνατόν η ορατότητα με γυμνά μάτια να είναι η ίδια με την ορατότητα με τηλεσκόπιο; Με γυμνά μάτια βλέπουμε λίγα αστέρια. Όταν όμως πάω στο αστεροσκοπείο, και κοιτάξω στο τηλεσκόπιο τότε θα δω αστέρια καταπληκτικά που δεν τα έχω δει ποτέ μου με γυμνά μάτια. Έτσι είναι. Η δικιά μας ορατότητα είναι περιορισμένη. Η ορατότητα του Θεού όμως είναι απεριόριστη.

Έτσι λοιπόν το θέλημα του Θεού μας φαίνεται πολλές φορές δύσκολο και ανεφάρμοστο. Μας φαίνεται ουτοπία και παράλογο διότι είμαστε κοντόφθαλμοι και ο εγωισμός μας δεν μας αφήνει να υποταχθούμε στο θέλημα του Θεού. Και πολλές φορές λοιπόν ενώ ο Θεός βλέπει πολύ μακριά και ξέρει το συμφέρον μας, εμείς ενώ μιλάμε για το θέλημα του Θεού και για το «γεννηθήτω το θέλημά σου», και θαυμάζουμε το θέλημα του Θεού, στην πραγματικότητα τι κάνουμε; Κάνουμε ένα σχέδιο, ένα πλάνο στο μυαλό μας για την ζωή μας, την προγραμματίζουμε την ζωή

μας, και αφού την προγραμματίσουμε, μετά θέλουμε να τη βάλουμε στον Θεό για υπογραφή. Έλα τώρα εσύ Θεέ να υπογράψεις το δικό μου θέλημα. Θέλουμε να υποτάξουμε το θέλημα του Θεού, στο δικό μας θέλημα. Και εδώ είναι η τραγωδία μας και η δυστυχία μας, και γι' αυτό δεν είμαστε χαρούμενοι. Φαντασθείτε έναν γιατρό δηλαδή να υπογράφει στα τυφλά, με κλειστά μάτια, την συνταγή που ο άρρωστος μόνος του έχει συντάξει, χωρίς ποτέ ο γιατρός να τον έχει εξετάσει. Είναι δυνατόν αυτό να γίνει; Όχι. Ο άρρωστος υποτάσσεται στον γιατρό. Τον εξετάζει ο γιατρός. Δέχεται ασυζητητί την συμβουλή του γιατρού. Εφαρμόζει τη συνταγή του γιατρού και μπαίνει στη θεραπευτική αγωγή που του δίνει ο γιατρός. Δεν λέει ο άρρωστος, θα κάνω εγώ ότι θέλω, αλλά λέει ότι θέλει ο γιατρός. Στην περίπτωση του Θεού δεν το λέμε. Εγώ θα κάνω ότι θέλω. Εγώ ξέρω πιο πολλά από τον Θεό. Φαντασθείτε έναν δάσκαλο να βάζει τυφλά την υπογραφή του κάτω από τον έλεγχο που συνέταξε μόνος του ο μαθητής και έβαλε μόνος του τους επαίνους και τις τιμωρίες. Μα ο μαθητής παίρνει τους επαίνους και τις τιμωρίες που ο δάσκαλος του βάζει γιατί ο δάσκαλος ξέρει την επίδοσή του. Και ξέρει ο δάσκαλος αν είναι καλός μαθητής ή αν είναι ανεπίδεκτος μαθήσεως.

Ο Θεός είναι ο δάσκαλος. Εμείς είμαστε μαθητούδια. Φαντασθείτε έναν πατέρα, αντί ο ίδιος να οδηγεί το παιδί του στο δρόμο, μόλις το παιδάκι κάνει τα πρώτα βήματά του, ενός – δυο χρόνου, το παιδί να καθοδηγεί τον πατέρα και να τον πηγαίνει προς τον γκρεμό. Ο πατέρας δεν το δέχεται. Ο πατέρας επεμβαίνει δυναμικά, σαν του φύγει το παιδάκι από το χέρι, και το αρπάζει να το σώσει. Εμείς αυτό θέλουμε να κάνουμε. Αντί να μας χειραγωγεί ο Θεός και να μας πηγαίνει εκείνος στο θέλημα του, που είναι ο πατέρας ο πάνσοφος, εμείς θέλουμε να πάμε τον Θεό στον δρόμο τον δικό μας. Ποιοι είμαστε εμείς. Είμαστε νήπια όπως λέει ο Παύλος και μόλις κάτι βηματάκια έχουμε κάνει στην πνευματική μας ζωή.

Να λοιπόν, πολλές φορές θέλουμε να υποτάξουμε τον Θεό στο δικό μας θέλημα. Και αυτό συμβαίνει όπως λέγει ο Παύλος, διότι θέλουμε το θέλημα του Θεού να είναι όπως θέλουμε εμείς. Και ποιο είναι το δικό μας θέλημα, λέει ο Παύλος. Βαδίζουμε λέγει ο Παύλος κατά τα θελήματα της σαρκός και των διανοιών. Δηλαδή η σάρκα και ο ορθολογισμός ο δικός μας, η πλανεύτρα λογική που λέμε. Εγώ έτσι λέει το καταλαβαίνω. Εμένα έτσι μου αρέσει σου λέει ο άλλος. Εγώ έτσι το θέλω. Και ποιος είσαι να έχεις εσύ αντίθετη γνώμη από το θέλημα του Θεού; Ε, όταν θέλεις την

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

γνώμη σου, την λογική σου να την πηγαίνεις κόντρα στο θέλημα του Θεού, τότε είναι φυσικό να χάσεις πλέον την ισορροπία σου και να εκτροχιαστείς από την ζωή.

Ποιο είναι το θέλημα του Θεού

Αλλά αδελφοί μου ενώ τόσην ώρα σας μίλησα για το θέλημα του Θεού, δεν είδαμε ποιο είναι αυτό το θέλημα του Θεού συγκεκριμένα. Όταν λέμε «γενηθήτω το θέλημά σου» τι εννοούμε; Εννοούμε τρία θελήματα. Υπάρχουν τρία θελήματα του Θεού. Δεν μιλάω για πια για τα θελήματα των ανθρώπων. Των ανθρώπων υπάρχουν πολλά θέλω. Θέλω να γίνω πλούσιος, θέλω να γίνω καπετάνιος, θέλω λέει το μικρό παιδί να γίνω αεροπόρος, θέλω λέει η μητέρα να αποκαταστήσω το κορίτσι, θέλω, θέλω, θέλω! Τα θέλω είναι η ζωή μας. Τα θέλω όμως του Θεού, γιατί μιλάμε για το θέλημα του Θεού, είναι τρία.

Το πρώτο είναι το θέλημα του Θεού για τον άνθρωπο, που όμως ο Θεός ο πραγματοποιεί. Το δεύτερο είναι το θέλημα του Θεού για τον άνθρωπο που όμως ο άνθρωπος πρέπει να το πραγματοποιήσει. Και το τρίτο είναι το θέλημα του Θεού, το ξεχωριστό και ειδικό θέλημα για τον κάθε άνθρωπο. Ας δούμε όμως αναλυτικά αυτά τα τρία θελήματα.

Το πρώτο θέλημα είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους. Για όλους τους ανθρώπους. Το θέλημά του που ο ίδιος όμως θέλησε να το εφαρμόσει και να το πραγματοποιήσει. Και αυτό το θέλημα ποιο είναι με μια λέξη; Εάν τον ρωτήσουμε τον Θεό: Κύριε τι θέλεις για τους ανθρώπους όλους; Η απάντησής του θα είναι η απάντηση που δίνει ο απόστολος Παύλος στην α' προς Τιμόθεον επιστολή. Ο Θεός, λέγει ο Παύλος: «πάντας ανθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν». Το θέλημα του Θεού δηλαδή για όλους τους ανθρώπους είναι «Σωτηρία». Αυτό είναι το μεγάλο σχέδιο του Θεού για τους ανθρώπους. Είναι κάτι που δεν το χρωστούσε και το χάρισε. Και αυτό το θέλημα του Θεού για την σωτηρία όλων των ανθρώπων, αυτό το σχέδιο του Θεού, εκπηγάζει από την αγάπη του. Αυτό το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου ονομάζεται «Εὐδοκία τοῦ Πατρὸς». Ο Πατήρ ηυδόκησεν και ο Λόγος σαρξ εγένετο.

Για να σας το πω λίγο πιο απλά. Γιατί οι όροι η θεολογικοί θέλουν απλοποίηση. Ευδοκία του Πατρός για την σωτηρία των ανθρώπων σημαίνει ότι ο Θεός Πατέρας, σχεδίαζε προ πάντων των αιώνων, προ καταβολής κόσμου, το σχέδιο της σωτηρίας. Το σχέδιο της θειας οικονομίας. Φαντασθείτε έναν μηχανικό αρχιτέκτονα να

σχεδιάζει το σχέδιο ενός αριστουργήματος, ενός ωραιοτάτου κτιρίου. Δεν φτάνει να υπάρχει το σχέδιο στα χαρτιά. Πρέπει να βρεθεί κάποιος που να εφαρμόσει το σχέδιο. Να κάνει το σχέδιο πραγματικότητα. Να κτίσει αυτό το οικοδόμημα. Ο Θεός Πατέρας σχεδίαζε το σχέδιο της σωτηρίας μας, και τα άλλα δυο πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, ο Υιός και Λόγος, το δεύτερο πρόσωπο, και το Πνεύμα το Άγιον, συμφώνησαν με τον Θεό Πατέρα. Είναι η κοινωνία των τριών προσώπων. Έρχονται λοιπόν για να εφαρμόσουν το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία. Δηλαδή ο Χριστός κατέβηκε από τον ουρανό κάτω στη γη ακριβώς για να εφαρμόσει και να εκπληρώσει το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου. Και αυτή η σωτηρία του ανθρώπου, αυτό το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου ονομάζεται «θέλημα του Θεού».

Και υπάρχει το εξής που δεν μπορεί να υπάρχει σε κανένα άλλο σχέδιο και σε κανένα άλλο θέλημα των ανθρώπων. Ο Θεός δεν έχει μόνο την θέληση. Εμείς έχουμε την θέληση αλλά δεν έχουμε την δυνατότητα να κάνουμε αυτό που θέλουμε. Ο Θεός έχει και την θέληση και την δυνατότητα. Δηλαδή θα μπορούσε να πει και κάποιος άλλος «θέλω να σώσω τους ανθρώπους». Πολύ καλή η διάθεση σου. Θαυμάσια η αγάπη σου, αλλά που είναι η δυνατότητά σου; Που είναι ο τρόπος να σώσεις τον άνθρωπο; Ο Θεός, όπως λέγει ο Παύλος δεν έχει μόνο το θέλειν, αλλά και το ενεργείν. Διότι εγώ θέλω να σου δώσω δέκα εκατομμύρια να ξελασπώσεις από τα χρέη σου. Το θέλω, αλλά μες στην τσέπη μου έχω μόνο δυο – τρία χιλιάδικα. Τι να τα κάνεις; Εσύ έχεις ανάγκη από δέκα εκατομμύρια. Το θέλω πολύ αλλά δεν μπορώ όμως. Δεν έχω την δυνατότητα. Θέλω να σου πέσει το πρώτο λαχείο ώστε να τακτοποιήσεις όλα τα οικονομικά σου. Το θέλω αλλά δεν μπορώ να σου βρω το λαχείο. Και δεν μπορεί το πρώτο λαχείο να πέσει σε όλους. Σε έναν μόνο θα πέσει. Και οι άλλοι; Θα είναι οι αποτυχημένοι. Αυτό που δεν μπορεί αν το κάνει ο άνθρωπος, ο Θεός το κάνει. Ο Θεός δηλαδή έχει και την θέληση και την δυνατότητα. Και το θέλειν και το ενεργείν. Ο Θεός μπορεί να κάνει όλους τους ανθρώπους, πλουσίους εν ελέει. Δηλαδή ο Θεός, μπορεί όλους να τους ελευθερώσει από την σκλαβιά της αμαρτίας και του θανάτου. Έχει την δυνατότητα, όλους τους ανθρώπους να τους σώσει. Και ο Θεός προσφέρει αυτή τη δυνατότητα με την σάρκωσή του, με την θυσία του, με τον λυτρωτικό Σταυρό του, με το αίμα του το Πανάγιο, με την ανάστασή του και με την Εκκλησία του.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

Όλα αυτά που σας είπα είναι η δυνατότητα του Θεού. Η ενέργεια του θελήματος του Θεού, για να εφαρμοστεί το σχέδιο της σωτηρίας. Και αυτό που σας είπα προηγουμένως για το πρώτο λαχείο, για τον Θεό είναι δυνατότητα. Γιατί; Διότι ο Θεός μας δίνει σε όλους τους ανθρώπους τη δυνατότητα να μας πέσει το πρώτο λαχείο. Αυτό είναι κάτι που δεν συμβαίνει με τα άλλα λαχεία. Και το πρώτο λαχείο που μας έχει πέσει είναι ότι πιστεύουμε και το ότι γνωρίζουμε το θέλημα του Θεού. Αυτή είναι μεγάλη υπόθεση. «Ότι δι' ἐλπίδος ἐσώθημεν» όπως λέγει ο Παύλος. Έχουμε βρει το δρόμο της σωτηρίας. Τώρα αν ξεφύγουμε θα φταίμε εμείς. Το θέλημα του Θεού είναι η σωτηρία του ανθρώπου, η σωτηρία όλων των ανθρώπων. Και την προσφέρει είπαμε την σωτηρία αυτή δωρεάν σε όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους. Γι' αυτό το θέλημα του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου... Είπαμε ότι κατέβηκε ο Χριστός στη γη. Όταν μιλούσε ο Χριστός με τους Ιουδαίους λέγει «Καταβέβηκα ἐκ τῶν οὐρανῶν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος με». Το δε θέλημα του πέμψαντός με, του Πατρός είναι «ἐστὶν ἵνα οἱ πιστεύοντες εἰς ἐμέ, ἔχωσιν ζωὴν αἰώνιον». Να το σχέδιο. Να το θέλημα του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου. Κατεβαίνει ο Θεός από τον ουρανό στη γη και όσοι πιστεύουν σε εκείνον που κατέβηκε, στο σαρκωμένο Θεό, αυτοί έχουν ζωή αιώνιον.

Αυτό είναι το πρώτο λοιπόν θέλημα. Επαναλαμβάνω, το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που μόνο ο Θεός το εφαρμόζει. Δεν μπορεί άνθρωπος άλλος να το εφαρμόσει. Το δεύτερο θέλημα είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που όμως οι άνθρωποι πλέον πρέπει να το πραγματοποιήσουν. Ας το πω με μια εικόνα, απλά. Η υπόθεση της σωτηρίας μας, είναι μια συνεργία. Μια συνεργασία του ανθρώπου με τον Θεό. Υπάρχει μια τράπεζα του ουρανού που είναι για όλους τους ανθρώπους. Υπάρχει μερίδιο της σωτηρίας κατατεθειμένο για όλους τους ανθρώπους. Αλλά όπως στην τράπεζα έχουμε μετοχές, έτσι στην τράπεζα που λέγεται σωτηρία μας, μέσα στην Εκκλησία πάντοτε, σε αυτή την τράπεζα ο Θεός έχει προσφέρει τις 99 μετοχές. Πρέπει να γίνουν 100 όμως. Λείπει μια μετοχή. Την μια μετοχή την προσφέρουμε εμείς. Πως την προσφέρουμε εμείς;

Με την πίστη μας. Το ότι δεχόμαστε εμείς την σωτηρία. Χωρίς τη μια μετοχή τη δική μας όμως δεν μπορούμε να οικειοποιηθούμε και να κερδίσουμε το μερίδιό μας που μας προσφέρουν οι 99 μετοχές. Δηλαδή ο Θεός Βάζει το 99% και εμείς βάζουμε το 1%. Και ποιο είναι αυτό; Από πλευράς Θεού, το θέλημά του για τους ανθρώπους, είναι η σωτηρία. Αυτό ανήκει στον Θεό. Από πλευράς ανθρώπων τώρα, το θέλημα

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

του Θεού για τους ανθρώπους είναι οι εντολές του Θεού. Όταν στην Αγία Γραφή γίνεται λόγος για να εφαρμόζουμε το θέλημα του Θεού, αυτό εννοούμε. Να εφαρμόζουμε τις εντολές του Θεού. Η εντολή του Θεού είναι το θέλημα του Θεού. Και πως μπορούμε να εφαρμόσουμε τις εντολές του Θεού; Οι εντολές δηλαδή του Θεού, ο νόμος του Θεού, είναι η έκφραση της αγάπης του Θεού. Αποτελεί όμως και την δική μας υποχρέωση για να δείξουμε την αγάπη μας στον Θεό. «*Εάν ἀγαπᾶτε με*», λέγει, «*τὰς ἐμὰς ἐντολὰς τηρήσατε*». Δεν υπάρχει κράτος ούτε σύλλογος ούτε καμμία οργάνωσις που δεν έχει τον νόμο του. Το καταστατικό. Έτσι και το κράτος του Θεού, η βασιλεία του Θεού που είπαμε την άλλη φορά, η Εκκλησία έχει τους νόμους της. Και οι νόμοι είναι οι εντολές του Θεού.

Όποιος λοιπόν αρνείται τις εντολές του Θεού, αρνείται το θέλημα του Θεού. Πολλές φορές λοιπόν λέμε: Κύριε γενηθήτω το θέλημά σου. Και ενώ λέμε «γενηθήτω το θέλημά σου», και ξέρουμε ποιες είναι οι εντολές, το θέλημα του Θεού, εμείς ενσυνείδητα καταπατάμε το θέλημα του Θεού. Εκείνος είναι παιδί του Θεού, και εκείνος θα γίνει κληρονόμος της βασιλείας του. Όχι αυτός που ξέρει πολλά θρησκευτικά πράγματα. Μπορεί να έχεις πάρα πολλές θεολογικές γνώσεις, το μυαλό σου να είναι θεολογική σχολή μέσα, και όμως να μην είσαι παιδί του Θεού και να μην γίνεις κληρονόμος της βασιλείας του. Μπορεί να πηγαίνεις ας πούμε στη Εκκλησία κάθε μέρα και να ψάλλεις όλα τα τραγούδια του Θεού και τους ύμνους, και να μην είσαι παιδί του Θεού. Και να μην γίνει κληρονόμος της βασιλείας του Θεού. Μπορεί στους δρόμους όταν περπατάς να καυχιέσαι γιατί είσαι Χριστιανός, και να μην είσαι παιδί του Θεού. Τότε ποιος είναι το παιδί του Θεού, και ο κληρονόμος του Θεού; Εκείνος που εφαρμόζει στη ζωή του και στην πράξη του, στην καθημερινή βιωτή του το θέλημα του Θεού. Το λέγει ο Χριστός. «*Οὐ πᾶς ὁ λέγων με Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀλλὰ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος με, Πατρός*». Όχι εκείνος που λέει παχιά λόγια μόνο. Δεν φτάνουνε μονάχα τα λόγια, αλλά πρέπει να γίνουνε και έργα.

Θα πείτε, δεν πρέπει να γνωρίζουμε το θέλημα του Θεού; Φυσικά να το γνωρίζουμε. Πρώτα θα έλθει η γνώσις του θελήματος του Θεού. Γι' αυτό έρχεσθε εδώ. Για την γνώση του θελήματος του Θεού. Αλλά η γνώσις πρέπει αμέσως να γίνει εφαρμογή και πράξις του θελήματος του Θεού. Γιατί αν δεν έχουμε τη γνώση του θελήματος του Θεού, είναι σαν να είμαστε σε ένα σκοτεινό δωμάτιο και να μην ξέρουμε που είναι ο διακόπτης. Αν ξέραμε που είναι ο διακόπτης θα τον γυρίζαμε

και θα το φωτίζαμε το δωμάτιο. Εάν τώρα έχουμε γνώση του θελήματος, αλλά δεν εφαρμόζουμε το θέλημα, τότε μοιάζουμε σαν να ξέρουμε που είναι ο διακόπτης, αλλά να μην τον γυρίζουμε. Αυτό είναι πιο τραγικό. Το να μην ξέρεις, εντάξει. Μπορεί να μην ξέρεις που είναι ο διακόπτης. Αλλά να ξέρεις και απλώς να απλώσεις το χέρι και να γυρίσεις και να λάμψει το δωμάτιο από φως, είναι τραγικό αν δεν το κάνεις. Αυτή την τραγικότητα παθαίνουμε εμείς. Έχουμε την γνώση του θελήματος του Θεού, ξέρουμε τι λέει ο Κύριός μας στο Ευαγγέλιο, γνωρίζουμε ποιες είναι οι αιώνιες αρχές τις Εκκλησίας μας, και δεν τις εφαρμόζουμε.

Το θέλημα του Θεού για κάθε άνθρωπο ξεχωριστά

Χρειάζεται λοιπόν η γνώσις και η πράξις του θελήματος του Θεού. Αυτές οι εντολές του Θεού, είπαμε ότι είναι η απόδειξις της αγάπης του Θεού. Ελλάτε όμως τώρα να σας δείξω και το τρίτο θέλημα του Θεού. Είπαμε ότι είναι τρία τα θελήματα. Το ένα, επαναλαμβάνω, είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που ο Θεός το εφαρμόζει. Η σωτηρία, η σταυρική Του θυσία. Το άλλο είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που εμείς το εφαρμόζουμε. Είναι οι εντολές. Και το τρίτο είναι το θέλημα του Θεού ξεχωριστά για κάθε άνθρωπο. Γιατί ο κάθε άνθρωπος έχει τα προβλήματά του. Ο κάθε άνθρωπος έχει τα ιδιάζοντα χαρακτηριστικά του. Ο γιατρός, για να επαναλάβω ένα παράδειγμα που είπα παραπάνω, δεν δίνει συνταγές καρμπόν. Δεν βγάζει δηλαδή τις ίδιες συνταγές για όλους τους ανθρώπους. Όχι. Στον κάθε άνθρωπο δίνει την ειδική συνταγή για το ειδικό νόσημα που έχει. Το ειδικό φάρμακο. Έτσι μέσα στην Εκκλησία, δεν υπάρχουν Χριστιανοί καρμπόν. Δεν υπάρχουν χριστιανοί καλουποποιημένοι. Δεν υπάρχουν άβουλα νούμερα μέσα σε μια απρόσωπη μάζα, όπως είναι στον κόσμο, αλλά μέσα στην Εκκλησία, ο καθένας είναι πρόσωπο. Έχει την προσωπικότητά του. Έχει τα δικά του προβλήματα. Έχει τα δικά του εμπόδια. Και έτσι όταν ο δρόμος για την σωτηρία μας, ο δρόμος για τον ουρανό, είναι φυσικά το θέλημα του Θεού, αλλά μέσα στο δρόμο αυτό, μέχρι να φτάσουμε στην βασιλεία των ουρανών, όσο ζούμε, στον δρόμο επάνω συναντάμε εμπόδια. Συναντάμε και πέτρες, και αγκάθια, και σταυροδρόμια που δεν ξέρουμε που να πάμε. Δηλαδή συναντάμε διλήμματα στην ζωή. Και λες εδώ τι να κάνω; Εκείνο να κάνω ή το άλλο να κάνω; Συναντάμε προβλήματα και λέμε: Μα γιατί; Συναντάμε πόνους και θλίψεις και αρρώστειες που αμέσως η ψυχή αγανακτεί και λες «γιατί».

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

Και ἔτσι λοιπόν αναζητάει ο ἄνθρωπος, το ειδικό θέλημα του Θεοῦ για τον εαυτό του. Ὄταν λοιπόν λέμε: Κύριε, γενηθήτω το θέλημά σου, δεν λέμε να γίνει μόνο το γενικό θέλημα, που είναι οι εντολές οι γνωστές, ἀλλὰ και το ειδικό θέλημα που ἔχει ο Θεός για μένα. Γιατί σας εἶπα ὅτι δεν εἴμαστε νούμερα που να μας ταιριάζουν ὅλα τα ρούχα. Ὄταν θες να πας να αγοράσεις ἓνα ρούχο, το δοκιμάζεις πρώτα εἴν σου κάνει. Εἴν σου ταιριάζει. Φαντασθεῖτε ἓναν γίγαντα να αγοράσει το παντελόνι ἐνός νάνου. Εἶναι γελοίο. Ἡ ἓνας κοντός να αγοράσει το παντελόνι ἐνός πανύψηλου. Θα σέρνεται το παντελόνι του και θα σκουπίζει ὅλο τον δρόμο. Δοκιμάζει ἐκεῖνο που του ταιριάζει. Ἐτσι σε μερικά πράγματα ειδικά της ζωῆς μας, κοιτάζουμε τι ταιριάζει σε ἐμᾶς. Ποιο εἶναι το θέλημα το συγκεκριμένο, στην συγκεκριμένη περίπτωση για μένα. Διότι αὐτό που ταιριάζει σε σένα δεν ταιριάζει σε μένα. Σε ἄλλους ας πούμε ταιριάζει το θέλημα του Θεοῦ, ταιριάζει ο γάμος. Σε ἄλλους δεν ταιριάζει ο γάμος. Ταιριάζει ο μοναχισμός, ἡ ἀγαμία. Στον ἓναν ταιριάζει να εἶναι αὐστηρός. Στον ἄλλον ταιριάζει να εἶναι ἐπιεικής. Στον ἓνα ταιριάζει, σε ἓνα γεγονός να φωνάζει και να διαμαρτυρηθεῖ. Στον ἄλλο ταιριάζει να εἶναι σιωπηλός και να κάνει προσευχή. Το θέλημα λοιπόν του Θεοῦ στις διάφορες περιπτώσεις της ζωῆς μας, ἐκεῖνο εἶναι που αναζητάει ο ἄνθρωπος, και ψάχνει να βρει. Πόσες φορές μας ρωτούν, και εσεῖς ρωτᾶτε: Ποιο εἶναι το θέλημα το Θεοῦ τώρα; Τι πρέπει να κάνω τώρα, σε αὐτή τη συγκεκριμένη περίπτωση;

Το πρώτο λοιπόν εἶναι ἡ ἀναζήτησις. Ἡ δοκιμασία για το θέλημα του Θεοῦ. Γι' αὐτό λέει ο Παῦλος: «δοκιμάζοντες τι ἐστὶ το θέλημα του Θεοῦ, το ἀγαθόν και ἐυάρεστον». Θεέ μου ποιο εἶναι το ἀγαθὸ θέλημα για σένα; Ο Θεός θα μας ἀπαντήσει πρώτα πρώτα οι εἴν θες να σου ἀποκαλύψω το θέλημά μου, να ἐφαρμόζεις τις εντολές μου πρώτα. Γιατί τι παθαίνουμε ἐμεῖς; Ἐνῷ ἀρνούμεθα βασικές εντολές του Θεοῦ, και λέμε: Εγὼ δεν συμφωνῶ με την τάδε και την τάδε ἐντολή, και κάνουμε ἐπιλογή. Ὅτι μας συμφέρει το παίρνουμε ἀπὸ το Ευαγγέλιο, και ὅτι δεν μας συμφέρει το πετάμε. Μόλις φτάσουμε σε κρίσιμη στιγμή της ζωῆς μας μας, πάμε ἀμέσως στην Ἐκκλησία. Τώρα τι να κάνω; Πες μου το θέλημα του Θεοῦ. Πρώτα το θέλημα του Θεοῦ εἶναι να ἀρχίσεις να ἐφαρμόζεις τις εντολές. Διότι μην ξεχνᾶμε ἐκεῖνη την ωραιότητα εἰκόνα που ο Χριστός μας ἀνέφερε γι' αὐτούς που ἀκούνε τις εντολές και δεν τις ἐφαρμόζουν, και για ἐκείνους που τις ἀκούνε και τις ἐφαρμόζουν. Λέει ο Χριστός, πάλι στην ἐπὶ του ὅρους ομιλία. Θα το δούμε παρακάτω. Ἀπλῶς τώρα το ἀναφέρω. Ὅτι ο ἄνθρωπος που ἀκούει το λόγο του Θεοῦ,

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

ὡπως εσεῖς και εγώ. Πρέπει να είμαστε ὅλοι ακροατές του λόγου του Θεοῦ. Ο ἄνθρωπος που ἀκούει τον λόγο και δεν τον εφαρμόζει, «ὁμοιάζει ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμο». Μοιάζει λέει με ἓναν ἀνόητο ἄνθρωπο που ἔχτισε το σπίτι του πάνω στην ἄμμο, και ἔπεσε η καταιγίδα της βροχῆς, και ἦρθαν τα ὀρμήματα των ποταμῶν, και φύσηξαν ἀνεμοὶ ἰσχυροί, και γκρέμισαν το σπίτι. Για ἐκεῖνον τον ἀνόητο που ἔχτισε το σπίτι ἐπάνω στην ἄμμο.

Αντίθετα λέει, ο ἄνθρωπος που ἀκούει τον λόγο του Θεοῦ, και παίρνει την ἀπόφαση και ἀγωνίζεται να τον εφαρμόσει, ἔστω και αν δεν το πετυχαίνει, ἀλλὰ ὁμως θέλει να τον εφαρμόσει και ἀγωνίζεται, ο ἄνθρωπος αὐτός «ὁμοιάζει ἀνδρὶ συνετῷ ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν». Και ἔβρεξε λέει ο ουρανός, και ἦλθαν οὖ ποταμοὶ και φύσηξαν οὖ ἀνεμοὶ, «καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ἔμεινε. ὠκοδόμητο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν». Ὅσοι ἀνεμοὶ και να φυσήξουν, και ὅσες θύελλες και σεισμοὶ και αν γίνουν, μη φοβάστε το σπίτι που εἶναι χτισμένο γερά πάνω στην πέτρα. Εἶναι ἀντισεισμικὸ σπίτι. Ο Χριστιανός που εφαρμόζει το θέλημα του Θεοῦ, που θέλει να το εφαρμόζει εἶναι ἀντισεισμικός μπροστὰ τους σεισμούς που συμβαίνουν στον κόσμο.

Αλλὰ ας ἐρθοῦμε πάλι στην συγκεκριμένη ἀγωνία. Πως θα δοκιμάσω ποιο εἶναι το θέλημα του Θεοῦ για μένα, στην συγκεκριμένη περίπτωση; Πρώτα – πρώτα θα κάνω προσευχή. Θα γονατίσω και θα πω: Κύριε γενηθήτω το θέλημά σου. Αποκάλυψέ μου ποιο εἶναι το θέλημά σου. Εγώ Κύριε αὐτό θέλω. Θέλω ἐκεῖνο, θέλω το ἄλλο, θέλω... Τα θέλω. Δεν εἶναι ἀμαρτία να πεις στον Θεό τι θέλεις. Ὅχι, δεν εἶναι ἀμαρτία. Θα πεις τι θέλεις. Θέλω να γίνει καλά το παιδί μου, θέλω να μην πεθάνει ο ἄρρωστός μου, θέλω, θέλω, θέλω... Θα τα πεις. Αλλὰ στο τέλος, «πλην ουχ ὡς ἐγώ θέλω ἀλλ' ὡς συ. Γενηθήτω το θέλημά σου». Ἐτσι λύνεις το πρόβλημά σου. Κύριε ἐγώ θέλω ἐκεῖνο, ἐκεῖνο, ἔτσι μου φαίνεται ἐμένα. Δεν εἶναι ἀμαρτία να το πεις στον Θεό. Ὅχι, διότι λέγει ο Ἰωάννης σε μια του ἐπιστολή: Ο Θεός, λέγει, θα σου δώσει ἐκεῖνο που ζητάς ὅσον εἶναι κατὰ το θέλημά του. Κύριε, λοιπόν γενηθήτω το θέλημά σου. Βλέπεις Χριστέ μου ὅτι βρίσκομαι σε ἓνα σταυροδρόμι, και δεν ξέρω ποιο μονοπάτι να ἀκολουθήσω. Εἶναι το μονοπάτι; Το ἄλλο μονοπάτι; Το τρίτο μονοπάτι; Λύσεις πολλές μπροστὰ μου, ἀλλὰ δεν ξέρω ποια εἶναι η πιο σωστή λύση. Τότε «γνώρισόν μοι Κύριε ὁδόν ἐν ἡ πορεύσομαι». Θεέ μου δείξε μου ἐσὺ το δρόμο. Πως θα τον δείξει ο Θεός; Ἐχει τον τρόπο του. Θα στο ἀποκαλύψει. Θα σου μιλήσει με κάποιον γεγονός. Θα σου μιλήσει με κάποιον ἐιδικὸ σύνθημα στη ζωή σου. Θα σου μιλήσει

ὡμως ἀκόμα – αὐτό εἶναι κάτι που δεν το λαμβάνουμε υπόψιν – με τον πνευματικό σου. Ο πνευματικός μέσα στην Εκκλησία ὅταν εἶναι σοφός και ὅταν εἶναι διακριτικός πνευματικός, δεν εἶναι μόνο για την ἀφεση των αμαρτιῶν. Αὐτό εἶναι βασικά το ἔργο. Αλλά εἶναι και για να μας συμβουλευσει σε δύσκολες στιγμές της ζωῆς μας.

Προσοχή βέβαια χρειάζεται, γιατί ο πνευματικός – το λέω αὐτό γιατί καμμιά φορά γίνεται παρεξήγηση – δεν εἶναι αυθεντία. Μόνο ο Θεός εἶναι αυθεντία. Ἡ Αγία Γραφή και ἡ Εκκλησία σαν σύνολο εἶναι αυθεντία. Ο ἕνας ἄνθρωπος ἔστω και αν εἶναι Ἅγιος, δεν αποτελεί αυθεντία. Ποτέ μην θεοποιήσετε ἕναν ἄνθρωπο. Και ποτέ μην πέσετε στην προσωπολατρία ενός ἀνθρώπου, γιατί ὕστερα θα απογοητευθεῖτε. Ποτέ μην θεοποιήτε τον Α ἢ τον Β. Ἄνθρωποι εἶναι. Δεν αποτελοῦν αυθεντία. Αλλά προσέξτε. Δεν θα τον θεωρούμε αυθεντία τον πνευματικό, οὔτε ὡμως στο ἄλλο ἄκρο, να μην υπολογίζουμε και τη γνώμη του πνευματικού ὅταν εἶναι καλός. Ἐχουμε ἕνα πρόβλημα. Πάτερ ἔχω αὐτό το πρόβλημα. Τι νομίζετε ὅτι πρέπει να κάνω; Και ἐκεῖνος δεν θα σου δώσει ἀπόλυτη λύση. Δεν θα σε δέσει. Γιατί ἡ εξομολόγηση εἶναι λύσις και ἀφεςις. Δεν εἶναι δέσιμο. Ὅπως μερικοί δένουν τις ψυχές με κατάρτες και με εκβιασμούς, και λένε ὅτι αν φύγεις ἀπὸ μέ'να θα πάθεις ἐκεῖνο και ἐκεῖνο. Προσέξτε. Αὐτά εἶναι ἀνόητα, αμαρτωλά και νοσηρά, αρρωστημένα πράγματα. Αν ο Πνευματικός ὅταν ἔχει φόβο Θεοῦ, σοφία Θεοῦ, μελετά Γραφή, ξέρει πατέρες, ξέρει και λίγο τη ζωή, ξέρει και λίγο ψυχολογία, θα μας δώσει μια γνώμη. Και ἴσως μιλώντας ο πνευματικός, να σου μιλήσει ο Θεός στην καρδιά σου, και να ξέρεις ποιο εἶναι το θέλημα του Θεοῦ.

Και ὅταν ἀποκαλυφθεῖ ποιο εἶναι το θέλημα του Θεοῦ, τότε με ευχαρίστηση να δεχθούμε ὅποιο και αν εἶναι το θέλημα του Θεοῦ. Και αν εἶναι πικρό το θέλημα του Θεοῦ, να το δεχθούμε. Γιατί ἀπὸ το πικρό θα βγει γλυκύ. Και ὕστερα ἀπὸ την συννεφιά θα βγει ο ἥλιος λαμπερός. Ὑστερα ἀπὸ την καταιγίδα θα ἔλθει ξαστεριά. Αὐτό να το πιστέψεις στην ζωή σου. Πικρά σου φαίνεται τώρα αὐτό που εἶναι θέλημα του Θεοῦ. Ναι, ἀλλά ὕστερα ἀπὸ την πικρά κάποια γλύκα υπάρχει στην ζωή. Και ὅταν λοιπόν δούμε ποιο εἶναι το θέλημα του Θεοῦ. Μπορούμε να το δούμε. Τότε θα ποιήσουμε ὅπως λέγει ο Παῦλος το θέλημα του Θεοῦ μετὰ ψυχῆς ευχαρίστως. Δηλαδή δεν θα εφαρμόσω το θέλημα του Θεοῦ γογγύζοντας και δυσανασχετώντας. Ε, τι να κάνουμε τώρα. Αφού ἔτσι τα ἔφερε ἡ μοίρα, αφού ἔτσι τα ἔφερε ο Θεός, κατ' ἀνάγκην θα βαδίσω. Δεν θέλει τέτοια εφαρμογή ο Θεός. Τι θα πει κατ' ἀνάγκην; Ὁχι! Με χαρά. Εἶναι το θέλημά σου Κύριε. Θα γίνει.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

Θυμάμαι μια μητέρα που όταν έκανε το έκτο παιδί, της είπαν οι γιατροί ότι θα πεθάνει αν δεν το ρίξει. Λέει ούτε θα το ρίξω ούτε θα πεθάνω και θα σας το φέρω και θα σας διαψεύσω. Και με χαρά σήκωσε τον Σταυρό. Όταν έκανε το έβδομο, οι γιατροί της είπαν: Τώρα δεν σε αναλαμβάνει κανείς. Είχε περάσει ένα γεγονός που δεν έπρεπε να κάνει άλλο παιδί κατά τους γιατρούς. Τους λέει λοιπόν με χαμόγελο στα χείλη: Εγώ δεν θα πεθάνω και θα δείτε με χαρά πως θα αντιμετωπίσω το θέμα. Μετά χαράς, γέννησε τους το πήγε, τους διέψευσε, γιατί πίστεψε όμως. Προσέξτε. Πίστεψε ότι αυτό είναι το θέλημα του Θεού. Άμα το πιστέψω τελείωσε η υπόθεση. Θα σηκώσω με χαρά το Σταυρό βέβαια, γιατί πρόκειται για σταυρούς που ο Θεός επιτρέπει πάνω στους ώμους μας.

Και κάτι άλλο τώρα. Όταν δω ποιο είναι το θέλημα του Θεού, δεν θα κάνω επιλογή. Δηλαδή να διαλέγω ότι μου αρέσει. Αλλά θα εφαρμόσω το θέλημα του Θεού αγόγγυστα. Μετά χαράς. Θα γίνει αυτό που λέει ο Παύλος. «*Συνιέντες τι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ*». Αφού ξέρω ποιο είναι το θέλημα του Θεού, κλείνω τα αυτιά μου και δεν με νοιάζει τι λέει ο κόσμος. Και αυτή την υποταγή στο θέλημα του Θεού, που είναι τόσο δύσκολη η υποταγή, μας τη φανερώνει ο Χριστός μας, όταν λέγει: Γενηθήτω το θέλημά σου, ως εν ουρανῷ και ἐπὶ τῆς γῆς. Ο ουρανός υποτάσσεται στο θέλημα του Θεού. Όλος ο ουρανός. Και όταν λέει ουρανὸ τι εννοεῖ; Εννοεῖ τρεις πραγματικότητες.

Ὡς εν ουρανῷ – Τι είναι ο ουρανός

Πρώτα – πρώτα εννοεῖ τον υλικό ουρανό. Το υλικό σύμπαν. Τα αστερία υπακούουν στους νόμους που όρισε ο Θεός. Έναν νόμο αναφέρω που τον ξέρετε όλοι. Τον νόμο της έλξης. Είναι ο παγκόσμιος νόμος της φύσεως. Έτσι και δεν υπάρχει ο νόμος της έλξεως χαλαρώνει το σύμπαν, και όλο το σύμπαν γίνεται ένα χάος. Αν λοιπόν υποθέσουμε ότι μερικά άστρα εν ονόματι της ελευθερίας που λένε μερικοί θελήσουν να ξεφύγουν από τον νόμο του Θεού και να μην εφαρμόσουν το θέλημά του που γι' αυτούς είναι ο νόμος της έλξεως, θα φύγουν από την τροχιά. Φαντασθείτε την τροχιά που έχει βάλει ο Θεός για όλα τα αστερία, θα φύγουν από την τροχιά που η σοφία του Θεού έχει βάλει, θα εκτροχιαστούν μέσα στην λεωφόρο του σύμπαντος, θα πέσουν επάνω στα άστρα και θα καταστραφούν και θα γίνει μια μεγάλη καταστροφή.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

Ἐτσι ὅπως τα ἀστρα βαδίζουν ελεύθερα ὅταν κινούνται πάνω στις τροχίες του Θεοῦ, ἔτσι ὅπως το τραῖνο τότε βαδίζει σταθερά ὅταν κυλάει πάνω στις γραμμές... Οι γραμμές εἶναι περιορισμός για το τραῖνο. Ἀλλά περιορισμός που εξασφαλίζει την ελεύθερη διακίνηση. Ἀν υποθέσουμε ὅτι το τραῖνο ἐν ὀνόματι της ἐλευθερίας φύγει ἀπὸ τις γραμμές, θα ἐκτροχιαστεί και θα καταστραφεί. Ἐτσι λοιπὸν και ὁ ἄνθρωπος, τότε εἶναι ελεύθερος ὅταν υποτάσσεται στην τροχιά του Θεοῦ. Ὅταν βαδίζει και κυλάει ἡ ζωὴ του πάνω στις γραμμές. Ἐπὶ των γραμμῶν θα εἴμαστε. Και οι γραμμές εἶναι οι αἰώνιες γραμμές που δεν τις χάραξε τὸ Α ἢ τὸ Β σύστημα, ἀλλὰ τις χάραξε ὁ πάνσοφος και πανάγαθος Θεός. Πάνω στις γραμμές. Γι' αὐτὸ λέγει «γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ». Ὁ ουρανὸς τηρεῖ τὸ θέλημα του Θεοῦ. Και ὄχι ἀπλῶς αὐτὸς ὁ ουρανὸς ὁ υλικός, ἀλλὰ και ὁ πνευματικὸς ουρανός.

Ποιὸς εἶναι ὁ πνευματικὸς ουρανός; Εἶναι οι ἄγγελοι. Οι ἄγγελοι υπακούουν στο θέλημα του Θεοῦ. Οι ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ, λέμε στον ψαλμό. Ὁ ιερὸς Χρυσόστομος μιλώντας ἀκριβῶς πάνω σε αὐτὴ την ἀλήθεια, ὅτι πρέπει να υπακούουμε στο θέλημα του Θεοῦ, ὅπως οι Ἄγγελοι υπακούουν στο θέλημα του Θεοῦ. «Ὡςπερ ἐκεῖ πάντα ἀπολύτως γίνεται καὶ οὕτω μὲν ὑπακούουσι, οὕτω μὲν ὑπακούουσι οἱ Ἄγγελοι τὸ δε παρακούουσι ἀλλὰ πάντα πείθονται, οὕτω καὶ ἡμᾶς καταξίωσον τοὺς ἀνθρώπους». Ὅπως λέγει ἐπάνω στον ουρανὸ οι Ἄγγελοι δεν υπακούουν στα μὲν και ἀπειθαρχοῦν στα δε, ἀλλὰ υπακούουν σε ὅλα. Μια φορὰ ἐγίνε ἀνταρσία των Ἀγγέλων και ἐγίνε τὸ τάγμα του Εὐσφόρου, ὁ διάβολος. Ἐκτοτε οι Ἄγγελοι εἶναι ἀτρεπτοι στο ἀγαθὸ και υπακούουν πλήρως σε ὅλα στο Θεό. Ἐτσι λέει και ἐμᾶς, καταξίωσέ μας τους ἀνθρώπους «μὴ ἐξ ἡμισείας τὸ θέλημα σου ποιεῖν ἀλλὰ πάντα καὶ πάντοτε θέλει πληροῦν». Να θέλουμε να ἐφαρμόζουμε τὸ θέλημά σου, πάντοτε και σε ὅλα τα θέματα.

Εάν ὁμως ἀδελφοί μου εἶναι θαυμαστὸ τὸ ὅτι τὸ υλικὸ σύμπα υποτάσσεται στο νόμο του Θεοῦ. Εάν εἶναι θαυμαστὸ ὅτι οι Ἄγγελοι, τὸ πνευματικὸ ουράνιο σύμπαν, υπακούουν στο Θεό, ἐκεῖνο που εἶναι ἀπείρως πιο θαυμαστὸ εἶναι ποιο; Ὅτι ὁ Υἱὸς του Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκούσια υποτάχθηκε στο θέλημα του Πατέρα, για την δίκη μας σωτηρία. Ἐνα θέλημα που του στοίχισε ὅσο δεν ἔχει στοίχισι σε κανέναν ἄνθρωπο, κανένα θέλημα. Ἐνα θέλημα που του στοίχισε τὴ ζωὴ. Ἐνα θέλημα που τον ἔκανε να δώσει τὸ αἷμα του. Ἐνα θέλημα που τον ἀνέβασε πάνω στο Σταυρό. Ὅταν κάποτε ὁ Κύριός μας, μιλούσε στους ὄχλους και του εἶπανε για φαγητό, στην περίπτωση τῆς Σαμαρείτιδος, ἀλλὰ και σε ἄλλη περίπτωση (του μίλησαν οι μαθητές

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

για φαγητό) εἶπε ο Χριστός: «Ἐμὸν βρῶμα ἐστὶ τὸ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ». Το θέλημα του πέμψαντός με Πατρός. Για μένα ψωμί και φαγητό εἶναι να εφαρμόζω και να εκπληρώνω το θέλημα εκείνου που με ἔστειλε. Εγώ εἶμαι απεσταλμένος. Γιατί ονόμασε βρῶμα την εφαρμογή του θελήματος του Θεού; Ὅπως στη ζωή μας εἶναι αναγκαῖο το ψωμί και η τροφή, ἔτσι αναγκαῖο να νοιώθουμε και να αισθανόμεθα την εφαρμογή του θελήματος του πέμψαντος ημᾶς. Δηλαδή να θέλουμε να εφαρμόζουμε πάντοτε το θέλημά του.

Και εἶπε ο Χριστός σε κάποια ἄλλη περίπτωση. «Ἐγὼ οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος με Πατρός». Και εμεῖς λοιπόν όταν βρισκόμαστε σε αδυναμίες, σε δυσκολίες, σε διλήμματα, σε προβλήματα, να μην ζητάμε το θέλημα μας, ἀλλὰ το θέλημα του Θεού. Και να λέμε: Κύριε, αὐτό εἶναι το θέλημά μου. Ὅμως αν εἶναι διαφορετικό ἀπὸ το θέλημά σου σε παρακαλῶ ἀμέσως να διαγράψεις το θέλημά μου. Να μην γίνεῖ αὐτό που θέλω. Διότι αν γίνεῖ αὐτό που θέλω δεν θα σωθῶ. Και αν αὐτό που θέλεις μου στοιχίσει, ας μου στοιχίσει. Αφού εσύ το θέλεις. Ὑστερα ἀπὸ αὐτό, εσύ με περιμένεις για την δόξα σου και την βασιλεία σου. Και γι' αὐτό ο Κύριός μας όταν γονάτισε τη νύχτα του πάθους, τη Μεγάλη Πέμπτη, στην αρχιερατική προσευχή, και εἶδε μπροστά του, σαν Θεός παντογνώστης που εἶναι, το ποτήρι το πικρό του φρικτοῦ θανάτου που τον περιμένει... Ὅταν εἶδε ὅτι πάνω στο Σταυρό θα εἶναι ὅλο το βάρος ὅλων των αμαρτιῶν ὅλου του κόσμου, όταν ἔνοιωσε πόσο οδυνηρό και βαρὺ και ἀσήκωτο θα εἶναι αὐτό, πόσο πικρό θα εἶναι το φαρμάκι που θα τον ποτίσουνε οἱ ἄνθρωποι εἶπε: «Κύριε, παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ». Αλλὰ ἀμέσως εἶπε: «Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σὺ Πάτερ. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου». Να ο κανόνας για τους ἀνθρώπους κάθε εποχής. Κύριε εἶναι πικρή η ζωή, ναι. Εἶναι φαρμάκι αὐτό που με περιμένει ἀλλὰ Κύριε μη γίνεῖ αὐτό που θέλω. Θέλω να γίνεῖ το δικό σου θέλημα.

Αδελφοί μου μέχρι τώρα πέρασαν πολλὰ χρόνια της ζωῆς μας. Τα περισσότερα τα περάσαμε εφαρμόζοντας το θέλημα του κόσμου και το θέλημα του διαβόλου. Ξέρετε πως μοιάζουμε μέχρι τώρα; Λέγει ο ἀπόστολος Πέτρος στην Α' επιστολή, λέγει την εἰκόνα αὐτή. Εἶδατε τους δούλους παλιά πως τους κάνανε; Τους δένανε τα μάτια με τυφλοπάνι και τους ἔβαζαν και γύριζαν γύρω γύρω στο μαγκανοπήγαδο και νόμιζαν ὅτι προχωράνε ἐνῶ οἱ ταλαίπωροι γύριζαν γύρω ἀπὸ ἓνα μαγκανοπήγαδο. Αὐτὴ τη δουλειά μας κάνει ο διάβολος. Μας ἔχει δέσει τα μάτια με το τυφλοπάνι. Ἐχουμε τυφλωθεῖ και μας γυρίζει συνέχεια στο μαγκανοπήγαδο του, τάχα

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

γυρεύοντας την ευτυχία και την χαρά. Όμως ο κουβάς που μας έδωσε για να αντλήσουμε την ευτυχία είναι κουβάς τρύπιος και φεύγει η ευτυχία. Είναι αρκετά λοιπόν. Μέχρι τώρα κάναμε το θέλημα του διαβόλου. Το θέλημα των ανθρώπων. Να μην χαλάσουμε το χατήρι των άλλων. Καιρός πια λέγει ο Πέτρος να σταματήσουμε το θέλημα των ανθρώπων και να σκεφτούμε το θέλημα του ουράνιου Πατρός. *«εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον»*. Όσο χρόνο μας δώσει ο Θεός ακόμα να εφαρμόζουμε το θέλημά του. Όποιο και αν είναι. Τι είσαι εσύ και τι είμαι εγώ να κρίνουμε το θέλημα του Θεού. Εμείς οι μικροί και κοντόφθαλμοι, εμείς οι μύγες, θα κρίνουμε εκείνον που είναι ο μεγαλοπτέρυγος αετός των αιώνων; Ότι θέλει ο Θεός. Αυτό θα λέμε στην προσευχή μας. Κύριε γενηθήτω το θέλημά σου, ως εν ουρανῷ και επί της γης. Κάνε Κύριε να επικρατήσει το θέλημά σου. Όλοι οι άνθρωποι το δικό σου θέλημα να εφαρμόζουν. Όλα τα κράτη και όλοι οι λαοί και όλες οι οικογένειες και όλα τα σπίτια, και προπαντός εμείς να εφαρμόζουμε το θέλημά σου για να δοξάζεται το όνομά σου εις αιῶνας αιώνων, Αμήν.

Τον άρτον ημών τον επιούσιον

«Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ήμϊν σήμερα»

Η παραβολή του ασώτου

Ήταν χορτάτος και κατάντησε πεινασμένος. Ήταν κάποτε στο σπίτι του πατέρα του. Γεμάτο και το στομάχι, γεμάτο και το μυαλό. Άδειασε το μυαλό, πήραν αέρα τα μυαλά του, και έφυγε φορτωμένος τα αγαθά του πατέρα, τα λεφτά του πατέρα, για να αδειάσει όμως σιγά σιγά και το στομάχι. Άδειαζε η δεξαμενή χωρίς να ανανεώνεται, τέλειωσαν τα λεφτά, ζώσθηκε το ζωνάρι στη μέση του και όταν πια έφτασε στην ανάγκη, τότε αισθάνθηκε ότι είναι άδειο και το στομάχι και το μυαλό. Και άδειασε το στομάχι γιατί ήτανε άδεια η καρδιά του. Πρόκειται όπως καταλάβατε για το άστατο αγόρι της χθεσινής παραβολής. Για το άστατο παιδί που ένοιωσε την διπλή την πείνα. Την πείνα την πνευματική και την πείνα την υλική. Πείνα πνευματική γιατί απομακρύνθηκε από το σπίτι του πατέρα. Πείνα υλική για τι έζησε την στέρηση και κατάντησε να ζει με τα χαρούπια που του έδινε ο χοιροβοσκός. Και σαν ξύπνησε κάποτε από τους λυγμούς της πείνας, από τους χτύπους της καρδιάς και από τους λυγμούς της συνειδήσεως, όταν ξύπνησε από τον λήθαργο αναστέναξε και εξέφρασε τόσο χαρακτηριστικά εκείνη την διπλή του πείνα. Πόσοι μίσθιοι του πατρός μου περισεούουσιν άρτο, εγώ δεν λοιμό απόλυμαι; Λιμοκτονούσε, όπως λιμοκτονούν τόσοι άνθρωποι σήμερα. Λιμοκτονούν σωματικά αλλά και πνευματικά. Λιμοκτονούν σωματικά. Υπάρχουν άνθρωποι που πεθαίνουν κυριολεκτικά από την πείνα. Αλλά πολύ περισσότεροι είναι εκείνοι που λιμοκτονούν πνευματικά. Γιατί εκείνοι που λένε ότι τρέφουν τον λαό και ότι τρέφουν το πνεύμα και το μυαλό του λαού, εκείνο που σερβίρουν στο λαό είναι ή άχυρα ή κοπριές. Ή ανούσια πράγματα ή βρωμιές και ακαθαρσίες. Έτσι πέρασαν το λαό, τους ανθρώπους, τους νέους και τις νέες μας. Τους πέρασαν σαν να είναι τα τετράποδα εκείνα τα υπομονετικά ζώα. Σαν να είναι γαϊδούρια που θέλουνε σανό για να χορτάσουν. Νόμισαν και πέρασαν τους ανθρώπους ότι μπορούν να ικανοποιηθούν με τη βρωμιά και με την κοπριά, λες και είναι ζώα ακάθαρτα που μπορούν να κυλιούνται μέσα στη λάσπη.

Η ανάγκη για υλική τροφή

Ὅμως δεν είναι έτσι. Ο άνθρωπος δεν ζει ούτε για το σανά ούτε για τα άχυρα ούτε για τις κοπριές. Ο άνθρωπος ζει για το ψωμί. Θέλει ψωμί. Θέλει ἄρτο. Και ἄρτος στηρίζει καρδίαν ανθρώπου, λέγει ο ψαλμωδός γι' αυτό και στο πάτερ ἡμῶν που με τη χάρη του Θεού εδώ ερμηνεύουμε, που είναι μέρος τη επί του ὅρου ομιλίας, ἔρχεται ο Χριστός να προβάλλει αυτό το αίτημα για ἄρτο. Και να λέμε κάθε ημέρα στην προσευχή μας: Τον ἄρτο ἡμῶν τον ἐπιούσιον, δός ἡμῖν σήμερον. Πρόκειται για μια ανάγκη. Για την μεγαλύτερη ανάγκη που έχει ο άνθρωπος. Για μια ανάγκη βαλμένη από τον Θεό μέσα στον άνθρωπο. Για μια ανάγκη που μόνο ο Θεός μπορεί να την ικανοποιήσει. Αυτή την ανάγκη, για ψωμί, για ἄρτο υλικό και πνευματικό. Είναι μια ανάγκη που την έχει μόνον ο άνθρωπος. Δεν την ἔχουνε οι ἄγγελοι στον ουρανό. Είναι δηλαδή μια ανάγκη μόνο για τους επί της γης, όχι για τους εν ουρανῶ. Θυμάστε προηγουμένως τι είπαμε στο «Πάτερ ἡμῶν»; «Γενηθήτω το θέλημά σου ως εν ουρανῶ και επί της γης». Δηλαδή στην ἴση μοίρα και η γη και ο ουρανός. Το θέλημα του Θεού πρέπει να γίνεται και στον ουρανό και στη γη. Οι εντολές του Θεού πρέπει να εκτελούνται και από τους ἀγγέλους στον ουρανό, και από τους ανθρώπους που κατοικούν στη γη. Ὅμως αυτό το αίτημα για τον ἄρτο τον ἐπιούσιο, αυτό το αίτημα ταιριάζει μόνο στους ανθρώπους. Δεν ταιριάζει στους ἀγγέλους. Γι' αυτό λέει «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον, δός ἡμῖν σήμερον». Οι ἄγγελοι δεν ἔχουνε ανάγκη από τροφή. Δεν ἔχουν ανάγκη από σωματική τροφή γιατί είναι ἄυλοι. Δεν ἔχουνε σώμα. Δεν ἔχουνε υλικό σώμα. Δεν ἔχουν ανάγκη ούτε από πνευματική τροφή οι ἄγγελοι, γιατί απλούστατα δεν τους λείπει τίποτε. Γιατί ἔχουν κατορθώσει να απολαύσουν την τελεία ευτυχία και ἀπόλαυση. Τελεία ευτυχία και ἀπόλαυση είναι το ότι απολαμβάνουν το ἄρρητο κάλλος του προσώπου του Θεού. Γίνεται για τους ἀγγέλους εκείνο που ο ψαλμωδός λέει ότι θα γίνει κάποτε και για τον άνθρωπο. Λέγει «χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναι με τὴν δόξα σου». Κάποτε Θεέ μου και εγώ θα χορτάσω και δεν θα ἔχω καμμία ανάγκη γιατί θα βλέπω την δόξα σου στον ουρανό. Το κάλλος του προσώπου σου και τότε καμμιὰ πείνα σωματική πνευματική δεν θα ενοχλεί την ὑπαρξή μου.

Οι ἄγγελοι λοιπόν ζούνε σε αυτή την κατάσταση διότι βρίσκονται σε μια τελεία και ἀπόλυτη ἔνωση με τον Θεό, και αφού ο Θεός δεν ἔχει καμμία ανάγκη, ανενδές το θείον ὅπως λέμε, ἄρα και οι ἄγγελοι δεν ἔχουν καμμία ανάγκη. Και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του παραδείσου. Ὅτι στον παράδεισο δεν θα υπάρχει

καμμία ανάγκη. Γιατί θα υπάρχει η κοινωνία με το Θεό που δεν έχει καμμία ανάγκη και διότι θα έχουμε απολαύσει το άκρον εφετόν, δηλαδή την τελεία επιθυμία και ότι κοντά στο Θεό θα έχουμε το πλήρωμα οποιασδήποτε ανάγκης.

Όμως αυτά ισχύουν για τον ουρανό. Εμείς δεν ζούμε τώρα στον ουρανό. Ζούμε στη γη. Και επομένως αφού ζούμε τώρα στη γη, έχουμε ανάγκες. Ανάγκες και σωματικές, ανάγκες και πνευματικές. Γι' αυτό στο «Πάτερ ημών» αφού πρώτα ζητήσαμε την δόξα του Θεού, λέγοντας «αγιασθήτω το όνομά σου»... Αφού διεκδικήσαμε τα δικαιώματα του Θεού λέγοντας «ελθέτω η βασιλεία σου»... Αφού παρακαλέσαμε για την εφαρμογή των εντολών του Θεού λέγοντας «γεννηθήτω το θέλημά σου», ύστερα ερχόμαστε να διεκδικήσουμε και τα δικά μας πλέον δικαιώματα. Τα δικαιώματα που έχουμε σαν άνθρωποι. Τα υλικά μας και πνευματικά μας δικαιώματα. Και ερχόμαστε και λέμε στο Θεό: Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον. Είναι η ανάγκη που αισθάνεται ο άνθρωπος. Είναι τα δικαιώματα που ζητάει ο άνθρωπος από τον Θεό για τον εαυτό του. «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον». Όμως για να ερμηνεύσουμε σωστά αυτό το χωρίο, είναι ανάγκη να δούμε μια πραγματικότητα που οι υλιστές από τη μια μεριά και οι υπερθεωρητικοί από την άλλη, την αγνοούν και τη διαστρεβλώνουν. Ότι ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη αλλά είναι και πνεύμα. Και δεν είναι μόνο πνεύμα, είναι και ύλη. Και επομένως ο άνθρωπος δεν έχει μόνο υλικές ανάγκες, έχει και πνευματικές. Αλλά δεν έχει μόνο πνευματικές ανάγκες, έχει και υλικές.

Ο άνθρωπος είναι και πνεύμα

Ας πάρουμε το πρώτο. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη όπως λένε οι υλιστές ώστε να ικανοποιείται με τα φαγητά και τα πιοτά. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο πεπτικός σωλήνας, που αν τον γεμίσουμε τότε αισθάνεται ευτυχισμένος. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ζώο για να έχει ένστικτα και όταν τα ικανοποιήσει να είναι χαρούμενος και να έχει ικανοποιήσει το σκοπό του κάτω στον κόσμο. Ο άνθρωπος είναι και πνεύμα. Και όπως πεινάει το σώμα πεινάει και το πνεύμα. Και όπως διψάει το σώμα, διψάει και το πνεύμα. Και όπως πονάει το σώμα, πονάει και το πνεύμα. Αυτό είναι το τραγικό πράγμα που κάνει ο σύγχρονος άνθρωπος. Κάνει μια μεγάλη αδικία εις βάρος του εαυτού του. Δηλαδή φροντίζει για το σπίτι, και δεν φροντίζει για τον νοικοκύρη του σπιτιού. Το σπίτι είναι το σώμα. Νοικοκύρης είναι το πνεύμα. Το πνεύμα κυβερνάει το σώμα. Γιατί ο λογισμός είναι ο κυβερνήτης που διοικεί και

κυβερνάει όλο το σώμα, όλο τον άνθρωπο. Η αδικία που κάνει ο άνθρωπος είναι ότι φροντίζει για το κλουβί. Το γυαλίζει, το χρυσώνει και αδιαφορεί για το πουλί και το αφήνει πεινασμένο το πουλί που πρέπει να κελαηδεί μέσα στο κλουβί. Κλουβί είναι το σώμα. Το πουλί που κελαηδεί, ουράνιο πτηνό πλασμένο από το Θεό, φτιαγμένο να φτερουγίζει στα ύψη και στους αιθέρες, είναι το πνεύμα. Είναι η ψυχή του ανθρώπου. Εδώ είναι η τραγωδία του ανθρώπου. Ότι ο πόνος ο σωματικός τον συγκινεί. Ο πόνος ο πνευματικός τον αφήνει αδιάφορο. Κλαίει όταν πεθαίνει ο άνθρωπος σωματικά. Αδιαφορεί και γελάει όταν ο άνθρωπος πεθαίνει ψυχικά και πνευματικά.

Ο άνθρωπος είναι και ύλη

Ο άνθρωπος λοιπόν δεν είναι μόνο ύλη. Είναι και πνεύμα. Αλλά και το αντίθετο. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο πνεύμα. Είναι και ύλη. Και επομένως δεν είναι άγγελος ώστε να μην έχει ανάγκη από υλικά πράγματα και από υλικές τροφές. Δεν είναι άυλο ον ο άνθρωπος πάνω στη γη ώστε να πει αδιαφορώ για τα σωματικά και τα υλικά πράγματα. Ο άνθρωπος είναι και ύλη και επομένως ενδιαφέρεται και για τα υλικά, και για τα κοινωνικά, και για τα οικογενειακά και για τα σωματικά, και για όλα τα θέματα που υπάρχουν επάνω στον κόσμο. Ο ίδιος ο Κύριός μας, τέλειο πρότυπο σε όλα τα πράγματα, είναι πρότυπο και σε τούτο. Σε ότι δηλαδή ήρθε κάτω στον κόσμο, για να ικανοποιήσει τον άνθρωπο καθ' όλου. Δηλαδή ολόκληρο τον άνθρωπο, πνευματικά και ψυχικά. Όταν ο λαός, σαν ελάφια διψασμένα, έτρεχαν κοντά στο Χριστό, δεν έτρεχαν μόνο γιατί ρουφούσαν το κρυστάλλινο νερό της αιώνιας αλήθειας που αποκάλυπτε ο Χριστός, και επομένως ξεδιψούσε το πνεύμα τους που διψούσε την αλήθεια, αλλά έτρεχε κοντά στο Χριστό και για τον άλλο λόγο. Διότι ο Χριστός τους ικανοποιούσε και τις υλικές ανάγκες και θεραπεύονταν τα τραύματά τους και οι αρρώστειες τους κοντά στο Χριστό. Ο Χριστός δηλαδή δεν αδιαφορεί για το σώμα του ανθρώπου. Γιατί το σώμα του ανθρώπου δεν είναι αποδιοπομπαίο. Το σώμα του ανθρώπου είναι ιερό πράγμα. Είναι ναός του Αγίου Πνεύματος όπως έλεγε χθες ο απόστολος Παύλος. Και έτσι μες στα ενδιαφέροντα του Χριστού δεν είναι μόνο το πνεύμα. Είναι και το σώμα και η ύλη γιατί ο άνθρωπος άρρηκτα είναι ενωμένος ψυχοσωματικά. Και η Εκκλησία επομένως δεν αδιαφορεί για τις υλικές ανάγκες των ανθρώπων. Γι' αυτό βλέπετε στο «Πάτερ ημών» έβαλε ο Χριστός το αίτημα. «Τον άρτον ημών τον επιούσιον». Κάτι το υλικό ζητάει. Γιατί ο Χριστός και στη συνέχεια η Εκκλησία ενδιαφέρεται να ικανοποιήσει πνευματικά τον άνθρωπο

αλλά να τον ικανοποιήσει και υλικά. Δεν μπορείς δηλαδή να μιλήσεις σε έναν άνθρωπο που πεινάει και δεν έχει να φάει ένα κομμάτι ψωμί. Δεν μπορείς σε αυτό τον άνθρωπο να του μιλάς για θεολογία και για πνευματικά πράγματα. Θα του ικανοποιήσεις πρώτα τις υλικές ανάγκες, και ύστερα θα του μιλήσεις για τα πνευματικά. Δεν μπορείς δηλαδή να μιλήσεις για τον παράδεισο σε έναν άνθρωπο που ζει την κόλαση της φτώχειας. Που ζει την κόλαση της δυστυχίας. Που ζει την κόλαση της σκλαβιάς και της αιχμαλωσίας. Που ζει την κόλαση του πόνου και του κρεββατιού. Δεν μπορείς να του μιλήσεις κατ' ευθείαν για τον παράδεισο. Θα του μιλήσεις για τον Θεό. Στον πονεμένο θα του μιλήσεις για τον Θεό όχι αφ' υψηλού, καθισμένος εσύ στην καλοπέραση σου έχοντας φουσκωμένο το πορτοφόλι και με όλες τις ανέσεις. Δεν μπορείς να μιλήσεις για τον Θεό σε εκείνον που ζει στην τραγωδία μες στην παράγκα και δεν έχει να εξοφλήσει το νοίκι και το χρέος του. Θα μιλήσω στον πεινασμένο για τον Θεό δίνοντάς του πρώτα τροφή. Θα μιλήσω στον πονεμένο για τον Θεό αφού καθήσω κοντά του και συμπαθήσω τον πόνο του και ζήσω το δράμα και την αγωνία του. Θα μιλήσω στον άστεγο για τον Θεό, αφού πρώτα του φροντίσω για την στέγη και για τις ανάγκες. Να κάτι που δεν το καταλάβαμε εμείς οι Χριστιανοί. Και μιλάμε αφ' υψηλού μόνο για θεωρίες και αφήσαμε τα προβλήματα του λαού, να τα πάρουνε στα χέρια οι δημαγωγοί και οι δημοκόποι και να παρασύρουν το λαό με τα δικά τους τα συνθήματα.

Ο χαρακτήρας της Εκκλησίας

Έτσι μπορούμε ύστερα από αυτά που είπαμε να τοποθετήσουμε τα πράγματα και να πούμε. Μέσα στον Χριστιανισμό και στη Εκκλησία πρέπει να υπάρχουν και οι δυο τάσεις. Να υπάρχει και ο κοινωνικός χαρακτήρας του χριστιανισμού αλλά και να υπάρχει ο μεταφυσικός, ο πνευματικός χαρακτήρας του χριστιανισμού. Υπάρχουν μερικοί που λένε ότι η Εκκλησία πρέπει να κηρύξει κοινωνική επανάσταση. Να είναι ένας κοινωνικός οργανισμός. Να είναι ένα υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών και να ικανοποιεί όλες τις ανάγκες των φτωχών και δυστυχισμένων. Είναι η μια τάσις. Υπάρχει και η άλλη τάσις που λένε ότι η Εκκλησία πρέπει να μην ενδιαφέρεται για τις υλικές ανάγκες, αλλά να υπάρχει το κράτος που να ενδιαφέρεται για την φιλανθρωπία, για τους φτωχούς, για τους πεινασμένους και η Εκκλησία να μείνει ψηλά και να μιλάει μόνο για πνευματικά πράγματα και για θεολογία.

Ούτε οι μεν, ούτε οι δε, έχουν απόλυτα δίκιο. Γιατί η Εκκλησία δεν είναι ούτε απλώς υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών που να ικανοποιεί τις υλικές ανάγκες μόνον, αλλά δεν είναι μόνον ούτε ένα υπεργίγντο σύστημα νεφελιώδες σύστημα που μιλάει μόνο για στοχασμούς και για θεωρίες άπιαστες και ο λαός ζει την τραγωδία και την αγωνία του. Η Εκκλησία είναι συνδυασμός. Δηλαδή, η Εκκλησία είναι και κοινωνικό σύστημα, και μεταφυσικό σύστημα. Είναι κοινωνικό σύστημα διότι είναι μεταφυσικό σύστημα. Και μπορεί να λύσει η Εκκλησία το κοινωνικό πρόβλημα, διότι έχει την υποδομή, την προϋπόθεση τη βασική, να λύσει το κοινωνικό πρόβλημα. Διότι μπορεί να ικανοποιήσει μεταφυσικά τον άνθρωπο. Όταν χορτάσει τον άνθρωπο πνευματικά, τότε θα τον χορτάσει και υλικά. Εκείνοι που νομίζουν ότι μπορούν μόνο με το κοινωνικό κήρυγμα να λύσουν το κοινωνικό πρόβλημα κάτω στη γη, αυτοί μοιάζουν σαν να θέλουνε καρπούς από ένα δέντρο που δεν έχει ρίζες. Ρίζες είναι η μεταφυσική ζωή, η πνευματική ζωή, η πίστις και η αλήθεια, το Ευαγγέλιο και η αιωνιότητα, και οι καρποί είναι η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα, η αγάπη και η ικανοποίησις όλων των υλικών αναγκών του ανθρώπου.

Μέσα στην Αγία Γραφή παρατηρούμε και τα δυο σχήματα. Το ένα σχήμα είναι το ότι προσφέρεται πρώτα το ψωμί το υλικό και ύστερα προσφέρεται το ψωμί το πνευματικό, ο άρτος της ζωής. Το δεύτερο σχήμα. Προσφέρεται πρώτα το πνευματικό, που είναι ο λόγος τους Θεού και ύστερα το υλικό ψωμί. Εσείς ποιο σχήμα νομίζεται ότι πρέπει να ακολουθήσουμε και να έχει περισσότερο αποτέλεσμα; Ας δούμε όμως τα δυο σχήματα μέσα στην Αγία Γραφή.

Η πνευματική και η υλική τροφή

Το πρώτο σχήμα, να προσφέρεται πρώτα το υλικό ψωμί και και ύστερα το πνευματικό το βλέπουμε στο ωραίο θαύμα του Κυρίου μας, στον χορτασμό των πεντάκις χιλίων. Ο λαός είναι κοντά του, γύρω του, και πεινάει σε κάποια στιγμή. Ο Χριστός δεν μένει αδιάφορος για τις υλικές ανάγκες. Για το ότι το στομάχι είναι άδειο εκείνη την ώρα και απαιτεί λίγο ψωμί για να χορτάσει. Και δίνει στους μαθητές την εντολή και τους λέγει. «Δώτε υμείς αυτοίς φαγείν». Εσείς να τους δώσετε να φάνε. Οι μαθηταί αδυνατούν. Και τότε ο Χριστός παίρνει την υπόθεση του επισιτισμού και της λύσεως του κοινωνικού προβλήματος εκείνης της στιγμής στα χέρια του, και με την ευλογία του τρέφει όλο τον λαό, και λέγει ο Ευαγγελιστής Ματθαίος· έφαγον πάντες και εχορτάσθησαν. Αυτό έγινε τη μια μέρα. Την επόμενη

μέρα ο Χριστός έχοντας πάλι το λαό κοντά του, γύρω του, χιλιάδες λαός, άρχισε να τους μιλάει και να τους προσφέρει το άλλο ψωμί. Το πνευματικό ψωμί. Τους μιλάει πλέον για τον άρτο της ζωής. Για τον άρτο που ικανοποιείται η ψυχή, το πνεύμα του ανθρώπου. Και αυτό είναι το σώμα του και το αίμα του. Είναι η πρώτη φορά που ακούνε για το σώμα του και για το αίμα του. Για την θεια κοινωνία. Για την θεια ευχαριστία, που πρέπει να είναι η καθημερινή τροφή. Τον ακούνε και σιγά σιγά αρχίζουν και στενοχωρούνται με τον λόγο του. Δεν τους ικανοποιεί τόσο πολύ αυτός ο λόγος όσο τους ικανοποίησε το ψωμί που τους έδωσε την προηγούμενη μέρα και τους χόρτασε. Και σιγά σιγά φεύγουν. Μετρήστε. Πόσοι ήταν στο πρώτο θαύμα που έκανε ο Χριστός όταν τους πρόσφερε το υλικό ψωμί. Πέντε χιλιάδες άνδρες και άλλα τόσα και περισσότερα γυναικόπαιδα. Μετρήστε τώρα πόσοι έμειναν τώρα, όταν ο Χριστός τους πρόσφερε το πνευματικό ψωμί, στην θεια κοινωνία. Μόνο δώδεκα. Οι άλλοι λέγει «*ἀκούσαντες τὸν λόγον ἀπῆλθον καὶ οὐδέποτε περιεπάτουν πλέον μετ' αὐτοῦ*». Ο δε Ιησούς είπε τοις δώδεκα. «Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;». Τους φάνηκε σκληρός ο λόγος ότι θα τρώνε τη σάρκα του Υιού του ανθρώπου και θα πίνουνε το αίμα του. Φεύγουν. Και δεν ξαναπήγαν κοντά στο Χριστό. Και έμειναν μόνον οι δώδεκα. Ο Χριστός μη έχοντας ίχνος δημαγωγίας και δημοκοπίας γυρίζει και τους λέγει με γλυκύτητα. Μήπως θέλετε και εσείς να φύγετε; Και τότε σηκώθηκε ο Πέτρος και είπε εκείνο τον περίφημο λόγο. Κύριε που να πάμε; «Πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; Ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.».

Αυτό είναι το ένα σχήμα. Πρώτα το υλικό ψωμί και ύστερα το πνευματικό. Ελάτε να δείτε και το άλλο σχήμα μέσα στην Αγία Γραφή. Προσφέρεται το πνευματικό ψωμί πρώτα. Ικανοποιήται ο λαός πνευματικά. Χορταίνει η ψυχή του, και ύστερα ικανοποιείται και υλικά. Που το βλέπουμε αυτό; Στο θαύμα της πρώτης Εκκλησίας μετά την Πεντηκοστή. Με ένα κήρυγμα του Πέτρου, πιστεύουν τρεις χιλιάδες. Με το άλλο κήρυγμά του πέντε χιλιάδες. Ικανοποιείται το πνεύμα τους. Χορταίνει το πνεύμα. Ποτισμένοι από το Άγιο Πνεύμα φυσικά, ικανοποιείται το μυαλό. Και ύστερα έρχεται σαν καρπός, η κοινωνική ισότητα. Ικανοποιήται και το σώμα. Και λένουν οι πράξεις των αποστόλων. «Πιστεύσαντες εις τον Ιησούν ήσαν αυτοίς άπαντα κοινά». Όλα ήτανε κοινά. Είχανε κοινό τραπέζι. Είχαν λύσει το κοινωνικό πρόβλημα. Βλέπετε από τα δυο σχήματα ποιο ήτανε το ποιο αποτελεσματικό; Ασφαλώς το δεύτερο. Αλλά βέβαια και το δεύτερο είχε τις διαρροές του και τις αποτυχίες του. Το γεγονός όμως αδελφοί μου είναι ένα. Ότι ο άνθρωπος έχει ανάγκη

από τον άρτο. Και ο άρτος είναι και ο υλικός και ο πνευματικός. Γι' αυτό λέμε στο «Πάτερ ημών», «τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον».

Ζητάμε μόνο τα αναγκαία (λιτότητα)

Ας δούμε πρώτα τον υλικόν άρτον. Το υλικό ψωμί. Τι λέει εδώ ο Χριστός μας στην προσευχή να λέμε; «Τον άρτον ημών τον επιούσιον». Να ζητάμε τον άρτο. Μόνο τον άρτο. Αυτό τι σημαίνει; Ότι πρέπει να ζητάμε από τον Θεό και τις υλικές μας ανάγκες αλλά μέσα στα πλαίσια της λιτότητας. Δεν ζητάμε δηλαδή στο «Πάτερ ημών» ούτε πλούτη, ούτε χρήματα, ούτε περιουσίες ούτε μεγαλοβιομηχανίες, αλλά ζητάμε τον άρτον. Και όταν λέμε τον άρτον εννοούμε την αναγκαία τροφή γενικά, και ακόμα γενικώτερα το αναγκαίο υλικό για την ύπαρξη μας. Τα αναγκαία εφόδια για την ζωή μας. Ακούστε αυτό πως το λέγει ωραιότατα ο ιερός Χρυσόστομος, για να δείτε ότι εμείς οι άνθρωποι σήμερα που αυξήσαμε τις ανάγκες μας. Και αυξάνοντας τις ανάγκες, αυξήσαμε και το άγχος και την αγωνία μας. Είμαστε μακριά από τη λιτότητα που ζητάει ο Χριστός λέγοντας ότι τον άρτον μόνο να ζητήσουμε και τίποτε άλλο. Ακούτε τι λέει ο Χρυσόστομος. «Ουδέ γαρ υπέρ χρημάτων, ουδέ υπέρ τρυφής, ουδέ υπέρ πολυτελείας ιματίων, ουδέ άλλου ουδενός των τοιούτων, αλλ' υπέρ άρτου μόνον εκέλευσε την ευχήν ποιήσετε». Δηλαδή δεν μας παρήγγειλε ο Χριστός να ζητάμε, ούτε πολλά χρήματα, ούτε τρυφή, καλοπέραση δηλαδή, ούτε πολυτέλεια ρούχων και πραγμάτων, ούτε άλλο τίποτε παρά μόνον τον άρτον να ζητάμε στην προσευχή μας. Και ποιον άρτο; «Υπέρ άρτου του εφημέρου ώστε μη υπέρ της άυριο μεριμνάτε». Και ποιο ψωμί; Μόνο για το καθημερινό ψωμί. Να μην έχουμε αγωνία για το τι θα γίνει αργότερα. Τον άρτον μόνον. Τη λιτότητα μας είπε. Και για να δείτε αδελφοί μου ότι εμείς οι άνθρωποι σήμερα της λεγόμενης καταναλωτικής αλλά στην πραγματικότητα καταλυτικής κοινωνίας, έχουμε ξεφύγει από αυτήν την απλότητα και τη λιτότητα και μπήκαμε μέσα στο χώρο της πολυτελείας. Και έχουμε γίνει δέσμιοι των υλικών και περιττών πραγμάτων, και γι' αυτό το άγχος και η αγωνία μας έχει αυξηθεί, ακούστε τι λέγει εκτός από τον ιερό Χρυσόστομο, και ο απόστολος Παύλος. Λέει ο Παύλος στον Τιμόθεο: «οὐδέν εισενέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον», άρα «οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα». Αυτό είναι από τον Ιώβ παρμένο.

Και λέει στη συνέχεια. «Έχοντες δε τροφάς και σκεπάσματα, τούτοις αρκεσθυσόμεθα». Δηλαδή φέραμε τίποτε στον κόσμο; Το μόνο που φέραμε είναι το

κλάμα. Γιατί θα μας συνοδεύει στην ζωή μας ο πόνος και η θλίψις. Και όταν θα φύγουμε θα πάρουμε τίποτε κοντά μας; Ένα σάβανο μονάχα και αυτό σε λίγο θα λειώσει. Άρα τι μας έμεινε συνέχεια, και γιατί ζητάμε το ένα, το άλλο, και ζούμε αυτό το ανικανοποίητο διαρκώς; Και λέει ο Παύλος: «Έχοντες...» Ο κανόνας, η ζυγαριά. Ελάτε να ζυγισθείτε σε αυτή τη ζυγαριά και εσείς, και εγώ. «Έχοντες τροφάς και σκεπάσματα, τούτοις άρκεσθησόμεθα». Αφού έχουμε το αναγκαίο φαγητό· όχι πολλά φαγητά. Το αναγκαίο φαγητό. Και τα αναγκαία σκεπάσματα, το αναγκαίο ρούχο, να αρκούμαστε σε αυτά. Ελάτε λοιπόν να ζυγιστούμε, και να ζυγίσουμε σε αυτή τη ζυγαριά, τα φαγητά που τρώμε, τα ρούχα που φοράμε, την πολυτέλεια που έχουμε, τα έπιπλα που έχουμε, τα μπιμπελό που έχουμε, τα κοσμήματα και τα χρυσαφικά που διαθέτουμε, τα σπίτια που διαθέτουμε, και όλα αυτά τα πράγματα τα απέρिता και τα αναγκαία, για να δούμε αν βρισκόμαστε στα πλαίσια της χριστιανικής ζωής. Αδελφοί μου η ευτυχία του ανθρώπου, ξέρετε που έγκειται; Σε μια λέξη, που δεν τη ζούμε όμως. Στη λέξη αυτάρκεια. Σας ερωτώ ποιος από εμάς όλους αισθανώμεθα τη αυτάρκεια;

Αυτάρκεια σημαίνει να λέμε: φτάνει. Όσα έχω, φτάνει. Και όχι μόνο φτάνουν αλλά έχω και πολλά. Και παραπάνω από ότι πρέπει. Η αυτάρκεια είναι για τον άνθρωπο εκείνον που έχει την ολιγάρκεια. Για τον άνθρωπο εκείνο δηλαδή που δεν επιζητεί συνέχεια τα πολλά και τα πολλά. Διότι όταν ο άνθρωπος δεν έχει την αυτάρκεια, όχι απλώς είναι δυστυχισμένος, αλλά έχει μέσα του αυτό το σαράκι που λέγεται: Ανικανοποίητο. Αυτό το ανικανοποίητο, που το λέει η γραφή πλεονεξία. Αυτό το ανικανοποίητο... Στα υλικά μιλάω πράγματα, γιατί στα πνευματικά έχουμε ολιγάρκεια και αυτάρκεια. Δεν λέμε ποτέ στα πνευματικά, πρέπει να αποκτήσω και άλλα. Λέμε φτάνει. Ενώ στα υλικά ποτέ δεν λέμε φτάνει. Και αν ακόμα δηλαδή ο μισθός μας γίνει σαν το μισθό του πρωθυπουργού, πάλι δεν μας φτάνει. Και αν ακόμα αποκτήσουμε τεράστια περιουσία, πάλι θα λέμε, δεν μας φτάνει. Ενώ όταν έχουμε την ολιγάρκεια, έχουμε την αυτάρκεια. Όταν έχουμε την αυτάρκεια, τότε έχουμε την ικανοποίηση, την ευτυχία. Και όταν έχουμε την ευτυχία της ολιγαρκείας, τότε έχουμε λέγει ο Παύλος, την περίσσεια. Όταν έχουμε την περίσσεια, τότε έχουμε το φιλόανθρωπο. Και όταν έχουμε το φιλόανθρωπο, τότε έχουμε τη σωτηρία. Έτσι λέγει ο απόστολος Παύλος. «είς πάντα πᾶσαν αυτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν». Δηλαδή αν εμείς πιστέψουμε σε αυτό που λέμε, «τον άρτον

ημών τον επιούσιον» θα ζούμε ευτυχείς έχοντες μια αυτάρκεια. Και είναι ανάγκη να αποκτήσουμε αυτή την αυτάρκεια. Και για τον εαυτό μας και για τους άλλους.

Η αυτάρκεια για τον εαυτό μας

Γιατί για τον εαυτό μας και γιατί για τους άλλους; Θα σας το πω με δυο εικόνες που είναι παρμένες από τον ιερό Χρυσόστομο. Πολλά που σας λέγω είναι του Παύλου, της γραφής, των Πατέρων, και ιδίως του ιερού Χρυσοστόμου. Λέει λοιπόν ο Χρυσόστομος. Το ίδιο είναι να τρέχει ένας αθλητής ανάλαφρος με αλαφριά παπούτσια και με μια ελαφριά στολή, και το ίδιο είναι να τρέχει με βαριά στολή και με παλτά επάνω του και φορτωμένος με πέτρες και σιδερένια παπούτσια στα πόδια του; Το ίδιο είναι; Όχι ασφαλώς. Το ίδιο είναι να φτερουγίζει και να πετάει ένα πουλί που έχει τις φτερούγες του ελεύθερες, και το ίδιο είναι να πετάει βάζοντας πάνω στις φτερούγες του δυο βάρη μεγάλα και ασήκωτα; Όχι. Δεν μπορεί να αντέξει ο άνθρωπος φορτωμένος με βαρίδια, και δεν μπορεί το πουλί να πετάξει όταν τα φτερά του δεν είναι ελεύθερα και άδεια. Έτσι και ο Χριστιανός δεν μπορεί να τρέξει όταν είναι φορτωμένος επάνω του με υλικά αγαθά, με μέριμνες, με αγωνίες, με πλούτη. Δεν μπορεί να φτερουγίσει προς τα ύψη. Πρέπει να είναι δρομείς του πνεύματος, για να καταλήξει μια μέρα στη βασιλεία του Θεού. Ακούστε τι ωραία το λέγει ο ιερός Χρυσόστομος, για να μη νομίζεται ότι είναι δικός μου λόγος. «Βούλεται ό Θεός πάντοτε ήμᾶς εύζώνους εἶναι». Μας θέλει να είμαστε εύζωνοι. Δηλαδή ανάλαφροι δρομείς. Ο εύζωνος δεν είναι φορτωμένος ρούχα, αλλά μπορεί και τρέχει, γι' αυτό λέγεται και εύζωνος. Είναι ζωσμένος τη ζώνη και τρέχει παντού. «Βούλεται ό Θεός πάντοτε ήμᾶς εύζώνους εἶναι καὶ πτερομένους τοσοῦτον», να πετάμε με τα φτερά ανάλαφρα. «Εἴκοντας τῇ φύσει, ὅσον ἢ τῆς χρειᾶς ἀνάγκη παρ' ήμῶν ἀπαιτεῖ». Να είμαστε δηλαδή τόσο ανάλαφροι, όσο οι ανάγκες το απαιτούν. Διότι άλλη είναι η ανάγκη μιας οικογένειας που έχει έξι παιδιά, και άλλη η ανάγκη ενός που έχει ένα παιδί. Φυσικά αυτός που έχει τα έξι, θα έχει περισσότερα πράγματα, αλλά και αυτός θα έχει τα αναγκαία για την περίστασή του. Ασφαλώς όταν λέμε ισότητα δεν εννοούμε ότι το ίδιο θα έχει αυτός που έχει δυο παιδιά και αυτός που έχειν οκτώ. Αλλά και οι δυο θα έχουν τα αναγκαία της ζωής.

Οι ανάγκες των άλλων ανθρώπων

Το ότι όμως πρέπει να αρκούμεθα στα αναγκαία, «τον άρτο ημών» μόνο, δηλαδή το αναγκαίο. Αυτό αδελφοί το απαιτεί όχι μόνο ο δικός μας ο εαυτός μας, αλλά το

απαιτούν και οι άλλοι άνθρωποι. Στη ζωή, μην το ξεχνάμε, δεν είμαστε μόνοι μας. Υπάρχουν και οι άλλοι. Και ποιοι είναι οι άλλοι; Δεν είναι αυτοί που τους ξέρετε μόνο. Είναι και εκείνοι που δεν του ξέρετε, και είναι και εκείνοι που δεν θέλετε να τους ξέρετε. Είναι οι πτωχοί. Είναι οι πεινασμένοι. Είναι οι άνθρωποι που λιμοκτονούν στην πραγματικότητα. Το είπα και άλλοτε και το ξέρετε και εσείς. Το λένε οι στατιστικές, το λένε σε διεθνής οργανισμούς, ότι προς αίσχος του λεγόμενου πολιτισμού και ανθρωπισμού... Ποιου ανθρωπισμού; Εξανδραποδισμού έπρεπε να λέμε, όχι ανθρωπισμού. Προς αίσχος του πολιτισμού και του ανθρωπισμού μας, 40.000 παιδάκια κάθε μέρα – όχι κάθε μήνα – πέφτουν στο χώμα και πεθαίνουν από την πείνα σε όλες τις χώρες της γης. Τις λεγόμενες υπανάπτυκτες. Δεν το κατάλαβα ακόμα αυτό. Τι θα πει υπανάπτυκτος χώρα στον εικοστό αιώνα; Και μιλάμε για πολιτισμό, και για εξοπλισμούς και για πυραύλους, και μιλάμε για επιστήμη και για πρόοδο. Και μιλάμε για πολιτιστικές εκδηλώσεις και ποίηση και λογοτεχνία. Ενώ 40.000 παιδάκια να πεθαίνουν σαν σπυργιτάκια. Να αφήνουν την πνοή τους κάτω στη γη. Γιατί; Πέστε μου γιατί. Γιατί όπως λένε μερικοί φταίει ο υπερπληθυσμός; Όχι. Δεν φταίει ο υπερπληθυσμός της γης. Αλλά ποιος φταίει; Ο υπερεγωισμός και ο υπερατομισμός. Φταίει η λεγομένη δίκη μας σκληροκαρδία. Η τσιμεντένια καρδιά των λεγόμενων πολιτισμένων λαών. Διότι η γη... Είναι ψέμα αυτό που λένε ότι ο πλανήτης μας δεν μπορεί να θρέψη την γη και τους ανθρώπους. Ο πλανήτης μας έχει τόσες δυνατότητες, έχει επίγειο, υπέργειο, και υπόγειο πλούτο, που μπορεί να θρέψει τριπλάσιο πληθυσμό, απ' ότι έχει σήμερα.

Αλλά τότε τι φταίει; Φταίει η δικιά μας σκληροκαρδία. Δεν είναι δυνατόν αδελφοί μου και δεν είναι νοητόν. Και δεν μπορεί ο ένας να έχει φορτωμένο το πορτοφόλι του και ασήκωτο, και ο άλλος να μην μπορεί να πληρώσει το ενοίκιο. Δεν μπορεί ο ένας να έχει λουκούλια γεύματα και να τρώει φασιανούς στα ξενοδοχεία αυτές τις μέρες με τις λεγόμενες δεξιώσεις, την ώρα που δεν έχει ο άλλος μια χούφτα ρύζι να κορέσει την πείνα του. Δεν μπορεί ο άλλος να έχει είκοσι κουστούμια και είκοσι τουαλέτες η γυναίκα, την ώρα που ένα κουρέλι δεν έχουν να φορέσουν, να σκεπάσουν τη γύμνια τους. Δεν μπορεί να υπάρχει αυτή η ανισότητα μέσα στον κόσμο. Και αυτή η ανισότητα υπάρχει, γιατί εμείς σαν Χριστιανοί, δεν μάθαμε σε αυτό που λέγεται αυτάρκεια, και λιτότητα. Δεν μάθαμε στον «άρτον ημών των επιούσιον».

Αδελφοί μου είναι ανάγκη να τονίσουμε αυτή την αλήθεια, της αυτάρκειας. Αυτό που λέει ο Κύριος, «τον άρτον ημών τον επιούσιον» και για έναν άλλο λόγο. Προσέξτε τι λέει ο Χριστός, γιατί όλες οι λέξεις του Κυρίου μας έχουν σημασία. Δεν λέει «τον άρτον μου», δεν λέει «δός μου», αλλά χρησιμοποιεί πληθυντικό και στις δυο προσωπικές αντωνυμίες. «τον άρτον ημών», «δός ημίν». Δηλαδή δεν μιλάω για το δικό μου το ψωμί μονάχα. Δεν μιλάω για να δώσει σε μένα μονάχα. Αλλά χρησιμοποιώ το «ημών» και το «ημίν». Που σημαίνει ότι εκείνη την ώρα της προσευχής μου αγκαλιάζω ολόκληρη την κοινωνία. Όλη την υφήλιο. Αν μπορούσε η καρδιά μου να είναι τόσο μεγάλη, να χωρέσει όλο τον κόσμο, να νοιαστώ για όλους τους ανθρώπους! Γιατί η προσευχή μας είναι μια κοινωνία απ' ότι έχουμε πει. Κοινωνία με τον Θεό. Και τότε είναι κοινωνία με τον Θεό, όταν πρώτα ο άνθρωπος είναι κοινωνός της αγάπης με τους ανθρώπους. Δηλαδή δεν μπορώ να έχω κοινωνία με τον Θεό, όταν είμαι σκληρός απέναντι των ανθρώπων. Δηλαδή όταν κάνω ατομική λεγομένη προσευχή... Και η ατομική μου προσευχή είναι κοινωνική προσευχή, διότι στην ατομική μου προσευχή μιλάω και για την κοινωνία. Για τα παιδιά, για τους νέους, για τους συγγενείς μου, για όλο τον κόσμο, για τους αιχμαλώτους, για τους αρρώστους. Για όλους.

Η διακιοσύνη στον καταμερισμό των αγαθών

Έτσι λοιπόν στο «Πάτερ ημών» λέμε, «τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον». Και για να καταλάβετε ότι η Εκκλησία, ο Χριστιανισμός, οι χριστιανοί, πρέπει να ζουν αυτό που λέγεται κοινωνία, και μάλιστα κοινωνία αγάπης και κοινωνία αγαθών, και ίσο καταμερισμό των αγαθών που λέμε. Αυτό για να το καταλάβουμε και να το νοιώσουμε, και να δούμε ότι είναι δικά μας αυτά τα συνθήματα, θα σας παρουσιάσω δυο εικόνες. Η μια είναι παρμένη από την φυσική. Η άλλη είναι παρμένη από τον Άγιο Βασίλειο, αλλά και αυτή από τη ζωή την οικογενειακή. Θα έχετε ακούσει ότι στην φυσική ύπαρξη η αρχή των λεγομένων συγκοινωνούντων δοχείων. Έχουμε δηλαδή δέκα, είκοσι δοχεία τα οποία μεταξύ τους συγκοινωνούν με μια σωλήνα, και όταν ρίχνεις νερό στο ένα δοχείο, επειδή επικοινωνούν και συγκοινωνούν τα δοχεία, το νερό πηγαίνει σε όλα τα δοχεία και δεν πηγαίνει άνισα αλλά πηγαίνει σε ίσια στάθμη. Εάν είναι γυάλινα τα δοχεία τότε θα δεις ότι το νερό είναι στην ίδια στάθμη. Δεν μπορεί το ένα δοχείο να έχει λίγες σταγόνες και το άλλο να έχει υπερχειλίση. Αυτή είναι η ανθρώπινη κοινωνία. Είμαστε αδέλφια μεταξύ μας ή δεν είμαστε; Υπάρχει εκείνο που μας συνδέει μεταξύ

μας, ο αγωγός που μας συνδέει; Είναι η πηγή των αγαθών. Είναι ο Θεός. Άρα λοιπόν όλοι οι άνθρωποι, μικροί και μεγάλοι, μαύροι και άσπροι, πτωχοί και πλούσιοι, μορφωμένοι και αγράμματοι είμαστε, πρέπει να είμαστε (δεν είμαστε δυστυχώς) συγκοινωνούντα δοχεία. Και επομένως τα αγαθά που δίνει ο Θεός πρέπει να βρίσκονται σε ίση στάθμη. Όσα έχει ο ένας να έχει και ο άλλος. Ανάλογα φυσικά με τις ανάγκες και ανάλογα και με την εργασία που κάνει. Δεν θα τρέφουμε τους τεμπέληδες. Όχι. Δεν έχει τέτοια σημασία η ισότητα. Η ισότητα είναι ίση αμοιβή, δίκαιη αμοιβή, ισότητα κατανομής των αγαθών, να μην υπάρχει άνθρωπος που να έχει ανάγκη. Δεν είναι δυνατόν να υπάρχει αυτό.

Και έρχομαι τώρα στην δεύτερη εικόνα που χρησιμοποιεί ο Μέγας Βασίλειος, που όπως ξέρετε κατόρθωσε να λύσει το κοινωνικό του πρόβλημα στην Καισάρεια. Αυτός που ήταν τόσο θεωρητικός στη θεολογία, ασχολήθηκε με όλα τα κοινωνικά προβλήματα. Και το έλυσε. Και έχει μια ωραία ιδέα ο Μέγας Βασίλειος. Φαντασθείτε λέγει ένα πατέρα να έχει δέκα παιδιά και να σερβίρει στο τραπέζι ίσες μερίδες για όλα τα παιδιά. Και να καλεί τα παιδιά να φάνε στο τραπέζι. Τα οκτώ παιδιά δεν προλαβαίνουν να έρθουν και προλαβαίνουν πρώτα οι δυο, οι οποίοι είναι γιγαντόσωμοι, δυνατοί, είναι αυθάδεις, είναι θρασεείς, είναι τραμπούκοι θα λέγαμε. Και κατορθώνουν και μαζεύουν τις μερίδες των οκτώ παιδιών και τις συσσωρεύουν στο δικό τους πιάτο και τρώνε. Έρχονται τα παιδιά καθυστερημένα τα οκτώ και βλέπουν ότι μπροστά τους δεν υπάρχει τίποτε. Τι συμβαίνει; Ο πατέρας για όλα τα παιδιά έδωσε ίση μερίδα. Οι δυο κλέψανε τη μερίδα των άλλων. Τι σημαίνει το παράδειγμα αυτό; Σημαίνει ότι ο Θεός έχει για όλα του τα παιδιά, για όλους τους ανθρώπους, τη μερίδα των αγαθών. Αυτή η γη με τον πλούτο που έχει, είναι το τραπέζι που σερβίρει ο Θεός. Ξέρετε πόσα αγαθά έχει αυτή η γη; Είναι όμως τραπέζι σερβιρισμένο από την αγάπη του Θεού για όλους τους ανθρώπους. Όταν λοιπόν υπάρχουν πεινασμένοι, υπάρχουν δυστυχείς, υπάρχουν πονεμένοι, υπάρχουν εγκαταλελειμμένοι, τότε σημαίνει ότι υπάρχουν οι τραμπούκοι. Οι κλέφτες που κλέβουν το μερίδιο των φτωχών. Και αυτοί ποιοι είναι; Αναμφισβήτητα είναι οι πλούσιοι. Μη σας φανεί παράξενο αυτό που θα σας πω. Δεν είναι δικός μου λόγος. Είναι του Ευαγγελίου, της Γραφής, των πατέρων. Όλοι οι πλούσιοι είναι κλέφτες. Μα θα πείτε υπάρχουν και καλοί πλούσιοι. Χαμογελάει κανείς όταν ακούει ότι υπάρχουν και καλοί πλούσιοι. Μπορεί να υπάρχουν πλούσιοι που να μην κάνουν κομπίνες, να μην κάνουν ατιμίες, να μην κάνουν απάτες. Είναι όμως πλούσιοι. Αυτό τι σημαίνει;

Ότι για να είναι αυτοί πλούσιοι, κάτι άλλοι είναι φτωχοί. Διότι ο Θεός δεν έδωσε τα αγαθά αυτά για να υπάρχει ανισότητα, αλλά έδωσε τα αγαθά για όλους τους ανθρώπους. Για να υπάρχει όπως λέγει ο απόστολος Παύλος ισότητα. Και όχι «ός μεν πεινά, ός δε μεθύει». Ο ένας δηλαδή να έχει μετοχές στην τράπεζα της Ελβετίας, και ο άλλος να μην έχει να στεγάσει τα παιδιά του, και να ζει μέσα στην παράγκα. Ή κάτω στην Αφρική, στην Ασία να πεθαίνουν από την πείνα, γυμνά τα παιδιά. Και τυμπανιαία, από την αδενοπάθεια. Και να τα βλέπεις και να τα λυπάσαι. Δεν έκανε τέτοιο πράγμα ο Θεός. Οι πλούσιοι λοιπόν είναι εκείνοι οι οποίοι κλέβουν τα αγαθά του Θεού και τα αφιρούν. Γι' αυτό λέει ο Χριστός στην προσευχή μας να λέμε. «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν».

Να μην ανυσηχούμε για το αύριο

Αλλά αρκετά είπαμε για τον «άρτο» και για το «ημών». Είναι καιρός να πούμε μερικά πράγματα και για την άλλη λέξη. Για την λέξη «τον επιούσιον». Τι σημαίνει η λέξις «επιούσιος»; Εδώ θα ελεχθούμε όλοι. Η λέξις «επιούσιος» σημαίνει «καθημερινώς». Δώσε μας το ψωμί το καθημερινό. Το ψωμί το σημερινό. Όχι για το αύριο, όχι για το μεθαύριο. Εμείς έχουμε μια αγωνία, έναν προβληματισμό, έναν προγραμματισμό. Τι θα γίνει αύριο, τι θα γίνει μεθαύριο, παραπερα... τι θα γίνει στο μέλλον. Προγραμματίζουμε και έχουμε ένα άγχος και μια αγωνία. Και ακούμε τον Χριστό να λέγει. «Μη μεριμνάτε εις την αύριον». Ο Χριστός το λέγει. Γιατί να μην μεριμνάμε για το αύριο; Είδατε κανέναν άνθρωπο μόλις βγει ο ήλιος, να αποθηκεύει ύλιο για την άλλη μέρα; Δεν αποθηκεύει ήλιο αφού ξέρει ότι και την άλλη μέρα θα βγει ο ήλιος. Αυτό σημαίνει... Γιατί αποθηκεύουμε αγαθά; Εμείς θέλουμε σώνει και καλά να έχουμε και για του χρόνου και για του παραχρόνου. Σημαίνει ότι δεν πιστεύουμε ότι ο ήλιος θα ξαναβγεί. Σήμερα όσον ήλιο μπορούμε να μαζέψουμε. Αύριο δεν θα ξαναβγεί ο ήλιος. Μα και αύριο θα βγει. Και αύριο υπάρχει Θεός πατέρας. Και αύριο θα φροντίσει ο Θεός. Γι' αυτό λέει ο Χριστός: «τὸν άρτον ήμῶν τὸν έπιούσιον, δός ήμῖν σήμερον». Και για να δείτε τι σημασία έχει αυτό, διαβάζω μια περικοπή του ιερού Χρυσοστόμου και θα σας αναφέρω ένα παράδειγμα από την Παλαιά Διαθήκη, για να δείτε ότι ο Θεός στέλνει το καθημερινό μας ψωμί. Δηλαδή για τις τωρινές μας ανάγκες να φροντίζουμε. Και όταν λέει για τις «τωρινές», δεν αποκλείει ο Χριστός μια φροντίδα λογισμένη για την οικογένειά μας και για μεθαύριο. Όχι. Αλλά όχι στην αγωνία, το άγχος, την αποθήκευση, την κατάθεση. Ο άλλος έχει καταθέσεις στην τράπεζα. Για πότε τα έχει; Για πότε τα έχει, πες μου. Για

το μέλλον. Δηλαδή το μέλλον σου πότε είναι; Σήμερα είναι το μέλλον σου. Σήμερα πεθαίνεις, ναι. Γιατί; Διότι και όταν φτάσει η μέρα του θανάτου σου θα λες «για το μέλλον μου» πάλι. Και θα σε βρούνε με εκατομμύρια στην τράπεζα. Και τότε θα γίνει αυτό που θα δούμε στην Παλαιά Διαθήκη. Τι έγινε με εκείνους που δεν φρόντιζαν για τον επιούσιον και φρόντιζαν και για το μέλλον. Όχι πως ο οικογενειάρχης δεν πρέπει να φροντίζει με μια λογική για τα παιδιά του. Άλλο αυτό.

Λέει λοιπόν ο ιερός Χρυσόστομος. «Δὸς ἡμῖν σήμερον μὴ περαιτέρω συντρίβειν ἑαυτοὺς τῇ φροντίδι τῆς ἐπιούσης ἡμέρας». Για το σημερινό να ενδιαφερόμαστε, ώστε να μην κατατρεχώμεθα και στεναχωρούμεθα για την φροντίδα της επόμενης ημέρας. «ἥς γὰρ οὐκ οἶδας εἰ τὸ διάστημα ὄψῃ, τίνος ἔνεκεν ὑπομένεις τῇ μεριμνᾷ;» Ακούστε μια ωραία σκέψη. Αφού την άλλη μέρα δεν την έχεις δει, και αφού δεν ξέρεις αν θα ζήσεις την άλλη μέρα, τι κάθεσαι και σκας για την άλλη μέρα; Θα ενδιαφερθείς για την σημερινή μέρα που ζεις. «Ἡ γὰρ αὖριον μεριμνήσῃ δι' ἑαυτὴν», λέγει ο Χριστός. Όταν λες τον άρτον ημών τον επιούσιον και το λες κάθε μέρα, άρα κάθε μέρα ζητάς. Το μέλλον συναποτελείται από πολλές καθημερινές ημέρες. Όταν λοιπόν λέω «τον άρτον ημών τον επιούσιον» το λέω το πρωί για τη σημερινή μέρα. Την άλλη μέρα το πρωί το ξαναλέω. Και πιστεύω σε εκείνον ο οποίος δίνει τον «άρτον τον επιούσιον», να ο προγραμματισμός, να ο προβληματισμός, να η λύση του προβλήματός σου. Και για να δείτε ότι αυτή η συσώρευσις που έγινε... Μιλάμε ξέρετε για πληθωρισμό και για κρίση οικονομική, που είναι παγκόσμια αυτή η κρίσις. Αλλά μια αιτία αυτής της κρίσεως του πληθωρισμού είναι το ότι αυτοί οι άνθρωποι έχουν συσσωρεύσει επενδύοντας τα λεφτά τους ο καθένας σκεπτόμενος τι θα γίνει για το μέλλον. Με αυτή τη σκέψη έχει γίνει τέτοιος πληθωρισμός στους ανθρώπους και τέτοια συσώρευσις αγαθών ώστε δεν είναι δυνατόν να λυθούν τα κοινωνικά προβλήματα. Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνετε, μήπως μπαίνω και σε οικόπεδα οικονομικά. Αλλά ο Χριστιανισμός λύνει και το οικονομικό πρόβλημα.

Ακούστε λοιπόν. Στην Παλαιά Διαθήκη, όταν βρέθηκε ο λαός του Θεού μέσα στην έρημο και γόγγυζε ο λαός του Θεού και τα έβαλε με το Μωυσή που τους οδηγούσε στην γη της επαγγελίας του λένε: Γιατί μας έβγαλες από την γη της Αιγύπτου και μας πας εδώ στην ερημία; Ψωμί δεν έχουμε, νερό δεν έχουμε, τίποτα δεν έχουμε. Καλύτερα τα κρεμμύδια που είχαμε στην Αίγυπτο παρά αυτή την πείνα που έχουμε τώρα στην ερημία, βαδίζοντας προς την γη της επαγγελίας. Γόγγυσε ο λαός. Και ο Θεός άκουσε την προσευχή του Μωυσή, του μεγάλου αυτού ανθρώπου. Ο Μωυσής

είναι σαν τον Παύλο της Καινής Διαθήκης. Ότι είναι ο Παύλος στην Καινή Διαθήκη, είναι ο Μωυσής στην Παλαιά Διαθήκη. Ο μεγάλος άνθρωπος του Θεού. Και προσεύχεται ο Μωυσής και ο Θεός έστειλε την ουράνια τροφή. Ποιο; Το μάννα. Ακούστε όμως τι εντολή έδωσε ο Θεός για το μάννα. Διαβάζω ακριβώς από την Παλαιά Διαθήκη για να δείτε τι εντολή έδωσε και πως ο λαός παρέβηκε την εντολή του Θεού. *«εἶπε δε Κύριος πρὸς Μωυσήν ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαὸς καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν».* Εγώ λέει θα βρέξω άρτους από τον ουρανό. Ψωμί από τον ουρανό. Και ο λαός θα μαζεύει το «της ημέρας εις ημέραν». Μόνο εκείνο που του είναι αναγκαίο για την ημέρα. Προσέξτε λέγει μη μαζέψει τίποτα για την άλλη μέρα. Και ο Μωυσής καλεί το λαό του Θεού. *«Ἰδόντες αὐτὸ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἶπαν»,* όταν είδαν να πέφτει από τον ουρανό το μάννα *«εἶπαν ἕτερος τῷ ἐτέρῳ. Τι ἐστὶ τοῦτο;»* Η λέξις μάννα στα εβραϊκά σημαίνει «τι είναι αυτό;». *«οὐ γὰρ ἴδισαν, τι ἦν. εἶπε δε Μωυσῆς αὐτοῖς οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε Κύριος ὑμῖν φαγεῖν»* Αυτό είναι το ψωμί που έδωσε ο Θεός να φάνε. *«τοῦτο τὸ ῥῆμα ὁ συνέταξε Κύριος συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας, γομὸρ κατὰ κεφαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος σὺν τοῖς συσκηνίοις ὑμῶν συλλέξατε.»* Ο καθένας να μαζέψει ότι πρέπει ανάλογα με τον αριθμό της οικογένειας του. Τα αναγκαία μόνο. *«ἐποίησαν δε οὕτως οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ ἔλαττον.»* Ο λαός λέει, μάζεψε το μάννα, άλλος λίγο άλλος πολύ. Ανάλογα με την οικογένεια και τις ανάγκες του. *«Εἶπε δε Μωυσῆς πρὸς αὐτούς.»* Προσέξτε τώρα τι τους εἶπε ο Μωυσής, για να δείτε και την ερμηνεία του «τον άρτον ημών τον επιούσιον». *«Εἶπε δε Μωυσῆς πρὸς αὐτούς: μηδεὶς καταλειπέτω ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῒ.»* Κανένας μη μαζέψει παραπάνω ώστε να του μείνει την άλλη μέρα το πρωί. *«καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ».* Και δεν τον άκουσαν λέγει τον Μωυσή. Εἶπαν, για καλό και για κακό ας μαζέψουμε και για αύριο. Δεν πίστεψαν ότι ο Θεός θα τους στείλει και αύριο. Ας κάνουμε το κουμάντο μας για καλό και για κακό. *«καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ, ἀλλὰ κατέλιπον τίνες ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῒ.»* Μάζεψαν και για το πρωί. Το αποτέλεσμα. *«καὶ ἐξέξεσε σκῶληκας καὶ ἐπώζεσε καὶ ἐπικράνθη ἐπ' αὐτοῖς Μωυσῆς.»* Το αποτέλεσμα. Ότι μάζεψαν λέγει, σάπισε, έβγαλε σκουλήκια. Και πικράνθηκε ο Μωυσής για την ανυπακοή του λαού. Αυτό δεν συμβαίνει τόσες φορές; Γεμάτες αποθήκες τρόφιμα, τελικά σαπίζουν και σκουληκιάζουν. Και τα ρίχνουν στις λεγόμενες χωματερές, όταν υπάρχουν άνθρωποι που πεινάνε, και δεν τα μοιράζουν δωρεάν στον λαό. Γι' αυτό λέει ο Χριστός, «τον άρτον ημών τον επιούσιον, dos ημίν σήμερον». Και δεύτερη φορά.

Βλέπετε; Η μεν ισότητα, την κοινοκτημοσύνη, ο Χριστός την τόνισε δυο φορές «ημίν, ημών». Τη δε καθημερινότητα της τροφής πάλι δυο φορές. «Τον επιούσιον» και «σήμερον». Είναι ανάγκη λοιπόν αυτή την ισότητα και την κοινοκτημοσύνη των αγαθών να την τονίζουμε στο λαό, διότι αδελφοί μου να πούμε και μια αλήθεια. Αφήσαμε αυτό το σύνθημα της κοινοκτημοσύνης, και μας το πήρανε οι κομμουνισταί. «Κομμουνισμός» αυτό σημαίνει. Κοινοκτημοσύνη. Και έκαναν το δικό μας σύνθημα, δικιά τους σημαία, με τη διαφορά ότι τη σημαία τους αυτή, την στήριξαν στη γροθιά και στη βια. Είναι ανάγκη να την ξαναπάρουμε δικιά μας τη σημαία της κοινοκτημοσύνης, αλλά να τη στηρίζουμε πλέον επάνω στον Σταυρό του Ιησού Χριστού, ο οποίος θυσιάστηκε για όλον τον λαό. Όταν ο λαός καταλάβει ότι η Εκκλησία αγωνίζεται για τα αγαθά όλου του λαού, τότε θα πιστέψει.

Τα τρία είδη του άρτου που ζητάμε

Αλλά αδελφοί μου πριν τελειώσω τη σημερινή ομιλία για τον «άρτον τον επιούσιον», είναι ανάγκη να πω εκείνο που ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης τονίζει. Είπα στην αρχή ότι ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη για να έχει ανάγκη μόνο από ψωμί υλικό. Είναι και πνεύμα και έχει ανάγκη από πνευματικό ψωμί. Και όταν λέμε, τον άρτον ημών, δεν ζητάμε μόνο το υλικό ψωμί, αλλά ζητάμε και το πνευματικό ψωμί. Ζητούμε τον άρτον «όν βίον τρέφονται ψυχαι Θεόν πεινῶσαι», κατά τον Άγιο Γρηγόριο τον θεολόγο. Και λέει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης κάτι που το ξανάπα ότανμίλαγα για τη θεια κοινωνία. Ότι όταν λέμε στο «Πάτερ ημών» το «τον άρτον ημών τον επιούσιον», τρία είδη άρτων ζητάμε από τον Θεό. Θεέ μου δώσε σε μένα και σε όλη την κοινωνία το υλικό ψωμί που εσύ τρέφεις τον κόσμο. Δεύτερον Χριστέ μας δος μας το πνευματικό ψωμί. Και ποιο είναι το πνευματικό ψωμί που πρέπει να είναι επιούσιον; Δηλαδή για σήμερα και όχι για αύριο; Είναι η Αγία Γραφή. Είναι ο λόγος του Θεού. Είδατε για τα υλικά πράγματα πως φροντίζουμε για το μέλλον; Ενώ για τα πνευματικά, ούτε για το σήμερα. Υπάρχει μέρα που δεν φάγαμε ψωμί, που δεν ήπιαμε νερό, που δεν κάτσαμε στο τραπέζι; Υπάρχει μέρα όμως που πέρασε χωρίς μελέτη του λόγου του Θεού. Και το τρίτο είδος του άρτου που ζητάμε από το Θεό, είναι πλέον το μάννα του ουρανού. Είναι το μάννα το γλυκύτατο. Είναι η θεια κοινωνία. Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον. Άρα κάθε μέρα θα τρώω ψωμί, κάθε μέρα θα διαβάζω Γραφή, κάθε μέρα αν είναι δυνατόν να κοινωνάω. Μακάρι να μην είχα εμπόδια ώστε κάθε μέρα να μπορούσα να κοινωνώ και να μετέχω του μυστηρίου της Θειας Ευχαριστίας και να ενώνομαι στο Άγιο Ποτήριο με

Τον άρτον ημών τον επιούσιον

τον Κύριό μου, τον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό στη Θεια Λειτουργία, λίγο πρωτού να κοινωνήσουμε λέμε όλοι το «Πάτερ ημών». Επειδή πρόκειται να απολαύσουμε τον «άρτον ημών τον επιούσιον». Και όταν εκείνη την ώρα λέμε το «Πάτερ ημών», και φτάνουμε στη φράση «τον άρτον ημών τον επιούσιον», να κάνουμε το σταυρό μας διότι εκείνη την ώρα εννοούμε στην Θεια Ευχαριστία. Δεν εννοούμε το υλικό ψωμί τότε. Και μετά από λίγο, δώσε σε μας Χριστέ αυτό που ετοιμάζεται και σερβίρεται στην Αγία Τράπεζα. Και έτσι αδελφοί μου χορτασμένοι από το ψωμί το πνευματικό, από το ψωμί της Γραφής, από το ψωμί της Θειας Κοινωνίας, και λύνοντας τα κοινωνικά προβλήματα να μπορούμε να αποτελούμε την οικογένεια του Θεού. Την κοινωνία του Θεού, και να δοξάζεται το όνομα του Θεού, εις αιώνας αιώνων, Αμήν.

Συγγνώμη και Άφεσις

«καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν»

Η νηστεία ως όπλο

Ένα όπλο αγαπητοί αδελφοί, μας χαρίζει από σήμερα η Εκκλησία μας. Ο αγώνας μας μέσα στη ζωή είναι συνεχής. Αλλά υπάρχουν ορισμένες στιγμές που ιδιαίτερα μπαίνουμε σε στάδιο αγώνα. Και αυτή είναι η σημερινή στιγμή. «Τὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν ἠνέωκται». Αρχίζει η ιδιαίτερη πάλη και η μάχη με τον εχθρό. Και είναι φυσικό τα βέλη του εχθρού, πεπυρωμένα να μας χτυπήσουν. Και στη μάχη αυτή της αγίας και μεγάλης σαρακοστής που μπαίνουμε σήμερα δεν μπορούμε να είμεθα άοπλοι. Η Εκκλησία μας οπλίζει. Το οπλοστάσιο της Αγίας Εκκλησίας είναι πάντοτε πλούσιο. Γι' αυτό και ο απόστολος Παύλος μας προτρέπει να είμαστε αγωνιστές και μας λέγει «Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου». Είναι ανάγκη να είμαστε οπλισμένοι, και γι' αυτό σήμερα η Εκκλησία εν όψει του μεγάλου αγώνα που έχουμε να κάνουμε, ιδιαίτερα την αγία και μεγάλη σαρακοστή που θα μας πολεμήσει περισσότερο ο αντίδικος διάβολος, για να έρθουμε και να κάνουμε αυτό που λέγει ο υμνογράφος «τω εχθρῷ αντιμαχησόμεθα», για να αντιταχθούμε στον εχθρό μας με το ωραιότατο και ισχυρότατο ακονισμένο όπλο που λέγεται νηστεία.

Έφθασε λοιπόν ο καιρός της νηστείας. Και σε έναν από τους ωραίους ύμνους της σημερινής ημέρας ακούσαμε να λέγει ο υμνογράφος «ελύληθεν ἡ νηστεία, ἡ μήτηρ τῆς σωφροσύνης, ἡ κατήγορος τῆς ἀμαρτίας, ἡ συνήγορος τῆς μετανοίας, ἡ πολιτεία τῶν Ἀγγέλων, ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Οἱ πιστοὶ δεῦτε ἀνακράξωμεν, ὁ Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς». Έφτασε δηλαδή ο καιρός της νηστείας. Και η νηστεία είναι η μητέρα της σωφροσύνης. Είναι ο κατήγορος της αμαρτίας. Είναι ο συνήγορος της μετανοίας. Είναι η απόδειξις της αγγελικής ζωής. Είναι η σωτηρία των ανθρώπων. Γι' αυτό όλοι μαζί σήμερα που αρχίζει η νηστεία να ανακράξωμεν και να πούμε «ελέησε μας Κύριε». Είναι όπλο πανίσχυρο η νηστεία. Όπλο που μπορούν να το χειριστούν όλοι οι άνθρωποι. Ειδικευμένοι και ανειδίκευτοι. Όπλο που μπορούν να το χειριστούν και οι μικροί και οι μεγάλοι. Γιατί όλοι οι άνθρωποι μπορούν να τηρήσουν τη νηστεία. Και τη νηστεία των βρωμάτων και τη νηστεία των παθών και των αμαρτημάτων.

Υπάρχουν φυσικά ορισμένοι άνθρωποι που αδυνατούν την περίοδο της αγίας και μεγάλης σαρακοστής να τηρήσουν την αυστηρή νηστεία των βρωμάτων. Όχι διότι περιφρονούν τη νηστεία. Την πιστεύουν σαν θεσμό της Εκκλησίας και την δέχονται σαν όπλο εγκρατείας. Όμως δεν έχουν τη δυνατότητα να τηρήσουν τη νηστεία για λόγους σωματικούς, για λόγους υγείας. Υπάρχουν πολλοί που προβάλλουν αυτή τη δικαιολογία και λένουν: Είμαι άρρωστος. Δεν μπορώ να νηστέψω. Δέχομαι φυσικά αυτή τη δικαιολογία για πάρα πολλούς ανθρώπους. Αλλά όμως αν δεν μπορεί ο άνθρωπος να νηστέψει όλες τις μέρες δεν μπορεί όμως τουλάχιστον ορισμένες μέρες να νηστέψει, ώστε να αισθανθεί την άσκηση μέσα στη ορθόδοξη Εκκλησία; Δεν μπορείς να νηστέψεις όλα τα φαγητά. Δεν μπορείς να νηστέψεις από ορισμένα τουλάχιστον φαγητά; Δεν μπορείς να νηστέψεις ποιοτικά. Δεν μπορείς όμως να νηστέψεις ποσοτικά; Να λιγοστέψεις το φαγητό; Και πάλι δεν έχει την δυνατότητα να κάνεις νηστεία γιατί η υγεία σου καθόλου δεν το επιτρέπει. Το δέχομαι. Όμως πιστεύεις στη νηστεία; Όμως ποθείς κάποτε να μπορείς και εσύ να νηστέψεις; Στενοχωριέσαι που δεν μπορείς να κάνεις τον αγώνα της νηστείας και προσπαθείς να μην σκανδαλίσεις τους άλλους την ώρα που εκείνοι αγωνίζονται να νηστεύουν;

Αλλά το σπουδαιότερο είναι άλλο. Δεν μπορούν ορισμένοι λένε να κάνουν τη νηστεία των βρωμάτων διότι δεν τους επιτρέπει η υγεία και όχι γιατί δεν αγαπούν τη νηστεία. Πολύ καλά. Όμως δεν υπάρχει κανείς άνθρωπος που δεν μπορεί να κάνει την άλλη τη μεγάλη, την πιο υπέροχη αλλά και την πιο ουσιώδη νηστεία. Τη νηστεία των παθών. «*Νηστεία ἐστὶν ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτρίωσις*». Όλοι μπορούμε να την κάνουμε αυτή τη νηστεία. Να νηστέψουν την αγία και μεγάλη σαρακοστή. Να νηστέψουν τα μάτια μας πρώτα – πρώτα από θεάματα αισχρά. Συγκεκριμένα να νηστέψουμε, να βάλουμε άσκηση στον εαυτό μας. Να νηστέψουμε από την τηλεόραση που έχει γίνει θέλγητρο και δεν αφήνει τα μάτια μας να ησυχάσουν. Να νηστέψουν τα αυτιά μας από τραγούδια αμαρτωλά αλλά και από τήν περιέργεια να ακούσουμε και να μάθουμε τι κάνει ο ένας και ο άλλος. Τι είπε ο ένας και τι είπε ο άλλος. Να νηστέψει το στόμα μας από λόγια βρωμερά, από βρισιές και από βλαστήμιες. Από κατηγορίες κατακρίσεις και κουτσομπολιά. Γιατί αν το στόμα μας έχει άμεση σχέση με τη νηστεία, γιατί από το στόμα μπαίνουν οι τροφές, το στόμα μας έχει άμεση σχέση με την πνευματική νηστεία, γιατί από το στόμα βγαίνουν οι βρισιές και από το στόμα βγαίνουν τα κακολογά. Να νηστέψει λοιπόν το στόμα μας. Η γλώσσα μας. Να νηστέψουν τα χέρια μας την περίοδο αυτή. Να νηστέψουν από

αδικίες και χειροδικίες. Από βιαιοπραγίες και αισχροπραγίες. Από χειρονομίες αμαρτωλές. Από κλοπές και ατιμίες. Να νηστέψουμε τα πόδια μας από επισκέψεις σε τόπους αμαρτωλούς, αλλά και από χορούς έξαλλους και αμαρτωλούς. Μια τέτοια άγια νηστεία μπορούν όλοι οι άνθρωποι ανεξαιρέτως να την κάνουν έστω και αν είναι στο κρεβάτι καθηλωμένοι και δεν μπορούν ούτε μια μέρα να νηστέψουν από τη νηστεία των φαγητών.

Μπορούν όλοι να νηστέψουν και να νηστέψουμε από σήμερα τη νηστεία των αισθήσεων. Τη νηστεία των παθών. «Αύτη η νηστεία δεκτή και ευάρεστος τω Κυρίω» όπως λέγει ένα ωραίο τροπάρριο σήμερα. Και σε κάποιο άλλο τροπάριο τονίζεται ότι η νηστεία είναι όπλο πανίσχυρο στον αγώνα μας τον πνευματικό. Και λέγει ο άγιος υμνογράφος. *«Δεῦτε προθύμως τὸ στερρόν ὄπλον τῆς νηστείας ἔχοντες ὡς θυρεόν, πᾶσαν μεθοδεῖαν πλάνης τοῦ ἐχθροῦ ἀποστρέψωμεν πιστοὶ»*. Ελάτε λέγει, να πάρουμε στον ώμο το όπλο της νηστείας. Ένα όπλο που θα εμποδίσει τις μεθοδείες του διαβόλου, και να αποστραφούμε από το κακό. Και συνεχίζει. *«μη θελχθώμενταις ἡδοναῖς των παθών, μη το πυρ των πειρασμών δειλιάσωμεν, δι' ὧν Χριστός ο φιλόανθρωπος, βραβεῖοις της υπομονής στεφανώσῃ ἡμᾶς»*. Να αποφύγουμε το θέλητρο της ηδονής. Την μαγεία της αμαρτίας. Και να μην φοβηθούμε τη φωτιά των πειρασμών που φουντώνει γύρω μας μες στην κοινωνία. Από μια φωτιά που ήλθε ο Χριστός ο φιλόανθρωπος Θεός ημών να μας σώσει και να μας σώσει. Και αν σωθούμε από τη φωτιά της αμαρτίας, θα μας στεφανώσει λέγει με το βραβείον της υπομονής. Είναι λοιπόν όπλο η νηστεία. Έτσι το παρουσιάζει η Εκκλησία. Και θυμίζω πάλι έναν ωραιότατο ύμνο της σημερινής ημέρας, που μιλάει για τη νηστεία. *«Νῦν ἐπέστη ὁ καιρός τῶν ἀγίων νηστειῶν»*. Έφθασε ο καιρός. *«Ἐναρξώμεθα ταύτης ἐν καλῇ ἀναστροφῇ. Εἰς κρίσεις γὰρ καὶ μάχας μὴ νηστεύετε φησὶν»*. Στα λόγια αυτά του υμνογράφου κρύβεται κάποιο μυστικό για το όπλο της νηστείας. Γιατί αυτό το όπλο τη νηστείας στα χέρια πολλών ανθρώπων, των περισσότερων ανθρώπων, το δυνατό όπλο παθαίνει εμπλοκή και αφλογιστία όπως λέμε στο στρατό. Όταν δηλαδή το όπλο παθαίνει εμπλοκή την ώρα της μάχης, και ενώ εσύ προσπαθείς να στοχεύσεις, το όπλο σου δεν λειτουργεί και παθαίνει αφλογιστία. Έτσι το όπλο τη νηστείας μας παθαίνει εμπλοκή διότι μπαίνει κάποιο σκουπιδάκι.

Η νηστεία δεν ωφελεί χωρίς αγάπη

Αυτό το σκουπιδάκι το αόρατο που δεν το προσέχουμε και για το οποίο σήμερα θα μιλήσουμε είναι η άρνησις να συγχωρέσουμε τους εχθρούς μας. Είναι η έλλειψις αγάπης. Είναι το πείσμα να μη δώσουμε συγγνώμη και να μη ζητήσουμε συγγνώμη από ανθρώπους που είμαστε πληγωμένοι και του έχουμε συγγνώμη ή μας έχουνε πληγώσει. Είναι η έλλειψις αυτής της αγάπης η οποία κάνει το όπλο αυτό της νηστείας άχρηστο τελείως. Τι να την κάνεις τη νηστεία όταν δεν έχεις αγάπη; Όταν σήμερα Δευτέρα δεν είσαι έτοιμος να δώσεις το φιλί της συγγνώμης. Να δώσεις το χέρι και να συμφιλιωθείς με τον εχθρό σου. Και για να δείτε ότι μια τέτοια νηστεία που δεν αγκαλιάζεται με την αγάπη, την πιο δύσκολη αγάπη που είναι η συγγνώμη... Η συγγνώμη είναι η δυσκολότερη αγάπη. Μια τέτοια νηστεία που δεν είναι αγκαλιασμένη με τη νηστεία είναι άχρηστη. Είναι όπλο με αφλογιστία και εμπλοκή. Θα θυμίσω μια άγνωστη σε πολλούς περικοπή του προφήτη Ησαΐα. Ο προφήτης Ησαΐας, στο 58ο κεφάλαιο παρουσιάζει τη νηστεία του λαού του Θεού. Τη νηστεία του Ισραήλ. Παρουσιάζει εκεί τους Ισραηλίτες να παραπονούνται στο Θεό και να του λένε: Κύριε, εμείς δε νηστεύουμε κάθε μέρα όπως μας λες; Γιατί αποστρέφεις το πρόσωπό σου και δεν επιβλέπεις να μας βοηθήσεις; Εμείς Κύριε δεν είμαστε εκείνοι που νηστεύουμε κάθε μέρα, και μάλιστα για να δείξουμε τη νηστεία και τη μετάνοια μας, ντυνόμαστε σάκους και κοιμόμαστε πάνω στη στάχτη; Έτσι τότε δείχνανε τη μετάνοια. Φορούσαν σάκους και κοιμόσανται στη σποδώ, πάνω στη στάχτη. Εμείς λοιπόν δεν κάνουμε αυτά τα πράγματα. Εμείς δεν έχουμε σκυθρωπάσει; Δεν έχουμε αδυνατίσει και σκελετωθεί από τη νηστεία; Γιατί εσύ δεν μας ακούς, και δεν μας βοηθάς εναντίον των εχθρών μας; Και απαντάει ο Θεός.

Αλλά προτού να δούμε τι απαντάει ο Θεός, να δούμε αυτό το παράπονο των Ισραηλιτών. «Τι ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ εἶδες;» Γιατί νηστεύσαμε και δεν μας βλέπεις; «Ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔγνως.» Γιατί ενώ τόσο ταπεινωθήκαμε δεν μας γνωρίζεις; Και απαντάει ο Θεός. Νηστεύσατε δε, αλλά τη νηστεία σας δεν τη θέλω γιατί η νηστεία σας είναι ανακατεμένη με έριδες και μάχες και κακίες και φιλονικίες και με αντιπάθειες, και δεν συγχωρείτε ο ένας τον άλλον. Και υπάρχουν έχθρες ανάμεσά σας. Από τη μια μεριά νηστεύετε, λέει ο λόγος του Θεού, ο ίδιος ο Θεός απαντάει. Από τη μια μεριά νηστεύετε και από την άλλη κάνετε τα χέρια γροθιά και χτυπάτε τον αδύνατο. Από τη μια μεριά το στόμα νηστεύει και από την άλλη τη γλώσσα σας την κάνετε μαστίγιο και μαστιγώνετε τους ανθρώπους

και τους κατηγορείτε και τους καταλαλείτε. Πως θέλετε λοιπόν εγώ να εκλέξω και να διαλέξω μια τέτοια νηστεία και να σας δω; Ακούστε τα λόγια του ιδίου του Θεού που απαντάει. «*έν γάρ ταῖς ἡμέραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὐρίσκετε τὰ θελήματα ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ὑποχειρίους ὑμῶν ὑπονύσσετε*». Κάντε τη νηστεία αλλά φαίνεται ότι κάνετε τα θελήματά σας και όχι ότι λεώ εγώ. Και καταπιέζετε αυτούς που είναι κατώτεροί σας, υποχείριοί σας. «*εἰς κρίσεις καὶ μάχας νηστεύετε καὶ τύπτετε πυγμαῖς ταπεινόν, ἵνατί μοι νηστεύετε ὡς σήμερον*» Λέγει ότι ενώ νηστεύετε, τσακώνεστε μεταξύ σας και έχετε κρίσεις και μάχες. Φιλονικίες και αντιπάθειες, και χτυπάτε – γρονθοκοπείτε ο ένας τον άλλο, είτε με τα χέρια, είτε με τη γλώσσα. «*οὐχὶ τοιαύτην νηστείαν ἐγὼ ἐξελεξάμην*». Εγώ δεν θέλω τέτοια νηστεία. Δεν τη διάλεξα αυτή τη νηστεία. Τότε ο λαός του Θεού ξαναρωτάει το Θεό. Για πες μας λοιπόν Κύριε, ποια νηστεία θέλεις να κάνουμε ώστε να σου αρέσει και να επιβλέπεις εμάς και να μας βοηθήσεις στη μάχη που κάνουμε εναντίον των εχθρών; Και ο Θεός απαντάει και λέγει: «*οὐχὶ τοιαύτην νηστείαν ἐγὼ ἐξελεξάμην, λέγει Κύριος, ἀλλὰ λῦε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιᾶς βιαίων συναλλαγμάτων, ἀπόστελλε τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει καὶ πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα διὰ θρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἷσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου ἐὰν ἴδῃς γυμνόν, περίβαλε. κλπ.*» Θέλετε λέει να σας δείξω ποια είναι η νηστεία; Πηγαίνετε γρήγορα να ξεμπλέξετε τους παράνομους δεσμούς σας, να διακόψετε την αδικία και το μίσος που έχετε, να κόψετε τις αμαρτωλές συναλλαγές, να συμφιλιωθήτε, να ανοίξετε την καρδιά σας και να αγκαλιάσετε όλο τον κόσμο. Αν δείτε πεινασμένο να του δώσετε το ψωμί σας. Αν είναι άστεγος να του δώσετε το σπίτι σας. Αν δείτε άστεγο και αν δείτε πονεμένο άνθρωπο να σταθήτε κοντά του. Τότε λοιπόν, λέγει ο λόγος του Θεού, η νηστεία είναι σωστή. Όταν επαναλαμβάνω είναι αγκαλιασμένη με την αγάπη.

Η συγγνώμη στους εχθρούς

Και η πιο δύσκολη αγάπη, είναι η συγγνώμη στους εχθρούς. Γι' αυτό ο Χριστός μας, χθες στο Ευαγγέλιο που ακούσατε, Κυριακή της Τυρινής, εν όψει της αγίας και μεγάλης σαρακοστής, μιλώντας στην επί του όρους ομιλία για τη νηστεία, προηγουμένως συνταίριαξε τη νηστεία με την αγάπη. Και με την αγάπη την πιο δύσκολη. Με την άφεση των αμαρτιών των άλλων. Με τη συγγνώμη και με τη συγχώρηση. Για αυτό ακούσαμε χθες να λέει στο Ευαγγέλιο ο Κύριός μας «*ἐὰν γάρ ἀφῇτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ*

οὐράνιος ἐὰν δε μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.» Είναι πολύ χαρακτηριστικό, δεν ξέρω αν το έχετε προσέξει ποτέ, ότι αυτά τα λόγια για την άφεση, για την τυφλή άφεση... Τότε θα μας αφήσει, όταν εμείς αφήσουμε. Τότε θα μας συγχωρέσει όταν εμείς συγχωρέσουμε. Και τότε δεν θα μας συγχωρέσει και δεν θα μας ελεήσει όταν εμείς δεν συγχωρούμε. Αυτά τα λόγια για την τυφλή άφεση ο Χριστός τα λέγει τότε; Ακριβώς μόλις τελείωσε το «Πάτερ ημών». Ενώ δηλαδή για κανένα άλλο σημείο του «Πάτερ ημών» που ερμηνεύουμε στα κηρύγματά μας, δεν επανέρχεται μετά το «Πάτερ ημών», γι' αυτό το αίτημα: «άφες ημίν τα οφειλήματα ημών ως και ημεῖς ἀφίεμεν τοῖς οφειλέταις ημῶν», επανέρχεται ευθύς αμέσως μόλις τελειώνει το «Πάτερ ημών» και λέγει αμέσως *«καὶ μὴ εἰσενέγκεις ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν ἀλλὰ ῥύσε ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν»*. Τελειώνει το «Πάτερ ημών» και ξαναλέει λοιπόν *«ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν...»* Επαναλαμβάνει δηλαδή ο Κύριος αμέσως μετά το «Πάτερ ημών» εκείνο που στο αίτημα είπαμε «άφες ημίν τα οφειλήματα ημών ως και ημεῖς ἀφίεμεν τοῖς οφειλέταις ημῶν».

Ο όρος για να συγχωρεθούν τα αμαρτήματά μας

Είναι δε πολύ χαρακτηριστικό ότι αυτό το αίτημα της Κυριακής προσευχής, του «Πάτερ ημών», είναι το πρώτο αίτημα στο οποίο εμείς και ο Θεός, θέτουμε κάποιον όρο για να ικανοποιηθεί. Ενώ στα άλλα αιτήματα, στο «αγιασθήτω το όνομά σου», στο «ελθέτω η βασιλεία σου», «τον άρτον ημών τον επιούσιον», δεν θέσαμε κανένα όρο. Είναι αιτήματα άνευ όρων. «αγιασθήτω το όνομά σου». Δεν του υποσχόμαστε τίποτα άλλο. Ούτε ο Θεός ζητάει συνάλλαγμα για να αγιασθείτο όνομά του. Το ίδιο και στο «ελθέτω η βασιλεία σου». Προκειμένου να ακούσει αυτό το αίτημα, το «άφες ημίν τα οφειλήματα ημών», και εμείς δίνουμε μια υπόσχεση στο Θεό, και ο Θεός ζητάει ένα συνάλλαγμα. Θέτει όρο δηλαδή για να μας το ικανοποιήσει αυτό το αίτημα και λέμε: «και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών», αλλά δεν σταματάμε εκεί όπως στα άλλα αιτήματα αλλά λέμε «ως και ημεῖς ἀφίεμεν τοῖς οφειλέταις ημῶν».

Γιατί δηλαδή η εξαίρεσις σε αυτό ειδικά το αίτημα σε σύγκριση με τα άλλα αιτήματα του «Πάτερ ημών». Για δυο βασικά λόγους. Πρώτα – πρώτα διότι αυτό το αίτημα για άφεση αμαρτιών είναι το σοβαρότερο από όλα τα αιτήματα μέσα στο «Πάτερ ημών». Δηλαδή τα άλλα δυο αιτήματα, «αγιασθήτω το όνομά σου» και

«ελθέτω η βασιλεία σου», θα μπορούσαν να είναι αιτήματα και των αγγέλων. Και οι άγγελοι μπορούν να παρακαλέσουν να αγιασθεί του Κυρίου και να έλθει η βασιλεία του. Το τρίτο αίτημα, «τον άρτο ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον», θα μπορούσαν να το ζητήσουν αν είχαν φωνή και τα ζώα. Γιατί και τα ζώα έχουν ανάγκη από τροφή και από νερό, από φαγητό και από διατροφή. Ενώ αυτό το αίτημα, η άφεσις των αμαρτιών είναι αποκλειστικά αίτημα μόνο του ανθρώπου. Ούτε του αγγέλου, ούτε του ζώου. Το ανθρώπου που είναι ανάμεσα και στους αγγέλους και στα ζώα, γιατί ο άνθρωπος δεν είναι μήτε ζώο, μήτε άγγελος, και μόνο ο άνθρωπος έχει αυτή την απαίτηση, την ανάγκη της αφέσεως των αμαρτιών. Δηλαδή είναι καυτό το πρόβλημα για τον άνθρωπο. Είναι το πιο καυτό του πρόβλημα. Η άφεσις των αμαρτιών. Δηλαδή τι να το κάνει ο άλλος να ζητήσει ψωμί ας πούμε, τη στιγμή που είναι δεμένος σφιχτά με αλυσίδες και πονάει φρικτά και ζητάει τη λύτρωση του, την ελευθέρωση του. Έτσι όπως κινδυνεύει από στιγμή σε στιγμή να πεθάνει δεμένος από τις αλυσίδες, τι να το κάνει το ψωμί; Έτσι λοιπόν και ο άνθρωπος ζητάει βέβαια το ψωμί του παραπάνω όταν λέει «τον άρτον ημών τον επιούσιον», αλλά τον καίει κάτι άλλο. Είναι σφιχτοδεμένος με τις αλυσίδες της αμαρτίας και του θανάτου και θέλει την απελευθέρωση του. Την λύτρωση του. Αυτό είναι το μεγάλο του πρόβλημα. Αυτό το αίτημα λοιπόν είναι καυτό και το ζητάει από το Θεό. Και επειδή είναι τόσο καυτό το αίτημα αυτό και θέλει οπωσδήποτε να το ικανοποιήσει δίνει και μια υπόσχεση στο Θεό. Γιατί τη δίνει την υπόσχεση; Διότι ο Θεός ικανοποιώντας το αίτημά του, του προσφέρει λύση στο πρόβλημα αυτό, αλλά δίνοντας τη λύση ο Χριστός, ο Θεός, δίνοντας τη λύση στο πρόβλημα της αφέσεως των αμαρτιών, ζητάει και εκείνος κάτι το πολύ εύκολο. Εκείνος δίνει το μείζων και ζητάει το ελάσσων. Εκείνος δίνει το πολύ και ζητάει το λίγο. Ναι. Θα σου χαρίσω αυτό που κανείς δεν μπορεί να σου χαρίσει, και αυτό στο χαρίζει το αίμα μου, το λυτρωτικό αίμα του Εσταυρωμένου Κυρίου μας. Μας χαρίζει την άφεση. Αυτό είναι το παν. Το μεγάλο. Από εσένα ζητάω κάτι πολύ μικρό.

Και ο δεύτερος λόγος που δικαιολογείται η απαίτησις αλλά και η υπόσχεση η δική μας ποιος είναι; Ότι αυτό που μας δίνει ο Θεός είναι δύσκολο. Αυτό που ζητάει από εμάς είναι εύκολο. Εκείνο που μας πρόσφερε του στοίχισε του Θεού. Αυτό που δίνουμε εμείς δεν μας στοιχίζει τίποτα. Δηλαδή το να συγχωρήσω εγώ τον άλλον, τον αδελφό μου, δεν μου στοιχίζει τίποτα. Για μένα η υπόθεσις της συγχωρήσεως του άλλου, είναι μια λέξις. Σε συγχωρώ, σε αγαπώ, σε αγκαλιάζω. Ενώ για το Θεό η

υπόθεσις της συγχωρήσεως της δικιάς μου, είναι υπόθεσις του αίματός του. Δεν δίνει μια λέξη αλλά δίνει το αίμα του. Θυσιάζει το νου του. Γίνεται ο ίδιος άνθρωπος. Κατεβαίνει από τον ουρανό και γίνεται άνθρωπος. Εάν είχαμε ανάγκη το αίτημα που ερμηνεύσαμε την άλλη φορά «τον άρτον ημών τον επιούσιον», αν είχαμε μόνο ανάγκη από ψωμί και από νερό, ασφαλώς δεν θα κατέβαινε ο Θεός από τον ουρανό στη γη. Γιατί να κατέβη; Κατεβαίνει όμως για το άλλο αίτημα. Δεν ικανοποιείται το άλλο αίτημα «και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών» παρά μόνον όταν ευδοκεί ο Θεός να κατέβει στη γη και να γίνει άνθρωπος, και να ανεβή επάνω στο Σταυρό και να προσφέρει το αίμα του. Τη Σταυρική του θυσία και την Ανάστασή του, και να χαρίσει την Εκκλησία. Και όλα αυτά γι' αυτό το αίτημα. Ιδιαίτερα λοιπόν γίνεται λόγος και ζητείται από όλους για την ικανοποίηση αυτού του αιτήματος, διότι είναι το σοβαρότερο αίτημα και διότι ο Θεός εκείνο που ζητάει είναι πάρα πολύ λίγο.

Η παραβολή των μυρίων ταλάντων

Στην υπόθεση δηλαδή αυτή θα λέγαμε με μια σύγχρονη γλώσσα έχουμε μια συναλλαγή. Μια συναλλαγματική υπόθεσις γίνεται. Συναλλάσσεται ο άνθρωπος με το Θεό. Έχουμε ένα «δούναι λαβείν» του ανθρώπου και του Θεού. Θα σου δώσω, θα μου δώσεις. Αν δε μου δώσεις, δεν σου δίνω. Αν δε σου δώσω δεν θα μου δώσεις. Αυτό το δούναι λαβείν του ανθρώπου με το Θεό, το βλέπουμε πολύ χαρακτηριστικά στην ωραία εκείνη παραβολή του Κυρίου μας. Στην παραβολή των «μυρίων ταλάντων». Δηλαδή σε αυτή τη συναλλαγή μεταξύ Θεού και ανθρώπων δεν πρέπει να σκανδαλίζεται κανείς γιατί γίνεται αυτή η συναλλαγή. Πάντοτε άλλωστε η Γραφή μιλάει για την συναλλαγή. Οπωσδήποτε η υπακοή είναι μια συναλλαγή για να μας δώσει ο Θεός τα αγαθά του, αλλά στη περίπτωση αυτή η συναλλαγή με τον Θεό, είναι μια συναλλαγή που μας συμφέρει απόλυτα. Γιατί; Του δίνουμε ένα και μας δίνει χίλια. Όχι! Του δίνουμε μια δραχμή και μας δίνει ένα εκατομμύριο. Του δίνουμε εμείς μια λέξη και εκείνος μας δίνει το αίμα του. Εμείς του δίνουμε την αγάπη και εκείνος μας δίνει τον ουρανό. Κοιτάξτε αυτό που σας λέγω. Τη διαφορά δηλαδή ανάμεσα στην προσφορά του Θεού στον άνθρωπο για την άφεσή του και του ανθρώπου για την άφεση του συνανθρώπου του.

Κοιτάξτε αυτή τη διαφορά σε αυτή την παραβολή την περίφημη των «μυρίων ταλάντων». Είναι στο δέκατο όγδοο κεφάλαιο του Ματθαίου. Εκεί έχουμε τρεις

ανθρώπους. Έναν βασιλιά, ένα δούλο και έναν συνδούλο. Στη μέση είναι ο δούλος. Ο δούλος είναι συγχρόνως και χρεοφειλέτης και δανειστής. Και χρωστάει και του χρωστάνε. Αλλά το θέμα είναι πόσα χρωστάει και τι του χρωστάνε. Πόσα χρωστάει το βασιλιά; Του χρωστάει, όπως λέγει, μύρια τάλαντα, που μεταφράζονται σήμερα οικονομικά σε εξήντα εκατομμύρια χρυσές δραχμές. Τόσο είναι το χρέος του στο βασιλιά. Αυτό χρωστάει. Και τι του χρωστάει μετά ο άλλος ο κατώτερος ο συνδούλος του; Του χρωστάει λέει, εκατό δηνάρια, που αντιπροσωπεύουν ένα ποσό ενενήντα χρυσών δραχμών. Σε αναλογία είναι 1 προς 700.000. Σαν να χρωστάς εσύ 700.000 και εγώ να σου χρωστάω μια δραχμή. Και έρχεται λοιπόν ο βασιλιάς και κάμπτεται από τα δάκρυα και τις παρακλήσεις του δούλου και λυγίζει τον αυχένα και την καρδιά του και τον αγκαλιάζει τον δούλο και του χαρίζει το τεράστιο ποσό των μυρίων ταλάντων. Του το απέδωσε όπως λέει χαρακτηριστικά η παραβολή διότι τον ικέτευσε και τον παρακάλεσε. Πάει το χρέος.

Λίγες στιγμές περνούν και κατεβαίνει μόλις από τα σκαλοπάτια του παλατιού του βασιλιά, συναντάει τον σύνδουλό του. Τι θα έπρεπε να κάνει; Επηρεασμένος από αυτή τη μεγάλη δωρεά που του έκανε ο βασιλιάς με τα μάτια βουρκωμένα και με τα δάκρυα που έκλαιγε προηγουμένως θα έπρεπε να τον αγκαλιάσει και να πει: Αδελφέ μου τίποτε δεν μου χρωστάς. Εκείνος όμως τι κάνει; Αγριεύει, ορμάει επάνω του, τον αρπάζει από το λαιμό, τον πνίγει και τον σφίγγει και του λέει ότι εδώ και τώρα θα με εξοφλήσεις. «Απόδος μοι ότι οφείλεις». Τώρα! Κλαίει εκείνος, παρακαλάει για το ποσόν. Σκληρός όμως ο άλλος, τα δάκρυα δεν τον κάμπτουν και τον στέλνει για τη φυλακή. Μόνος του τότε, σας ερωτώ. Μόνος του δεν υπογράφει αυτός ο άνθρωπος την καταδίκη του; Το μαθαίνει ο βασιλιάς και κα'νει αμέσως ανάκληση της δωρεάς. Μη το ξεχνάμε. Ότι μπορεί ο Θεός να κάνει ανάκληση της δωρεάς του. Μας τη δίνει δωρεάν τη σωτηρία, αλλά εάν εσύ φανείς ανάξιος της σωτηρίας, αν εσύ δεν προσφέρεις το ελάχιστο να συγχωρέσεις τον άλλον, την κάνει την ανάκληση της δωρεάς του ο Θεός και τότε σε παραδίνει στους βασανιστάς, όπως λέγει η παραβολή. Τον παρέδωσε στους βασανιστάς «έως ότου αποδώσει το οφειλόμενον». Πως θα το εξοφλήσει το οφειλόμενον αφού βρίσκεται μες στους βασανιστές οι οποίοι τον βασανίζουν και δεν μπορεί να δουλέψει; Άρα αιώνια θα μείνει στους βασανιστές.

Και έρχεται μετά ο Κύριός μας για να συμπεράνει ύστερα από την παραβολή και να πει: «οὕτω καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσῃ ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῇτε ἕκαστος τῷ

ἀδελφῶ αὐτοῦ ἀπό τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν». Το ίδιο θα κάνει ο Πατέρας ο επουράνιος σε εσάς, εάν δεν συγχωρέσετε όχι απλώς με λόγια επιφανειακά, αλλά «από των καρδιῶν ὑμῶν». Από τα βάθη της καρδιάς σας δεν συγχωρέσετε τους άλλους για τα παραπτώματα, τα χρέη που έχουνε σε σας. Οπωσδήποτε αδελφοί μου, δεν χρειάζεται φιλοσοφία για να καταλάβουμε ότι ο μεσαίος της παραβολῆς, ο δούλος είμαστε εμείς. Εγώ και εσύ. Γιατί εμείς είμαστε εκείνοι οι οποίοι και χρωστάμε και μας χρωστάνε. Χρωστάμε μύρια τάλαντα. Χρωστάμε τα αμαρτήματά μας. Ξέρετε πόσα είναι τα αμαρτήματά μας; Λέγει κάπου αυτές τις μέρες, νομίζω στον Εσπερινό, «*ἡμάρτηκα ὑπὲρ ἡμῶν ψάμμῳ θαλάσσης*». Αν μπορείς να μετρήσεις τους κόκκους της άμμου της θάλασσας, άλλο τόσο μπορείς να μετρήσεις τα αμαρτήματα που έχουμε κάνει. Είναι πολλά τα αμαρτήματά μας. Είναι αναρίθμητα τα αμαρτήματά μας. Δεν μετριόνται τα αμαρτήματά μας. Για εκείνον φυσικά που έχει αυτοσυνειδησία και έχει αυτογνωσία και Θεογνωσία, και μπορεί να διακρίνει στον αδιόρατο χώρο της ψυχῆς του τα μικρόβια της αμαρτίας. Χρωστάμε λοιπόν μύρια τάλαντα. Αναρίθμητα. Ο άλλος τι μας χρωστάει; Μας χρωστάει κάτι τι τόσο. Μια λέξη κακή που μας είπε. Μια αδικία δηλαδή που μας έκανε. Μια καταπάτηση αν θέλετε στο οικόπεδο ή στο χωράφι. Μια προσβολή που έκανε της τιμῆς της οικογενείας μας. Μια συκοφαντία αν θέλετε. Ένα χτύπημα αν θέλετε, ναι. Το χρωστάει. Και λοιπόν; Τι είναι αυτό που μας χρωστάει αυτός μπροστά σε εκείνο που χρωστάμε εμείς μπροστά στο Θεό; Τίποτε δεν είναι. Είναι μια σταγόνα στον ωκεανό. Γιατί; Θα το δούμε παρακάτω.

Η μετάνοια ως δρόμος σωτηρίας

Αλλά πρώτου να δούμε παρακάτω γιατί είναι τόσο λίγο αυτό που μας χρωστάνε μπροστά σε εκείνο που εμείς χρωστάμε στο Θεό, θα ήθελα να τονίσω ότι δυο δρόμοι υπάρχουν για τη σωτηρία μας. Ή τον έναν ή τον άλλον θα βαδίσουμε. Ο ένας δρόμος είναι η αναμαρτησία. Ο άλλος δρόμος είναι η μετάνοια. Δηλαδή θα μπορούσαμε να σωθούμε αν ήμασταν αναμάρτητοι. Ο Χριστός προσφέρει το φάρμακο της σωτηρίας. Και το φάρμακο της σωτηρίας είναι το αίμα του. Αυτό το φάρμακο δεν το δίνει για τους αναμάρτητους. Το δίνει για τους αμαρτωλούς. «*Οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἀμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν*». Αλλά ποιος άνθρωπος μπορεί να ισχυρισθεῖ ότι ζει την αναμαρτησία; Εάν μπορεί κανείς να περάσει μέσα από ανεμοστρόβιλο και η σκόνη να μην τον πειράξει, αν μπορεί σε μια σανίδα να περάσει μια φουρτουνιασμένη θάλασσα και να μην βραχεί, άλλο τόσο μπορεί να περάσει από

αυτή τη ζωή και να μην αμαρτήσει. «*Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὁ ζήσεται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐκ ἁμαρτήσει*». Είμαστε μολυσμένοι από την αμαρτία. Τον δρόμο της αναμαρτησίας, μόνο οι άγγελοι τον διατρέχουν και τον βαδίζουν. Και από τους ανθρώπους της γης, μόνο ένας άνθρωπος πέρασε που είχε τη σχετική αναμαρτησία. Την απόλυτη την είχε μόνο ο Χριστός. Τη σχετική αναμαρτησία λόγω της μεγάλης χάριτος που ο Θεός χαρίτωσε το πρόσωπο αυτό, την έχει μόνο ένα πρόσωπο και αυτή είναι η Παναγία. Η Παναγία έχει σχετική αναμαρτησία. Όμως όλοι εμείς οι άνθρωποι έχουμε αμαρτίες πολλές και επομένως ο άλλος δρόμος μας απομένει για να διαλέξουμε υποχρεωτικά αν θέλουμε να σωθούμε. Η αναμαρτησία αποκλείεται σαν δρόμος σωτηρίας. Και απομένει μόνο ένας δρόμος. Ο δρόμος της μετανοίας.

Αλλά αυτή η μετάνοια... Το φάρμακο της μετανοίας, είπαμε, το φάρμακο της σωτηρίας μας είναι το αίμα του εσταυρωμένου. Και η μετάνοια τι είναι; Η μετάνοια είναι η προσπάθεια να οικειοποιηθούμε αυτή τη δωρεά, τη σωτηρία. Η μετάνοια είναι η μόνη πύλη που ανοίγει ο Θεός για τη σωτηρία μας. Γι' αυτό τώρα που ανοίγει η μεγάλη σαρακοστή, ακούμε συνέχεια στο Τριώδιο κάθε Κυριακή, αυτό το τροπάριο: «*τῆς μετανοίας ἄνοιξόν μοι πύλας Ζωοδότα*». Μόνο δηλαδή όποιος περάσει από τη μετάνοια, αυτός μπορεί να σωθεί. Αλλά, προσέξτε τώρα, η μετάνοια βρίσκει ανταπόκριση και καταλήγει στην σωτηρία υπό δυο όρους. Ο ένας όρος είναι του Θεού. Ο άλλος όρος είναι δικός μας. Μπορεί δηλαδή να υπάρχει μετάνοια και να μην σωθούμε αν δεν υπάρχουν αυτοί οι δυο όροι.

Στην Παλαιά Διαθήκη, ας πούμε, υπήρχε μετάνοια αλλά δεν υπήρχε σωτηρία γιατί δεν υπήρχε ο δεύτερος ίσως όρος. Ο πρώτος έλειπε τελείως. Ποιος είναι ο πρώτος όρος ο απαραίτητος ώστε η μετάνοια να καρποφορήσει και να μας οδηγήσει στη σωτηρία; Είναι το έλεος του Θεού. Η συγγνώμη του Θεού. Η άφεσις του Θεού. Η χάρις και η άπειρη αγάπη του Θεού. Αυτός είναι ο ένας όρος. Δεν φτάνει όμως μόνο αυτός ο όρος. Για να γίνει η μετάνοια μας καρποφόρος πρέπει να υπάρχει και ο δεύτερος όρος που υπάρχει σε μας αποκλειστικά. Και ο δεύτερος όρος είναι η αγάπη μας. Εάν υπάρχει το έλεος και δεν υπάρχει η αγάπη η δική μας, η συγγνώμη που θα δώσουμε στους άλλους, η άφεσις, τότε η χάρις του Θεού δεν καρποφορεί. Ξέρετε πως μοιάζει; Θα σας το δείξω με μια εικόνα. Όταν αρχίσει και βρέχει και πέφτει πολλή βροχή κάτω στη γη, όταν το χώμα είναι αφράτο, είναι σκαμμένο και η γη είναι εύφορος τόπος, τότε ρουφάει το νερό της βροχής και σε λίγο στον καιρό της η γη καρποφορεί. Όταν η ίδια βροχή τώρα δεν πέσει σε γη σκαμμένη, αφράτο χώμα,

αλλά πέσει πάνω στο τσιμέντο, το τσιμέντο δεν ρουφάει το νερό, και πολύ περισσότερο το τσιμέντο δεν βλαστάνει και δεν καρποφορεί.

Αυτό είναι το έλεος του Θεού. Το έλεος του Θεού είναι η βροχή. Η πλούσια βροχή. Είναι η δρόσος του ουρανού. Είναι η βροχή που χαρίζει ο Θεός σε όλους. Ανεξαιρέτα βρέχει επί δικαίους και αδίκους. Με τη διαφορά ότι η καρδιά που έχει αγάπη, που δίνει συγγνώμη, που είναι ανοιχτή αγκαλιά για όλους τους ανθρώπους, που δεν έχει κρατούμενα με κανέναν, που συμφιλιώνεται με τους πάντας, αυτή η καρδιά είναι αφράτο χώμα. Ρουφάει τη βροχή της χάριτος και αμέσως καρποφορεί και βλαστάνει μετάνοια, τον καρπό της σωτηρίας. Αλλά σε μια καρδιά η οποία δεν είναι αφράτη αλλά είναι τσιμεντένια καρδιά σκληρή και ανάλγητη, κλεισμένη στον εγωισμό, στην φιλαυτία, σε μια καρδιά που είναι τόσο σκληρή, ώστε και τις πιο άγιες μέρες δεν συγκινείται να δώσει τη συγγνώμη και να ζητήσει συγγνώμη. Μια καρδιά που νοιώθει αντιπάθεια και εμπάθεια. Μια καρδιά που νοιώθει μίσος και φθόνο. Μια καρδιά που δεν έχει δύναμη να αναγνωρίσει την πρόοδο του άλλου. Μια καρδιά που στενοχωριέται όταν ο άλλος προσδεύει. Μια καρδιά που μέσα της έχει όλη την κακία φωλιασμένη. Μια τέτοια καρδιά είναι τσιμεντένια καρδιά, και δεν μπορεί η βροχή της χάριτος να καρποφορήσει σε αυτήν την καρδιά. Είναι ανάγκη να σπάσει η καρδιά, να σπάσει το τσιμέντο, να γίνει η καρδιά αγαθή γη, και έτσι η μετάνοια του ανθρώπου, να καρποφορήσει. Θα έλεγα δηλαδή ότι το μεγάλο πρόβλημα για εμάς, για τη σωτηρία μας, σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου μας, με τα λόγια της Εκκλησίας, το μεγάλο πρόβλημα είναι ένα. Εάν μπορούμε να συγχωρούμε τους άλλους.

Μη το θεωρείτε μικρό πράγμα. Είθαι «εκ των ων ουκ άνευ» για τη σωτηρία μας. Είναι η βασική προϋπόθεσις που ο ίδιος ο Θεός γνέφει. «Εάν αφήτε τοις ανθρώποις», «Εάν μη αφήτε τοις ανθρώποις». Το πρόβλημα λοιπόν είναι να έχουμε τη δύναμη να συγχωρούμε. Άνευ όρων να συγχωρούμε. Προσέξτε, αυτό δεν σημαίνει συμφωνία. Θα το πω παρακάτω. Να μη νομίζει κανείς δηλαδή ότι θα τον συγχωρέσω και θα μου κάνει ότι θέλω. Όχι! Έχεις τη δύναμη εσύ να τον συγχωρέσεις; Και βρίσκεται ο τρόπος αυτός να τον συγχωρέσεις. Έχεις τη δύναμη να ταπεινωθείς και να ζητήσεις συγγνώμη; Θα σωθείς. Δεν έχεις αυτή τη δύναμη; Τότε να ξέρεις ότι αποκλείεται ο δρόμος της σωτηρίας.

Η ασυγχωρησία και οι επιπτώσεις της

Όταν δεν συγχωρούμε, κάνουμε δυο μεγάλα κακά. Το ένα κακό το κάνουμε στη γη. Το άλλο κακό το κάνουμε για τον ουρανό. Το κακό που κάνουμε στη γη όταν δεν συγχωρούμε, ξέρετε ποιο είναι; Μην σας φανεί παράξενο αλλά αν το πω σαν μια προϋπόθεση του κηρύγματος απόψε μην σας φανεί παράξενο. Λέει ο Χριστός. Αν δεν μπορούμε να συγχωρούμε από την καρδιά μας, τότε δεν έχουμε δικαίωμα να λέμε το «Πάτερ ημών». Αποκλείεται να το ξαναπείς το «Πάτερ ημών». Δεν θα το ξαναπείς. Εάν απόψε δεν τρέξεις. Θα 'βρεις τον τρόπο εσύ. Μα είτε με γράμμα είτε με τηλέφωνο, είτε με επίσκεψη θα 'βρεις τον τρόπο να συμφιλιωθείς. Να συνδιαλλαγηθείς με τον αδελφό σου, αλλιώς δεν θα ξαναπείς το «Πάτερ ημών». Γιατί; Γιατί αν λέμε το «Πάτερ ημών» έχοντας μέσα μας εμπάθεια ή αντιπάθεια, κακία ή μίσος, ή κάποια παράξενη κατάσταση για έναν άνθρωπο, τότε κοροϊδεύουμε. Εμπαίζουμε όχι ανθρώπους αλλά τον Θεό. Διότι δεν του δίνουμε υπόσχεση, ότι εάν μας αφήσεις θα αφήσουμε. Αλλά το λέμε σαν γεγονός. «Αφές ημίν... ως και ημείς αφίεμεν». Εμείς δηλαδή έχουμε τακτοποιηθεί. Γι' αυτό ερχόμαστε και σου ζητάμε. Όταν δεν είμαστε τακτοποιημένοι και είμαστε μπλεγμένοι και έχουμε κρατούμενα όπως είπα, τότε γιατί το λες το «αφές ημίν»; Γιατί το λες το «Πάτερ ημών»; Για κοροϊδία ή για ειρωνία; Μα εμπαίζεται ο Θεός; «Ο Θεός ου μη κτιρίζεται».

Το δεύτερο κακό που κάνεις όταν δεν συγχωρέσεις τον άλλον, είναι το ότι αποκλείεις από τον εαυτό σου το δρόμο, την δυνατότητα της σωτηρίας. 1000% αποκλείεται. Όλες τις νηστείες να κάνεις, όλα τα λαδάκια να μην τρως, όσα κομποσκοίνια να κάνεις, και όλα τα απόδειπνα να παρακολουθείς, και σε όλα τα κηρύγματα μας να έρχεσαι, αν δεν συμφιλιωθείς δεν σώζεσαι. Ο λαός με το αισθητήριο που έχει, το πολύ απλό, είδατε τι λέει σε μια παροιμία; Δεν τρώει το λάδι λέει, τρώει τον λαδά. Έτσι δεν λέει ο λαός; Αυτός δεν τρώει το λάδι λέει, αλλά τον λαδά τον καταπίνει. Έτσι κάνουμε. Καλά είναι να μην τρως λαδάκι. Η άσκησις, 'ναι. Αλλά όχι το λάδι να μην τρως, όχι τον αδελφό σου να κρεοφαγείς κάθε μέρα που λες ότι δεν τρως κρέας. Αφού κρεοφαγείς κάθε μέρα με τη γλώσσα σου. Τον γλωσσόφαγες τον άνθρωπο. Και μετά μου λες ότι νηστεύεις. Μα πως νηστεύεις; Αποκλείεις λοιπόν στον εαυτό σου, τη δυνατότητα να οικειοποιηθεί τη σωτηρία, την οποία ο Χριστός την χαρίζει σε όλους υπό την προϋπόθεση της αφέσεως και της συγγνώμης των αμαρτιών.

Πόσο δύσκολο είναι να συγχωρούμε;

Εδώ όμως υπάρχουν, κάποιες αντιρρήσεις. Εγώ μια – δυο θα εξετάσω εδώ τελειώνοντας. Η μια αντίρρηση άμα του πεις του άλλου να συγχωρέσει, σου λέγει: Δεν μπορώ. Είναι δύσκολο αυτό. Πες μου ότι άλλο θέλεις να κάνω. Είναι δύσκολο! Θα ήτανε δύσκολο. Δεν είναι. Πότε θα ήταν δύσκολο; Αν δεν είχαμε μπροστά μας ζωντανό πρότυπο συγγνώμης των εχθρών. Μπροστά μας σε όλα είναι πρότυπο ο Κύριος μας, ο αρχηγός μας. Είναι πρότυπο και σε αυτό το θέμα ο Χριστός. Πες μου τι σου έκανε ο άλλος και δεν του μιλάς. Πες μου τι σου έκανε και τον πας στο δικαστήριο. Πες μου τι σου έκανε και βάζεις τα παιδιά σου να μη μιλάνε στα παιδιά του. Πες μου τι σου έκανε. Ότι και αν σου έκανε, δεν σε καθήλωσε πάνω στο Σταυρό. Και αν μου πεις αυτό που μου λένε μερικοί όταν τους το λέω: Αχ, παππούλη μου, η θλίψη που με έχει ποτίσει αυτός, οι πίκρες και τα φαρμάκια είναι χειρότερα και από Σταυρό. Σταυρό σηκώνω με αυτό τον άνθρωπο που μου λες εσύ να πάω να του μιλήσω. Αν μου πεις αυτό τότε δεν θα σου πω το ότι είναι βλάσφημος ο λόγος σου, αλλά θα σου πω κάτι άλλο. Ότι μπορεί κάποιες φορές η στεναχώρια σου από άλλους ανθρώπους να είναι όντως Σταυρός, αλλά ο Σταυρός σου είναι προσωπικός πρώτον, και δεύτερον είναι ο Σταυρός ενός ανθρώπου αμαρτωλού που τον σηκώνει για την εξόφληση των αμαρτιών του. Συγκρίνεται αυτός ο σταυρός με τον Σταυρό εκείνου που είναι ο αναμάρτητος; Γιατί ο Σταυρός του Χριστού δεν είναι ο προσωπικός του Σταυρός για τις αμαρτίες του, γιατί είναι αναμάρτητος. Είναι ο Σταυρός όχι για τη δίκη του σωτηρία, γιατί ο Χριστός είναι ο σώζων και όχι ο σωζόμενος. Αλλά είναι Σταυρός, που επάνω σε αυτό τον Σταυρό είναι το προσωπικό και ατομικό βάρος όλων των ανθρώπων. Επάνω στο Σταυρό του Χριστού είναι φορτωμένα τα αμαρτήματα όλου του κόσμου. Λιγάκι σκεφτήτε το αυτό το πράγμα για να δείτε τι σημαίνει Σταυρός του Χριστού. Δεν είναι ένα ξύλο απλώς. Επάνω σε αυτόν είναι καρφωμένα τα αμαρτήματα, τα βάρη όλου του κόσμου.

Είδατε οι αρχαίοι, πίστευαν για έναν μυθικό ήρωα που τον λέγανε ότι σηκώνει στους ώμους – στις πλάτες του την γη. Πως τον λέγανε; Άτλα. Έτσι πίστευαν. Δεν ήξεραν ακόμα επιστημονικά πως η γη γυρίζει και στέκει. Και νόμιζαν ότι υπάρχει κάποιος Άτλας, με τεράστιους ωμούς και δύναμη που σηκώνει τη γη. Παραμύθι φυσικά που όμως σε μας είναι πολύ συμβολικό γιατί για μας είναι είναι κάτι άλλο. Αλήθεια βασική. Όχι Άτλας παραμυθένιος, αλλά ο Θεάνθρωπος ο ζωντανός, ο Ιησούς Χριστός, δεν σηκώνει επάνω του μόνο τον πλανήτη της γης. Σηκώνει όλα τα βουνα

και τα όρη του κόσμου. Όλα τα αμαρτήματα του κόσμου που είναι ασήκωτα. Πολύ όμορφη ήταν μια σκέψη που είχα διαβάσει. Ότι αν τρία ήταν τα καρφιά που ξέσκιζαν τη σάρκα του Εσταυρωμένου, τρία καρφιά, το κάθε καρφί αντιπροσωπεύει τον πόνο μυριάδων ανθρώπων. Το ένα καρφί λέγει, είναι για τον πόνο – για τις αμαρτίες των ανθρώπων του παρελθόντος. Το δεύτερο καρφί είναι για τον πόνο και τις αμαρτίες των ανθρώπων του παρόντος. Και το τρίτο καρφί είναι ο πόνος για τις αμαρτίες των ανθρώπων του μέλλοντος. Πάρτε λοιπόν και κάντε ένα σύνολο αυτού του πόνου, για όλες τις αμαρτίες του κόσμου, και θα δείτε τι σημαίνει Σταυρός.

Εκεί λοιπόν μέσα σε αυτό τον Σταυρό. Μέσα σε αυτούς τους πόνους τους ασύλληπτους ο Χριστός βρισκόταν. Και όμως εκείνη την ώρα, πονεμένος από τα καρφιά, την ώρα που από κάτω τον έβριζαν και τον βλασθημούσαν και χολή τον πότιζαν, ύψωσε τα μάτια του στον Ουράνιο Πατέρα και δεήθηκε. Ω, η δέησης εκείνη. Είναι δέησης και για μένα και για σένα. Όταν τον ξανασταυρώνουμε με τις αμαρτίες μας. Και μας συγχώρεσε όπως συγχώρεσε τους σταυρωτές του. Είπε «Πάτερ αφές αυτοίς. Ου γαρ οίδασι τι ποιούσι.» Και έρχεσαι μετά εσύ και μου λες ότι ο άλφα σου έκανε κάτι. Όταν ο Χριστός ικετεύει για τη συγγνώμη και συγχωρεί με την καρδιά του εκείνους που από κάτω τον σταύρωναν, και τον έβριζαν και τον χλεύαζαν. Εάν θελήσεις να μου αντιτάξεις αυτό που λένε συχνά ότι Εκείνος ήταν Θεός και είχε τη δύναμη της αγάπης. Να συγχωρεί ακόμα και τους σταυρωτάς του. Θα σου πω λοιπόν ότι αυτός ο Θεάνθρωπος που συγχώρεσε και έδωσε την δύναμη και την υπερφυσική την χάρι θα έλεγα στα δικά του τα παιδιά να κάνουνε το ίδιο. Γιατί δεν ήτανε Θεός ο Στέφανος αλλά ήτανε άνθρωπος, δούλος του Θεού. Δούλος Ιησού Χριστού ήταν ο Στέφανος. Και την ώρα που οι πέτρες πέφτουν βροχή επάνω του, και τον λιθοβολούνε και με μανία οι δήμιοι τον χτυπάνε, εκείνος γονατίζει και με τα μάτια ψηλά ικετεύει· «Κύριε μη στήσεις αυτοίς την αμαρτίαν ταύτην». Τι είμαστε λοιπόν εμείς όταν είμαστε έτοιμοι για εκδίκηση; Όταν μέσα μας φωλιάζει. Όταν αντί να ανοίξουμε την αγκαλιά μας, κάνουμε τα χέρια γροθιά. Και όταν αντί να πούμε «αδελφέ μου συγχώρεσε μας», λέμε: Στο κρατάω αυτό που μου έκανες. Ποτέ δε θα το ξεχάσω. Δεν θα σε συγχωρέσω. Και νεκρό να σε περάσουνε από το σπίτι δεν θέλω να σε δω. Τέτοιο πάθος! Ξέρετε τι πάθος υπάρχει τις καρδιές των ανθρώπων; Ιδίως στα χωριά, δεν ξέρω γιατί, αλλά υπάρχει αυτή η απάθεια. Ο ένας δεν μιλιέται με τον άλλον. Ο ένας έχει πένθος δίπλα, και δεν πηγαίνει ο άλλος. Όχι λέει. Θα ξεχάσω εγώ

τι μου έκανε; Αυτή η αντιπάθεια. Αυτό το πάθος και το μίσος φέρνει τον άνθρωπο μακριά από τη σωτηρία.

Και έρχεται ο ιερός Χρυσόστομος λοιπόν να συγκρίνει αυτή την άφεση, τη συγγνώμη, που εμείς δίνουμε στους ανθρώπους και ζητάμε την συγγνώμη αυτή, μπροστά στην άφεση που δίνει ο Θεός. Την συγκρίνει και δείχνει την ανωτερότητα της συγγνώμης του Θεού και λέει ο Χρυσόστομος. *«Οὐκ ἴσο τοῦτο, ἐκεῖνο»*. Δεν είναι το ίδιο πράγμα να συγχωράω εγώ εσένα με τα παραπτώματά σου, όπως ο Θεός συγχωράει τα παραπτώματα. Είναι απείρως ανώτερο εκείνο. Γιατί; Ακούστε τρεις λόγους που λέει ο Χρυσόστομος. *«Σὺ μὲν γὰρ δεόμενος καὶ ἀφίης, ὁ δε θεὸς μηδενὸς χρειαν ἔχων»*. Εσύ έχεις ανάγκη απόλυτη από τη σωτηρία. Γι'αυτό και συγχωρείς τους άλλους. Ο Θεός μας συγχωρεί χωρίς να έχει καμμία ανάγκη. Δεν μας χρωστάει και μας ξεχρεώνει. Εμείς ξεχρεώνουμε γιατί χρωστάμε.

Το άλλο που λέει ο Χρυσόστομος. *«σύ τὸ ὁμοδούλῳ, ὁ δε Θεὸς τὸ δούλῳ»*. Εσύ συγχωρείς κάποιον που είναι σαν και σένα. Είναι αμαρτωλός. Ο Θεός είναι ο βασιλιάς και συγχωρεί τους δούλους. Είναι ο Κύριος και συγχωρεί τους υπηρέτες του. Και το τρίτο. *«σύ ὑπεύθυνος ὦν μυρίοις κακοῖς, ὁ δε θεὸς ἀναμάρτητος ὦν»*. Εσύ συγχωρείς αλλά έχεις και συ τόσες αμαρτίες όταν συγχωρείς τον άλλον. Δεν είσαι καλύτερος. Αμαρτωλός ων, ζητάς συγγνώμη από τους αμαρτωλούς. Δίνεις συγγνώμη στους αμαρτωλούς για να σου δώσουν και εκείνοι. Ο Θεός όμως είναι αναμάρτητος. Και ενώ είναι αναμάρτητος, συγχωρεί τους αμαρτωλούς.

Πότε και που πρέπει να συγχωρούμε

Υπάρχει και μια δεύτερη αντίρρηση, μια δεύτερη ένσταση που προβάλλουν μερικοί. Η μια το ότι είναι δύσκολο να συγχωρείς. Η άλλη: Εγώ λέγει ο άλλος θα συγχωρέσω; Μα εκείνος μου έφταιξε. Εκείνος να ρθει. Εκείνος να γίνει μικρότερος. Εγώ θα κάνω πάλι τον μικρότερο; Εκείνος έφταιξε, εγώ θα πάω; Ε, όχι, δεν το κάνω. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να κάνω μια παρένθεση και να δώσω μια εξήγηση πρώτα. Όταν οι διαφορές μας με τους άλλους ανθρώπους είναι επί προσωπικού επιτέδου, σε προσωπικά θέματα, τότε οφείλουμε και να συγχωρούμε, και να ζητάμε συγγνώμη πρώτοι.

Όταν όμως οι διαφορές μας είναι ιδεολογικές διαφορές, τότε δεν έχω δικαίωμα εγώ να τρέχω και να συγχωράω ή να τρέχω και να ζητώ συγγνώμη. Παράδειγμα. Ο άλλος βλαστημάει συνέχεια από ασέβεια το Χριστό και την Παναγία. Και εγώ του

κάνω την παρατήρηση. Και εκείνος επειδή του έκανα την παρατήρηση θύμωσε μαζί μου και δεν μου μιλάει. Οπωσδήποτε οι σχέσεις μας δεν είναι καλές. Αλλά δεν είναι καλές οι σχέσεις μας, όχι για προσωπικό μου θέμα, αλλά για θέμα πίστεως. Θεός το υβριζόμενον και όχι το «εγώ» μου. Σε αυτή την περίπτωση επειδή χαλάσαμε τις σχέσεις μας, και δεν μου μιλάει και δεν του μιλάω... Εγώ του μιλάω φυσικά. Εκείνος δεν μου μιλάει και έχει αντιπάθεια, πρέπει να πάω εγώ να του ζητήσω συγγνώμη; Όχι, ποτέ! Γιατί; Πρώτον διότι δεν έκανε σε μένα κακό να του ζητήσω συγγνώμη. Στο Θεό έκανε κακό. Στο Θεό αμάρτησε. Η λέξις βλασφημία σημαίνει ότι βλάπτω την φήμη του Θεού. Υβρίζω το όνομα του Θεού. Εμένα λοιπόν με εξουσιοδότησε ο Θεός να συγχωράω τα αμαρτήματα των άλλων; Αυτό το κάνουν μερικές μόνο φωτισμένες. Αυτές δίνουν την άφεση και συγχωράνε. Εμείς συγχωράμε τα αμαρτήματα όλου του κόσμου, λένε. Εγώ λοιπόν έχω δικαίωμα τα αμαρτήματα που έκανε εναντίον του Θεού να τα συγχωρέσω; Ο Θεός θα τα συγχωρέσει διά της μετανοίας, με το πετραχείλι του πνευματικού.

Όταν όμως είναι προσωπικά αμαρτήματα και θίγομαι εγώ, και με πάτησε εμένα στον καλό, τότε πρέπει να συμφιλιώνομαι και να ζητάω συγγνώμη πρώτος. Εμείς κάνουμε το αντίθετο. Όταν υβρίζεται ο Θεός, όταν βλαστημάνε τον Χριστό, την Παναγία, όταν ασεβούν και διακωμωδούν τα θεία, είμαστε έτοιμοι να τους συγχωρέσουμε. Έλα καημένε, παιδί είναι. Έλα καημένε, ο Θεός είπε «αγαπάτε αλλήλους». Και αμέσως τα μπαλώνουμε όλα. Όταν εμάς μας θίξουν, τα συμφέροντα μας, τα οικονομικά μας, το εγώ μας, την οικογένεια μας, τότε το κρατάμε σφιχτά και δεν το λύνουμε ποτέ. Προσέξτε λοιπόν αυτή τη διαφορά. Όταν είναι προσωπικά θέματα και μας έθιξαν ή μας αδίκησαν σε οικονομικά θέματα, προσωπικά, συμφεροντολογικά θέματα, υλικά θέματα και όχι σωτηρίας και αιωνιότητος, τότε είμαστε υποχρεωμένοι εμείς να πάμε πρώτοι να ζητήσουμε συγγνώμη. Μα θα πείτε εγώ θα πάω;

Ζητάμε πρώτοι εμείς συγχώρεση

Μου έλεγε προχθές μια γριούλα, και την λυπήθηκα όπως το έλεγε... Να πας εσύ να ζητήσεις συγγνώμη, 'ναι. Εγώ; 'ναι, εσύ θα πας. Της έχεις κάνει τη ζωή αβίωτη. Εγώ, η μαμά να πάω στο παιδί να ζητήσω συγγνώμη; 'ναι, εσύ θα πας να ζητήσεις συγγνώμη. Μα αστειεύεστε λέει, είστε στα καλά σας; Εγώ θα γίνω μικρότερη; Ε, αυτό το «εγώ» πόσες φορές το λέμε; Εγώ θα πάω; Ναι εγώ θα πάω. Εσύ θα πας.

Μου άρεσε πάρα πολύ μια σκέψη που διάβαζα αυτές τις μέρες, ενός σοβαρού θεολόγου, επιστήμονος, επισκόπου. Μου άρεσε πάρα πολύ και σας την διαβάζω. Ακούτε τι λέει πάνω σε αυτό που λέμε. Εγώ θα κάνω τον μικρότερο; Ακούστε τι όμορφη ιδέα.

Εάν ο Θεός περίμενε εμείς οι άνθρωποι να του ζητήσουμε συγγνώμη και δεν έστελνε ο ίδιος πρώτα αυτοβούλως τον Υιόν του να σώση τον κόσμο, και μάλιστα διά του Σταυρού, ο Κύριος μας δεν θα είχε ακόμα κατέβη στην γη. Αν και εμείς δεν κάνουμε το ίδιο, να πάμε δηλαδή πρώτοι, πρώτου να έρθουν οι άλλοι δεν μπορούμε να λεγόμαστε χριστιανοί. Εμείς πήγαμε στον Θεό ή ο Θεός ήλθε σε εμάς; Ο Θεός δεν μας το χρωστούσε. Εμείς το χρωστάμε και δεν πάμε. Κάνε εσύ το πρώτο βήμα και θα δεις ότι ο άλλος θα κάνει το άλλο βήμα. Μα θα πεις ότι θα το εκμεταλλευτεί. Θα αποθρασυνθεί. Πόσο μεγάλο λάθος κάνουμε! Δεν μάθαμε εμείς οι χριστιανοί ότι υπάρχουν δυο δυνάμεις στον κόσμο που είναι πιο δυνατές από όλα τα κομπρεσέρ. Σπάνε και τις πιο σκληρές καρδιές. Δεν το μάθαμε. Και αυτές οι δυο μεγάλες δυνάμεις που αν ξέρουμε να τις χειριστούμε θα κερδίσουμε τον κόσμο, είναι η ταπείνωσης και η αγάπη. Τι κερδίσουμε με την υπερηφάνεια; Τι κερδίσουμε με το θυμό και με τις εκρήξεις; Τι κερδίσουμε με την αντιπάθεια; Πέστε μου. Χάσαμε και την ηρεμία μας, χάσαμε και τους άλλους. Για κάνετε λιγάκι δοκιμή. Να χρησιμοποιήσετε αυτές τις δυο δυνάμεις. Την ταπείνωση και την αγάπη. Και όχι μόνο εμείς θα ηρεμήσουμε, αλλά θα κερδίσουμε. Την μάχη για τις ψυχές θα την κερδίσουμε. Και τότε η σωτηρία για εμάς θα είναι πιο κοντά.

Η συγγνώμη και η συγχώρεση οφειλές

Αδελφοί μου, τελειώνοντας αυτή την απλή ομιλία για την άφεση των αμαρτιών και για τη συγγνώμη και την συγχώρεση, θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι δυο είναι οι οφειλές που έχουμε στον κόσμο. Η μια οφειλή μας είναι προς τον Θεό. Η άλλη οφειλή μας είναι στους ανθρώπους. Η οφειλή μας προ τον Θεό είναι τα αμαρτήματα μας. Είναι πάρα πολλά τα αμαρτήματα μας. Δεν εξοφλούνται τα αμαρτήματα μας. Όπως στο τεφτέρι γράφονται τα χρέη συνέχεια και δεν έχεις να πληρώσεις και ανεβαίνει συνέχεια το κεφάλαιο και συνέχεια τα χρέη, έτσι και εμείς όσο περνάει η ζωή μας και λέμε ότι δεν θα τα ξανακάνουμε, πάλι τα ξανακάνουμε και πάλι στο τεφτέρι του Θεού αυξάνουν τα αμαρτήματα μας. Αυτό είναι μια οφειλή μεγάλη προς τον Θεό. Και του λέμε «αφές τα οφειλήματα». Είναι τα οφειλήματα.

Αλλά η δεύτερη οφειλή είναι η οφειλή προς τους ανθρώπους και αυτή είναι η οφειλή της αγάπης. «μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους». Η αγάπη για το Θεό ήταν μια υπόθεση που την χρωστούσε και την έδωσε απλόχερα. Εμείς την χρωστάμε. Είμαστε χρεωμένοι για την αγάπη και αν δεν την δείξουμε τότε παραμένουμε χρεωμένοι. Και όταν δείχνουμε αγάπη, όταν συγχωρούμε τους άλλους, όταν με συγγνώμη και καθαρή καρδιά εξομολογούμεθα και φεύγουν τα αμαρτήματα μας, τότε παίρνει το σφουγγάρι της αγάπης ο Θεός και σβήνει όλα από τον μαυροπίνακα. Όλα τα αμαρτήματα. Πες μου ένα αμάρτημα που δεν το συγχωρεί ο Θεός. Κάτι που το εξομολογήθηκες με δάκρυα και ύστερα έφυγες και έτρεξες να συμφιλιωθείς με τον άλλον, μη τον ξαναλές στην εξομολόγηση. Πάει, έφυγε. Αν ρίξεις μια πέτρα στο πέλαγος, μπορείς μετά από ένα μήνα να την ξαναβρείς; Χάθηκε. Πάνε τα αμαρτήματα μας. Χάθηκαν! Αρκεί να τα εξομολογηθούμε και να συγχωρήσουμε τους άλλους. Αρκεί θα έλεγα να στείλουμε ένα γράμμα στο Θεό. Ένα γράμμα συγγνώμης. Ένα γράμμα όμως σφραγισμένο με το αίμα του Σταυρού, και με το αίμα της καρδιάς μας. Και αυτό το γράμμα της συγγνώμης για τους άλλους ανθρώπους θα το ανοίξουν οι άγγελοι, και τότε ο Θεός θα δώσει και τη δίκη μας τη συγγνώμη. Τότε η νηστεία μας θα είναι αληθινή. Τότε το όπλο της νηστείας μας στοχεύει σωστά. Και τότε η κοινωνία θα γίνει κοινωνία αγάπης, και θα βασιλεύει η δόξα του Θεού και θα υμνείται το όνομα του εις αιώνας αιώνων, Αμήν.

Οι πειρασμοί

«καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ»

Τι εἶναι ο πειρασμός

Αν αδελφοί μου υπάρχει θάλασσα χωρίς κύματα· αν υπάρχει ουρανός χωρίς σύννεφα· αν υπάρχει αέρας χωρίς μικρόβια· αν υπάρχει σώμα ανθρώπου χωρίς αρρώστεια· αν υπάρχει βουνό χωρίς χαράδρες· αν υπάρχει ήλιος χωρίς σκιά και αν υπάρχει μάτι χωρίς δάκρυ άλλο τόσο υπάρχει ζωή χωρίς πειρασμό. Η ζωή είναι γεμάτη πειρασμούς. Υπήρχε κάποτε εποχή που δεν βρίσκονταν πειρασμοί στη γη γιατί δεν υπήρχε ο πειράζων. Όπως δεν υπάρχει πόλεμος αν δεν υπάρχει ο αντίπαλος. Αλλά από τη στιγμή που θα εμφανιστεί ο αντίπαλος, ο στρατός είναι υποχρεωμένος να αντιμετωπίσει δυο πράγματα. Την επίθεση και την άσκηση. Γιατί έρχονται στιγμές που ο εχθρός επιτίθεται με μανία, προσβάλλει το στρατόπεδο μας και είμαστε υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουμε την επίθεση. Και για να αντιμετωπίσει ο στρατός την επίθεση πρέπει να είναι εμπειροπόλεμος. Και για να είναι εμπειροπόλεμος πρέπει να ασκείται. Έτσι λοιπόν και η άσκηση είναι κουραστική και καμμιά φορά προκαλεί ζημιά. Αλλά και η επίθεσις του εχθρού είναι επικίνδυνη και μπορεί να προκαλέσει καταστροφή.

Η ζωή μας λοιπόν είναι μια μάχη και ένας πόλεμος. Έχουμε να αντιμετωπίσουμε έναν αντίπαλο. Και ουσιαστικά ένας είναι ο αντίπαλος μας. Είναι ο διάβολος. Είναι αυτός που θέλει να κυριέψει το οχυρό της ψυχής μας. Να μας πιάσει αιχμαλώτους και να μας σύρει δεμένους στο άντρο του, στο λημέρι του, στην αιώνια κόλαση. Είμαστε λοιπόν υποχρεωμένοι την επίθεση του να την προσέχουμε, αλλά και άσκηση να κάνουμε για να είμαστε έτοιμοι για την επίθεση του. Και η επίθεσις του διαβόλου, αλλά και η άσκησης του ανθρώπου, η οποιαδήποτε δηλαδή δοκιμασία του, ονομάζονται στην Αγία Γραφή «πειρασμός». Όταν ακούμε την λέξη «πειρασμός, και μη εισενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν» το μυαλό μας συνήθως πηγαίνει στον αμαρτωλό πειρασμό. Δεν είναι όμως έτσι. «Πειρασμός» μες στην Αγία Γραφή ονομάζεται και η θλίψις και ο πόνος. Η οποιαδήποτε δοκιμασία.

Οι πειρασμοί

Έτσι αν ανοίξουμε την περίφημη επιστολή του Ιακώβου του αδελφοθέου, θα δούμε να αρχίζει την επιστολή του, μιλώντας για αυτό τον πειρασμό. Για τον πειρασμό της θλίψεως και του πόνου, και να μας προτρέπει με χαρά να αντιμετωπίζουμε αυτόν τον πειρασμό. Να τι λέει: « *Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν* » Δηλαδή ο πόνος και η θλίψις είναι μια δοκιμασία. Είναι ένας πειρασμός. Και σε αυτόν τον πειρασμό ρίχνονται συνήθως όλες οι άγιες ψυχές. Όμως μέσα στο καμίνι ρίχνεται και το χρυσάφι. Τόσο για να απαλλαγή από ξένες ουσίες που έχουν κολλήσει επάνω του, όσο για να 'βγει πιο λαμπρό και ακτινοβόλο το χρυσάφι. Έτσι και η ψυχή, πλασμένη από το Θεό να είναι καθαρή και άμεικτη από ξένα στοιχεία. Πολλές φορές η ψυχή μολύνεται από τα ξένα στοιχεία, από την αμαρτία. Από τις πολλές αμαρτίες. Και έρχεται ο Θεός που μας αγαπά και επιτρέπει να πέσει η ψυχή μας μέσα στο καμίνι κάποιας δοκιμασίας, κάποιας αρρώστειας, κάποιου πόνου, κάποιας περιπέτειας, κάποιου διωγμού, κάποιου κατατρεγμού, κάποιας συκοφαντίας, ώστε μες στο καμίνι της δοκιμασίας, να απαλλαγεί η ψυχή μας από τα ξένα στοιχεία που λέγονται αμαρτίες και να 'βγει πιο λαμπρικοισμένη και πιο ακτινοβόλα.

Έτσι στο βιβλίο της Σοφίας Σολομώντος, ένα από τα ωραιότερα βιβλία της Αγίας Γραφής, ακούμε το λόγο του Θεού, να λέγει ακριβώς αυτή την αλήθεια. Παρουσιάζεται αυτή η αλήθεια. Ότι ο Άγιος, ο άνθρωπος του Θεού, ρίχνεται μέσα στο καμίνι της δοκιμασίας. Και λέγει ο λόγος του Θεού: « *παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται* ». Μιλάει για τους Αγίους. « *ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτοὺς* ». Ο Θεός λέει τους δοκίμασε, τους πύρασσε, τους έριξε μες στο καμίνι της δοκιμασίας και αποδείχθηκαν ότι ήσαν παραπάνω από χρυσάφι. Λαμπεροί και ακτινοβόλοι.

Τα είδη των πειρασμών

Όταν λοιπόν λέμε στην προσευχή μας, στο «Πάτερ ημών», «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν», εννοούμε μόνο αυτό τον πειρασμό; Μόνο τις θλίψεις και τους πόνους και τις δοκιμασίες; Ασφαλώς όχι. Υπάρχει και ο άλλος πειρασμός. Δηλαδή; Δυο είναι οι πειρασμοί. Ο ένας πειρασμός είναι ο ενώδυνος. Ο άλλος είναι ο ενήδονος. Δηλαδή ο ένας πειρασμός είναι ο πόνος. Ο άλλος πειρασμός είναι η

Οι πειρασμοί

αμαρτία. Ο ένας πειρασμός προκαλεί την ηδονή. Την αμαρτωλή ηδονή. Ο άλλος πειρασμός προκαλεί την οδύνη, τον πόνο. Και οι δυο πειρασμοί είναι επικύνδυνοι. Ένας από τους μεγάλους πατέρες της Εκκλησίας μας, ο Άγιος Μάξιμος ο ομολογητής, λέει γι' αυτούς τους δυο πειρασμούς. Όταν ακούμε στη Γραφή τη λέξη «πειρασμός», θα είναι ένας από τους δυο. Ή κάποιος πόνος, ή κάποια πρόκληση της αμαρτίας. Δηλαδή θα είναι ή ένα χτύπημα, μια δοκιμασία, ή θα είναι μια σαγήνη και ένα θέλημα της αμαρτίας.

Να τι λέγει ο Άγιος Πατέρας της Εκκλησίας. Ο πειρασμός λέγει «διτός ἐστίν». Είναι διπλός. «Ὁ μὲν ἐνῆδονος, ὁ δὲ ἐνώδυνος. Ὁ μὲν ἐκούσιος καὶ γεννήτωρ παθῶν. Ὁ δὲ ἀκούσιος καὶ ἀναιρέτης παθῶν. Τὸν μὲν ἐκούσιον φεύγειν χρή, τὸν δὲ ἀκούσιον ἀπέχεσθαι μὲν γὰρ τὴν ἀσθενεῖαν ἡμῶν, ἐπελθόντα δὲ ὑπομένειν γενναίως ὡς καθαρτήριον». Με απλά λόγια, για να δείτε τι αλήθειες κρύβονται στα λόγια αυτά τα πατερικά. Είναι δυο οι πειρασμοί. Ο ένας είπαμε είναι ενήδονος. Έχει σχέση με την ηδονή. Μας τραβάει, μας σαγηνεύει. Ο άλλος είναι ενώδυνος. Μας προκαλεί τον πόνο. Ο μὲν ένας, ο ενήδονος, ο αμαρτωλός πειρασμός, είναι εκούσιος. Δηλαδή μόνοι μας τον θέλουμε και τον καταδεχόμαστε. Τον αμαρτωλό πειρασμό. Ο άλλος πειρασμός, ο πόνος, είναι ακούσιος. Δεν τον θέλουμε. Έρχεται χωρίς να τον θέλουμε. Ο ένας πειρασμός, ο αμαρτωλός, γεννάει τα πάθη. Ο άλλος πειρασμός, ο πόνος, γεννάει την απαλλαγή από τα πάθη. Μα καθαρίζει από τα πάθη. Και έτσι τον μὲν ένα πειρασμό, τον εκούσιο, τον αμαρτωλό, πρέπει πάση θυσία να τον αποφεύγουμε. Να φεύγουμε μακριά. Τον άλλο πειρασμό, τον πόνο και τις θλίψεις, θέλουμε να τους αποφεύγουμε αλλά καμμιά φορά δεν τα καταφέρνουμε γιατί επιτρέπει ο Θεός αυτούς τους πειρασμούς, και τότε, όταν έρχεται ο πειρασμός του πόνου και της θλίψης, πρέπει με γενναιότητα και υπομονή και με καρτερία να τον δεχόμαστε αυτό τον πειρασμό, γιατί είναι άγιος πειρασμός, και είναι καθαρτήριο. Μας καθαρίζει.

Έτσι λοιπόν ξεκαθαρίζονται τα πράγματα. Έχουμε τον αμαρτωλό πειρασμό, τον ενήδονο, και έχουμε και τον άγιο πειρασμό τον ενώδυνο. Μας προκαλεί τον πόνο. Και οι δυο πειρασμοί, για τους οποίους μιλάει η γραφή και το «και μη εισενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν», αναφέρεται και στους δυο πειρασμούς. Και οι δυο πειρασμοί χτυπάνε το σώμα του ανθρώπου, αλλά στοχεύουν στην ψυχή.

Ο πειρασμός της αμαρτίας μας προκαλεί τις αισθήσεις μας. Τα μάτια, τα αυτιά, τα χέρια, τα πόδια, το μυαλό, την καρδιά, αλλά τελικά στοχεύει στον να κερδίσει την

ψυχή και να την οδηγήσει στην απώλεια και στην καταστροφή. Ο άλλος πειρασμός, ο πειρασμός του πόνου, και αυτός μας χτυπάει στο σώμα, μας βάζει στο κρεβάτι του πόνου και βογγάμε, αλλά στο τέλος στοχεύει την ψυχή να πάρει. Δηλαδή να μας οδηγήσει στην απόγνωση; Στην απελπισία, στην ολιγοπιστία και στο γογγυσμό. Καίτοι να 'βγει κερδισμένος ο διάβολος και από τους δυο πειρασμούς. Και από τον πειρασμό της αμαρτίας και από τον πειρασμό του πόνου και της θλίψης. Και θα ήθελα πρώτου προχωρήσω να υπογραμμίσω ότι και οι δυο πειρασμοί, περισσότερο χτυπούνε και πλήττουν τους ανθρώπους του Θεού. Οι άνθρωποι δηλαδή του Θεού, οι Χριστιανοί, έχουν περισσότερους πειρασμούς, απ' ότι έχουν οι αιρετικοί, οι άθεοι και οι κοσμικοί. Πόσες φορές δεν το ακούμε αυτό από το στόμα των ανθρώπων του Θεού σαν ένα παράπονο. Γιατί Θεέ μου σε μένα τόσες δοκιμασίες; Ή πόσες φορές δεν ακούμε από τους άλλους το: Μα γιατί από τότε που γνώρισα τον Χριστό έχω πιο πολλούς πειρασμούς από όσους είχα πρωτύτερα, πρώτου να τον γνωρίσω; Αδελφοί μου είναι φυσικό αυτό να συμβαίνει. Γιατί; Ο ένας πειρασμός, ο πόνος και η θλίψη είναι φυσικό να μας χτυπάει εμάς τους Χριστιανούς πιο πολύ, γιατί εμείς οι Χριστιανοί δεν είμαστε τα χαϊδεμένα παιδιά του Θεού. Το χαϊδεμένο παιδί μες στο σπίτι είναι κακομαθημένο παιδί. Οι Χριστιανοί δεν είναι τα χαϊδεμένα παιδιά. Είναι τα παιδιά τα δοκιμασμένα του Θεού. Γιατί ο Θεός τους δοκιμάζει γιατί τους προορίζει για δόξα ουράνια και βασιλεία ατελεύτητη. Γι' αυτό λέει ο Χριστός: Προσέξτε! «*Ὡς τὸν κόσμὸν θλίψιν ἔχετε. Ἀλλὰ θαρσεῖτε. Ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον*».

Γιατί οι Χριστιανοί έχουν πιο πολλούς πειρασμούς

Και οι άλλοι πειρασμοί πάλι, οι αμαρτωλοί πειρασμοί. Είναι φυσικό εμάς να μας χτυπάνε πιο πολύ απ' ότι χτυπάνε τους άλλους. Γιατί; Πολλές φορές ακούω και λένε: Γιατί εγώ τώρα να έχω τόσους πειρασμούς. Κάποτε μια ψυχή πλησίασε έναν πνευματικό άγιο, και του λέει ότι: Πάτερ, από τότε που πλησίασα πιο πολύ τον Χριστό, νοιώθω πιο πολλούς πειρασμούς. Και εκείνος χαμογέλασε και απάντησε με ένα ωραίο παράδειγμα. Κάποιος λέει κυνηγός βγήκε μια μέρα να κυνηγήσει ένα κοπάδι με αγριόπαπιες. Κυνηγώντας και χτυπώντας σφαίρες συνεχώς το κοπάδι, άλλες από τις αγριόπαπιες κατόρθωσαν να ξεφύγουν, φτερούγισαν και έφυγαν και γλύτωσαν χωρίς να χτυπηθούν. Μερικές άλλες χτυπήθηκαν από τις σφαίρες του κυνηγού, πληγώθηκαν, τραυματίστηκαν, και έπεσαν στη γη τραυματισμένες, προσπαθώντας να τινάξουν τα φτερά και να ξεφύγουν από την αιχμαλωσία του κυνηγού. Και μερικές άλλες χτυπήθηκαν θανάσιμα, και νεκρώθηκαν και έπεσαν

ψοφίμια κάτω στη γη. Σε ρωτώ, λέει τώρα. Αυτός ο κυνηγός, ποιες αγριόπαπιες τώρα θα προσπαθήσει να πιάσει; Τις νεκρές πρώτα ή τις τραυματισμένες; Τις νεκρές τις έχει. Δεν θα βιαστεί να πάει να τις πάρει. Τις έχει εξασφαλισμένες. Θα πάει στις άλλες που είναι τραυματισμένες και αγωνιούν και χτυπούν τα φτερά να φύγουνε. Σε εκείνες θα πάει πρώτα. Εκείνες θα κυνηγήσει και θα πλήξει περισσότερο.

Ε, αυτό είναι λέει. Ο διάβολος είναι ο μεγάλος κυνηγός. Ο πειραστής και πειρατής των αιώνων. Και μας κυνηγάει. Άλλες ψυχές κατάφεραν και του γλύτωσαν, και φτερούγισαν μες στον ουρανό. Δεν μπορεί 'πια να τις χτυπήσει. Δεν είναι για κυνήγι πια οι ψυχές των αγίων. Είναι λυτρωμένες από την επίθεση του πειρασμού. Άλλες ψυχές, όπως είμαστε εμείς τώρα οι Χριστιανοί που ζούμε στη στρατευομένη Εκκλησία, ανήκουμε στη δεύτερη κατηγορία που ήσαν οι αγριόπαπιες. Δηλαδή είμαστε πληγωμένοι και τραυματισμένοι από τα βόλια της αμαρτίας. Μισούμε την αμαρτία γιατί μας χτύπησε πολλές φορές. Θέλουμε να απαλλαγούμε από την αμαρτία και αγωνιζόμαστε να μην ξαναπέφτουμε στην αμαρτία. Και υπάρχει και η τρίτη κατηγορία. Είναι οι άνθρωποι που παραδόθηκαν πια άνευ όρων στην αμαρτία και στο διάβολο. Είναι νεκροί πνευματικά. Άθεοι, αιρετικοί, ασεβής, διεφθαρμένοι, έκφυλοι, κοσμικοί. Σας ερωτώ. Ποιους θα προσπαθήσει ο διάβολος περισσότερο να κερδίσει. Οι πρώτοι του φύγανε. Ποιους θα προσπαθήσει να κερδίσει; Εκείνους που νεκρώθηκαν και έτσι τους έχει με το μέρος του, ή τους άλλους εμάς που είμαστε μεν αμαρτωλοί, αλλά ποθούμε να φύγουμε από τον πειρασμό. Εμάς λοιπόν είναι φυσικό... Όταν γνωρίσεις το Χριστό και τον πλησιάσεις, είναι φυσικό να σε χτυπήσει πιο πολύ ο διάβολος για να σε κερδίσει. Υπάρχουν αδελφοί μου... Και αυτό το λέω για να μην απογοητεύεσθε πολλές φορές αν στον αγώνα πάνω εσείς νοιώθετε πιο πολλές θλίψεις και πιο πολλούς πειρασμούς από τους κοσμικούς και τους αθέους. Υπάρχουν οχυρά που μπορεί ο εχθρός με μια βολή να τα καταλάβει, να τα κυριεύσει. Υπάρχουν όμως οχυρά που αντιστέκονται τόσο γενναία, ώστε χρειάζεται επιστράτευσις όλων των δυνάμεων για να γίνει εξόρμησις και να κυριευτούν.

Έτσι είναι οι Χριστιανοί. Οι Χριστιανοί δεν είναι οχυρά που πέφτουν με την πρώτη τουφεκιά. Είναι οχυρά που αντιστέκονται στην επίθεση του κακού και της αμαρτίας και του διαβόλου. Έτσι είναι πολύ φυσικό να περιμένουμε εμείς οι Χριστιανοί κληρικοί και λαϊκοί, οι κληρικοί περισσότερο, οι μοναχοί επίσης περισσότερο, αλλά και οι παντρεμένοι και όλοι πρέπει να περιμένουμε... Αφού τα οχυρά μας αντιστέκονται θα κάνει επιστράτευση όλων των δυνάμεων του για να μας πλήξει με

Οι πειρασμοί

τα βόλια του για να κυριεύσει. Μην απελπίζεστε όμως, και μην απογοητεύεσθε. Αυτό είναι φυσικό. Άνθρωποι οι οποίοι είναι πλανεμένοι στην πίστη όπως οι αιρετικοί ή άθεοι που αρνήθηκαν τελείως το Θεό ή κοσμικοί που είναι βουτηγμένοι πια στην αμαρτία και διαφθορά. Είναι φυσικό αυτοί οι άνθρωποι σε μερικά πράγματα να φαίνονται καλύτεροι από εμάς. Ευγενέστεροι, πιο ήρεμοι, πιο γλυκύς, πιο ήσυχoi. Γιατί; Απλούστατα γιατί τους έχει δέσει που τους έχει δέσει ο σατανάς, τους έχει εξασφαλίσει και τους αφήνει ελεύθερους στα άλλα πράγματα. Να είναι ήρεμοι, γλυκοί. Είδατε οι χιλιασταί τι γλυκύτατοι είναι όταν κουβεντιάζεις; Ενώ εσύ θυμώνεις, εκνευρίζεσαι. Μα αυτός ο θυμός σου εσένα είναι άγιος. Ενώ αυτή η ηρεμία η δίκια τους είναι σατανική. Είναι φυσικό λοιπόν εμείς επειδή προσπαθούμε να ξεφύγουμε, με την ορθόδοξη πίστη και με τον αγώνα για ζωή, να μας πλήττει περισσότερο ο διάβολος.

Ο ενήδονος πειρασμός

Και έτσι λοιπόν όταν λέγει στην προσευχή στο «Πάτερ ημών», «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν», παρακαλούμε τον Θεό από τους πειρασμούς που έτσι και έτσι οπωσδήποτε θα έρθουν, να μας γλυτώσει ο Θεός. Είπαμε λοιπόν ότι πειρασμός είναι η θλίψις και η δοκιμασία, και παρουσιάσαμε τον πειρασμό της θλίψεως σαν καμίνι. Ο άλλος πειρασμός τώρα, ο πειρασμός της αμαρτίας, έχει και αυτός τις παρομοιώσεις του. Πως να σας δείξω τι είναι ο πειρασμός ο αμαρτωλός και ο ενήδονος; Ο αισχρός πειρασμός. Επιτρέψτε μου μερικές συμβολικές παραστάσεις από την Αγία Γραφή παρμένες για να δείτε τι είναι ο πειρασμός και πόσο επικίνδυνος είναι.

Ο πειρασμός είναι μια παγίδα. Μια καλοστημένη παγίδα που την πατάς χωρίς να το καταλάβεις. Πάρτε τα λεφτά. Τα λεφτά στην αρχή φαίνονται αναγκαία. Θέλω τα αναγκαία να ζήσω. Τον μισθό μου για την οικογένεια μου. Σιγά σιγά όμως τα λεφτά αυξάνουν. Τα λεφτά γίνονται πόθος και πάθος. Γίνονται έρωτας και αγωνία και άγχος. Και κερδίζεται η ψυχή και παγιδεύεται με τα λεφτά. Όταν είναι τα αναγκαία δεν είναι αμαρτία. Όταν όμως γίνεται πάθος και πόθος και έρωτας, γίνεται φιλαργυρία. Και λέει ο Παύλος: «Οι βουλόμενοι πλουτείνεμπίπτουσιν εις πειρασμόν και παγίδα». Να τι είναι ο πειρασμός. Είναι μια παγίδα καλοστημένη.

Τι άλλο είναι ο πειρασμός; Ο πειρασμός είναι μια καραμέλα χρυσοτυλιγμένη με ωραίο χαρτί, που αν αρχίσεις και τη γλείφεις, είναι γλυκύτατη στη γεύση, αλλά στο

τέλος έρχεται η πίκρα και το φαρμάκι. Η αμαρτία είναι γλυκιά, πολύ γλυκιά στην αρχή. Αλλά ύστερα όταν τελειώσει η γλύκα, πίκρα γεμίζει η ζωή σου. Και έτσι ο πειρασμός γίνεται πικρασμός πολλές φορές. Πάρτε το χαμόγελο. Το χαμόγελο μιας γυναίκας ή το χαμόγελο ενός άντρα. Το χαμόγελο στην αρχή είναι μια γλύκα. Μια πρόκλησις για το άλλο άτομο. Γλυκαίνεται, αφήνει την ψυχή, εμπιστεύεται τον άλλον, νικιέται από τον πειρασμό και στο τέλος η σχέση του με τον άλλον που του χαμογέλασε λιγάκι και τον κέρδισε με την καραμέλα που λέγεται χαμόγελο, γίνεται πίκρα και φαρμάκι. Κάνει αμάν πως να ξεκόψει τον παράνομο δεσμό με την ξένη γυναίκα ή με τον ξένο άντρα και δεν μπορεί γιατί έχει μαγευτεί από το χαμόγελο, από τη γλύκα του παράνομου καρπού, του παράνομου δεσμού. Ο πειρασμός, μια τρίτη εικόνα, είναι μια νάρκη. Όπως βαδίζεις στο δρόμο και ξέρεις ότι ο δρόμος είναι ναρκοθετημένος, και λες ότι αφού όλοι πηγαίνουν προς τα εκεί γιατί και εγώ να μην πάω; Πάρτε ένα πάρτι που οργανώνουν συνήθως τα παιδιά. Αγόρια και κορίτσια. Ακούς και λέει η manά στο παιδί. Παιδί μου δεν θα πας στο πάρτι. Γιατί να μην πάω; Αφού πάνε όλα τα παιδιά της ηλικίας μου. Αφού πάνε όλες οι συμμαθήτριες και οι συμμαθητές μου. Εγώ να μην πάω; Μην πας, φωνάζει η μητέρα! Θα πάω λέει, είμαι ελεύθερος. Πηγαίνει και στο πάρτι που του φαίνεται τόσο αθώο, γιατί το αγόρι ή το κορίτσι ακόμα δεν έχει χάσει την αθωότητα του, παγιδεύεται, ναρκώνεται και πέφτει μέσα στο ναρκοθετημένο πεδίο που λέγεται πάρτι και τινάζεται στον αέρα ο όμορφος κόσμος της αγνής ψυχούλας του, του εφήβου αγοριού ή κοριτσιού. Να η νάρκη. Πειρασμός ήταν.

Ξέρετε τι είναι ο πειρασμός; Να σας το πω με μια άλλη εικόνα. Είναι το δόλωμα. Όπως ο ψαράς ρίχνει το αγκίστρι με ένα δόλωμα και πιάνει το ψάρι, έτσι ο διάβολος είναι ο μεγάλος ψαράς που αλιεύει τις ψυχές για να τις οδηγήσει μέσα στην κόλαση. Αλλά δεν έρχεται πονηρά. Έρχεται με το αγκίστρι του. Έρχεται με το δόλωμα του. Σου ρίχνει το δόλωμα, εσύ σαν χάνος το χάβεις, και τελικά σε αιχμαλωτίζει και σε αγκιστρεύει. Έτσι δεν είναι πολλές φορές ο πειρασμός και η αμαρτία; Πάρτε πολλά πράγματα στη ζωή. Θα δείτε ότι είναι δόλωμα. Πάρτε μια αγγελία στην εφημερίδα. Θα δείτε δολώματα. Γράφει μια αγγελία στην εφημερίδα. Καλούνται ή γίνονται δεκτές νέες 18 έως 20 ετών, με μισθό ικανοποιητικό για να προσφέρουν παρέα ή να προσφέρουν υπηρεσίες σε γέροντες που έχουν ανάγκη. Κοπέλλες άνεργες τρέχουν αμέσως. Μισθός ικανοποιητικός. Παραπάνω απ' ότι παίρνουν άλλες που δουλεύουν στα εργοστάσια και στα γραφεία. Και τελικά οι υπηρεσίες που προσφέρουν στους

Οι πειρασμοί

γέρους πορτοφολάδες, είναι να τους ικανοποιήσουν τις ακόλαστες ορέξεις. Τελικά το δόλωμα πιάνει, και τα κορίτσια μας καταντάνε στα άντρα της αμαρτίας και γίνονται ιέρειες της Αφροδίτης. Όλες αυτές οι γυναίκες που γίνανε πόρνες και τελικά γυρίζουν στο δρόμο και σαγηνεύουν ή μες στα σπίτια ή μες στα ξένα ξενοδοχεία. Κάποτε ήταν αγνά κορίτσια. Κάποιο δόλωμα τους έριξαν και τα σαγήνεψαν. Το δόλωμα της εύκολης ζωής. Της γλυκιάς ζωής. Της μεγάλης ζωής. Το δόλωμα των χρημάτων είναι ο πειρασμός. Είναι το δόλωμα ο πειρασμός.

Ο πειρασμός αδελφοί μου – για να πω άλλη μια εικόνα – είναι σαν τις σειρήνες. Τις θυμάστε τις σειρήνες που τραγουδούσαν τόσο όμορφα, σαγηνεύαν τους ανθρώπους και τους αιχμαλώτιζαν στο νησί τους; Ο πειρασμός ακόμα θα έλεγα ότι είναι το χλωροφόρμιο που κοιμίζει τον άνθρωπο και δεν τον αφήνει να συνέλθει και να ξυπνήσει και να δει τον κίνδυνο που διατρέχει. Ο πειρασμός είναι παγίδα, μια καραμέλα χρυσοτυλιγμένη, είναι νάρκη καλοβαλμένη, είναι δόλωμα στο αγκίστρι, είναι οι σειρήνες που σαγηνεύουν, είναι χλωροφόρμιο που κοιμίζει. Ο πειρασμός τέλος ξέρετε τι είναι; Είναι το ναρκωτικό. Ποιο ναρκωτικό; Ένα ναρκωτικό που δεν σερβίρεται μονάχα σαν χαπάκι ή σταγόνες ή σαν ένεση. Έτσι σερβίρεται το ναρκωτικό και καταστρέφονται τα παιδιά μας. Αλλά ο πειρασμός γενικά είναι ένα ναρκωτικό, που σερβίρεται έντεχνα, ύπουλα, με όλα τα μέσα μαζικής ενημερώσεως. Σας ερωτώ. Η τηλεόρασις, δεν είναι ψυχοναρκωτικό; Άκουγα προχθές μια συζήτηση πάνω στο θέμα «τηλεόραση και παιδί». Και έλεγε κάποιος πολύ καλός παιδαγωγός: Ξέρετε τι είναι η τηλεόραση; Είναι ναρκωτικό με μπρίζα. Αυτό είναι η τηλεόραση. Κάθονται τα παιδιά, οι νέοι, ο κόσμος, ναρκώνονται και ποτίζεται το είναι τους, η ύπαρξή τους, με εκείνο το ναρκωτικό που σου σερβίρει και σου κάνει πλύση εγκεφάλου, αυτός που διευθύνει την τηλεόραση. Ο πειρασμός λοιπόν είναι μεγάλη υπόθεση. Γι' αυτό λέγει στο «Πάτερ ημών» ο Χριστός μας, στο τελευταίο αίτημα «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού».

Μη εισενέγκης

Γιατί λέει «μη εισενέγκης»; Ο Θεός οδηγεί τον άνθρωπο σε πειρασμό; Όχι. Άπαγε της βλασφημίας. Ο Θεός δεν πειράζει. Ο Θεός πειράζεται μόνο. Θα σας το εξηγήσω αυτό. Δεν πειράζει ο Θεός. Λέγει ο αδελφόθεος Ιάκωβος: «Μηδείς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ Θεοῦ πειράζομαι. Ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείραστος ἐστὶ κακῶν. Πειράζει δε αὐτὸς οὐδένα ». Ο Θεός δεν πειράζει. Τότε θα πείτε, μα όλοι οι πειρασμοί που

Οι πειρασμοί

συμβαίνουν στον κόσμο, οι αμαρτωλοί πειρασμοί, οι θλίψεις και οι αρρώστιες, όλα γίνονται εν αγνοία του Θεού; Δεν τα βλέπει ο Θεός; Ασφαλώς δεν γίνονται εν αγνοία του Θεού. Ασφαλώς τα ξέρει όλα ο Θεός. Και ξέρει και τι πειρασμοί θα γίνουν στο μέλλον. Όχι μόνο γνωρίζει τους πειρασμούς, αλλά – προσέξτε – τους επιτρέπει. Πολλές φορές παραχωρεί ο Θεός. Γιατί; Θυμάστε δυο αιτήσεις που υπέβαλε κάποτε ο διάβολος στον Θεό; Κάποτε ο σατανάς υπέβαλε δυο αιτήσεις στο Θεό και του ζήτησε την άδεια να πειράξει δυο ανθρώπους ή μάλλον έναν άνθρωπο και κάτι ζώα. Έκανε αίτηση ο διάβολος γιατί δεν μπορεί ο διάβολος να πειράξει αν ο Θεός δεν το επιτρέψει. Αν δεν το παραχωρήσει ο Θεός. Δεν είναι ασύδοτος ή παντοδύναμος ο διάβολος. Γιατί επιτρέπει και παραχωρεί ο Θεός; Το είδαμε. Γιατί είναι όπως είπαμε, καμίνι η θλίψις και ο πειρασμός.

Ας δούμε όμως τις δυο αιτήσεις που έκανε ο διάβολος στο Θεό. Την μια αίτηση. Κύριε, του λέει, θα μου δώσεις την άδεια να πειράξω τον δούλο σου. Ποιον δούλο; Τον Ιώβ, ο οποίος Ιώβ στην Αγία Γραφή, ονομάζεται άμεμπτος. Ακέραιος. Απηλλαγμένος παντός κακού. Ο Ιώβ είναι η αγνότερη μορφή στην Παλαιά Διαθήκη. Θέλω να πειράξω τον δούλο σου. Και ο Θεός δέχεται. Ικανοποιεί το αίτημα του διαβόλου και του λέγει: *«Ίδού. Παραδίδωμι σοί αυτόν. Μόνο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαφύλαξον»*. Στον αφήνω ελεύθερο να τον πειράξεις, να του κάνεις ότι θέλεις, αλλά δεν σε αφήνω να αγγίξεις την ψυχή του. Αυτή δεν στην αφήνω. Ο Θεός λοιπόν επιτρέπει. Παραχωρεί θλίψεις. Και ξέρετε πως πείραξε μετά ο διάβολος τον Ιώβ. Με τι αρρώστιες. Με τι κατατρεγμούς. Με τι ζημιές μες στο σπίτι. Τα έχασε όλα, και μέσα από το καμίνι αυτό της θλίψεως και των πειρασμών, βγαίνει ένας Ιώβ πολύ πιο λαμπρός ώστε όταν οι άλλοι τον προκαλούνε να βλασφημήσει το Θεό, που τόσα κακά τον βρήκαν στη ζωή του, ο Ιώβ ξεσπάει σε εκείνον τον ύμνο που ακούμε στο τέλος της Θειας Λειτουργίας. *«Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνός»*. Η θεια λειτουργία τελειώνει με τον Ιώβ πάντα, να το ξέρετε. Το *«Εἴη το ὄνομα Κυρίου»* είναι λόγια του Ιώβ.

Και μια δεύτερη φορά ο διάβολος κάνει πάλι αίτηση και λέγει στον Χριστό που είναι ο Θεός μας ο αληθινός. *«Επίτρεψόν μοι ἀπελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τοὺς χοίρους»*. Δως μου λέει την άδεια να φύγω από τον δαιμονισμένον των Γαδαρηνών και να 'μπω μέσα στους χοίρους. Την πρώτη μεν φορά ο Θεός επέτρεψε και ικανοποίησε το αίτημα του διαβόλου για να δοκιμάσει την αγία ψυχή του Ιώβ. Την δεύτερη φορά, στους χοίρους των Γαδαρηνών, στα γουρούνια επιτρέπει ο Θεός στο

διάβολο, στους δαίμονες να μπούνε μέσα στους χοίρους για να τιμωρηθεί το παράνομο κέρδος των χοιροβοσκών της περιοχής. Λέγει υπάγεται και πηγαίνετε. Άρα λοιπόν σε αυτό βλέπουμε ότι ο Θεός, πρώτον δεν είναι ο πειράζων. Και δεύτερον ότι ο πειράζων είναι άλλος. Ποιος είναι ο πειράζων; Ο αρχηγός του πειρασμού είναι ο σατανάς. Είναι ο διάβολος. Ξέρετε πολλές φορές αγνοούμε την ύπαρξη του διαβόλου. Φυσικά δεν πρέπει να τρομοκρατούμεθα με την έννοια του διαβόλου, γιατί ο διάβολος δεν είναι παντοδύναμος. Αλλά και να μην αγνοούμε. Ούτε και να τον υπερτιμούμε, ούτε και να τον υποτιμούμε. Ούτε να λέμε ότι ο διάβολος είναι προσωποποίηση του κακού. Ο διάβολος είναι πρόσωπο. Είναι πνεύμα. Είναι ύπαρξις. Είναι δύναμις όχι απρόσωπη αλλά προσωπική. Και μας πειράζει.

Ο πειρασμός του διαβόλου

Ο απόστολος Παύλος πολλές φορές μιλάει για τον πειρασμό του διαβόλου και βλέπει τον διάβολο μπροστά του ζωντανά να του βάζει εμπόδια στο δρόμο του, οδοφράγματα για να μην μπορέσει να προχωρήσει την εξάπλωση του Ευαγγελίου, αλλά τελικά ο Παύλος έχει τόσο μεγάλη δύναμη και τόσο μεγάλη χάρη ώστε παραμερίζει τα εμπόδια, μεριάζει τα οδοφράγματα και προχωρεί για να κατακτήσει ολόκληρο τον κόσμο με το Ευαγγέλιο. Όμως τον ακούμε κάπου τον απόστολο Παύλο να φοβάται μήπως ο διάβολος που είναι ο πειράζων, πειράξει τους Χριστιανούς και τότε πάει χαμένη η δουλειά. Γράφει λοιπόν στην Α΄ προς Θεσσαλονικείς επιστολή του: *«φοβοῦμαι μήπως πειράσσει ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ τότε εἰς μάτην γέννηται ὁ κόπος ἡμῶν»*. Φοβάμαι λέει μήπως σας πειράξει ο διάβολος και τότε μάταια ο κόπος. Είναι ο φόβος που υπάρχει για όλους μας. Και εγώ για εσάς, και εσείς για μένα πρέπει να φοβάστε. Μήπως μας πειράξει ο διάβολος και τότε πάνε χαμένα όλα αυτά που κάνουμε.

Ο δε απόστολος Πέτρος μιλώντας για τον πειραστή που λέγεται διάβολος, τον παρουσιάζει σαν ένα λιοντάρι που βγήκε κρυφά από το κλουβί του και κυκλοφορεί ελεύθερο στους δρόμους. Για φαντασθείτε να έβγαινε μια τέτοια είδηση, ότι ένα λιοντάρι βγήκε από το κλουβί και κυκλοφορεί στους δρόμους της Αθήνας ελεύθερο. Όλοι θα κλείνονταν στα σπίτια. *«ὥς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπιῇ»*. Αλλά ο διάβολος όπως είπα, είναι ο πειράζων αλλά όμως δεν είναι παντοδύναμος. Εάν ανοίξετε τον Ευαγγελιστή Ματθαίο θα δείτε εκεί στο τέταρτο κεφάλαιο στην

αρχή ότι ο διάβολος πειράζει όλους τους ανθρώπους, αφού μάλιστα θέλησε να πειράξει και τον ίδιο τον Κύριο μας. Το θεάνθρωπο Χριστό. Είναι οι γνωστοί πειρασμοί του Χριστού. Και λέει ο Ευαγγελιστής. «Ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου». Φυσικά οι πειρασμοί του διαβόλου δεν μπορούσαν να πειράξουν τον Χριστό. Γιατί όπως υπάρχουν κάτι σφαίρες που όταν αυτές φύγουν μεν από το όπλο αλλά πέσουν πάνω σε τείχος τσιμεντένιο, άραγες τείχος, και εξοστρακίζονται οι σφαίρες και γυρίζουν πίσω γιατί δεν μπορούν να περάσουν το τείχος, έτσι και οι πειρασμοί του διαβόλου για τον Χριστό ήτανε σφαίρες που όμως εξοστρακίζονταν πάνω στο τείχος που λέγεται θεότητα του Χριστού. Και δεν μπορούσαν τα βόλια της αμαρτίας να πειράξουν τον Χριστό. Ούτε καν να τον θίξουν. Ούτε καν να τον αγγίξουν. Είναι ο μόνος αναμάρτητος. Είναι εκείνος που όχι μόνο δεν αμάρτησε, αλλά δεν μπορούσε να αμαρτήσει λόγω της ενώσεως των δυο φύσεων. Της ανθρωπίνης και της Θείας. Όμως ο Χριστός δεν είναι ο πειράζων αλλά είναι ο πειραζόμενος. Τον πείραξε ο διάβολος, άσχετα αν δεν νίκησε με τους πειρασμούς.

Και είναι πειραζόμενος ο Θεός θα έλεγα και με μια άλλη έννοια. Ξέρετε ο πειρασμός είναι μια πρόκλησις. Σε προκαλεί ο πειρασμός. Έτσι πολλές φορές και εμείς όταν μας προκαλεί ο πειρασμός και πέφτουμε στην αμαρτία, προκαλούμε συγχρόνως την οργή του Θεού με τις αμαρτίες μας. Γι' αυτόν λέει η γραφή «οὐκ εκπειράσσεις Κύριον τὸν Θεόν σου». Όταν συνεχώς κάνουμε τις ίδιες και τις ίδιες αμαρτίες, τον προκαλούμε τον Θεό. Σαν να του λέμε έλα με την οργή σου να μας τιμωρήσεις. Έτσι με την έννοια αυτή ο Θεός είναι πειραζόμενος, όχι διότι θίγεται από τους πειρασμούς, αλλά διότι εμείς προκαλούμε την οργή του Θεού.

Η αντιμετώπιση των πειρασμών

Το πρόβλημα όμως αδελφοί μου είναι άλλο. Οι πειρασμοί είναι μια πραγματικότητα για όλους μας. Αυτό είναι γεγονός. Το θέμα είναι εμείς πως θα αντιμετωπίσουμε τους πειρασμούς. Ποια είναι η στάσις μας μπροστά στους πειρασμούς. Εξαρτάται από εμάς αν θα δεχτούμε τον πειρασμό. Ο πειρασμός δεν είναι αμαρτία. Τι είναι αμαρτία; Η αποδοχή του πειρασμού είναι αμαρτία. Έρχεται κάποιος και σου χτυπάει την πόρτα. Εάν δεν τους ανοίξεις δεν μπαίνει μέσα. Δεν πάει να χτυπάει; Δεν θα 'μπει. Και αν σπάσει πόρτες και 'μπει βίαια, τότε δεν θα φταις εσύ. Μόνο αν παραδοθείς. Τότε θα φταις εσύ. Έρχεται λοιπόν ο πειρασμός και

σου χτυπάει την πόρτα. Χτυπάει όλες τις αισθήσεις. Χτυπάει το μάτι, χτυπάει το αυτί, την καρδιά, το μυαλό με τους λογισμούς. Με την ζάλη των λογισμών. Έρχεται και χτυπάει. Εάν εσύ αντιστέκεσαι και δεν ανοίγεις και λες «ύπαγε οπίσω μου σατανα»... "Όταν κάνεις την προσευχή σου και τον Σταυρό σου και διώχνεις μακριά τους πειρασμούς, δεν έχεις αμαρτία. Μην νομίσουμε δηλαδή επειδή κάποιος λογισμός πέρασε ή κάποιος λογισμός μας χτύπησε ότι κάνουμε αμαρτία.

Αλλά από την στιγμή που θα σιγοανοίξεις λιγάκι να δεις ποιος είναι και θα τον καλοδεχτείς και θα χαμογελάσεις και θα τον κεράσεις, και θα στρογγυλοκαθίσει και θα κουβεντιάσεις και θα ανοίξεις διάλογο με τον πειρασμό, από εκείνη την στιγμή άρχισε η υποχώρησις και η υποταγή άνευ όρων. Μην ξεχνάμε όλοι ότι η πρώτη αμαρτία του κόσμου που γέννησε την τραγωδία ξεκίνησε από μια κουβέντα. Από τον διάβολο και τον πειρασμό. Ήρθε ο διάβολος μες στον παράδεισο. Μπήκε. Σερβίρισε το δηλητήριο του. Έριξε την απόχη του. Άπλωσε τα δίκτυα του. Εάν δεν έβρισκε ανταπόκριση θα έφευγε. Βρήκε ανταπόκριση. Του άνοιξε κουβέντα η Εύα. Του άνοιξε διάλογο και άρχισε να κουβεντιάζει. Κάθεσαι ποτέ να κουβεντιάσεις με το φίδι, να το αγκαλιάσεις να χαριεντίζεσαι με το φίδι που θα εκσφενδονίσει δηλητήριο; Όχι. Φεύγεις! Εκείνη κάθησε και κουβέντισε. Και από την κουβέντα και το διάλογο με τον πειρασμό έγινε η υποταγή. Η υποχώρησις, η αμαρτία, και η αμαρτία αυτή έχει τις τραγικές συνέπειες σε παγκόσμια πλέον κλίμακα, σε όλους τους ανθρώπους.

Αδελφοί μου όταν αρχίζουμε τον διάλογο με τον πειρασμό, πολλές φορές λέμε «εγώ αντέχω». Τι είσαι εσύ και αντέχεις; Εδώ άγιοι πέσανε και εσύ λες ότι αντέχεις; Όταν αρχίσεις λιγάκι να γλυκοκοιτάς τον πειρασμό, αμέσως θα πέσεις. Ενώ κοιτάζτε τώρα την αντίδραση μπροστά σε ένα προκαλέο και βίαιο πειρασμό μια αγνής αθώας αλλά και λεβέντικης ψυχής της Παλαιάς Διαθήκης. Κοιτάζτε την αντίδραση στο παλληκάρι που λέγεται Ιωσήφ ο Πάγκαλος. Έβγαινε και εκεί ο πειρασμός. Και έρχεται με την μορφή της γυναίκας. Και όταν ο πειρασμός πάρει μορφή γυναίκας διεφθαρμένης, είναι φοβερός πειρασμός. Όταν η γυναίκα γίνει ξεφτυλισμένη και έκφυλη, είναι φοβερός ο πειρασμός της. Έρχεται με την μορφή μιας γυναίκας, της Πετεφρίδας. Και δεν έρχεται απλώς με γλυκόλογα όπως στην αρχή. Αλλά έρχεται και με ορμή και βία. Ορμάει επάνω να τον ξεσκίσει, να τον προκαλέσει στην αμαρτωλή ηδονή. Και ο Ιωσήφ αντιδρά αμέσως. Πως αντιδρά; Αμέσως όμως, έτσι; Δεν κάθησε ούτε για μια στιγμή να κάνει διάλογο με την αμαρτία. Πως αντέδρασε; Με μια

σκέψη και με μια κίνηση. Να η λύσις των πειρασμών. Μια σκέψις και μια κίνησις. Η σκέψις που έκανε ήταν ότι με βλέπει ο Θεός. Είναι η πιο δυνατή σκέψις για να αντιμετωπίσουμε την αμαρτία του πειρασμού. «πως ποιήσω το βήμα το πονηρόν τούτο και αμαρτήσομαι εναντίον του Θεού μου;» Πως είναι δυνατόν να κάνω κάτω από τα μάτια του Θεού μου, που με βλέπουν, αυτή την αμαρτία που με προκαλείς; Και όταν εκείνη ορμά να τον πιάσει, τότε έρχεται η κίνησις. Ύστερα από την σκέψη, η κίνησις. Το βάζει στα πόδια. Η φυγή. Και έφυγε λέει το παλληκάρι και άφησε το ρούχο του και έτρεξε γυμνός για να μη μείνει γυμνή η ψυχή του από το ένδυμα της αγνότητος και της αρετής. Πολλές φορές όσοι μιλάνε για φυγή νομίζουν ότι η φυγή είναι δειλία. Κοίταξε τον λέει, φεύγει. Αν είσαι ισχυρός κάτσε. Λάθος. Η φυγή πολλές φορές είναι ηρωισμός. Είναι δύναμις και αντίστασις και ασφάλεια. Είναι δύναμις μεγάλη της ψυχής η αποφυγή των πειρασμών.

Έτσι λοιπόν, όταν ανοίγεις διάλογο με την αμαρτία, είναι φυσικό να έρθει ο πειρασμός, και τότε γίνεται η κατάληψις της ψυχής. Όταν αντιδράς και φεύγεις τότε υπάρχει δυνατότητα να έρθει η χάρις του Θεού. Γιατί; Διότι όπου υπάρχουν πολλοί πειρασμοί, να ξέρετε ότι υπάρχει και πολλή αντίστασις. Και όπου υπάρχουν πολλοί πειρασμοί να ξέρετε ότι υπάρχει και πολλή η χάρις. Γι' αυτό υπάρχουν πολλοί πειρασμοί. Όταν έχετε πολλούς πειρασμούς, πολλές αρρώστιες, πολλές δοκιμασίες, να ξέρετε ότι η χάρις του Θεού σας έχει επισκιάσει. Γι' αυτό μην απογοητεύεσθε και μην φοβάστε. Αρκεί να μην ανοίξουμε τον διάλογο και την κουβέντα με την αμαρτία.

Αδελφοί μου το πρόβλημα είναι πως θα αντιμετωπίζουμε τους πειρασμούς στη ζωή μας. Θα ήθελα πέρα από αυτά που σας είπα, να πω ότι η στάσις μας μπροστά στους πειρασμούς δεν πρέπει να είναι μόνο άρνησις. Να είναι και θέσις. Μου άρεσε κάτι που είχα διαβάσει για τις σειρήνες που σας είπα προηγουμένως. Οι σειρήνες ήταν κάτι σαγηνευτικές κοπέλλες που τραγουδούσαν τόσο γλυκύτατα στο νησί των Φαιάκων ώστε όποιο καράβι περνούσε από εκεί κοντά, στην Οδύσσεια όπως ξέρετε, σαγηνευόταν και έμεναν εκεί αιχμάλωτοι οι άντρες και δεν μπορούσαν να γυρίσουν στην πατρίδα. Πέρασε και ο Οδυσσέας. Και ο Οδυσσέας ξέροντας τι κίνδυνο διατρέχει από τις σειρήνες και ξέροντας τι κίνδυνο διατρέχουν οι άντρες του, τους διέταξε να βουλώσουν τα αυτιά τους για να μην ακούσουν τίποτε. Και ο ίδιος επειδή ήθελε να ακούσει και τις σειρήνες αλλά δεν ήθελε και να αιχμαλωτιστεί, είπε στους άνδρες να τον δέσουνε στο κατάρτι ώστε και να ακούσει αλλά και να μην

μπορεί να πάει στις σειρήνες. Αυτό έκανε ο Οδυσσέας και γλύτωσε και αυτός και τα παλληκάρια του.

Τι έκανε και ο Ορφέας όταν κάποτε πέρασε και αυτός από το νησί των σειρήνων. Ο Ορφέας όπως ξέρετε ήταν ο Θεός του τραγουδιού όπως λέγανε. Είχαν όλο θεούς οι αρχαίοι. Ο Ορφέας τραγουδούσε ωραιότερα από τις σειρήνες. Οπότε όταν πέρασε ο Ορφέας και τα παλληκάρια του, άρχισε να τραγουδάει γλυκύτερο τραγούδι από εκείνο που τραγουδούσαν οι σειρήνες. Και έτσι τα παλληκάρια του σαγηνεύτηκαν από το γλυκύτερο τραγούδι και δεν έδωσαν σημασία στις σειρήνες που τραγουδούσαν. Τι σημαίνει αυτό; Πολλές φορές θα αντιμετωπίζουμε τον πειρασμό κλείνοντας τα αυτιά μας. Αποφεύγοντας. Χωρίς να πηγαίνουμε πουθενά. Αλλά είναι ανάγκη πολλές φορές να τραγουδάμε γλυκύτερα απ' ότι τραγουδάει ο κόσμος για να κρατήσουμε τα παιδιά, τους νέους. Τα παιδιά θέλουν ψυχαγωγία. Για να τα γλυτώσουμε από την ψυχαγωγία των σειρήνων του κόσμου, πρέπει εμείς να τους δώσουμε ωραιότερη, γλυκύτερη, μεγαλύτερη και υψηλότερη ψυχαγωγία. Δεν μπορούμε να λέμε συνέχεια στα παιδιά «μη, μη, μη!» και να μην τους δίνουμε και κάτι. Να μην τους προσφέρουμε και κάτι.

Πρέπει λοιπόν σαν Εκκλησία, σαν άνθρωποι να προσφέρουμε στους ανθρώπους και εμείς τα θέλγητρα μας. Όπως ο διάβολος έχει τα φόβητρα και τα θέλγητρα. Και με τα φόβητρα δεν πετυχαίνει πολλά πράγματα, αλλά με τα θέλγητρα πετυχαίνει πάρα πολλά. Και τα θέλγητρα του σαγηνεύουν, έτσι και η Εκκλησία πρέπει να έχει τα θέλγητρά της. *«Έθελξας ποθῶ με, Χριστέ, καὶ ἡλλοίωσας τὸ θεῖόν σου ἔρωτι»*. Γι' αυτό έλεγαν οι αρχαίοι ότι «έρως, έρωτι νικάται». Για να νικηθεί ο πειρασμός της αμαρτίας πρέπει κάποια ανώτερη αγάπη να 'μπει στη θέση αυτής της αμαρτωλῆς αγάπης ώστε ο άνθρωπος να σαγηνευτεί, να κερδηθεί και να μην δίνει σημασία. Όταν ο άλλος πεινάει και δεν έχει τίποτα να φάει τότε και ρύζι νερόβραστο να φάει θα ικανοποιηθεί. Όταν του δώσεις εσύ όμως μπιφτέκι θα προτιμήσει το μπιφτέκι. Νερόβραστα και κοπριές τους δίνει ο κόσμος. Εμείς δεν τους δίνουμε τίποτε. Αν εμείς τους δώσουμε όμως τη γλυκύτατη τροφή της αλήθειας του Θεού, την ωραιότατη ζωή της χαράς... Να πείσουμε τους ανθρώπους ότι είναι χαρά η χριστιανική ζωή. Δεν είναι μελαγχολία, δεν είναι σκυθρωπότης. Δεν είναι άγχος, δεν είναι κατάθλιψις και απογοήτευσις. Αλλά είναι χαρά και ενθουσιασμός και αισιοδοξία και ελπίδα, τότε οι άνθρωποι αληθινά θα νικήσουν τις κοπριές που τους προσφέρει ο κόσμος και θα έρθουν κοντά στο Χριστό και στην αλήθεια.

Οι πειρασμοί

Και θα ήθελα να θυμίσω κάτι που ο Ευαγγελιστής Μάρκος το έχει στο πρώτο του κεφάλαιο και δείχνει ακριβώς ποια είναι η ζωή μας ανάμεσα στους πειρασμούς. Και για να δούμε ότι η ζωή μας δεν κυλάει μόνο ανάμεσα σε πειρασμούς, αλλά και ανάμεσα σε αγγέλους. Αν οι πειρασμοί είναι τα θηρία, υπάρχουν και οι άγγελοι του Θεού που μας διακονούν. Ακούστε τι ωραία τα λέγει ο Ευαγγελιστής Μάρκος για τους πειρασμούς του Χριστού. Στο 1ο κεφάλαιο, στίχος 13. *«Καὶ εὐθέως τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον»*, λέει για τον Χριστό. *«καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ»*. Τον πείραζε ο διάβολος, ήταν ανάμεσα στα θηρία, αλλά υπήρχαν και οι άγγελοι που διακονούσαν τον Θεό. Υπάρχουν αδελφοί μου οι πειρασμοί. Υπάρχουν τα θηρία, ναι. Αλλά υπάρχουν και οι άγγελοι του Θεού. Οι αληθινοί άγγελοι. Ο καθένας έχει τον άγγελο του που τον φυλάει σε στιγμές πειρασμών. Αλλά και εμείς να γίνουμε οι άγγελοι του Θεού. Οι άγγελοι που θα φυλάξουμε τη νέα γενιά, τα παιδιά και τους νέους, αλλά και τους γύρω μας και τον εαυτό μας από τα θηρία, από τους πειρασμούς που μας κυκλώνουν.

Είναι ανάγκη λοιπόν να αγρυπνούμε και να αντιστεκόμεθα. *«Αγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δε σὰρξ ἀσθενής»*. Ποτέ μην παύουμε να να αγρυπνούμε. Ποτέ μην πούμε «φτάνει 'πια. Θα κάνω ανακωχή τώρα με τους πειρασμούς». Την ώρα εκείνη που θα κάνεις ανακωχή, την ώρα εκείνη θα 'βρει ευκαιρία ο διάβολος να 'μπει στην ψυχή σου. Άρα πάντοτε αγρυπνοι και να μην ξεχνάμε και μια μεγάλη αλήθεια. Ότι δεν υπάρχει μόνον ο πειράζων αλλά υπάρχει και ο βοηθών ημάς.

Ο απόστολος Παύλος έχει δυο ωραιότατα χωρία. Και με αυτά θα ήθελα να τελειώσω την σημερινή ομιλία για τους πειρασμούς και για τον πονηρό. Στο ένα χωρίο παρουσιάζεται ότι ο Χριστός πειράχτηκε μεν από τον σταυρικό θάνατο αλλά μπορεί να βοηθάει εκείνους που πειράζονται. *«Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθήσαι»* Ακριβώς ο Χριστός γι' αυτό πόνεσε. Γι' αυτό ανέβηκε επάνω στο Σταυρό. Για να μπορεί να μας βοηθάει την ώρα του πειρασμού. Για να μας δίνει το αντίδοτο την ώρα του πειρασμού. Υπάρχει το μικρόβιο, 'ναι. Αλλά έχει βρεθεί και το αντιβιοτικό εναντίον του μικροβίου. Υπάρχει η αμαρτία, 'ναι. Αλλά έχει βρεθεί και το αντιβιοτικό που λέγεται: αίμα Χριστού, πάθος Χριστού, Σταυρός Χριστού, ανάστασις Χριστού. Υπάρχουν οι θλίψεις, 'ναι.

Οι πειρασμοί

Αλλά υπάρχει και το αντίδοτο των θλίψεων. Είναι η υπομονή. Είναι η χάρις, το έλεος, η ενίσχυσις του Θεού.

Και ακόμα μην ξεχνάμε και κάτι άλλο. Ότι οι πειρασμοί που μας πειράζουν και μας κυκλώνουν γύρω γύρω, είτε από πρόσωπα – πειρασμοί είναι και τα πρόσωπα πολλές φορές – είτε από όργανα, είτε από καταστάσεις, είτε από μέσα μαζικής ενημερώσεως, είτε από ιδέες, είτε από βιβλία ή περιοδικά, είτε από μικρούς και από μεγάλους μας κυκλώνουν οι πειρασμοί, ας μην ξεχνάμε ότι αυτοί οι πειρασμοί, δεν είναι παραπάνω από τα μέτρα μας. Δεν επιτρέπει ο Θεός να δοκιμαστούμε και να πειραστούμε παραπάνω απ' όσο μπορούμε. Πρώτον.

Και δεύτερον, όχι μόνο δεν το επιτρέπει, αλλά σπεύδει αμέσως να μας βοηθήσει να νικήσουμε τους πειρασμούς. Σας θυμίζω το ωραιότατο χωρίο από την Α' προς Κορινθίους επιστολή. «πειρασμός ὑμῶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν» Μα απλά λόγια, δεν θα μας βρει ποτέ πειρασμός παραπάνω από τις δυνάμεις μας, και δεν θα μας αφήσει ο Θεός να πειρασθούμε παραπάνω από ότι μπορούμε. Αλλά θα σπεύσει και θα τρέξει αμέσως ο μεγάλος αρχηγός και βοηθός μας, ο λυτρωτής και σωτήρας μας. Θα σπεύσει αμέσως να απλώσει το χέρι του το παντοδύναμο να μας αρπάξει και να μας βγάλει από τον πειρασμό. Λέει «οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν» Πόσες φορές λέμε: Να δούμε την έκβαση, που θα 'βγει αυτό το πράγμα. Που θα μας βγάλει αυτή η θλίψις. Που θα μας βγάλει αυτή η περιπέτεια που μας βρήκε στο σπίτι. Που θα μας βγάλει αυτή η αρρώστεια. Που θα μας βγάλει αυτός ο πειρασμός. Που θα μας βγάλουν αυτοί οι άνθρωποι που ήρθαν στο σπίτι για να μας το διαλύσουν. Και έρχετε και λέει: Μη φοβάστε. Ο Χριστός είναι εκείνος που ανοίγει μέσα στο αδιέξοδο της ζωής. Ανοίγει το δρόμο, την διέξοδο για να την βρούμε. Είναι αυτό που λέγει ο Μέγας Βασίλειος. Ότι την ώρα που βρισκόμαστε σε απορία και δεν ξέρουμε τι να κάνουμε, αμέσως ένα φως μας φωτίζει και μας ανοίγει ένας δρόμος για να βαδίσουμε.

Αδελφοί μου πάντοτε οι πειρασμοί θα υπάρχουν. Και αλοίμονο αν δεν υπάρχουν. Στους πειρασμούς δοκιμάζεται η πίστις. Στους πειρασμούς η αγνότητα και η εγκράτεια. Στους πειρασμούς η αγάπη του Θεού. Έτσι με δύναμη και με πίστη και με ελπίδα στο Θεό, να ικετεύουμε και να λέμε «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν».

Οι πειρασμοί

Κύριε μην επιτρέπεις να μας πειράξει ο διάβολος περισσότερο απ' ότι μπορούμε. Ω, Κύριε. Αν αντέχουμε επίτρεψε πειρασμούς. Αν δεν αντέχουμε όμως παρε τους πειρασμούς. «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού», Αμήν.

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

«Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν»

Ο Χριστός φίλος μας

Έχουμε, αγαπητοί μου αδελφοί αποκτήσει αληθινό φίλο στη ζωή μας; Όποιος έχει φίλο πιστό και αφοσιωμένο, αυτός έχει άνθρωπο που γνωρίζει τα προβλήματα του και συμβάλει στη λύση. Και όποιος έχει φίλο που είναι κάπως ευκατάστατος και πλούσιος, αυτός μπορεί σε ώρες ανάγκης να καταφύγει στο φίλο του και να ζητήσει την ενίσχυση του. Αλλά εμείς σαν πιστοί χριστιανοί έχουμε φίλο πιστό και αφοσιωμένο και πλούσιο. Και φίλος μας είναι ο Θεός. Παράξενο φαίνεται, όμως ο Θεός είναι και πατέρας μας, είναι και αδελφός μας, είναι και φίλος μας. Είναι πατέρας μας γιατί αυτός μας δημιούργησε και γιατί αυτός φροντίζει για τη δική μας τη ζωή. Είναι και αδελφός μας γιατί ο Θεός Ιησούς Χριστός καταδέχτηκε να μας ονομάση αδελφούς του και γιατί εμείς σαν αδελφοί του Ιησού Χριστού, του σωτήρα μας, είμαστε συγκληρονόμοι του στη βασιλεία που ο Θεός έχει για τα παιδιά του. Αλλά είναι και φίλος μας ο Θεός γιατί μας έχει δώσει το θάρρος να του μιλάμε απλά και να κουβεντιάζουμε φιλικά και ελεύθερα μαζί του.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στο Ευαγγέλιο του Λουκά ο Χριστός ύστερα από το «Πάτερ ημών» που ερμηνεύουμε εδώ, έχει δυο παραβολές. Μια παραβολή για δυο φίλους και μια παραβολή για ένα πατέρα και για ένα γιο. Και τις δυο παραβολές τις λέει ο Χριστός μας για να τονίσει ότι ο Θεός είναι και φίλος μας και μπορούμε να καταφεύγουμε όποτε θέλουμε στη φιλία του. Αλλά ο Θεός είναι και πατέρας μας, και σαν πατέρας δεν είναι δυνατόν να του ζητήσουμε ψωμί και να μας δώσει πέτρες. Να του ζητήσουμε τη λύση των προβλημάτων και να αδιαφορήσει.

Αλλά ας δούμε πολύ απλά αυτή την παραβολή που είπε για τους δυο φίλους και που δεν την ξέρουμε δυστυχώς πολλοί. Ότι ήταν λέει κάποιος που είχε ένα φίλο, βρέθηκε σε δύσκολη ανάγκη κάποια νύχτα. Μπήκανε ξένοι στο σπίτι, δεν είχε να τους φιλοξενήσει και πάνω στην ανάγκη του έτρεξε τα μεσάνυχτα και χτύπησε την πόρτα του φίλου του. Τι θα κάνει ο φίλος; Θα του ανοίξει ή δεν θα του ανοίξει. Μήπως ακούγοντας το χτύπο του πει, όχι δεν σου ανοίγω τέτοια ώρα που ήλθες μες

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

στα μεσάνυχτα γιατί κοιμάται η οικογένεια μου. Μήπως δεν θα του ανοίξει γιατί δεν θέλει να ενοχληθεί τέτοια ώρα που τον επισκέπτεται; Όχι. Θα του ανοίξει του φίλου του γιατί χτυπάει επίμονα. Και αν δεν του ανοίξει διότι είναι φίλος του, θα του ανοίξει όμως γιατί δεν αντέχει να ακούει το συνεχές χτύπημα στην πόρτα. Και λέγει ο Χριστός καταλήγοντας. *«διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει»*.

Πρέπει να επιμένουμε στην προσευχή

Φίλος μας λοιπόν για την παραβολή είναι ο Θεός. Και όποτε θέλουμε μπορούμε οποιαδήποτε στιγμή να τον επισκεφτούμε και να χτυπήσουμε την πόρτα του πατώντας ένα κουμπί. Το κουδούνι που λέγεται προσευχή. Και αν επιμένουμε πολύ στην προσευχή για να μας ανοίξει ο Θεός την πόρτα του και να ικανοποιήσει το αίτημα μας, την ανάγκη που βρισκόμαστε, αν συνεχώς επιμένουμε, ο Θεός κάποτε θα μας ανοίξει. Δεν μπορεί να μην ανοίξει. Και αν δεν είμαστε φίλοι του Θεού γιατί του έχουμε κάνει πολλές απιστίες και πολλές φορές τον εγκαταλείψαμε, όμως θα μας ανοίξει επιτέλους διότι επίμονα και συνέχεια τον ενοχλούμε πατώντας το κουμπί που λέγεται προσευχή. Και καταλήγει ο Χριστός στον παραβολικό του λόγο. *«ὁμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὕρήσετε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν ᾠ»*

Έτσι λοιπόν αδελφοί μου τελειώνοντας το «Πάτερ ημών» είδαμε ότι το «Πάτερ ημών» είναι μια προσευχή από τις πιο δυνατές. Από τα πιο δυνατά χτυπήματα για να παραβιάσουμε την πύλη του ουρανού. Είναι μια προσευχή το «Πάτερ ημών» που έχει αιτήματα ζωτικά της ζωής μας. Και αυτά τα αιτήματα που ζητάμε στην προσευχή, στο «Πάτερ ημών», τα ικανοποιεί ο Θεός υπό τρεις προϋποθέσεις. Εάν έχουμε τρία πράγματα. Την βασιλεία, την δύναμη και τη δόξα. Τι σημαίνουν αυτές οι τρεις λέξεις; Όταν στη Θεία Λειτουργία λέμε όλοι μαζί το «Πάτερ ημών» και τελειώσουμε, ο ιερέας μέssa συνεχίζει και λέει την εκφώνηση *«Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν»*. Αυτή η εκφώνηση που λέει ο ιερέας μετά το «Πάτερ ημών», είναι η εκφώνηση που ο ίδιος ο Χριστός μας, μας είπε να λέμε μετά το «Πάτερ ημών».

Η ακροτελεύτια ευχή

Ας ακούσουμε από το στόμα του Κυρίου μας τον τελευταίο στίχο του «Πάτερ ημών». «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού». Δεν σταματάει εκεί. Δεν βάζουμε εκεί το αμήν. Αλλά λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα εις τους αιώνας, αμήν». Πρώτου να δούμε την ουσία αυτής της ακροτελεύτιας εκφωνήσεως στο «Πάτερ ημών», ας δούμε κάτι προηγουμένως που έχει σχέση με την λατρεία μας. Αυτή η εκφώνησις λέγεται σαν σφραγίδα μιας ευχής. Μιας προσευχής. Δεν μπορούμε να πούμε δηλαδή ξεκρέμαστη την εκφώνηση εάν προηγουμένως δεν πούμε την προσευχή. Δεν μπορεί δηλαδή ο ιερέας να πει μόνο «Ότι σου εστίν η βασιλεία...» εάν προηγουμένως δεν είχαμε πει την προσευχή «Πάτερ ημών...». Τι σημαίνει αυτό και γιατί το λέμε; Γιατί μέσα στην Εκκλησία μας όλες οι εκφωνήσεις που ακούτε είναι το τέλος και η σφραγίδα κάποιας υπέροχης ευχής μέσα στη Θεία Λειτουργία. Λέει ας πούμε ο ιερέας στην πρώτη του εκφώνηση μετά το «Ευλογημένη η βασιλεία»· *«Ότι πρέπει σοί πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν »*. Αυτή είναι μια εκφώνηση, το τέλος κάποιας ευχής που είπε ο ιερέας, και πρέπει να τη λέει την ευχή γιατί όταν λέμε μόνο την εκφώνηση χωρίς την ευχή, τότε πρώτα – πρώτα δεν είμαστε εντάξει τυπικά και γραμματικά. Γιατί, για όσους ξέρουν γράμματα θα το καταλάβουν αυτό, το «ότι πρέπει σοί πάσα δόξα...» είναι μια δευτερεύουσα πρόταση. Μια ξεκρέμαστη πρόταση που δεν πάει ποτέ μόνη της αν δεν είναι το τέλος μιας ευχής. Ας πούμε όταν βρω κάποιον στο δρόμο, δεν του λέω ξεκρέμαστα μια δευτερεύουσα πρόταση. Να του πω δηλαδή: Επειδή είσαι καλός και τίμιος. Τι σημαίνει αυτό; Πρέπει να του πω κάτι άλλο για να δικαιολογήσω την δεύτερη πρόταση. Δηλαδή να του πω: Ξέρεις σε σταμάτησα, σου ζητάω μια χάρη, τη βοήθειά σου, επειδή είσαι καλός και τίμιος. Το «επειδή είσαι τίμιος και καλός» δεν πάει ξεκρέμαστα.

Το «Ότι πρέπει σοι...» λοιπόν είναι «επειδή Χριστέ μου σου πρέπει δόξα και κράτος». Αλλά δεν μπορεί να πάει ξεκρέμαστη. Πρέπει προηγουμένως να πούμε την ευχή στη Θεία Λειτουργία, για να καταλήξουμε στην εκφώνηση. Να γιατί πρέπει να λέγονται οι ευχές και να καταλήγουμε στην εκφώνηση. Και για άλλο φυσικά λόγο. Γιατί μέσα στην Ορθόδοξη λατρεία μας, όλα πρέπει να γίνονται όμορφα, κατά τάξιν, ουσιαστικά και λογικά. Η λατρεία μας δεν είναι τυπική λατρεία. Είναι λογική

λατρεία. Ουσιαστική λατρεία. Αυτό που λέγει ο Παύλος: «Πάντα κατατάξει και ευσημονώς γενέσθω», ισχύει πρωταρχικά στη Θεία Λειτουργία. Δηλαδή στη Θεία Λειτουργία δεν μπορεί ο ιερέας να πει την ευχή σε κάποια άλλη ώρα ή ύστερα από την εκφώνηση ή να την παραλείψει τελείως την ευχή γιατί τότε εμπαίζουμε τον Θεό. Να γιατί οι ευχές πρέπει να λέγονται καθαρά, και η εκφώνηση ύστερα να ακούγεται πιο ψάλτα, όπως τη λέγει ο ιερέας. Αυτό μας το δείχνει ολοκάθαρα το «Πάτερ ημών» που μας δίδαξε ο Χριστός, που είναι το υπόδειγμα μιας ευχής, που ύστερα από το «Πάτερ ημών» μας είπε να λέμε την εκφώνηση. Φαντασθείτε δηλαδή να πούμε μόνο «Ότι σου εστίν η βασιλεία...» χωρίς να πούμε το «Πάτερ ημών». Είναι σαν να βάζουμε μια στέγη 'σ' ένα σπίτι, πρώτου να βάλουμε τις κολόνες και τους τοίχους. Μπορεί να σταθεί η στέγη χωρίς κολόνες και τοίχους; Έτσι στη Θεία Λειτουργία δεν μπορούμε να λέμε εκφωνήσεις που είναι η στέγη, εάν προηγουμένως δεν έχουμε βάλει τις κολόνες που είναι οι ευχές. Γι' αυτό επιμένουμε ότι πρέπει οι ευχές να λέγονται στην ώρα τους.

Το «Πάτερ ημών» μια δοξολογική προσευχή

Αυτά ήταν μια παρένθεση που σας ενδιαφέρει γιατί καμμιά φορά όταν λειτουργούμε βλέπετε να λέμε τις ευχές και σας φαίνεται παράξενο. Έτσι γινόταν στη αρχαία Εκκλησία. Όμως ελάτε να πούμε τώρα στην ουσία και να δούμε τι σημαίνει αυτή η ακροτελεύτια εκφώνηση «Ότι σου εστίν η βασιλεία...». Σφραγίζει όπως είπαμε το «Πάτερ ημών». Και το «Πάτερ ημών» είναι το υπόδειγμα της οποιασδήποτε άλλης προσευχής. Και μέσα στο «Πάτερ ημών» κρύβεται ολόκληρη η ζωή μας. Αν προσέξετε στα αιτήματα του «Πάτερ ημών» υπάρχουν όλες οι διαστάσεις, θα έλεγα, της ζωής μας. Υπάρχει ας πούμε η υλική διάσταση της ζωής όταν λέμε «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον». Υπάρχει η διαπροσωπική διάσταση, η σχέσις μας με τους άλλους όταν λέμε «καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Υπάρχει η πνευματική διάστασις της ζωής όταν λέμε «αγιασθήτω τὸ ὄνομα σου». Υπάρχει η θεολογική διάστασις της ζωής όταν λέμε «ελθέτω ἡ βασιλεία σου». Υπάρχει ακόμα η παγκόσμια διάστασις μες στο «Πάτερ ημών» όταν λέμε «γεννηθήτω τὸ θέλημα σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς». Όλο το διάστημα δηλαδή το ενώνουμε. Υπάρχει ακόμα η ατομική διάστασις μες στο «Πάτερ ημών» όταν αρχίζω και λέω «Πάτερ ημών...». Αμέσως η ατομική μου σχέσις. Εάν δηλαδή όλη η ζωή μας είναι μια προσευχή... Και είναι μια προσευχή η ζωή μας γιατί είναι μια αναφορά στο Θεό. Και

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

είναι μια διαρκής σχέσις κοινωνίας με το Θεό η ζωή μας. Τότε το «Πάτερ ημών» είναι η σύνοψις όλης της ζωής μας. Είναι μια μικρογραφία, μια περίληψις όλης της ζωής μας. Και αν δηλαδή ο τελικός σκοπός της ζωής μας είναι δοξολογικός, ο στόχος της ζωής μας τελικά είναι η δόξα του Θεού – σε αυτό στοχεύει η ζωή μας, στο να δοξάσουμε τον Θεό – τότε το «Πάτερ ημών» είναι μια καθαρά δοξολογική προσευχή. Δεν είναι δηλαδή το «Πάτερ ημών» μια χρησιμοθηρική προσευχή, δηλαδή μια προσευχή που λέμε για μερικές ανάγκες που έχουμε, αλλά είναι μια καθαρά πνευματική, θεολογική προσευχή και γι' αυτό επειδή η προσευχή αυτή έχει βάθος θεολογικό, γι' αυτό ο Χριστός μας όρισε στο τέλος του «Πάτερ ημών» να λέμε αυτά τα τρία πράγματα.

«Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα». Δηλαδή όλα τα αιτήματα του «Πάτερ ημών» θα ικανοποιηθούν εάν πιστεύουμε στις τρεις λέξεις. Στην βασιλεία του Θεού, στη δύναμη του Θεού, και στη δόξα του Θεού. Γιατί αρχίζει με την βασιλεία του Θεού; Διότι όπως λέγει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος ερμηνεύοντας, επειδή προηγουμένως μας παρουσίασε τον εχθρό μας, τον διάβολο, τον πονηρό που μας προσβάλλει με τους πειρασμούς, γι' αυτό στη συνέχεια μας παρουσίασε και τη δύναμη να αντιμετωπίσουμε αυτό τον πειρασμό. Η ζωή μας δηλαδή είναι μια ζωή εκτεθιμένη. Οι επιθέσεις του διαβόλου είναι συνεχείς επάνω μας. Οι μεθοδείες του είναι ποίκιλες. Πανούργα και ύπουλα τα μέσα που χρησιμοποιεί. Μαγευτικός ο τρόπος για να μας προσελκύσει. Σαγηνευτικά τα θέλγητρα του. Απειλητικά τα φόβητρα του διαβόλου. Βρισκόμαστε μέσα σε συνεχείς επιθέσεις. Είμαστε το επίκεντρο της επιθέσεως. «Στενά μοι πανταχώθεν» θα έλεγε η Σωσάνα στην Παλαιά Διαθήκη. Από παντού δηλαδή επιθέσεις. Από παντού βέλη για να μας πλήξουν και να μας κυριεύσει ο σατανάς το οχυρό της ψυχής μας. Και είναι φυσικό ο άνθρωπος μέσα σε αυτά τα βέλη του πονηρού, μες στους πειρασμούς που λέει παραπάνω, μέσα σε αυτές τις διαρκείς επιθέσεις της αμαρτίας, του πόνου, τις τύψεις, του κατατρεγμού, των αναγκών, των δυσκολιών της ζωής μας... Είναι φυσικό μέσα σε αυτόν τον κικεώνα ο άνθρωπος κάπου κάπου να τα χάνει. Να έχει έναν φόβο και έναν τρόπο. Να έχει ανάγκη ενισχύσεως. Γι' αυτό ακριβώς έρχεται ο Χριστός, αφού παρουσίασε τον εχθρό, τον πονηρό και τους πειρασμούς, έρχεται να μας παρουσιάσει την ενίσχυση. Και λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία...». Δηλαδή μη φοβάσαι παιδί μου γιατί εσύ δεν ανήκεις στο κράτος του άλφα και του βήτα. Ανήκεις στο κράτος του Θεού. «Όπως υπό τοῦ κράτους σου

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

πάντοτε φυλαττόμενοι σόι δόξαν ἀναπέμπωμεν». Ανήκουμε στην βασιλεία του Θεού, και η βασιλεία του Θεού είναι παντοδύναμη και ατελεύτητη, και της βασιλείας του Θεού ουκ ἔσται τέλος. Αφού ανήκουμε στον βασιλέα Θεό δεν έχουμε να φοβηθούμε καθόλου από τις επιθέσεις του εχθρού.

Λέει χαρακτηριστικά ο ιερός Χρυσόστομος πάνω σε αυτό. «εναγωνίως τοιnun ποιήσας την μνήμη του εχθρού και την ραθυμίαν ημών άπασαν εκόψας, πάλιν θαρρύνει και ανίστησι τα φρονήματα, του βασιλέως αναμνήσας υφ' ω ταπτόμεθα, και δείξας πάντων αυτών όντα δυνατώτερον». Δηλαδή αφού για μας ξυπνήσει από τη ραθυμία και από την αδιαφορία μας θύμισε τον εχθρό, τον άγρυπνο εχθρό που δεν κοιμάται και μας ενοχλεί, ύστερα για να μην απογοητευθούμε από αυτόν τον εχθρό μας παρουσιάζει εκείνο που είναι δυνατότερο. Τον βασιλέα των όλων. Αφού ανήκουμε στην βασιλεία του και επομένως δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα. Ανήκουμε στην βασιλεία του. Θυμάστε εκείνο το ωραίο ανέκδοτο, το παράδειγμα, ότι κάποτε λέει σε έναν μεγάλο ζωολογικό κήπο, κυνηγούσαν οι κυνηγοί διάφορα θηράματα που υπήρχαν. Αλλά υπήρχε μέσα στα θηράματα και ένα ελάφι που ήταν τόσο όμορφο και έτρεχε τόσο χαριτωμένα, που ο βασιλιάς δεν ήθελε κανείς να το πειράξει. Και για να μην το πειράξουν οι κυνηγοί με τα τόξα τους και με τα βέλη τους, είχαν κρεμάσει μπροστά στο ελάφι μια πινακίδα που έγραφε: «Η έλαφος του βασιλέως». Προσέξτε μην πειράξετε αυτό το ελάφι. Ο Χριστιανός είναι η έλαφος του βασιλέως. Επάνω μας έχουμε τη σφραγίδα του Θεού. Έχουμε το χρίσμα της θεϊκής υιοθεσίας. Έχουμε πάνω μας τον τύπον του Σταυρού. Εάν δηλαδή αληθινά πιστεύουμε στην βασιλεία του Θεού, δεν μπορούν να μας πειράξουν τα βέλη του πονηρού, τα βέλη του εχθρού. Γιατί; Γιατί ανήκουμε στη βασιλεία του. Είμαστε η έλαφος του βασιλέως. Διότι δεν επιτρέπει ο Χριστός να θιγεί ένας άνθρωπος δικός του.

Η δύναμη του Θεού

Ύστερα όμως από αυτή τη λέξη, την βασιλεία έρχεται ο Χριστός να συνυφάνει μαζί με τη βασιλεία, την δύναμη του Θεού και λέει: «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα». Ο Θεός είναι δυνατός. Δεν είναι απλώς δυνατός, αλλά είναι παντοδύναμος. Δηλαδή, τι σημαίνει αυτό; Δεν υπάρχει μονάδα μετρήσεως να μετρήσουμε την δύναμη του Θεού. Πέστε μου πόση είναι η δύναμις του Θεού. Όλες οι δυνάμεις του κόσμου, οι ανθρώπινες, κάπου σταματάνε. Ας πούμε, η δύναμις του

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

μικρού παιδιού σταματάει όταν συναντήσει τη δύναμη κάποιου ρωμαλέου γίγαντα. Σβήνει η δύναμις του παιδιού. Η δύναμις του ρωμαλέου άνδρα σταματάει και γίνεται αδύνατη μπροστά στη δύναμη των όπλων. Η δύναμις των αρχαίων όπλων σβήνει σήμερα και εκμηδενίζεται μπροστά στη δύναμη των σύγχρονων όπλων όπως είναι η πυρηνική ενέργεια. Η δύναμις ενός μικρού κράτους εκμηδενίζεται μπροστά στη δύναμη ενός κολοσσού, μιας υπερδυνάμεως. Ενός μεγαθηρίου. Ενός μεγάλου κράτους από εκείνα που τρομοκρατούν τον κόσμο. Η δύναμις των στοιχείων της φύσεως εκμηδενίζεται και αυτή μπροστά στη δύναμη κάποιων άλλων στοιχείων. Ας πούμε, η δύναμις της φωτιάς εκμηδενίζεται μπροστά στη δύναμη του ορμητικού νερού που πέφτει και σβήνει τη φωτιά. Η δύναμις των κυμάτων που παφλάζουν εκμηδενίζεται όταν συναντήσει τον βράχο τον ασάλευτο και σπάσουν πάνω στα βράχια. Όλες οι δυνάμεις εκμηδενίζονται. Όμως υπάρχει μια δύναμις που δεν εκμηδενίζεται. Είναι αξεπέραστη. Είναι η δύναμις του Θεού. Και είναι αξεπέραστη διότι αυτή η δύναμις είναι ασύγκριτη. Δεν υπάρχει δηλαδή δύναμις να συγκρίνουμε. Για να το πω μαθηματικά, η δύναμις του Θεού είναι δύναμις στη νιοστή δύναμη. Αν το καταλαβαίνετε. Όταν θέλουμε να δείξουμε έναν αριθμό ότι είναι πάρα πολύ μεγάλος βάζουμε σαν δείκτη το νι, και λέμε «30 στη νιοστή δύναμη». Άντε τρέξε τώρα να 'βρεις πόσο είναι το 30 στη νιοστή δύναμη. Τόσο είναι ο Θεός. Είναι μια δύναμις στη νιοστή δύναμη.

Να το πω πιο απλά για να το καταλάβουμε όλοι. Ότι δεν συγκρίνεται η δύναμις που λέμε «Ότι σου εστί η βασιλεία και η δύναμις...». Και δεν έχουμε καταλάβει τι θα πει «δύναμις του Θεού». Να σας το πω απλά. Αν μπορεί να συγκριθεί η δύναμις του μυρμηγκιού με τη δύναμη του λιονταριού, η δύναμις μιας σταγόνας βροχής με τη δύναμη ενός καταρράκτη, η δύναμις ενός μωρού με τη δύναμη ενός γίγαντα, η δύναμις μιας σφεντόνας με τη δύναμη ενός πυραύλου, άλλο τόσο μπορούν να συγκριθούν οι δυνάμεις των ανθρώπων με τη δύναμη του Θεού. Η δύναμις του Θεού είναι άπειρη. Η δύναμις του Θεού είναι ασύγκριτη, και η δύναμις αυτή του Θεού είναι ακατάλυτος. Δεν μπορεί να καταλυθή το κράτος, η δύναμις του Θεού.

Και αν θέλετε να δούμε συγκεκριμένα αυτή τη δύναμη του Θεού, που δεν είναι μια αόριστη δύναμις, αλλά συγκεκριμένα την βλέπουμε. Η δύναμις αυτή αποκαλύπτεται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού. Ο Χριστός είναι ο Θεός, ο παντοδύναμος Θεός. Πάντα δύναται. Αδυνατεί δε autō ουδέν. Τα πάντα μπορεί να τα κάνει ο Χριστός. Θέλετε να δείτε τη δύναμη του; Για να πιστέψουμε σε αυτό που

λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις...» και να μην απογοητευόμαστε ποτέ. Γιατί έχουμε κοντά μας τη δύναμη, την υπερδύναμη, την παντοδυναμία. Σκεφτήτε. Η δύναμις του Χριστού φαίνεται πρώτα – πρώτα από τα θαύματα που έκανε ο Χριστός. Και ξέρετε πως τα λέει ο Ευαγγελιστής τα θαύματα; Τα λέει «δυνάμεις». «Δυνάμεις πολλές εποίησεν ο Ιησούς». Γιατί τα θαύματα του Χριστού, δεν ήταν θαύματα μικρά. Να κάνει θαύματα σαν αυτά που περιγράφουν μερικοί θαυματοποιοί. Όχι. Ήταν θαύματα εξάισια. Δεν ήταν ένα θαύμα που να μπορεί να το αμφισβητήσει κανείς. Ήταν μυριάδες θαύματα. Αν μετράς τα άστρα του ουρανού, μετράς και τα θαύματα που έκανε, κάνει και θα κάνει ο Χριστός πάντοτε. Τα θαύματα ο Χριστός δεν τα έκανε σε ένα πρόσωπο, για να πούμε ότι ο Χριστός έχει κάποια οφθαλμαπάτη ή κάποια ανεστοφάνεια όπως λένε, ή νεκροφάνεια. Αλλά τα θαύματα ο Χριστός τα έκανε μπροστά σε όλους. Τα θαύματα δε τα έκανε όχι με τη μεσολάβηση κάποιων ενεργειών για να πούμε αυτό που λέμε για ψευδοθαυματοποιούς και φακίριδες, αλλά ο Χριστός τα έκανε ευθέως, αμέσως, με ένα λόγο. Αστραπιαία.

Τη δύναμη του Χριστού τη βλέπουμε ακόμα στα θαύματα που έκαναν και κάνουν οι απόστολοι του, και οι άγιοι του. Οι πράξεις των αποστόλων λένε χαρακτηριστικά για τον Παύλο. Ότι «δυνάμεις», λέγει ο Παύλος «ουτάς τυχούσας εποίει ο θεός διά των χειρών Παύλου». Ο Θεός λέει, έκανε δυνάμεις καταπληκτικές με τα χέρια του Παύλου. Μην ξεχνάμε ότι είχαν τόση δύναμη οι απόστολοι, ώστε και η σκιά του Πέτρου όταν περνούσε έκανε θαύματα. Και λένε οι πράξεις των αποστόλων ότι και η πετσέτα που σκουπιζότανε ο Παύλος έκανε θαύματα. Τόσο καταπληκτική δύναμη έχει ο Χριστός όταν κατοικεί μες στους αποστόλους και μες στους αγίους.

Η δύναμις του Χριστού θέλετε να δείτε που αλλού φαίνεται; Φαίνεται στην αντιμετώπισή του, στο κοντράρισμα του με τη δύναμη των σατανικών λεγεώνων. Όταν ο Χριστός βρισκόταν κάτω στη γη, στην επί γης παρουσία του, πολλές φορές αντάμωσε στην πορεία του σατανικές δυνάμεις που κρύβονταν μέσα στους δαιμονισμένους. Και εκεί βλέπει κανείς την ασύγκριτη δύναμη του Θεού. Όπως είδατε στον πόλεμο, όταν οι στρατιώτες νικηθούνε από τον εχθρό, σηκώνουν τα χέρια ψηλά και λένε «παραδίνομαι», έτσι οι σατανικές δυνάμεις όταν συναντούσαν το Χριστό στο δρόμο, σήκωναν τα χέρια ψηλά. Χριστέ παραδίνομαι. «τι ἐμοὶ καὶ σοὶ Ἰησοῦ, γιέ τοῦ Θεοῦ; Ἦρθες ὧδε βασανίσαι ἡμᾶς;». Κραυγάζει με αγωνία και με τρόπο λέγοντας ο διάβολος με όλες τις λεγεώνες. Γιατί ο Χριστός δεν είναι μια δύναμις. Είναι η συνισταμένη όλων των δυνάμεων. Είναι η παντοδυναμία. Αν θέλετε

ακόμα να δείτε τη δύναμη που έχει ο Χριστός, και να μην φοβάστε τίποτε αν έχετε μαζί σας τον Χριστό, σκεφτήτε ότι ο Χριστός αντιμετώπισε και νίκησε εκείνον που ήταν ο αήττητος μέχρι τότε. Και ποιος ήταν ο αήττητος που προκαλούσε τον τρόπο τότε; Και σήμερα δυστυχώς προκαλεί τον τρόπο σε όσους δεν πιστεύουν στο Χριστό. Ήταν ο θάνατος. Η ιδέα του θανάτου τρομάζει και τους πιο τρανούς της γης. Και το φαινόμενο του θανάτου που οπωσδήποτε έρχεται για όλους, ισοπεδώνει και την πιο ψηλή κορυφή. Αστέ τους να φωνάζουν και να κραυγάζουν. Θα έρθει ο θάνατος και θα ισοπεδώσει. Για να μην πω ότι θα κάνει κάτι χειρότερο. Δεν θα ισοπεδώσει. Αλλά θα υπογειώσει τους ανθρώπους που τώρα με επηρμένη φωνή φωνάζουν ενάντια στο Θεό και στην Εκκλησία. Κανένας δεν μπόρεσε να αντισταθεί μπροστά στο θάνατο. Ένας πάλεψε και νίκησε. Γι' αυτό ήρθε. Για να καταλύσει το κράτος του θανάτου. Για να καταλύσει τον το κράτος έχοντα του θανάτου, τουτέστι τον διάβολο όπως λέγει ο απόστολος Παύλος. Ο Χριστός ήρθε και νίκησε τον θάνατο.

Αν αδελφοί μου είναι θρύλος αυτό λέει ένα ποίημα, ότι ο Διγενής πάλεψε με τον χάρο στα μαρμαρένια αλώνια και τον νίκησε, όμως δεν είναι θρύλος αλλά πραγματικότητα ότι όχι ο Διγενής αλλά ο Θεός Ιησούς πάλεψε όχι στα μαρμαρένια αλώνια αλλά επάνω στο Γολγοθά. Πάλεψε με τον χάρο. Με τον θάνατο. Και τον ενίκησε. «Θανάτω, θάνατον πατήσας» θα πούμε στην ανάσταση. Γιατί ο σταυρικός θάνατος του Κυρίου μας είναι το καίριο πλήγμα ενάντια στο θάνατο. Και η κάθοδος του Ιησού στον Άδη είναι η εισπέρασις της δυνάμεως του Θεού μέσα στο λημέρι του θανάτου, και η απαγγίστρωσις και η απελευθέρωσις των απ' αιώνων αιχμαλώτων που ήταν στον Άδη. Η ανάστασις του Ιησού είναι ο τελικός θρίαμβος της ζωής. Ο Χριστός είναι η αποκάλυψις της δυνάμεως του Θεού, γι' αυτό για τον Χριστό ισχύουν τα λόγια που λέει ο ίδιος για το Θεό. «παρά Θεώ πάντα δυνατά εστί». Αυτό το ότι ο Χριστός είναι δυνατός έχει για εμάς μια παρήγορη προέκταση. Δεν είναι δυνατός μόνον ο Θεός. Δυνατοί μαζί με το Θεό γίνονται και εκείνοι που πιστεύουν και ζουν τον Θεό εν Χριστώ Ιησού μέσα στην Εκκλησία. Ο απόστολος Παύλος τόνιζε και έλεγε «πάντα ισχύω εν τω ενδυναμούντι με Χριστώ». Για όλα είμαι ισχυρός και ικανός, φυσικά με τη δύναμη του Θεού. Μόνοι μας αδελφοί μου είμαστε αδύνατοι. Είμαστε θύματα στα χέρια του διαβόλου. Είμαστε σαν κάτι χαρτάκια που τα παίρνει ο άνεμος και τα φυσάει και τα πηγαίνει όπου θέλει. Μόνοι μας είμαστε αδύνατοι. Μαζί με το Θεό, μαζί με το Χριστό είμαστε δυνατοί.

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

Θέλετε παράδειγμα; Θυμάστε τον μεγάλο Πέτρο; Όταν τη νύχτα της Μεγάλης Πέμπτης αφέθηκε μόνος του, στις δυνάμεις του, ή στην αδυναμία του μάλλον, τότε δεν είχε τη δύναμη να ομολογήσει το διδάσκαλο του μπροστά σε ένα κοριτσάκι. Τον αρνήθηκε σε ένα κορίτσι και είπε «ουκ οίδα τον άνθρωπο». Όταν ύστερα από λίγο παράδωσε τον εαυτό του στην παντοδυναμία του Θεού, είχε τη δύναμη να ομολογεί τον Χριστό, όχι σε ένα κοριτσάκι μπροστά, αλλά μπροστά σε συνέδρια και δικαστήρια, και να αψηφά ραβδισμούς και μαστιγώσεις, θανατώσεις και φυλακίσεις. Και εκείνος που προηγουμένως έλεγε «ουκ οίδα τον άνθρωπο», λέει τώρα μια άλλη άρνησι. «ου δυνάμεθα α οίδομεν και ηκούσαμεν μη λαλείν». Ποιος του έδωσε τη δύναμη; Πως ο αδύναμος Πέτρος που αρνιέται σε ένα κοριτσάκι τον δάσκαλο παίρνει τώρα τέτοια δύναμη λιονταριού ώστε αντιμετωπίζει όλες τις δυνάμεις και τις εξουσίες του κόσμου; Μόνοι μας είμαστε αδύναμοι. Μαζί με το Θεό είμαστε δυνατοί.

Επιτρέψτε μου να σας θυμίσω πάλι ένα πολύ όμορφο παράδειγμα για αυτή τη δύναμη που παίρνουμε όταν ερχόμαστε σε επαφή με τον Χριστό. Είναι το παράδειγμα με το λεπτό συρματάκι. Πάρτε ένα λεπτό συρματάκι. Είναι τόσο λεπτό σαν μια μικρή κλωστή που και ένα μικρό παιδάκι μπορεί να το σπάσει με το χεράκι του. Ξαφνικά αυτό το συρματάκι παίρνει κάποια δύναμη καταπληκτική. Ρίχνει έναν γίγαντα και τον σωριάζει νεκρό στη γη. Πως; Τι συνέβη; Το συρματάκι ήρθε σε επαφή με ρεύμα υψηλής τάσεως. Αυτό είναι ο Χριστιανός. Ένα συρματάκι είμαστε αδελφοί μου. Μικροί, μηδαμινοί, τιποτένιοι. Ανθρωπάκια με καρφάκια όπως έλεγε ένας δημοσιογράφος. Αυτό είμαστε. Ηττόμαστε συνέχεια από τα πάθη μας από τους ανθρώπους. Δεν έχουμε καμμία δύναμη. Και όμως ξαφνικά αυτός ο αδύναμος Χριστιανός, που με μια βρισιά ο άλλος τον κάνει καλά, τελικά αυτός ο Χριστιανός γίνεται ήρωας, δυνατός. Αποκτάει μια δύναμη, αντιμετωπίζει τους πειρασμούς. Αντιστρατεύεται και αντιστέκεται σε όλες τις δυνάμεις του κόσμου. Πως έγινε αυτή η αλλαγή; Συρματάκι ο Χριστιανός ήρθε σε επαφή με το ρεύμα. Όχι απλώς ρεύμα υψηλής τάσεως, αλλά ήρθε σε επαφή με το ρεύμα του ουρανού. Με το ρεύμα το θεϊκό. Ήρθε σε επαφή, σε κοινωνία, σε ένωση με τον ίδιο τον Θεό. Με τον ίδιο τον Ιησού Χριστό. Και έτσι απέκτησε μια δύναμη καταπληκτική. Να γιατί λέω ότι μόνοι μας είμαστε αδύναμοι, ενώ με το Χριστό παντοδύναμοι. Τίποτε γενναίο και μεγάλο αδελφοί μου δεν μπορούμε να κάνουμε στη ζωή μας χωρίς το Χριστό. Το είπε ρητά ο Κύριος μας «χωρίς εμού ου δύνασθαι ποιείν ουδέν». Μην επιχειρήσετε να κάνετε

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

τίποτα μεγάλο στη ζωή αν δεν έχετε διαρκή επαφή και επικοινωνία και σχέση με τον παντοδύναμο Θεό, με τον ουρανό.

Χωρίς τον Χριστό ξέρετε τι είμαστε; Μηδενικά είμαστε. Μαζί με το Χριστό αποκτούμε αξία. Μεγάλη ονομαστική αξία. Να το ξαναπώ και αυτό το παράδειγμα γιατί είναι και αυτό πολύ χαρακτηριστικό. Πάρτε το χαρτί και γράψτε πάνω του πολλά μηδενικά. Προσθέστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Αφαιρέστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Πολλαπλασιάστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Διαιρέστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Πολλά μηδενικά ίσον μηδέν. Και ξαφνικά στο χαρτί με τα πολλά μηδενικά βάζει μπροστά το ένα. Το «ένα» νούμερο. Και αμέσως τα μηδενικά αποκτούν τεράστια αξία. Γίνονται χίλια, ένα εκατομμύριο κλπ. Αυτό είναι ο Χριστιανός. Μηδενικά είμαστε. 'ναι. Αν όμως μπροστά στη ζωή μας βάλουμε το ένα... Όχι το ένα. Τον ένα. Τον απόλυτο. Τον μοναδικό. Τον Ιησού, τα μηδενικά αποκτούν αξία. Και όπως όσο πιο πολλά είναι τα μηδενικά, τόσο μεγαλύτερος γίνεται ο αριθμός όταν μπροστά μπαίνει το ένα, έτσι όσο πιο πολλά είναι τα μηδενικά μας, όσο πιο μεγάλη είναι η ταπείνωσή μας, και όσο πιο μεγάλη η συναίσθηση στην μηδαμινότητά μας, τόσο η αξία μας γίνεται μεγαλύτερη. Όταν πάρουμε αρχηγό στην ζωή μας και μπροστάρη στον αγώνα μας τον ένα, τον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό αποκτούμε τεράστια αξία, και τότε παίρνουμε μια δύναμη μεγάλη.

Έτσι όταν κάποτε οι μαθητές του Χριστού παραξενεύτηκαν για κάτι που είπε ο Χριστός και του είπαν: Μα Κύριε τότε τις δύναται σωθῆναι; Ο Χριστός τους είπε με μια γλυκύτητα ουράνια. *«τὰ ἀδύνατα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, δυνατὰ ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ»*. Μόνος σου δεν μπορείς να σωθείς. Με τη χάρη όμως του Θεού, τα πάντα μπορούμε να κατορθώσουμε.

Θυμάστε αδελφοί μου εκείνο τον αρχαίο μαθηματικό και φυσικό, τον μεγάλο Αρχιμήδη; Όταν κάποτε ο Αρχιμήδης ανακάλυψε τη δύναμη που έχει ο μοχλός... Είδατε τι δύναμη έχει ο μοχλός; Τότε είπε εκείνη την υπέροχη ιστορική φράση. «Δῶς μοι 'πα στῶ και 'ταν γάν κινάσω». Δηλαδή δως μου έναν τόπο έξω από τη γη να σταθώ και εγώ με ένα μοχλό θα κινήσω όλη τη γη. Αυτό για εμάς είναι πραγματικότητα. Έχουμε τον μοχλό. Και ο παντοδύναμος μοχλός, είναι η παντοδύναμος χάρις του Θεού. Δεν έχουμε τον μοχλό όμως εμείς. Έχουμε και εκείνο που δεν είχε ο Αρχιμήδης. Δῶς μου τόπο να σταθώ. Εμείς έχοντας τον μοχλό της χάριτος του Θεού, αν σταθούμε λίγο έξω από τη γη, - και αυτό το εξωγήινο ονομάζεται πίστις – αν ξεκολλήσουμε από τα γήινα, και σταθούμε σταθερά και

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

αμετακίνητα στην πίστη χρησιμοποιώντας τον μοχλό που λέγεται χάρις του Θεού, μπορούμε, 'ναι, να κινήσουμε τη γη. Όπως την κούνησαν και την ταρακούνησαν οι απόστολοι. Αγράμματοι, αδύνατοι, άοπλοι, μικροί, δειλοί, και όμως ταρακούνησαν τη γη. Και λένε οι Πράξεις των Αποστόλων για δυο ανθρώπους, τον Παύλο και τον σύντροφο του στη Θεσσαλονίκη. «ούτοι οι άνθρωποι οι την οικουμένην αναστατώνσαντες πάσαν, ούτοι και ενθάδε πάρησιν». Ξεκούνησαν λέει όλη την γη. Επανεστάτησαν την οικουμένη. Αν μπορούσαμε να σταθούμε αμετακίνητοι στην πίστη, τότε αυτό που ο Αρχιμήδης το θεωρούσε δύσκολο για εμάς θα είναι βέβαιο.

Αδελφοί μου, έχουμε δύναμη καταπληκτική. Δεν κάνουμε χρήση της δυνάμεως. Καταφεύγουμε σε μικρές δυνάμεις. Όχι στη μεγάλη δύναμη, τον Ιησού Χριστό. Θυμάστε αυτό που είπε ο Αρχιμήδης; Ο Χριστός το βεβαίωσε με τα λόγια του. Θυμάστε τι είπε όταν του ζητούσανε δύναμη; Λέγει «εάν έχετε πίστιν ως κόκκον σινάπεως, ερείτε το όρει τούτω μετάβιθη εντεύθεν και μεταβήσεται». Σου δίνω πίστη και το βουνό το μετακινείς λέει ο Χριστός. Έτσι αυτή η δύναμις που μετακινεί βουνά, που λύνει προβλήματα σαν βουνό, που σβήνει δυσκολίες που μας ζαλίζουν, που μας βγάζει από το αδιέξοδο της ζωής, που κάνει θαύματα και θεραπεύει ανθρώπους καταδικασμένους από την ιατρική επιστήμη, αυτή η δύναμις που μας δίνει ο Θεός, τη δίνει αδελφοί μου υπό δυο όρους.

Πότε θα μας δίνει ο Θεός δύναμη

Προσέξτε τελειώνοντας αυτούς τους δυο όρους γιατί είναι βασικοί ώστε να κάνουμε τη δύναμη του Θεού δίκια μας δύναμη. Ο ένας όρος. Να παραδώσουμε τον εαυτό μας άνερω όρων στη δύναμη του Θεού. Δηλαδή να πιστεύουμε χωρίς λογισμούς και διαλογισμούς και ορθολογισμούς. Να πιστεύουμε χωρίς υπολογισμούς και προϋπολογισμούς. Να πιστεύουμε ακράδαντα στη δύναμη του Θεού. Να μη βάζουμε κανένα ερωτηματικό στη δύναμη του Θεού. Και όταν παραδίνεις τον εαυτό σου απόλυτα στα χέρια του Θεού, τότε να είσαι σίγουρος ότι η δύναμη του Θεού θα είναι δίκια σου. Όπως ποιος παρέδωσε τον εαυτό του άνερω όρων και μέσα του θρονιάστηκε η δύναμις του Θεού; Η Υπεραγία Θεοτόκος. Όταν παρέδωσε τον εαυτό της και είπε «Ιδού η δούλη Κυρίου. Γένοιτο μοι κατά το ρήμα σου», αμέσως λέγει, η δύναμις του Θεού επεσκίασε και είπε στην περίφημη ωδή της: «Ιδού εποίησε μοι μεγαλεία ο δυνατός». Εάν παραδώσουμε τον εαυτό μας θα μας κάνει ο δυνατός μέσα μας μεγαλεία.

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

Και ο δεύτερος όρος για να έχουμε τη δύναμη του Θεού, όπως λέγει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις...», είναι να δοξολογούμε τον Θεό. Τι σημαίνει αυτό; Όλα να τα κάνουμε για τη δόξα του Θεού. Το ότι είμαστε θρησκευτικοί άνθρωποι, είναι γεγονώς. Το ότι κάνετε και εσείς και εγώ θρησκευτικά πράγματα είναι γεγονός. Το θέμα όμως είναι αλλού. Αυτά τα θρησκευτικά πράγματα που κάνουμε, γιατί τα κάνουμε; Τα κάνουμε από κενοδοξία, από φιλοδοξία, από ανθρωπαρέσκεια, από εγωισμό, να ακουστεί το όνομα μας, να ακουστεί το όνομα μας; Γι' αυτό το κάνουμε ή για τη δόξα του Θεού; Το κάνουμε γιατί θέλουμε να ξεφύγουμε από τις συνέπειες της αμαρτίας και από φόβο ή για την δόξα του Θεού; Το κάνουμε γιατί έτσι το βρήκαμε ή γιατί έτσι μας πιέζουν ή για τη δόξα του Θεού; Να γιατί λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα.»

Να σας το παρουσιάσω με μια εικόνα; Κοιτάξτε το ποτάμι. Κυλάει τα γάργαρα νερά του όμορφα, και όπως κυλάει το ποτάμι, ιδίως τώρα μες στην άνοιξη, περνάει από διάφορα μέρη, ποτίζει χωράφια, ποτίζει αγρούς, ποτίζει κήπους και αγροκήπια, παρουσιάζει μια ομορφιά με τις στροφές του το ποτάμι, δροσίζει τους κουρασμένους οδοιπόρους. Όλα αυτά τα κάνει. Αλλά όλα αυτά τα κάνει προσωρινά, παροδικά. Ο τελικός σκοπός είναι άλλος. Κάπου αλλού θα καταλήξει το ποτάμι. Το ποτάμι δεν είναι για να ποτίζει τον αγρό. Τον ποτίζει μόνο προσωρινά που περνάει. Το ποτάμι μόνιμα και τελικά θα καταλήξει στη θάλασσα και εκεί θα σταματήσει το κύλισμα του. Η ζωή μας είναι σαν το ποτάμι. Η θρησκευτική ζωή είναι ένα ποτάμι που κυλάει. Και όπως είμαστε εμείς θρησκευτικοί άνθρωποι, πνευματικοί άνθρωποι, η πνευματική μας ζωή ποτίζει την κοινωνία, 'ναι. Ποτίζει μερικούς κουρασμένους οδοιπόρους. Εγώ να σας δροσίζω, εσείς να δροσίζετε άλλους, αλλά δεν είναι αυτός ο σκοπός μας. Ο τελικός σκοπός της ζωής μας είναι η θάλασσα. Είναι η δόξα του Θεού. Το ποτάμι της ζωής μας κυλώντας, μια μέρα θα καταλήξει στην αιωνιότητα. Εγώ προσωρινά σας μιλάω. Εσείς προσωρινά με ακούτε. Προσωρινά πηγαίνετε στην Εκκλησία. Προσωρινά κάνετε καλές πράξεις. Εκείνο που θα μείνει αιώνια είναι εκείνο το μοναδικό έργο που κάνουνε οι άγγελοι στον ουρανό. Είναι η δοξολογία του Θεού. Γι' αυτό λέγει ο Παύλος. Ότι κάνουμε να το κάνουμε για τη δόξα του Θεού. Είτε εσθίετε, είτε πίνετε, είτε ποιήτε, πάντα προς δόξαν Θεού ποιήτε. Όλα για την δόξα του Θεού. Ότι λέω για την δόξα του Θεού. Ότι κάνω για την δόξα του Θεού. Θεέ μου ξεκαθάρισε μου μέσα μου τα ελατήρια, και ότι κάνω, και ότι τραγουδάω, και ότι λέω, και όπου πηγαίνω, όλα να τα κάνω για τη δόξα του Θεού. Και τότε αληθινά θα

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

ισχύει αυτό που λέγει η ακροτελεύτια εκφώνησις στο «Πάτερ ημών». «Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν»